МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

До 200-річчя НФаУ

Є.І. СВІТЛИЧНА, І.О. ТОЛОК

Латинська мова

*Підручник для студентів
вищих навчальних закладів*

Харків
Видавництво НФаУ
«Золоті сторінки»
2004

УДК 811.124
ББК 81.2я73 *Затверджено Міністерством освіти і науки України*
С24 *(лист №1/11-147 від 19.01.2004 р.).*

Рецензенти:

Ю.В. Шанін, кандидат філологічних наук, професор Національного медичного університету, м. Київ;

Н.Г. Корж, кандидат філологічних наук, професор Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна;

Т.Г. Ярних, доктор фармацевтичних наук, професор Національного фармацевтичного університету;

Л.М. Сіра, кандидат фармацевтичних наук, доцент Національного фармацевтичного університету.

Світлична Є.І.

С24 Латинська мова: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів/ Є.І. Світлична, І.О. Толок.— Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2004. — 404 с.

ISBN 966-615-217-7

ISBN 966-8494-36-9

Наведено відомості з фармацевтичної термінології, номенклатури лікарських засобів, хімічних, ботанічних, фармакогностичних номенклатур, номенклатури лікарських форм. Граматику латинської мови розглянуто в обсязі, достатньому для грамотного використання спеціальної термінології на практиці. Підручник містить алфавітний покажчик ботанічних назв лікарських рослин, зразки екзаменаційних білетів, латинсько-український та українсько-латинський словники.

Вперше у підручнику проаналізовано особливості використання латинської термінології у гомеопатичній номенклатурі.

Для студентів вищих фармацевтичних закладів освіти та фармацевтичних факультетів.

УДК 811.124
ББК 81.2я73

ISBN 966-615-217-7
ISBN 966-8494-36-9

© Світлична Є.І., Толок І.О., 2004
© НФаУ, 2004

ПЕРЕДМОВА

Вивчення латинської мови у фармацевтичному вузі має практичну спрямованість. Це термінологічний курс, мета якого — відпрацювання навичок грамотного використання на практиці майбутніми фармацевтами спеціальної фармацевтичної термінології, розуміння написання рецептів, назв лікарських препаратів та номенклатурних найменувань. Граматика латинської мови вивчається у мінімальному обсязі, необхідному для досягнення поставленої мети.

Підручник написаний на основі програми для студентів фармацевтичних вузів та факультетів. Навчальний матеріал розподілений на 47 занять, кожне з яких складається з граматичного матеріалу; контрольних питань для самостійної роботи студентів; тренувальних вправ у обсязі, розрахованому як на роботу в аудиторії, так і на позааудиторну підготовку студентів; обов'язкової лексики та крилатих висловів.

Підручник вміщує латинські тексти спеціальної тематики, зразки екзаменаційних білетів, алфавітний список ботанічних назв лікарських рослин, українсько-латинський та латинсько-український словники.

До другого видання підручника введено термінологію Державної Фармакопеї України (Харків, 2001). Українська хімічна номенклатура наведена згідно з «Державним стандартом України. Елементи хімічні та речовини прості» (ДСТУ 2430–94) та традиційним способом творення назв хімічних сполук.

У заняттях 45–47 загалом розглядаються основні принципи побудови медичних термінів та греко-латинські терміноелементи, що вживаються у клінічній термінології, з якою студенти зустрічаються при вивчені дисциплін медико-біологічного профілю. Вперше у підручнику проаналізовано особливості вживання латинської термінології у гомеопатичній номенклатурі.

По закінченні вивчення курсу студенти повинні оволодіти приблизно 1000 лексичних одиниць та греко-латинських терміноелементів. Знати 80–100 крилатих латинських виразів.

Найбільш важливі положення, що потребують особливої уваги, відмічені позначкою NB! (Nota bene! — Зверни увагу!).

Автори висловлюють велику подяку В.І. Базаровій, О.Л. Фель, Л.Г. Жук та І.Р. Іоненко за участь у розробці окремих занять.

ЗМІСТ

Передмова 3

Вступ 12

ЗАНЯТТЯ № 1 16
§ 1. Алфавіт. Правила читання букв і буквосполучень 16
§ 2. Класифікація звуків 18
§ 3. Диграфи 18
§ 4. Дифтонги 18
§ 5. Грецькі словотвірні елементи 19
§ 6. Контрольні питання 20
§ 7. Вправи 20
§ 8. Лексичний мінімум 22

ЗАНЯТТЯ № 2 23
§ 9. Наголос. Поняття про довготу і короткість голосних 23
§ 10. Контрольні питання 24
§ 11. Вправи 25
§ 12. Лексичний мінімум 26
§ 13. Афоризми 26

ЗАНЯТТЯ № 3 27
§ 14. Дієслово. Граматичні категорії дієслова 27
§ 15. Неозначена форма дієслова (infinitivus). Визначення основи та дієвідміни дієслів 27
§ 16. Вправи 28
§ 17. Наказовий спосіб дієслова (imperativus) 28
§ 18. Контрольні питання 29
§ 19. Вправи 29
§ 20. Лексичний мінімум 30
§ 21. Афоризми 31

ЗАНЯТТЯ № 4 32
§ 22. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Визначення основи 32
§ 23. Іменники I відміни 34
§ 24. Контрольні питання 35
§ 25. Вправи 35

§ 26. Лексичний мінімум 36
§ 27. Афоризми 37

ЗАНЯТТЯ № 5 38
§ 28. Неузгоджене означення 38
§ 29. Прийменники 39
§ 30. Сполучники 40
§ 31. Вправи 40
§ 32. Лексичний мінімум 42
§ 33. Афоризми 42

ЗАНЯТТЯ № 6–7 43
§ 34. Дійсний спосіб дієслова (indicativus) 43
§ 35. Дієслово «esse» — бути 44
§ 36. Порядок слів у латинському реченні 44
§ 37. Вправи 46
§ 38. Умовний спосіб дієслова (conjunctivus) 47
§ 39. Дієслово fio, fi ri і його вживання в рецептурі 48
§ 40. Контрольні питання 49
§ 41. Вправи 50
§ 42. Лексичний мінімум 51
§ 43. Афоризми 51

ЗАНЯТТЯ № 8 52
§ 44. Рецепт 52
§ 45. Частини рецепта 54
§ 46. Граматична структура рецепта 55
§ 47. Вправи 57
§ 48. Афоризми 58

ЗАНЯТТЯ № 9 59
§ 49. Іменники II відміни 59
§ 50. Вправи 60
§ 51. Лексичний мінімум 62
§ 52. Афоризми 63

ЗАНЯТТЯ № 10 64
§ 53. Винятки щодо роду іменників другої відміни 64
§ 54. Прізвища в назвах лікарських препаратів 64
§ 55. Вправи 65
§ 56. Лексичний мінімум 67
§ 57. Афоризми 68

ЗАНЯТТЯ № 11 69
§ 58. Номенклатура лікарських засобів. Основні фармацевтичні поняття 69
§ 59. Назви сировини рослинного і тваринного походження і продуктів первинної обробки 71
§ 60. Найменування лікарських препаратів — витяжок із рослинної сировини 72
§ 61. Вправи 73
§ 62. Лексичний мінімум 75
§ 63. Афоризми 76

ЗАНЯТТЯ № 12–14 77
§ 64. Тривіальні (умовні) назви лікарських засобів 77
§ 65. Способи творення тривіальних назв лікарських препаратів 79
§ 66. Поняття про терміноелемент (частотний відрізок). Найважливіші терміноелементи, які використовуються у тривіальних назвах лікарських препаратів 81
§ 67. Вправи 86
§ 68. Афоризми 89

ЗАНЯТТЯ № 15 90
§ 69. Найменування вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів 90
§ 70. Найменування гормональних препаратів 90
§ 71. Найменування ферментних препаратів 91
§ 72. Контрольні питання 91
§ 73. Вправи 92
§ 74. Лексичний мінімум 94
§ 75. Афоризми 95

ЗАНЯТТЯ № 16 96
§ 76. Прикметник. Граматичні категорії. Визначення основи. Дві групи прикметників у латинській мові 96
§ 77. Прикметники I–II відміни (I групи) 96
§ 78. Алгоритм узгодження прикметника з іменником 97
§ 79. Основні моделі фармацевтичних термінів 98
§ 80. Вправи 99
§ 81. Лексичний мінімум 101
§ 82. Афоризми 102

ЗАНЯТТЯ № 17 103
§ 83. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією 103
§ 84. Основні суфікси прикметників I–II відмін 103
§ 85. Вправи 104
§ 86. Лексичний мінімум 105
§ 87. Афоризми 106

ЗАНЯТТЯ № 18 107
§ 88. Дієприкметники минулого часу пасивного стану 107
§ 89. Назви сироваток, вакцин і анатоксинів 107
§ 90. Контрольні питання 108
§ 91. Вправи 108
§ 92. Лексичний мінімум 111
§ 93. Афоризми 112

ЗАНЯТТЯ № 19 113
§ 94. III відміна іменників. Загальні відомості про іменники III відміни 113
§ 95. Вправи 116
§ 96. Іменники чоловічого роду III відміни 116
§ 97. Вправи 117
§ 98. Лексичний мінімум 119
§ 99. Афоризми 120

ЗАНЯТТЯ № 20 121
§ 100. Іменники жіночого роду III відміни 121
§ 101. Вправи 122
§ 102. Лексичний мінімум 124
§ 103. Афоризми 125

ЗАНЯТТЯ № 21 126
§ 104. Іменники середнього роду III відміни 126
§ 105. Вправи 126
§ 106. Лексичний мінімум 129
§ 107. Афоризми 129

ЗАНЯТТЯ № 22 131
§ 108. Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників жіночого роду на -sis 131
§ 109. Контрольні питання 131

§ 110. Вправи 132
§ 111. Лексичний мінімум 134
§ 112. Афоризми 135

ЗАНЯТТЯ № 23 136
§ 113. Прикметники III відміни (II група) 136
§ 114. Основні суфікси прикметників III відміни 137
§ 115. Вправи 138
§ 116. Лексичний мінімум 140
§ 117. Афоризми 141

ЗАНЯТТЯ № 24 142
§ 118. Прикметники III відміни у ботанічних назвах 142
§ 119. Прикметники fortis, e; mitis, e 142
§ 120. Контрольні питання 142
§ 121. Вправи 143
§ 122. Лексичний мінімум 145
§ 123. Афоризми 146

ЗАНЯТТЯ № 25 147
§ 124. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану ... 147
§ 125. Назви інґредієнтів у складному рецепті 148
§ 126. Контрольні питання 148
§ 127. Вправи 148
§ 128. Лексичний мінімум 150
§ 129. Афоризми 150

ЗАНЯТТЯ № 26–29 152
§ 130. Хімічна номенклатура латинською мовою 152
§ 131. Назви кислот 154
§ 132. Назви оксидів 156
§ 133. Назви основ та амфотерних гідроксидів 156
§ 134. Назви оксидів і основ за «старим» способом 157
§ 135. Назви солей 157
§ 136. Назви деяких органічних калієвих і натрієвих солей ... 159
§ 137. Назви вуглеводневих і кислотних радикалів 160
§ 138. Назви естерів (складних ефірів) 160
§ 139. Грецькі числівники-префікси в хімічній номенклатурі 160
§ 140. Контрольні питання 161
§ 141. Вправи 162

§ 142. Лексичний мінімум 172
§ 143. Афоризми 174

ЗАНЯТТЯ № 30 175
§ 144. Іменники IV відміни 175
§ 145. Вправи 175
§ 146. Іменники V відміни 177
§ 147. Вправи 178
§ 148. Лексичний мінімум 180
§ 149. Афоризми 181
Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників I–V відмін .. 182

ЗАНЯТТЯ № 31–33 183
§ 150. Загальні відомості з біномінальної ботанічної номенклатури 183
§ 151. Граматичні моделі ботанічних назв 184
§ 152. Фармацевтичні назви рослин 185
§ 153. Вправи 187
§ 154. Назви ботанічних родин 190
§ 155. Вправи 191
§ 156. Назви алкалоїдів та глікозидів 193
§ 157. Вправи 194
§ 158. Афоризми 199

ЗАНЯТТЯ № 34 200
§ 159. Ступені порівняння прикметників 200
§ 160. Неправильні ступені порівняння прикметників 201
§ 161. Особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі 202
§ 162. Використання відмінків при ступенях порівняння 202
§ 163. Вправи 203
§ 164. Афоризми 205

ЗАНЯТТЯ № 35–36 206
§ 165. Прислівник 206
§ 166. Ступені порівняння прислівників 206
§ 167. Прислівники, які вживаються у фармацевтичній термінології 207
§ 168. Найменування порошків за ступенем подрібнення 207
§ 169. Числівник 208

§ 170. Займенник 210
§ 171. Вправи 211
§ 172. Афоризми 213

ЗАНЯТТЯ № 37–38 214
§ 173. Скорочення в рецептах 214
§ 174. Найважливіші рецептурні скорочення 214
§ 175. Контрольні питання 217
§ 176. Вправи 217
§ 177. Афоризми 232

ЗАНЯТТЯ № 39–42 233
§ 178. Латинська номенклатура вітчизняних форм ліків 233
§ 179. Тверді форми ліків (Formae medicamentorum durae) . 233
§ 180. Рідкі форми ліків (Formae medicamentorum fluidae) .. 236
§ 181. М'які форми ліків (Formae medicamentorum molles) .. 239
§ 182. Термінологія Державної Фармакопеї України 240
§ 183. Офіцинальні форми ліків, що використовуються за кордоном 243
§ 184. Контрольні питання 246
§ 185. Вправи 247
§ 186. Афоризми 249

ЗАНЯТТЯ № 43 250
§ 187. Систематизація відомостей про прийменники. 250
§ 188. Контрольні питання 253
§ 189. Вправи 253
§ 190. Афоризми 254

ЗАНЯТТЯ № 44. Особливості вживання латинської номенклатури в гомеопатії 255
§ 191. Загальні відомості з історії гомеопатії 255
§ 192. Гомеопатичні форми ліків 256
§ 193. Про назви гомеопатичних лікарських препаратів 257
§ 194. Хімічна номенклатура 258
§ 195. Вправи 259
§ 196. Номенклатура кислот 259
§ 197. Вправи 259
§ 198. Номенклатура солей 260
§ 199. Вправи 260
§ 200. Рецепт 261

§ 201. Ботанічна номенклатура 263
§ 202. Вправи 264
§ 203. Латинська термінологія, часто вживана у гомеопатичній номенклатурі 264

ЗАНЯТТЯ № 45–47 270
§ 204. Загальні відомості про медичну термінологію 270
§ 205. Найпоширеніші греко-латинські терміноелементи 272
§ 206. Найпоширеніші грецькі кінцеві терміноелементи 274
§ 207. Грецькі суфікси іменників. 275
§ 208. Основні моделі термінів 275
§ 209. Вправи 276
§ 210. Грецькі корені-синоніми латинських іменників 284
§ 211. Запам'ятайте деякі вирази, що вживаються у медичній практиці: 286

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ 287

Тексти для перекладу 294

Латинські крилаті вислови 305

Gaudeamus — Веселімось! 311

Алфавітний список ботанічних назв рослин 313

ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК 326

УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК 376

ВСТУП

Латинська мова відноситься до так званих літературно-історичних мов. Її називають «мертвою», як і деякі інші мови, бо зараз немає народу, який би спілкувався нею. Але знання основ латинської мови завжди вважалось ознакою високої культури людини, її освіченості. І до нашого часу актуальні слова римського оратора, філософа та письменника Цицерона: «Non tam praeclare est scire Latine, quam turpe nescire» — Не так похвально знати латинську мову, як ганебно не знати її.

Існує багата літературна та наукова спадщина латинською мовою. Це твори римських поетів: Вергілія, Горація, Овідія, Катулла; праці знаменитих вчених, філософів, ораторів: Цицерона, Цезаря, Лукреція, Сенеки, Плінія Старшого та багатьох інших. Вони відіграли значну роль у формуванні європейської науки, культури та мистецтва.

Із глибин століть дійшли до нас блискучі афоризми латинських авторів. Ми використовуємо їх у повсякденному спілкуванні, зустрічаємо в художній та науковій літературі, в юридичній та дипломатичній практиці. Деякі з цих афоризмів стали гаслами держав, спілок, товариств, учених, політичних діячів: Noli nocere! — Не нашкодь! (гасло медиків та фармацевтів); Citius, altius, fortius! — Швидше, вище, сильніше! (гасло Олімпійських ігор); Gens una sumus. — Ми — єдине плем'я (гасло шахистів); Similia similibus curantur. — Подібне лікується подібним (кредо гомеопатів) та інші.

Багато латинських слів, які відносяться до різних сфер людської діяльності, стали інтернаціональними: консенсус, спонсор, конверсія, плюралізм, студент, провізор, стипендія, реакція, експеримент, факультет, ректор, декан, аспірант, лаборант, аудиторія, інститут та інші.

Свою назву латинська мова (Lingua Latina) одержала від слова Latium — назви невеликої області в центрі Апеннінського півострова. Тут, на перехресті старовинних торговельних шляхів, мешкало плем'я латинів. У 754 р. до н. е. воно заснувало місто Рим (Roma), яке з часом стало центром величезної рабовласницької держави — Римської імперії. Офіційною мовою цієї держави була латинська. На початок нашої ери,

з розширенням кордонів Римської імперії, латина розповсюдилась на території сучасної Іспанії, Португалії, Франції, Швейцарії, Нідерландів, частини Німеччини, південної Англії, Чехії, Словакії, Угорщини, Румунії, Македонії, Болгарії, Албанії, Греції, Туреччини, Лівану, Сирії, Палестини, Єгипту, Лівії, Тунісу, Алжиру, острова Сицилії.

Розмовна різновидність латинської мови, так звана вульгарна латина, впливаючи на місцеві діалекти, дала початок групі романських мов, до якої належать сучасна італійська, іспанська, португальська, французька, румунська, молдавська та деякі інші.

У свою чергу латина постійно відчувала на собі вплив давньогрецької мови, особливо після підкорення Греції Римом у 146 р. до н. е. У цей період грецька мова була другою мовою імперії, а двомовність — характерним явищем римського життя. Саме тоді латинська мова запозичує багато грецької лексики, зокрема наукових понять з різних областей знань, у тому числі й з медицини. Так історично склалося, що медична та фармацевтична термінології з давніх-давен формувалися на двомовній основі.

Відомо, що вперше медичні терміни були зібрані та записані «батьком» медицини греком Гіппократом у V ст. до н. е. в «Corpus Hippocraticum» («Гіппократовій збірці») — енциклопедії давньогрецької медицини. Етичні норми для лікарів були розроблені Гіппократом і дійшли до нашого часу у вигляді «Клятви Гіппократа». Значний внесок у розвиток медичної термінології зробили лікарі Олександрійської школи в IV–III ст. до н. е. Надалі вона збагачувалась головним чином завдяки працям римських учених. Найвідомішими з них були Авл Корнелій Цельс (кінець I ст. до н. е. — перша половина I ст. н. е.) — автор славетного трактату «Про медицину» та Клавдій Гален (131–201 рр. н. е.) — грек, який писав грецькою мовою, але жив і працював у Римі.

Велику увагу питанням медицини приділено у енциклопедичній праці «Природнича історія» відомого римського вченого Плінія Старшого (23–79 рр.) та у «Природничих проблемах» Луція Аннея Сенеки (I ст. н. е.).

У XII ст. латиною був перекладений знаменитий «Канон лікарської науки» Ібн-Сіни, чи Авіцени (980–1037 рр.), який до кінця XVI ст. був основним навчальним посібником з медицини в Європі. Багато відомостей щодо використання лікарських рослин вміщує і відомий «Салернський кодекс здоров'я» Арнольда із Віланови (приблизно 1235–1311 рр.).

Вплив латинської мови на європейську культуру не обмежується періодом розквіту та могутності Римської імперії. І після падіння Риму (476 р. н. е.) вона залишається мовою церкви та юриспруденції, науки, літератури та дипломатії. Включно по XVIII ст. латина — мова науки. Найвидатніші вчені, філософи, поети епохи Відродження та Нового часу писали латиною свої твори: Спіноза, Т. Моор, Галілей, Е. Ротердамський, Ф. Бекон, Кампанелла, Ньютон, Лейбніц, Коперник, Данте, Петрарка, Боккаччо та інші.

Серед російських вчених та лікарів у XVII–XIX ст. латинською мовою написані праці М.В. Ломоносова (1711–1765 рр.), М.І. Пирогова (1810–1881 рр.), відомого фармаколога І.Є. Дядьківського (1784–1841 рр.). Наукові дисертації в Росії до XX ст. повинні були захищатися латинською мовою. Латиною заповнювалися історії хвороб. Латиною видані п'ять перших російських фармакопей (до 1866 р.).

В Україні латинську мову використовували у своїх творах Ю. Дрогобич (приблизно 1450–1494 рр.), С. Оріховський (1513–1566 рр.), І. Домбровський (початок XVII ст.), Григорій Сковорода (1722–1794 рр.) та багато інших. У 1589 р. у Києві була заснована Києво-Могилянська академія, де всі науки, крім слов'янської граматики та православ'я, викладалися латинською мовою. Вихованці спілкувалися латиною як в академії, так і вдома.

Утративши значення мови міжнародного спілкування, латина сьогодні залишається джерелом творення міжнародних номенклатур, нової наукової лексики. Маючи строго фіксоване значення, греко-латинські словотвірні елементи дозволяють дати точне визначення нового поняття або назви, вказати на характерну особливість, відмінну ознаку тієї або іншої речовини, явища і т. п. Так утворюються назви нових невідомих захворювань, симптомів, вірусів, мікроорганізмів, а також назви нових лікарських препаратів.

Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) видається Міжнародна Фармакопея («Pharmacopoea Internationalis») — перелік міжнародних латинських назв лікарських препаратів. Латинською мовою в багатьох країнах прописуються рецепти.

Слова «фармація», «фармацевт», «фармацевтичний» походять від грецького слова pharmacon — ліки, яке в свою чергу було запозичено грецькою з давньоєгипетської мови і вперше зустрі-

чається під зображенням давньоєгипетського бога мистецтва лікування Тота.

Слово «термін» — латинського походження (від terminus — границя, край, межа. Термін — ім'я римського бога кордонів та меж). Основне призначення терміна — точно та однозначно визначати та називати певне наукове поняття. Терміном може бути як одне слово, так і словосполучення. Сукупність термінів певної галузі знань називається термінологією. Необхідно відрізняти саме терміни — назви загальних понять, та номенклатурні найменування — назви, які означають одинарні поняття. Сукупність номенклатурних найменувань у межах певної класифікаційної системи утворює відповідну номенклатуру. Існують ботанічна, анатомічна, хімічна, зоологічна, гістологічна, мікробіологічна латинські міжнародні номенклатури.

Сучасна фармацевтична термінологія це результат багатовікового розвитку теоретичної та практичної фармації, багатьох спеціальних дисциплін, які вивчають дослідження, виробництво та застосування лікарських засобів. Вона складається з термінологічних підсистем цілого ряду областей знань. У курсі фармацевтичної латини вивчаються: 1) фармакологічна номенклатура, яка включає в себе назви груп лікарських засобів (cardiaca — серцеві, sedativa — заспокійливі та ін.), номенклатурні найменування окремих лікарських препаратів (Aethazolum, Aspirinum, Octoestrolum та ін.) та стандартні рецептурні формулювання й вирази; 2) міжнародна латинська ботанічна номенклатура разом з фармакогностичною термінологією, що складається з найменувань фармакогностичних об'єктів (органів рослин, продуктів рослинного та тваринного походження); 3) термінологія фармацевтичної хімії (тривіальні назви синтетичних лікарських засобів та міжнародна номенклатура деяких хімічних сполук — кислот, оксидів та солей); 4) технологічна термінологія (назви форм ліків та галенових препаратів, виробничих та аптечних процесів і операцій; 5) медко-біологічна термінологія.

Оволодіння основами латинської граматики, знання визначеного лексичного мінімуму, греко-латинських словотвірних елементів та структури спеціальних термінів забезпечують професійну термінологічну грамотність майбутнього спеціаліста-фармацевта.

Invia est in medicina via sine lingua Latina. — Немає шляху в медицині без латинської мови.

ЗАНЯТТЯ № 1

§ 1. Алфавіт. Правила читання букв і буквосполучень

У латинському алфавіті, який використовується в сучасній медичній та фармацевтичній термінології, 25 букв.

Накреслення	Назва	Вимова	Приклад
1	2	3	4
Aa	а	[а] **ae** вимовляється [е] (але аё вимовляється [ае])	albus [а́льбус] anaesthesia [анестезі́я] aër [а́ер]
Bb	бе	[б]	bulbus [бу́льбус]
Cc	це	[ц] – перед e, i, y, ae, oe [к] – перед a, u, o та приголосними **ch** вимовляється [х]	cera [це́ра] cito [ці́то] cytologia [цітольо́гія] caput [ка́пут] corpus [ко́рпус] Cucurbita [куку́рбіта] Crataegus [крате́ґус] charta [ха́рта]
Dd	де	[д]	derma [де́рма]
Ee	е	[е]	emplastrum [емпля́струм]
Ff	еф	[ф]	farina [фарі́на]
Gg	ґе	[ґ]	gemma [ґе́мма]
Hh	га	як український [ґ] або німецький [h]	hora [го́ра]
Ii	і	[і], [й]	infusum [інфу́зум] Iodum [йо́дум]
Jj	йот	[й]	major [ма́йор]
Kk	ка	[к]	Kalium [ка́ліум]
Ll	ель	[ль]	lac [ля́к]
Mm	ем	[м]	magnus [ма́ґнус]
Nn	ен	[н] **ngu** вимовляється: [нґв] перед голосними [нґу] перед приголосними	numerus [ну́мерус] unguentum [унґве́нтум] lingula [лі́нґуля]

1	2	3	4
Oo	о	[о] **oe** вимовляється [е] (але **oë** вимовляється [ое])	oculus [о́кулюс] coeruleus [церу́леус] Kalanchoë [каля́нхое]
Pp	пе	[п] **ph** вимовляється [ф]	pilula [пі́люля] Phosphorus [фо́сфорус]
Qq	ку	вживається завжди з «u», **qu** вимовляється [кв]	quantum [ква́нтум]
Rr	ер	[р] **rh** вимовляється [р]	remedium [реме́діум] Rheum [ре́ум]
Ss	ес	[с] [з] між голосними та між голосною і **m, n**	sirupus [сі́рупус] Rosa [ро́за]
Tt	те	[т] **th** вимовляється [т] **ti** в ненаголошеному положенні перед голосними вимовляється [ці] (якщо немає попередніх **s, t, x**)	tela [те́ля] Theobroma [теобро́ма] Tilia [ті́ліа] solutio [солю́ціо] combustio [комбу́стіо] mixtio [мі́кстіо]
Uu	у	[у]	usus [у́зус]
Vv	ве	[в]	vitrum [ві́трум]
Xx	ікс	[кс]	extractum [екстра́ктум]
Yy	іпсилон	[і]	Hydrogenium [гідроґе́ніум]
Zz	зета	[з] [ц] у деяких словах іншомовного походження	Oryza [орі́за] Zincum [ці́нкум]

1. Усі приголосні перед буквою [е] вимовляються твердо.

2. Буква **J, j** не вживається в словах грецького походження, так як там не було звука [й]: Iodum [йо́дум].

3. Буква **K, k** зустрічається рідко, у словах нелатинського походження, а також у тих випадках, коли потрібно вимовити звук [k] перед звуками [е] або [і]: hypoglykaemicus [гіпоґліке́мікус].

4. Буква **Y, y** вживається тільки в словах грецького походження. До латинського алфавіту вона введена для передачі грецької букви **Y** (іпсилон).

§ 2. Класифікація звуків

У латинській мові звуки діляться на голосні та приголосні. Голосним звукам відповідають букви: a, e, i, o, u, y. Приголосним звукам відповідають букви: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

§ 3. Диграфи

Диграфом називається сполучення приголосних, яке вимовляється як один звук. У латинській мові вживаються такі диграфи грецького походження:

ch – [х] Chloroformium [хльорфо́рміум] — хлороформ
ph – [ф] pharmaceuta [фармаце́ута] — фармацевт
rh – [р] Rheum [ре́ум] — ревінь
th – [т] therapia [терапі́я] — лікування

§ 4. Дифтонги

Дифтонгом називається сполучення двох голосних букв в одному складі. Він може вимовлятися як один звук (монофтонг) або як два звуки (власне дифтонг).

У латинській мові розрізняють чотири дифтонги, які вимовляються таким чином:

ae – як український [е]: aether [е́тер] — ефір

oe – приблизно як український [е] чи німецький [ö]: pharmacopoea [фармакопе́а] – фармакопея, oedema [öде́ма] або [оде́ма] – едема, набряк

eu – як український [еу] (з коротким у): Europaeus [еуропе́ус] — європейський

au – як український [ау] (з коротким у): Aurum [а́урум] — золото

Якщо буквосполучення **ae** і **oe** не становлять дифтонга, тобто голосні в ньому відносяться до різних складів, над буквою **e** ставимо дві крапки – **ë.** У таких випадках ці буквосполучення вимовляються як [ае] і [ое]: Aloë [а́льое] — алое, сабур; aër [а́ер] — повітря.

§ 5. Грецькі словотвірні елементи

У фармацевтичній термінології багато слів грецького походження. У найменуваннях препаратів часто вживаються грецькі словотвірні елементи.

Запам'ятайте написання деяких часто вживаних у фармацевтичних і медичних термінах префіксів і коренів грецького походження, в яких пишуть букву **y,** диграфи та дифтонги:

Префікси, корені	Значення префікса, кореня	Приклад
1	2	3
hypo-	нижче, під, менше норми	hypotonia [гіпотоні́а] – пониження артеріального тиску
hyper-	поверх, вище норми, над	hypertonia [гіпертоні́а] – підвищення артеріального тиску
syn- **sym-**	з, разом, з'єднання	Synoestrolum [сінестро́люм] – синестрол (найменування препарату)
-phyll-	лист	Euphyllinum [еуфіллі́нум] – еуфілін (найменування препарату)
-phyt-	рослина	phytotherapia [фітотерапі́а] – фітотерапія (лікування рослинами)
-hydr(o)-	вода; що відноситься до гідроґену	Hydrogenium [гідроґе́ніум] – водень, гідроґен
-oxy-	кислий; окиснений; який відноситься до оксиґену	Oxygenium [оксіґе́ніум] – кисень, оксиґен
-lys- **-lyt-**	розкладання, розчинення	Phytolysinum [фітолізі́нум] – фітолізин (найменування препарату)
-cycl-	коло, цикл	Cyclobarbitalum [циклобарбіта́люм] – циклобарбітал (найменування препарату)
-pyr-	жар, жарознижувальний	Amidopyrinum [амідопірі́нум] –амідопірин (найменування препарату)
-aeth-	етильна група	aethylicus [еті́лікус] – етиловий
-anth-	квітка	Helianthus [геліа́нтус] – соняшник
-aesth-	відчуття, чутливість	anaesthesia [анестезі́я] – анестезія
-aem- **haem(at)-**	кров	anaemia [анемі́я] – анемія Haematogenum [гематоґе́нум] – гематоґен (найменування препарату)

1	2	3
-phen-	фенильна група	Phenylenum [феніле́нум] – фенілен
-erythr-	червоний	erythrocytus [ерітроці́тус] – еритроцит
-thi(o)-	сірка, сульфур	Thiopentalum [тіопента́люм] – тіопентал (найменування препарату)
-meth-	метильна група	Methylenum [метіле́нум] – метилен
-glyc-	солодкий	Glycyrrhiza [гліцірріза́] – солодка
-rhiz-	кореневище	
-cyan-	синій	Cyanidum [ціані́дум] – цианід (найменування препарату)
-pharm-	ліки	pharmacotherapia [фармакотерапі́а] – фармакотерапія, лікування ліками

§ 6. Контрольні питання

1. Скільки букв у латинському алфавіті?
2. Яка буква ніколи не вживається у словах грецького походження?
3. Яка буква вживається тільки у словах грецького походження?
4. Що таке дифтонг? Скільки дифтонгів у латинській мові? Назвіть і вимовте їх.
5. Що таке диграф? Назвіть і вимовте диграфи, які вживаються у латинській мові.
6. Якими буквами передається на письмі звук [і]?
7. Як вимовляється буква **c**? В яких позиціях?
8. Як може вимовлятися буква **s**? В яких позиціях?
9. Як вимовляється буква **l**?
10. Назвіть особливість вживання букви **q**.
11. Як читається буквосполучення **ti**?

§ 7. Вправи

*1. Прочитайте вголос, зверніть увагу на вимову дифтонгів **ae, oe, au, eu:***

Octoestró́lum, Oestradió́lum, Haematogénum, paediáter, idáeus, oedéma, áër, Aëví́tum, pro roentgéno, purpúreus, Áurum, áureus,

Raunatí́num, Rhéum, Hippóphaë, seu, praescrí́bere, áuctor, Foení́culum, Eucalýptus, Hieróchloë, Leucogénum, Eucómmia, Cratáegus, audí́re, lúteus, Áloë.

2. Прочитайте, зверніть увагу на вимову диграфів ***ch, ph, th, rh:***
chóle, Phósphorus, Théa, rhizóma, Rhéum, Orthosí́phon, Chlórum, Rhámnus cathártí́ca, Lí́thium, Chamomí́lla, phóbia, Rhus, Thiopentálum, Thyreoidí́num, pharmacopóea, chárta, Chenopódium, Schizándra, Méntha, Chí́na.

3. Прочитайте, зверніть увагу на вимову букви ***c:***
céra, scátula, sácculus, coerúleum, Cí́trus, Cacáo, Cucúrbita, cytológia, Tetracyclí́num, Cimicifúga, bácca, báccae, baccárum, báccis, médicus, médici, médico, Rí́cinus, Acácia, cí́to, salicýlicus, vaccí́num, decóctum, Cinnamómum cámphora, Cássia, Caléndula, Centáurea cyánus, cum, ácidum, gúmmi Armení́acae.

4. Прочитайте, зверніть увагу на вимову букв ***j, i:***
majális, Iódum, medicátus, jécur, jaborándi, Juní́perus, Júglans, Iodinólum, adjúvans, major, Trí́ticum, Lí́num.

5. Прочитайте, зверніть увагу на вимову букв ***h, g:***
Hydrárgyrum, hómo, hormónum, Hydrogénium, Sénega, éxtraho, Haematogénum, coggýgria, Urgí́nea, Heliánthus, Gossýpium, gländula, gémma, hóra, adhibére, gútta, gangraéna.

6. Прочитайте, зверніть увагу на вимову букви ***k:***
Kálium, Kalánchoë, kéfir, hypoglykaémicus, Vikasólum, Schostacóvsky.

7. Прочитайте, зверніть увагу на вимову букви ***s:***
séu, Rósa, Insulí́num, sí́ccus, súccus, súccis, Sálep, púlsus, pásta, scrí́bere, Capsélla búrsa-pastóris, sinapismáta, Scutellária, Artemí́sia absí́nthium, Gí́nseng, mássa, sérum, antidysentéricus, úsus, dí́es, emplástrum.

8. Прочитайте, зверніть увагу на вимову буквосполучень ***qu, ngu:***
Quércus, quí́nque, áqua, liquefáctum, língua, unguéntum, Sanguisórba, sublinguális.

9. Прочитайте, зверніть увагу на вимову буквосполучення ***ti:***
solútio, mí́xtio, combústio, Tí́lia, Tormentí́lla potentí́lla, factí́tium, destillátio, Gentiána, Liquirí́tia, annotí́nus, Stróntium, sterilisátio, substántia.

10. Прочитайте, зверніть увагу на вимову букв ***z, x:***
Orýza, calx, exsiccáre, Echinopánax, mixtúra, Taráxacum, Aethazólum, Zea, Zíncum, rádix, Oxycóccus, lex, benzóicum, bórax, axúngia, Glycyrrhíza, Fílix, faex, Cocarboxylása.

11. Прочитайте, поясніть правила читання, виділіть грецькі терміноелементи, де це можливо:
Synoestrólum, arvénsis, líquor, Anaesthesínum, Norsulfazólum, Iodolipólum, glykaémia, cóquere, extráctum, butýrum, officína, basis, pínguis, Strophánthus, antíquus, exémplar, elíxir, Períploca, infúsum, Erythromycínum, Cyclopropánum, Scopólia, gratíola, fríctio, inhaláti o, saépe, aegróta, gargarísma, ménsa, vása, Doxycyclínum, Diaphyllínum, Dexamethasón, Dipyridamólum, Cycloplatín, Dihydrál, hypertrophía, dystonía, sýnthesis, Diaethylstilboestrólum, Syntocaín, Pyranál, injéctio.

§ 8. Лексичний мінімум

aegrota, ae *f* – хвора
ampulla, ae *f* – ампула
aqua, ae *f* – вода
capsula, ae *f* – капсула
herba, ae *f* – трава
Iodum, i *n* – йод
medicina, ae *f* – медицина
planta, ae *f* – рослина
tabuletta, ae *f* – таблетка

Назви рослин

Belladonna, ae *f* – красавка, беладона
Mentha, ae *f* – м’ята
Rosa, ae *f* – шипшина, троянда
Valeriana, ae *f* – валеріана

ЗАНЯТТЯ № 2

§ 9. Наголос. Поняття про довготу і короткість голосних

Наголос у латинській мові динамічний (силовий), тобто наголошений склад у слові вимовляється з більшою силою голосу, ніж ненаголошений.

У латинській мові склади бувають довгі й короткі. Склад довгий, якщо в ньому довгий голосний, і короткий, якщо голосний у ньому короткий. Довгі голосні позначаються письмово надрядковим знаком довготи (¯), короткі — знаком короткості ( ).

Від характеру передостаннього складу залежить наголос у слові.

1. Наголос ніколи не ставиться на останньому складі. Тому у двоскладових словах наголос завжди стоїть на початковому складі:

olla [о́лля] — баночка

fructus [фру́ктус] — плід

homo [го́мо] — людина

2. У багатоскладових словах наголос ставиться на другому складі від кінця, якщо він довгий, або на третьому складі від кінця, за умови, якщо передостанній короткий.

Голосні можуть бути довгими як за своєю природою, так і за положенням.

Довгота і короткість голосних визначається наступними правилами:

I. 1. Голосний буде **коротким,** якщо він стоїть:

а) перед іншим голосним:

Til a [ті́ліа] — липа

fol um [фо́ліум] — листок

б) перед буквою **h:**

extr ho [е́кстраго] — я витягую

в) перед диграфами **th, ph, rh, ch:**

Ar chis [а́рахіс] — арахіс

2. Якщо він входить до складу, наприклад, суфіксів іменників **- d-, - l-, - l-** і прикметників **- c-, - d-:**

pil la [пі́люля] — пілюля

Vi la [ві́оля] — фіалка

aromat cus [арома́тікус] — ароматичний
hydrochlorĭdum [гідрохльо́рідум] — гідрохлорид
liqu dus [лі́квідус] — рідкий

II. 1. Голосний буде **довгим,** якщо він стоїть:

а) перед буквами **x** і **z:**

Oryza [орі́за] — рис

б) перед сполученням двох та більше приголосних. Однак, якщо голосний стоїть перед сполученням проривних ***b, c, d, g, p, t*** з плавними ***l, r,*** то він буде коротким:

Belladōnna [беллядо́нна] — красавка, беладона
amp lla [ампу́лля] — ампула
Eph dra [е́федра] — хвойник, ефедра

2. Якщо він входить до складу, наприклад, суфіксів іменників **- r-, -ān-, - n-** (якщо за ним іде закінчення **-um**), та суфіксів прикметників **-āt-, -ōs-, -āl-:**

tinct ra [тінкту́ра] — настоянка
Valeriāna [валеріа́на] — валеріана
Aspir num [аспірі́нум] — аспірин
camphorātus [камфора́тус] — камфорний
aquōsus [аквозус] — водний
cardiālis [кардіа́ліс] — серцевий

За своєю природою завжди довгий дифтонг:

Althāēa [альте́а] — алтея, проскурник

Якщо за голосним іде один приголосний, то він може бути як довгим, так і коротким:

am cus [амі́кус] — друг
med cus [ме́дікус] — лікар

У таких випадках треба звернутися до словника.

§ 10. Контрольні питання

1. Як позначається довгота та короткість голосного на письмі?
2. На який склад ставиться наголос у двоскладових словах?
3. На які склади ставиться наголос у багатоскладовому слові?
4. На які склади в багатоскладових словах наголос ніколи не ставиться?
5. Яким буде голосний, якщо він стоїть перед одним приголосним; перед сполученням декількох приголосних; перед буквами **z, x**; перед диграфом; перед **h**; перед іншим голосним; перед сполученням **b, d, g, p, t, c** з буквами **r, l**?

6. Яким буде дифтонг (довгим чи коротким)?

7. Назвіть суфікси, в яких голосний завжди довгий, завжди короткий.

§ 11. Вправи

📖 *1. Поставте наголос, поясніть правила наголошення:*

gutta, olla, Calendula officinalis, signatura, Erythraea, oxydatio, Arnica, nitrosum, Schizandra, Tilia, materia, Strophanthus, tinctura, Valeriana, Oryza sat va, contraho, species antiasthmaticae, sacculus chartaceus, Adōnis vernalis, Solanum tuberosum, gelatinosus, camphoratus, mixtura, solutio, Urt ca, Octoestrōlum, Viburnum, tabuletta, extrahit, Viola, Aethazōlum, Methylēnum coeruleum, Belladonna, Aloë arborescens, Soph ra japonica, Salvia, gelatina, Kalanchoë, Bistorta, Peripl ca, pharmacopoea, argilla, emplastrum, chloridum, pilula, Gentiana, Betula, cornus, signatura, sanguis, Veratrum, Phellodendron, citricum, oxalicum, hydrochloridum, glandula.

📖 *2. Прочитайте вголос, поясніть правила читання та наголошення:*

materia, urea, Glaucium, acētum, ut lis, bacillus, bacterium, Kanamycinum, azotomōnas, Polymyxinum, gonorrhoea, Salmonella typhi, Penicillium brevicaule, Clav ceps purpurea, Staphylococcus aureus, Aureomyces kanamyceticus, benzolum, Aethylium, Phosphorus, spirochaeta, familia, Solanaceae, histolyticus, aceticum, Digitalis ferruginea, pertussis, capsulatus, Thea chinensis, extractum standartisatum, pasta Zinci, fructus Rosae, sal carolinum factitium, Lavandula spica, medicamentum, globulus, Leonurus cardiaca, Zygophȳta, toxoplasma, nomen perplexum, Cyclodōlum, Phytolysinum, hydroiodidum, Senecio platyphyllo des, Hydrastis canadensis, Platanthēra bifolia, cerebrum, frontalis, alveolus, ventriculus, Tilia cordata, complexus, diaeta, limpidus.

✍ *3. Транслітеруйте латинськими буквами, використовуючи знання грецьких терміноелементів:*

дипрофілін(ум), оксид(ум), синантрин(ум), фенобарбітал(юм), тіопентал(юм), етимідин(ум), ґліцириза, фенол(юм), гіпоґлікемік(ус), диспепсія, гідроліз(ис), циклопропан(ум), гемодез(ум),

анестезин(ум), антіанемін(ум), метил(іум), тетрациклін(ум), піроґенал(юм), гематурія, гіпоксія.

§ 12. Лексичний мінімум

argilla, ae *f* — глина
axungia, ae *f* — жир, сало
farina, ae *f* — борошно
glandula, ae *f* — залоза
lagena, ae *f* — пляшка; крапельниця
lamella, ae *f* — плівка
membranula, ae *f*
nasoguttae — краплі для носа
oculoguttae — очні краплі, краплі для очей
olla, ae *f* — баночка
otoguttae — вушні краплі
pharmaceuta, ae *m*, *f* — фармацевт
pharmacopoea, ae *f* — фармакопея
tuba, ae *f* — туба, трубочка
scatula, ae *f* — коробочка

Назви рослин

Farfara, ae *f* — підбіл, мати-й-мачуха
Frangula, ae *f* — крушина
Gentiana, ae *f* — тирлич
Oliva, ae *f* — оливка, маслина
Oryza, ae *f* — рис
Sanguisorba, ae *f* — родовик, стягникров
Saponaria, ae *f* — мильнянка, мильний корінь
Terebinthina, ae *f* — терпентин, живиця
Thea, ae *f* — чай
Tilia, ae *f* — липа

§ 13. Афоризми

1. *Alma mater.* — Мати-годувальниця (назва рідного навчального закладу).
2. *Firma amicitia.* — Непорушна дружба.
3. *Sub rosa.* — Під трояндою (таємно).

ЗАНЯТТЯ № 3

§ 14. Дієслово. Граматичні категорії дієслова

У латинській мові, як і в українській, дієслова відмінюються, тобто змінюються за особами, числами та часом.

Латинські дієслова мають:

1. Шість часів **(tempus),** із яких у фармацевтичній термінології вживається тільки теперішній час — tempus praesens.

2. Два числа **(numerus):** однина (singularis) і множина (pluralis).

3. Три особи **(persona):** 1 — prima,
2 — secunda,
3 — tertia.

4. Два стани **(genus):** активний (activum),
пасивний (passivum).

5. Три способи **(modus):** дійсний (indicativus),
наказовий (imperativus),
умовний (conjunctivus).

6. Неозначену форму **(infinitivus).**

§ 15. Неозначена форма дієслова (infinitivus). Визначення основи та дієвідміни дієслів

Неозначена форма — це незмінна форма дієслова, яка називає дію. Характерною ознакою неозначеної форми є закінчення **-re,** яке приєднується до основи безпосередньо або за допомогою короткого з'єднувального голосного **- -.**

Тому, щоб визначити основу теперішнього часу дієслова, необхідно від неозначеної форми дієслова відкинути **-re** або **- re.**

За кінцевою голосною основи визначається належність дієслова до тієї чи іншої дієвідміни. Дієслова з основою на **-ā** належать до першої дієвідміни, з основою на **-ē** — до другої, з основою на **-u** або приголосний — до третьої, з основою на **-** — до четвертої.

У навчальні словники дієслова записуються в словниковій формі, яка складається із форми I особи однини теперішнього часу, закінчення неозначеної форми дієслова разом із кінцевою буквою основи або з'єднувальним голосним **- -** і зазначеням дієвідміни.

Наприклад: signo, āre I — позначати
contineo, ēre II — містити
coquo, re III — варити
tero, re III — терти
finio, re IV — закінчувати

Неозначена форма дієслова	Основа	Кінцева буква основи	Дієвідміна
dāre — давати	dā-	a	I
miscēre — змішувати	miscē-	ē	II
solv re — розчиняти	solv-	v	III
dilu re — розводити	dilu-	u	III
aud re — слухати	aud -	i	IV

§ 16. Вправи

1. Відокремте основу й визначте дієвідміну дієслів:

collig re	adjuvāre	lin re
fin re	extrah re	macerāre
colāre	praecipitāre	olēre
valēre	scrib re	decorticāre
ter re	continēre	coqu re
studēre	extend re	sanāre
adhibēre	siccāre	habēre
divid re	contund re	viv re

2. Допишіть останні три букви неозначеної форми дієслів:

constitu... (3)	exprim... (3)	percol... (1)
depur... (1)	rectific... (1)	val... (2)
refriger... (1)	ting... (3)	contund... (3)
deb... (2)	col... (1)	contin... (2)
fin... (4)		

§ 17. Наказовий спосіб дієслова (imperativus)

Наказовий спосіб дієслова передає прямий наказ, виражений формою 2-ї особи однини або множини.

В однині форма наказового способу утворюється від неозначеної форми дієслова шляхом відокремлення закінчення **-re.**

У дієслів I, II та IV дієвідмін форма наказового способу однини співпадає з основою дієслова, а у дієслів III дієвідміни вона дорівнює основі разом із з'єднувальним голосним **- -.**

У множині в дієсловах I, II та IV дієвідмін наказовий спосіб утворюється шляхом приєднання до основи дієслова закінчення **-te,** а в дієсловах III дієвідміни — **- te.**

Infinitivus	Дієвідміна	Imperativus singularis	Imperativus pluralis
dāre	I	da — видай	dāte — видайте
miscēre	II	misce — змішай	miscēte — змішайте
solv re	III	solve — розчини	solv te — розчиніть
dilu re	III	dilue — розведи	dilu te — разведіть
aud re	IV	audi — слухай	aud te — слухайте

Дієслова в наказовому способі вимагають після себе прямого додатка, тобто іменника у знахідному відмінку без прийменника.

Наприклад: Dilue tincturam aqua. — Розведи настоянку водою. Formate pilulas e massa pilularum. — Сформуйте пілюлі з пілюльної маси.

§ 18. Контрольні питання

1. Які граматичні категорії має латинське дієслово?
2. Яке закінчення мають дієслова в неозначеній формі?
3. Як визначається основа дієслова?
4. Як визначається дієвідміна дієслів?
5. Які дієслова належать до I, до II, до III, до IV дієвідміни?
6. Як записуються дієслова у словник?
7. Як утворюються форми наказового способу однини, множини?
8. Якого додатка потребують після себе дієслова в наказовому способі?

§ 19. Вправи

📖 *1. Утворіть форми наказового способу однини та множини дієслів, наведених у впр. 1, §16. Перекладіть їх українською мовою.*

✍ *2. Напишіть неозначену форму дієслів, визначивши її за формою наказового способу. Визначте основу і дієвідміну дієслів:*

divid te	finite	sum te	destillāte
extend te	valēte	lin te	contund te
servāte	depurāte	adhibēte	miscēte
cola	salvēte	forma	refrigerāte
viv te	audi	da	expr me

📖 *3. Перекладіть українською мовою:*

1. Misce. Da. Signa. 2. Refrig ra et cola. 3. Audīte attente. 4. Salve, salvēte. 5. Vale. Valēte. 6. Repete bis. 7. Concid te et exsiccāte. 8. Divide exacte. 9. Servāte caute. 10. Bene exsiccāte. 11. Solve et sume. 12. Praepara et da. 13. Recipe. 14. Adde caute.

✍ *4. Перекладіть латинською мовою:*

1. Простерилізуй. 2. Додай асептично. 3. Позначте і видайте. 4. Вживай обережно. 5. Охолоди та проціди. 6. Налий і збовтай. 7. Повторюйте уважно. 8. Добре простерилізуй. 9. Змішайте і сформуйте.

📖 *5. Прочитайте, назвіть латинські дієслова, від яких походять наведені іменники:*

екстракт, дивізія, перколяція, перколятор, інфундирка, репетиція, препарат, сигнал, стерилізація, сервант, консервація, континент, фініш.

§ 20. Лексичний мінімум

I дієвідміна

(per)colāre — проціджувати
dāre — давати, видавати
(ex)siccāre — сушити, висушувати
formāre — формувати
(prae)parāre — готувати
(con)servāre — зберігати
signāre — позначати
sterilisāre — стерилізувати

II дієвідміна

adhibēre — вживати, застосовувати
continēre — містити

miscēre — змішувати
salvēre
valēre — бути здоровим

III дієвідміна

add re — додавати
concid re — різати, розрізати, подрібнювати
divid re — ділити
infund re — наливати
repet re — повторювати
solv re — розчиняти
sum re — приймати
(con)ter re — терти, розтирати

IV дієвідміна

fin re — закінчувати

§ 21. Афоризми

1. *Viv re est cogitāre.* — Жити — це мислити (Цицерон).
2. *Viv re militāre est.* — Жити — це боротися (Сенека).
3. *Divide et impera!* — Поділяй і володарюй!
4. *Festina lente!* — Поспішай повільно!
5. *Errāre humanum est.* — Помилятись властиво будь-якій людині (Сенека-старший).
6. *Gratia gratiam parit.* — Вдячність породжує вдячність.
7. *Gallinae albae filius.* — Син білої курки (щасливчик).

ЗАНЯТТЯ № 4

§ 22. Іменник. Граматичні категорії іменника. Словникова форма. Визначення основи

1. Латинські іменники діляться на *три роди* **(genus)**:
чоловічий — masculinum *(m)*,
жіночий — femininum *(f)*,
середній — neutrum *(n)*.

Рід іменника визначається за закінченням називного відмінка однини або за значенням. Так, одне з характерних закінчень слів чоловічого роду **-us** (succus — сік, sirupus — сироп), жіночого **-a** (bacca — ягода, gemma — брунька) і середнього **-um** (folium — листок, extractum — екстракт).

Необхідно пам'ятати, що іменники — назви дерев і більшості кущів на **-us** відносяться до жіночого роду.

Наприклад: Pinus, i *f* — сосна,
Rhamnus, i *f* — жостір, чорноягідник.
Amygdalus, i *f* — мигдаль,

Усі невідмінювані іменники завжди відносяться до середнього роду (gummi, *n* — камедь, drageé, *n* — драже).

Однакові за значенням іменники в українській та латинській мовах можуть відноситись до різних родів.

Наприклад: silva (жіночий рід) — ліс (чоловічий рід).

2. Іменники мають *два числа* **(numerus):**
однину — singularis (sing.),
множину — pluralis (plur.).

3. Зв'язок іменника з іншими словами в реченні виражається за допомогою відмінкових закінчень. У латинській мові *6 відмінків* **(casus):**

Називний — Nominativus (Nom.)
Відповідає на питання *хто? що?*
Родовий — Genetivus (Gen.)
Відповідає на питання *кого? чого?*
Давальний — Dativus (Dat.)
Відповідає на питання *кому? чому?*
Знахідний — Accusativus (Acc.)
Відповідає на питання *кого? що?*

Орудний — Ablativus (Abl.)

Відповідає на питання *ким? чим? на кому? на чому?*

Кличний — Vocativus (Voc.)

Це особлива форма звертання. У фармацевтичній та медичній термінологіях не використовується.

Називний і кличний відмінки називаються прямими, усі інші — непрямими.

4. Сукупність відмінкових закінчень одного і того ж слова в однині та множині називається *відміною* **(declinatio).** У латинській мові п'ять відмін.

Належність іменника до тієї чи іншої відміни визначається за закінченням родового відмінка однини.

Закінчення родового відмінка однини	Відміна
-ae	I
-i	II
-is	III
-us	IV
-ei	V

Відміна	I	II	III	IV	V
Nom. sing.	herba трава	infusum настій	sapor смак	spiritus спирт	rabies сказ
Gen. sing.	herbae трави	infusi настою	saporis смаку	spiritus спирту	rabiei сказу

5. Іменники записуються в словник у *словниковій формі*, яка складається із форми називного відмінка, закінчення родового відмінка однини, вказівки на рід іменника.

Відміна	Словникова форма	Значення
I	gemma, ae *f*	брунька
II	remedium, ii *n*	лікарський засіб
III	carbo, ōnis *m*	вугілля
IV	fructus, us *m*	плід
V	species, ēi *f*	вид, збір

Записувати іменники в робочий словник і запам'ятовувати їх треба тільки у словниковій формі!

6. При відмінюванні відмінкові закінчення приєднуються до *основи слова*. Основа іменника практично визначається за формою родового відмінка. Для цього від форми родового відмінка треба відкинути закінчення родового відмінка даної відміни.

Відміна	Словникова форма	Форма родового відмінка	Основа
I	pilula, ae *f* — пілюля	pilulae	pilul-
II	infusum, i *n* — настій	infusi	infus-
II	puer, i *m* — дитина	pueri	puer-
III	solutio, ōnis *f* — розчин	solutiōnis	solution-
IV	spiritus, us *m* — спирт	spiritus	spirit-
V	dies, ei *f* — день	diēi	di-

У деяких іменників II відміни на **-er** та в більшості іменників III відміни у словниковій формі перед закінченням родового відмінка записується також кінцева частина основи слова.

Наприклад: magister, tri *m* — учитель; основа: magistr-
solutio, ōnis *f* — розчин; основа: solution-

Односкладові іменники прийнято записувати повністю у формі називного та родового відмінків (os, ossis *n* — кістка; os, oris *n* — рот; nux, nucis *f* — горіх).

§ 23. Іменники I відміни

До I відміни належать іменники жіночого роду, які в називному відмінку однини мають закінчення **-a,** в родовому **-ae.**

Наприклад: aqua, ae *f* — вода;
capsula, ae *f* — капсула.

До I відміни відноситься також невелика кількість слів жіночого роду грецького походження, які в називному відмінку однини мають закінчення **-e**, а в родовому **-es**. Їх необхідно запам'ятати у словниковій формі.

Наприклад: Aloë, ës *f* — алое;
chole, es *f* — жовч.

Відмінкові закінчення іменників I відміни

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	**-a**	**-ae**
Gen.	**-ae**	**-ārum**
Dat.	**-ae**	**-is**
Acc.	**-am**	**-as**
Abl.	**-ā**	**-is**

Зразок відмінювання іменника I відміни bacca, ae *f* — ягода

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	bacca	baccae
Gen.	baccae	baccārum
Dat.	baccae	baccis
Acc.	baccam	baccas
Abl.	baccā	baccis

§ 24. Контрольні питання

1. Які граматичні категорії має іменник?
2. Як визначається рід іменника?
3. До якого роду належать невідмінювані іменники?
4. Скільки відмінків у латинській мові? Назвіть їх.
5. Скільки відмін іменників має латинська мова?
6. Як визначити відміну іменника?
7. Назвіть характерні ознаки іменників першої, другої, третьої, четвертої, п'ятої відмін.
8. Що таке словникова форма іменника? Із чого вона складається?
9. Як визначається основа іменника?
10. Як записуються у словник односкладові іменники?

§ 25. Вправи

📖 *1. За закінченням та за значенням визначте рід іменників:* globulus, unguentum, Alnus (назва дерева), lagena, bacca, infusum, linimentum, amylum, hora, aqua, aërosolum, mixtura, Sambucus (назва куща), fungus, Amygdalus (назва дерева), dragée (невідмінюваний іменник).

2. Визначте основу та відміну іменників:
farina, ae *f*; glandula, ae *f*; gelatina, ae *f*; Hippophaë, ës *f*; suppositorium, ii *n*; remedium, ii *n*; bacillus, i *m*; radix, cis *f*; cortex, cis *m*; Strychnos, i *f*; spiritus, us *m*; avis, is *f*; animal, ālis *n*; liquor, ōris *m*; Althaea, ae *f*; Aloë, ës *f*; dies, ēi *f*; fructus, us *m*; cornu, us *n*; res, rēi *f*; Adonis, dis *f*; caput, tis *n*; lac, lactis *n*; semen, nis *n*; aër, aëris *m*; scabies, ēi *f*; dosis, is *f*; nux, nucis *f*; crystallus, i *f*; Borax, ācis *f*; nitras, ātis *m*; phosphas, ātis *m*.

3. Провідмінюйте іменники:
tabuletta, ae *f*; gemma, ae *f*.

4. Перекладіть латинською мовою:
1. Приготуй і видай настоянку. 2. Простерилізуйте ампули. 3. Змішайте речовини. 4. Охолоди воду. 5. Сформуй пілюлі. 6. Проціди мікстуру. 7. Подрібни траву.

5. Перекладіть українською мовою:
1. Divide materias. 2. Praeparate tincturam. 3. Concide gemmas. 4. Sterilisate lagenam. 5. Exsicca herbam. 6. Addite aquam. 7. Terite Camphoram. 8. Serva materias caute. 9. Infunde mixturam.

6. Транслітеруйте латиною назви препаратів, використовуючи грецькі терміноелементи:
антианемін(ум), фітолізин(ум), синкумар, окситетрациклін(ум), антипірин(ум), метилтіоурацил(юм), гідрокортизон(ум), гемодез(ум), метицилін(ум), нітрогліцерин(ум), антиастматол(юм), теофілін(ум), піркофен(ум), гексаметилентетрамін(ум), гідролізин(ум), феноксиметилпеніцилін(ум), циклозерин(ум), етакридин(ум), церебролізин(ум).

§ 26. Лексичний мінімум

bacca, ae *f* — ягода
gelatina, ae *f* — желатин
gemma, ae *f* — брунька
glandula, ae *f* — залоза
gutta, ae *f* — крапля
massa, ae *f* — маса
mixtura, ae *f* — мікстура, суміш
odontalgia, ae *f* — зубний біль
pilula, ae *f* — пілюля
placenta, ae *f* — плацента
tinctura, ae *f* — настоянка
materia, ae *f*
substantia, ae *f* — речовина

Назви рослин

Althaea, ae *f* — алтея, проскурняк
Amygdala, ae *f* — мигдаль (плід)
Glycyrrhiza, ae *f*
Liquiritia, ae *f* — солодка, лакриця
Chamomilla, ae *f* — ромашка
Convallaria, ae *f* — конвалія
Ephedra, ae *f* — ефедра, хвойник

Грецькі іменники на -е

Aloë, es *f* — алое
Hippophaë, es *f* — обліпиха
Kalanchoë, es *f* — каланхое
chole, es *f* — жовч

§ 27. Афоризми

1. *Scientia potentia est.* — Знання — сила.
2. *Terra incognita.* — Невідома земля (невідома галузь знань).
3. *Arbor vitae.* — Дерево життя.
4. *Repetundae.* — Те, що повинно бути повернене (хабар).
5. *Fide mea.* — Чесне слово.
6. *Ignavia est jacere dum possis surgere.* — Ганебно лежати, якщо спроможний піднятись.

ЗАНЯТТЯ № 5

§ 28. Неузгоджене означення

Означення може бути *узгодженим* і *неузгодженим*.

Узгодженим називається означення, яке стоїть в тому ж роді, числі та відмінку, що й означуваний іменник. Ним можуть бути прикметники, дієприкметники або порядкові числівники. Українською мовою воно перекладається також узгодженим означенням. У термінах означення звичайно ставиться після означуваного слова.

Наприклад:

vitrum nigrum — чорна пляшка
(*n*, Nom. sing.) (*n*, Nom. sing.)

capsulae operculatae — капсули, закриті кришечкою
(*f*, Nom. plur.) (*f*, Nom. plur.)

succus amarus — гіркий сік
(*m*, Nom. sing.) (*m*, Nom. sing.)

Неузгодженим називається означення, яке виражається іменником у родовому відмінку однини або множини. Українською мовою воно може перекладатися як неузгодженим, так і узгодженим означенням.

Наприклад:

tinctura Valerianae — настоянка валеріани,
(*f*, Nom. sing.) (*f*, Gen. sing.) валеріанова настоянка

folium Urticae — листок кропиви
(*n*, Nom. sing.) (*f*, Gen. sing.)

sirupus Sacchari — цукровий сироп, сироп із цукру
(*m*, Nom. sing.) (*n*, Gen. sing.)

Запам'ятайте:

1. Неузгоджене означення, як і узгоджене, ставиться після означуваного іменника.

2. Традиційно назви лікарської рослинної сировини й лікарських засобів у неузгодженому означенні пишуться з великої літери.

3. Неузгоджене означення завжди залишається незмінним за формою, у той час як означуваний іменник відмінюється.

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	bacca Schizandrae	baccae Schizandrae
Gen.	baccae Schizandrae	baccarum Schizandrae
Dat.	baccae Schizandrae	baccis Schizandrae
Acc.	baccam Schizandrae	baccas Schizandrae
Abl.	bacca Schizandrae	baccis Schizandrae

4. У неузгодженому означенні множина вживається для вираження поняття множинності.

Наприклад: massa pilularum — пілюльна маса

У номенклатурних назвах кісточкових олій і вод назви плодів вживаються у множині.

Наприклад: aqua Amygdalārum — мигдалева вода,
oleum Olivārum — маслинова олія.

§ 29. Прийменники

На відміну від української мови, в якій після прийменників вживаються іменники у всіх непрямих відмінках, у латинській мові після прийменників можуть вживатися тільки іменники у знахідному та орудному відмінках.

Прийменники, які керують *орудним* **(Ablativus)** відмінком:

sine — без	Наприклад:	sine aqua — без води
pro — для		pro aegrota — для хворої
de — про		de vita — про життя
cum — з *(ким? чим?)*		cum herba — з травою
ex(e) — із *(кого? чого?)*		e baccis — із ягід.

Прийменники, які керують *знахідним* **(Accusativus)** відмінком:

contra — проти	Наприклад:	contra anginam — проти ангіни
supra — поверх		supra linteum — поверх полотна
ad — до, при, для, в		ad 100,0 — до 100,0
		ad hypertoniam — при гіпертонії
		ad vitrum — у пляшці
per — через, протягом		per horam — протягом години
		per telam — через тканину
intra — в		intra venam — у вену.

Прийменники, що керують *орудним* і *знахідним* **(Albativus et Accusativus)** відмінками:

in — в, на

куди? — Acc.; *де? в чому?* — Abl.

sub — під

Якщо вираз з прийменником **sub** і **in** відповідає на питання *куди?*, іменник після них ставиться в знахідному відмінку, якщо ж на питання *де? у чому?* — в орудному.

Наприклад: in aqua — у воді sub lingua — під язиком
in aquam — у воду sub linguam — під язик.

Якщо прийменник **in** вживається в значенні «на», він керує знахідним відмінком.

Наприклад: Divide in partes aequales. — Розділи на рівні частини.

§ 30. Сполучники

У фармацевтичній термінології вживаються такі сполучники:

1. З'єднувальний сполучник **et** — і.
2. Розділові сполучники **seu, aut, vel** — або.

Сполучник **seu** ставиться між синонімами, тобто словами, які означають одне і те ж поняття, явище, предмет.

Наприклад: Cassia seu Senna — касія або сена (дві назви однієї і тієї ж рослини).

Сполучник **vel** ставиться між словами, які означають близькі за значенням поняття.

Наприклад: Tinctura Valerianae vel tinctura Convallariae — настоянка валеріани або настоянка конвалії.

Сполучник **aut** ставиться між словами, що означають різні за значенням поняття, явища, предмети, а також дози.

Наприклад: Farfara aut Urtica — мати-й-мачуха або кропива.
Solutio Collagenasi 65 aut 1625 OD — розчин колагенази 65 або 1625 ОД.

§ 31. Вправи

✍ *1. Провідмінюйте в однині та множині словосполучення:* брунька берези, ягода обліпихи.

✍ *2. Перекладіть латинською мовою:*

а) трава китяток, трава ефедри, пілюльна маса, настоянка красавки, ягоди лимонника, настоянка нагідок, камедь абрикосова, ромашкова вода, м'ятна настоянка, рисове борошно, трава алтеї, настоянка лимонника, настоянка арніки, настоянка валеріани, маслинова олія, мигдалева вода.

б) з водою, із жиру, у пляшках, у баночках, через тканину, протягом години, до 500,0, мікстура від гіпертонії, з рисовим борошном, під папір, під папером, у тубах, із трави конвалії, у фармакопеї, через піхву, під язик, під язиком, до плівок, проти ангіни, в аптеках, до настоянки валеріани, з ягодами лимонника, у таблетках бромкамфори, в облатках, у вену.

📖 *3. Перекладіть українською мовою:*

1. Cola mixturam per telam. 2. Praeparate tincturam ex herba Convallariae. 3. Sume tincturam Schizandrae ad hypotoniam. 4. Lege de plantis Glycyrrhiza, Bistorta, Mentha, Urtica, Tilia, Farfara, Aloë, Salvia, Belladonna, Althaea, Rosa et cetera in pharmacopoea. 5. Misce tincturam Valerianae cum Camphora. 6. Da membranulas in olla. 7. Forma pilulas e massa pilularum. 8. Exsiccate et concidite gemmas Betulae. 9. Recipe tabulettas Menthae e scatula. 10. Sume tincturam Valerianae cum aqua.

✍ *4. Перекладіть латинською мовою:*

1. Видай у капсулах. 2. Прийми таблетку сублінґвально. 3. Пропиши хворій настоянку нагідок проти ангіни. 4. Видай пасту в тубі. 5. Збери й висуши траву ефедри. 6. Видай хворій краплі проти зубного болю. 7. Збирайте рослини арніку та шоломницю для аптек. 8. Розчини камедь абрикосову у воді. 9. Приготуй настоянку конвалії. 10. Візьми плівку з баночки.

📖 *5. Виділіть відомі вам грецькі префікси й корені в назвах препаратів:*

Dichlothiazidum, Hydrocortisonum, Aprophenum, Methyluracilum, Naphthyzinum, Antipyrinum, Nitroglycerinum, Pentoxylum, Methacinum, Phenaminum, Cerebrolysinum, Cyclobarbitalum, Aethazolum, Phytolysinum, Haematogenum, Synthomycinum, Platyphyllinum, Thiopentalum, Glycerinum, Polyvitaplex,

Haemodesum, Hydrocodonum, Oxytetracyclinum, Glycoran, Spasmolytinum, Thiphenum, Oxycholinum, Methacillinum, Syncumar, Hypothiazidum, Pyraminalum, Haemostimulinum, Aethoxydum, Polyvitaminum.

§ 32. Лексичний мінімум

cera, ae *f* — віск
charta, ae *f* — папір
gummi, *n* — камедь
hora, ae *f* — година
massa pilularum — пілюльна маса
oblata, ae *f* — облатка
officina, ae *f* — аптека
pasta, ae *f* — паста
spuma, ae *f* — піна
urea, ae *f* — сечовина
vita, ae *f* — життя

Назви рослин

Armeniaca, ae *f* — абрикос
Arnica, ae *f* — арніка, чарник
Betula, ae *f* — береза
Bistorta, ae *f* — змійовик, ракові шийки
Calendula, ae *f* — календула, нагідки
Eucommia, ae *f* — евкомія
Salvia, ae *f* — шавлія
Schizandra, ae *f* — лимонник
Tormentilla, ae *f* — перстач, калган
Urtica, ae *f* — кропива
Polygala, ae *f* — китятки

Запам'ятайте вирази з прийменниками:

ad memoriam — на пам'ять
intra arteriam — внутрішньоартеріально
intra venam — внутрішньовенно
per horam — протягом години
per se — у чистому вигляді, хімічно чистий
per vaginam — через піхву, вагінально
sub linguam — під язик, сублінґвально

§ 33. Афоризми

1. *Non scholae, sed vitae discimus.* — Не для школи, а для життя вчимося.
2. *Inter collegas.* — Між колегами.
3. *Pro forma.* — Для форми, формально.
4. *Sine causa.* — Без причини.
5. *Pro et contra.* — За і проти.
6. *Charta non erubescit.* — Папір не червоніє.
7. *Aegri oculi.* — Очі завидющі.

ЗАНЯТТЯ № 6–7

§ 34. Дійсний спосіб дієслова (indicativus)

Дійсний спосіб виражає дію, яка реально відбувається, відбувалася або відбудеться.

Форми дійсного способу утворюються шляхом приєднання особових закінчень до основи дієслова безпосередньо або за допомогою з'єднувальних голосних **- -, -u-** (у дієслів III дієвідміни однини та множин і у дієслів IV дієвідміни в 3 особи множини)*.

Особові закінчення дієслів 3 особи однини та множин активного та пасивного станів:

Особа	Activum		Passivum	
3 (tertia)	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
	-( )t	**-(u)nt**	**-( )tur**	**-(u)ntur**

Приклади утворення форм дієслів у 3 особі однини та множини активного та пасивного станів дійсного способу теперішнього часу:

	Activum		Passivum	
	Singularis	Pluralis	Singularis	Pluralis
1	2	3	4	5
I	da-t він видає	da-nt вони видають	dā-tur видається, його видають	da-ntur видаються, їх видають
II	misce-t він змішує	misce-nt вони змішують	miscē-tur змішується, його змішують	misce-ntur змішуються, їх змішують
III	solv- -t він розчиняє	solv- -nt вони розчиняють	solv- -tur розчиняється, його розчиняють	solv- -ntur розчиняються, їх розчиняють
III	dilu- -t він розводить	dilu- -nt вони розводять	dilu- -tur розводиться, його розводять	dilu- -ntur розводяться, їх розводять

* З'єднувальний голосний -u- у дієслів Ш дієвідміни короткий, а у дієслів IV дієвідміни — довгий.

1	2	3	4	5
IV	finī-t він закінчує	finī-u-nt вони закінчують	finī-tur закінчується, його закінчують	fini-ū-ntur закінчуються, їх закінчують

У латинській мові, на відміну від української, особові займенники при дієслові звичайно не ставляться. Особа визначається за особовим закінченням дієслова.

Латинські дієслова пасивного стану звичайно перекладаються українською мовою таким чином:

1. Зворотними дієсловами на -ся;
2. Неозначено-особовим зворотом у формі 3 особи множини.

Наприклад: Tinctura praeparatur. — Настоянка готується.
Настоянку готують.
Mixturae refrigerantur. — Мікстури охолоджуються.
Мікстури охолоджують.

§ 35. Дієслово «esse» — бути

Латинське дієслово «esse» — «бути» відмінюється і має різні форми у всіх особах однини й множини.

Запам'ятаєте форми дієслова «esse» в 3-й особі однини та множини теперішнього часу дійсного стану:

3 особа	
Singularis	Pluralis
est — він є	**sunt** — вони є

Дієслово «esse» може вживатися в реченнях як самостійний присудок або як дієслівна зв'язка в іменниковому складному присудку.

Наприклад:
In officina tinctura Convallariae est. — В аптеці є настоянка конвалії.
Mentha planta est. — М'ята — це рослина.

§ 36. Порядок слів у латинському реченні

У латинській мові порядок слів у реченні вільний. Це зумовлено наявністю в ній широкої системи флексій, у результаті чого

роль слова в реченні не залежить від місця, яке воно в ньому займає. Однак у розповідному реченні прийнято ставити спочатку групу підмета: на першому місці знаходиться сам підмет, а після нього означення, що до нього відносяться. У групі присудка на першому місці звичайно стоїть додаток, а присудок ставиться в кінці речення.

Наприклад:

Pharmaceutae aegrotis formas medicamentorum varias praeparant. — Фармацевти готують хворим різні форми ліків.

Pharmaceutae — підмет у формі називного відмінка множини;
aegrotis — непрямий додаток у формі давального відмінка множини;
formas — прямий додаток у формі знахідного відмінка множини;
medicamentorum — неузгоджене означення у формі родового відмінка множини;
varias — узгоджене означення у формі знахідного відмінка множини;
praeparant — присудок у формі 3-ї особи множини теперішнього часу, дійсного способу активного стану.

Дієслова у формі наказового способу ставляться на початку речення.

Наприклад:

Da aegrotae tincturam Valerianae. — Видай хворій настоянку валеріани.

Da — присудок у формі наказового способу однини;
aegrotae — непрямий додаток у формі давального відмінка однини;
tincturam – прямий додаток у формі знахідного відмінка однини;
Valerianae — неузгоджене означення у формі родового відмінка однини.

Означення, узгоджене й неузгоджене, як ви пам'ятаєте, завжди стоять після означуваного слова.

Переклад речення слід починати з присудка, визначивши особу, спосіб та стан дієслова. Потім знайти підмет. У залежності

від присудка визначається прямий і непрямий додатки, а також обставини місця, способу дії та мети.

Підмет, виражений займенником, звичайно опускається.

§ 37. Вправи

✍ *1. Утворіть форми 3 особи однини й множини дійсного способу активного та пасивного станів дієслів, перекладіть їх українською мовою:*

signāre,1; continēre,2; repet re,3; aud re,4.

📖 *2. Визначте форму дієслова, перекладіть українською мовою:*

Curant, decorticatur, exprimit, filtrantur, obducunt, pulverare, extende, macerat, finite, pulveratur, recipe, signate, continere, colant, valete, constant, rectificatur, terite, refrigerantur, sumunt.

✍ *3. Перекладіть латинською мовою:*

1. Він видає хворій настоянку валеріани. 2. Вони посипають пілюлі. 3. Трави змішуються. 4. Фармацевт готує очні краплі. 5. Бруньки берези висушуються та подрібнюються. 6. Камфору розтирають. 7. Він очищає жири. 8. Із мигдалю екстрагують мигдалеву олію. 9. Пілюлі формують із пілюльної маси. 10. Кропива і перстач — рослини. 11. Таблетки видаються в коробочках. 12. Хвора приймає краплі настоянки конвалії. 13. Вони збирають траву ефедри для аптеки. 14. Віск вживається в медицині. 15. Підбіл — рослина.

📖 *4. Перекладіть українською мовою:*

1. Calendula, Tormentilla et Gentiana sunt herbae. 2. Tinctura Valerianae pro aegrota praescribitur. 3. Sume guttas per horam. 4. Viola planta est. 5. Terebinthina in medicina adhibetur. 6. Mixturae per chartam filtrantur. 7. Puella aegrota est. 8. Mixturae bene agitantur. 9. Gummi Armeniacae in aqua non solvitur, sed in spiritu solvitur. 10. Pharmaceuta herbas concidit et exsiccat. 11. E planta Aloës extractum paratur. 12. Medicus aegrotae guttas contra odontalgiam praescribit. 13. Mixturae in lagenis dantur. 14. Experientia docet. 15. Sume tabulettam sub linguam. 16. Recipe membranulas ophthalmicas ex olla. 17. Aegrota tincturam Convallariae sumit.

§ 38. Умовний спосіб дієслова (conjunctivus)

У латинській мові широко розвинена система умовного способу дієслова. У рецептурі умовний спосіб вживається у формі 3 особи однини й множини пасивного стану поряд із наказовим способом для передачі наказу, заклику або побажання і перекладається двома способами:

1. Неозначеною формою дієслова доконаного виду.
2. Дієслівним зворотом з часткою «нехай».

Форми умовного спосібу утворюються шляхом приєднання до основи дієслова суфікса **-a-** та особових закінчень.

У дієслів I дієвідміни кінцевий голосний основи **-a-** зливається з суфіксом **-a-** і переходить у **-e-.**

У рецептурі вживаються форми 3 особи однини та множини пасивного стану.

Основа дієслова	+	**-a-**	+	**-tur** (III особа однини пасивного стану) **-ntur** (III особа множини пасивного стану)

Дієвідміна	Infinitivus	Основа	Conjunctivus passivi	
			3-тя особа однини	3-тя особа множини
I	signāre	signa-	signe-tur позначити, нехай буде позначено, нехай позначиться	signe-ntur позначити, нехай будуть позначені, нехай позначаться
II	miscēre	misce-	misce-a-tur змішати, нехай буде змішано, нехай змішається	misce-a-ntur змішати, нехай будуть змішані, нехай змішаються
III	repet re	repet-	repet-a-tur повторити, нехай буде повторено, нехай повторюється	repet-a-ntur повторити, нехай будуть повторені, нехай повторяться
IV	fin re	fini-	fini-a-tur закінчити, нехай буде закінчено, нехай закінчиться	fini-a-ntur закінчити, нехай будуть закінчені, нехай закінчаться

Запам'ятайте стандартні рецептурні вирази, які вживаються як у наказовому, так і в умовному способах:

Imperativus	Conjunctivus	Скорочений запис
Misce. Da. Signa: Змішай. Видай. Познач.	Misceatur. Detur. Signetur Змішати. Видати. Позначити. Нехай буде змішано, видано, позначено.	M. D. S.
Da tales doses numero... Видай такі дози числом...	Dentur tales doses numero... Видати такі дози числом...	D. t. d. N...

У виразі Dentur tales doses numero... дієслово завжди ставиться у формі множини.

§ 39. Дієслово fio, fi ri і його вживання в рецептурі

Дієслово **fio, fi ri** — робитися, утворюватися, виникати — належить до неправильних дієслів. Воно має форми активу, а значення — пасиву.

У рецептурі дієслово fio, fi ri вживається у формі 3 особи однини та множини умовного способу. Крім того, воно вживається в підрядних реченнях мети зі сполучником «ut» — щоб.

Особа	Conjunctivus	
	Singularis	Pluralis
3	**fiat** нехай утвориться	**fiant** нехай утворяться

Назви форм ліків у виразах з дієсловом fio, fi ri ставляться в називному відмінку.

Запам'ятайте рецептурні вирази з дієсловом fio, fi ri та їх рецептурні скорочення:

Misce, fiat pasta.	Змішай, нехай утвориться паста.	M., (ut) f. pasta.
Misce, ut fiat pasta.	Змішай, щоб утворилася паста.	
Misce, fiat pulvis.	Змішай, нехай утвориться порошок.	M., (ut) f. pulv.
Misce, ut fiat pulvis.	Змішай, щоб утворився порошок.	
Misce, fiat unguentum.	Змішай, нехай утвориться мазь.	M., (ut) f. ung.
Misce, ut fiat unguentum.	Змішай, щоб утворилася мазь.	
Misce, fiat globulus.	Змішай, нехай утвориться кулька.	M., (ut) f. glob.
Misce,ut fiat globulus.	Змішай, щоб утворилася кулька.	
Misce, fiant pilulae.	Змішай, нехай утворяться пілюлі.	M., (ut) f. pil.
Misce, ut fiant pilulae.	Змішай, щоб утворилися пілюлі.	
Misce, fiat suppositorium.	Змішай, нехай утвориться свічка.	M., (ut) f. supp.
Misce, ut fiat suppositorium.	Змішай, щоб утворилася свічка.	
Misce, fiat linimentum.	Змішай, нехай утвориться лінімент.	M., (ut) f. linim.
Misce, ut fiat linimentum.	Змішай, щоб утворився лінімент.	
Misce, fiant species.	Змішай, нехай утвориться збір.	M., (ut) f. spec.
Misce, ut fiant species.	Змішай, щоб утворився збір.	
Massae pilularum quantum satis, ut formentur pilulae numero...	Пілюльної маси скільки треба, щоб сформувати пілюлі числом...	M. pil. q.s., ut form. pil. N...

§ 40. Контрольні питання

1. Які граматичні категорії має латинське дієслово?
2. Які закінчення мають дієслова в інфінітиві?

3. Як визначити основу дієслова?

4. Як визначається дієвідміна дієслова?

5. Які дієслова відмінюються за першою дієвідміною; другою; третьою; четвертою?

6. Як утворюються форми наказового способу однини; множини?

7. Якого доповнення потребують після себе дієслова в наказовому способі?

8. Як утворюються форми 3 особи однини та множини активного та пасивного станів дійсного способу теперішнього часу?

9. Як утворюється 3 особа однини та множини пасивного стану умовного способу дієслів I дієвідміни; II, III і IV дієвідмін?

10. Як перекладаються дієслова у формі умовного способу українською мовою?

11. Як вживається та перекладається дієслово fio, fi ri в рецептурі?

§ 41. Вправи

📖 *1. Утворіть форми теперішнього часу умовного способу 3 особи однини й множини пасивного стану дієслів, перекладіть їх українською мовою:*

refrigerāre, adhibēre, coqu re, aud re.

📖 *2. Перекладіть українською мовою:*

1. Misceatur. Detur. Signetur. 2. Mixturae misceantur. 3.Repetatur medicamentum bis. 4. Misce, fiat suppositorium. 5. Herba Ephedrae exsiccatur. 6. Massae pilularum quantum satis, ut fiant pilulae numero 10. 7. Dentur tales doses numero 20. 8. Cito tabulettam Nitroglycerini sumatur. 9. Misce, ut fiat pasta. 10. Obduce tabulettas cera.

✍ *3. Перекладіть латинською мовою:*

1. Змішати настоянку конвалії та настоянку валеріани. 2. Нехай буде очищений віск. 3. Налити воду в пляшку. 4. Простерилізувати баночку. 5. Змішай, щоб утворилися пілюлі числом 30. 6. Додати асептично.

✍ *4. Запишіть без скорочення рецептурні вирази:*

M. D. S.; M., f. spec.; M., ut f. past.; M., f. linim.; D. t. d. N...; M., f. pulv.; M., ut f. glob.; M. pil. q. s., e qua form. pil. N...; M., ut f. ung.; M., f. supp.; Rp.; M. pil. q. s., ut f. pil. N...

§ 42. Лексичний мінімум

I

constāre — складатися
decorticāre — очищати від шкіри, кори, кожури
depurāre — очищати
destillāre — дистилювати
filtrāre — фільтрувати
praecipitāre — осаджувати
pulverāre — порошкувати, перетворювати в порошок
purificāre — очищати (для рідин)
rectificāre — очищати (шляхом перегонки)

II

habēre — мати

III

consperg re — посипати, покривати
dilu re — розбавляти, розводити
exprim re — видавлювати, вичавлювати
extend re — намазувати
extrah re — витягувати, екстрагувати
obduc re — покривати оболонкою
praescrib re — приписувати
recip re — брати, взяти

§ 43. Афоризми

1. *Cogito, ergo sum.* — Мислю — значить існую (Декарт).
2. *Dum spiro, spero.* — Поки дихаю — сподіваюсь.
3. *Exemplum docet.* — Приклад учить.
4. *Bene dignoscitur, bene curatur.* — Правильно розпізнається, добре лікується.
5. *Contra factum non datur argumentum.* — Проти факту немає доказу.
6. *Fiat lux!* — Нехай буде світло!
7. *Audiatur et altera pars.* — Хай буде вислухана й друга /протилежна/ сторона (один із основних принципів судочинства).

ЗАНЯТТЯ № 8

§ 44. Рецепт

Рецепт — це письмове звернення лікаря до аптеки про виготовлення ліків і вказівка хворому, як вживати ці ліки. Рецепт — це офіційний документ, який оформляється за визначеними правилами.

Рецепт виписується на спеціальному бланку.

1. Рецепти виписуються чітко та розбірливо чорнилами чи кульковою ручкою з обов'язковим заповненням усіх граф бланка. Виправлення в рецепті не допускаються.

2. Склад ліків, позначення форми ліків і звертання лікаря до фармацевта про виготовлення та видачу ліків пишуться латинською мовою. Використання латинських скорочень цих позначень дозволяється тільки у відповідності з правилами, прийнятими в медичній та фармацевтичній практиці. Не допускається скорочення позначень близьких за назвою інґредієнтів, що не дають можливості встановити, який саме лікарський засіб приписано.

3. Спосіб застосування ліків позначається українською чи іншою національною мовою з указанням дози, частоти, часу та тривалості прийому. Забороняється обмежуватись указаннями типу «Внутрішнє», «Відомо» і т. п.

При необхідності термінової видачі ліків хворому у верхній частині рецептурного бланка ставиться позначка «Cito!» (Швидко!) чи «Statim!» (Негайно!).

4. При виписуванні рецепта кількість рідких речовин указується в мілілітрах (Наприклад: 1 ml; 5 ml; 20 ml і т. д.), у грамах або в краплях (причому кількість крапель позначається римською цифрою), а твердих і сипучих речовин — у грамах (Наприклад: 0,001; 0,3; 10,0 і т. д.)

Зразок рецептурного бланка

Лицьова сторона

Найменування закладу

Код закладу за ЗКУД
Код закладу за ЗКПО

Мед. документація. Ф — 1

РЕЦЕПТ

(дорослий, дитячий — потрібне підкреслити)

« » 200__
(дата виписки рецепта)

П.І.Б. хворого
Вік хворого
П.І.Б. лікаря

Rp:
Rp:

М.П.

Особистий підпис та печатка лікаря
Рецепт дійсний протягом 10 днів, « » місяців
(непотрібне закреслити)

Зворотня сторона

ПАМ'ЯТКА ЛІКАРЮ

— код лікувально-профілактичного закладу друкується типографським способом, або ставиться штамп;
— рецепт виписується латинською мовою, розбірливо, чітко чорнилом або кульковими ручками, виправлення забороняються;
— на одному бланку: одні ліки, які містять отруйну або наркотичну речовину, або 1—3 — прості і сильнодіючі засоби;
— дозволяються тільки прийняті правилами скорочення позначень;
— тверді та сипучі речовини — у грамах (0,001; 0,05; 1,0), рідкі — у мілілітрах, грамах, краплях;
— спосіб вживання — українською або іншими мовами; забороняється обмежуватись загальними указаннями: «внутрішнє», «відомо» і т. п.;
— підпис лікаря повинен бути завірений його особистою печаткою.

№ форми ліків індивідуального приготування		Штамп аптеки	
Прийняв	Приготував	Перевірив	Відпустив

§ 45. Частини рецепта

Традиційно рецепт складається з 9 частин:

1. Inscriptio (надпис) — назва лікувально-профілактичного закладу, його адреса та телефон.

2. Datum (дата).

3. Nomen aegroti (ім'я хворого) — прізвище та його ініціали.

4. Aetas aegroti (вік хворого).

5. Nomen medici (ім'я лікаря) — прізвище та ініціали.

6. Designatio materiarum — позначення лікарських речовин та їх кількості. Це основна частина рецепта, виписується вона латинською мовою. Ця частина починається словом «Recipe» (Візьми)*, після якого зазначаються назви й кількість інґредієнтів рецепта.

Рецепт називається простим, якщо в цій частині названа одна речовина, і складним, якщо вона містить у своєму складі декілька інґредієнтів.

При написанні латинських назв лікарських засобів потрібно керуватися наступними правилами:

1. Назву кожного лікарського засобу пишуть з нового рядка та з великої літери.

2. Якщо в рецепті зазначена кількість лікарської речовини, то назва пишеться в родовому відмінку, а кількість речовин і слово «грам», «дециграм», «сантиграм», «міліграм», потрібно вимовляти у знахідному відмінку, тому що це прямий додаток, який залежить від слова «Recipe» — візьми.

3. Кількість твердих та сипучих речовин указується в рецепті у грамах чи частинах грама. При цьому користуються десятковою системою:

1 грам — 1,0
1 дециграм — 0,1
1 сантиграм — 0,01
1 міліграм — 0,001

Слова «грам», «дециграм», «сантиграм», «міліграм» у рецептах не пишуться. Інколи лікарські речовини виписуються в краплях.

---

* Слово «Recipe» традиційно розглядалося як окрема частина рецепта — Ordinatio або Invocatio (звертання лікаря до фармацевта).

Слово «gutta» (крапля) у рецепті обов'язково пишеться (gtt. — guttam — краплю, gtts. — guttas — краплі), а число крапель в designatio materiarum позначається римськими цифрами.

Рідкі лікарські засоби виписуються в мілілітрах (ml). Ліки можуть бути дозовані в біологічних одиницях дії (ОД), або в міжнародних одиницях (МО), кількість яких позначається в тисячах, мільйонах.

4. Якщо декілька інґредієнтів виписуються в однаковій кількості, то вона вказується зі словом **ana (āā)** після останнього з перерахованих засобів.

7. Subscriptio (напис внизу) чи **Praescriptio.**

У цій частині рецепта вказується, які прості операції (дії) потрібно проробити фармацевту, яку форму надати лікам:

Наприклад: Misce. Da. — Змішай. Видай.

Misce, ut fiat unguentum. — Змішай, щоб утворилася мазь.

Указується також, скільки доз приготувати та в якій упаковці видати ліки.

Наприклад: Da tales doses numero 6.– Видай такі дози числом 6.

Da in vitro nigro.– Видай у чорній склянці.

Тут допускаються максимальні скорочення: D. t. d. N 6.

8. Signatura (позначення, сигнатура).

Починається ця частина рецепта словом Signa чи Signetur (познач, позначити). Тільки ці слова пишуться латинською мовою. Указання на спосіб застосування пишеться українською або іншою національною мовою. Ця частина рецепта призначається для хворого.

9. Nomen medici et sigillum personale seu Subscriptio medici (Підпис і особиста печатка лікаря) закінчує рецепт.

§ 46. Граматична структура рецепта

Як відомо, латинська частина рецепта починається дієсловом Recipe — візьми, яке після себе потребує прямого додатка. Найчастіше прямим додатком у рецепті є кількість речовин, тому слова «грам», «дециграм», «сантиграм», «міліграм» необхідно вимовляти у знахідному відмінку.

Назви лікарських засобів по відношенню до кількості є неузгодженим означенням, тому пишуться в родовому відмінку.

Наприклад: Візьми: Настоянки валеріани 15,0

кого? чого? Gen.

Видай.

Познач: По 10–15 крапель 3 рази на день

Recipe: Tincturae Valerianae 15,0

Da.

Signa: По 10–15 крапель 3 рази на день

Візьми: Настоянки глоду

Настоянки собачої кропиви

Настоянки конвалії по (порівну) 15 мл

Змішай. Видай.

Познач:

Recipe: Tincturae Crataegi

Tincturae Leonuri

Tincturae Convallariae āā 15 ml

Misce. Da.

Signa:

Це найбільш поширена модель рецептурного пропису.

Готові стандартні лікарські засоби (таблетки, свічки, кульки, плівки та ін.) виписуються по-іншому. Назви лікарських засобів пишуться в таких прописах у знахідному відмінку однини або множини. Це друга модель рецептурного пропису.

Наприклад: Візьми: Таблетки анальгіну 0,5 числом 10

Видай.

Познач: По 1таблетці 2–3 рази на день

Recipe: Tabulettas Analgini 0,5 numero 10

Da.

Signa: По 1 таблетці 2–3 рази на день

Візьми: Таблетки «Бромізовал»* 0,3 числом 20

Видай.

Познач: По 1 таблетці 3 рази на день

Rp: Tabulettas «Bromisovalum» 0,3 numero 20

Da.

Signa: По 1 таблетці 3 рази на день

---

* Назви лікарських препаратів, які пишуться у лапках, не відмінюються.

§ 47. Вправи

1. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Настоянки красавки 15 мл
   Видай.
   Познач:
2. Візьми: Березових бруньок 100,0
   Видай.
   Познач:
3. Візьми: Таблетки «Кофальгін» числом 10
   Видай.
   Познач:
4. Візьми: Таблетки бромкамфори 0,15 числом 20
   Видай.
   Познач:
5. Візьми: Настоянки конвалії
   Настоянки валеріани по 10 мл
   Настоянки красавки 5 мл
   Ментолу 0,2
   Змішай. Видай.
   Познач:
6. Візьми: Драже «Фестал» числом 50
   Видай.
   Познач:

2. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Tabulettas Aethazoli 0,5 numero 40
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Dragee Thioridazini 0,01 numero 60
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Aquae Plumbi 200 ml
   Da.
   Signa:
4. Recipe: Membranulas ophthalmicas cum Dicaino numero 30
   Da.
   Signa:

✍ *3. Перекладіть словосполучення латинською мовою:*

1. Без м'ятної води. 2. Із березових бруньок. 3. У таблетках бромкамфори. 4. З настоянкою валеріани. 5. У настоянку нагідок. 6. З мигдалевою водою. 7. У пілюльну масу. 8. Про ягоди лимонника. 9. У м'ятних таблетках.

✍ *4. Перекладіть речення латинською мовою:*

1. Змішай настоянку конвалії з настоянкою красавки. 2. Розчини та профільтруй. 3. Із пілюльної маси вони готують пілюлі. 4. Швидко приготуй і видай. 5. Бруньки висушуються. 6. Висуши бруньки. 7. Змішати. Видати. Позначити. 8. Він готує настоянку валеріани.

✍ *5. Запишіть назви препаратів латиною, виділіть знайомі частотні відрізки та поясніть їх значення:*

Гідрокортизон(ум), фенацетин(ум), ґліцерин(ум), етакридин(ум), гематоґен(ум), метацин(ум), строфантин(ум), етазол(ум), реопірин(ум).

§ 48. Афоризми

1. Noli nocere! — Не нашкодь!
2. Periculum in mora. — Небезпека в затримці.
3. Natura sanat, medicus curat morbos. — Природа оздоровлює, а лікар лікує хвороби.
4. Otia dant vitia. — Бездіяльність породжує вади.
5. Gallinam dat, ut taurum recipiat. — Він дає курку, щоб отримати бика.
6. Aut Caesar, aut nihil. — Або цар, або ніхто.

ЗАНЯТТЯ № 9

§ 49. Іменники II відміни

До другої відміни відносяться іменники чоловічого роду на **-us, -er** і середнього роду на **-um,** що у родовому відмінку однини мають закінчення **-i.**

Відмінкові закінчення II відміни

Casus	Singularis		Pluralis	
	m	*n*	*m*	*n*
Nom.	**-us, -er**	**-um**	**-i**	**-a**
Gen.	**-i**		**-ōrum**	
Dat.	**-o**		**-is**	
Acc.	**-um**		**-os**	**-a**
Abl.	**-o**		**-is**	

Зразок відмінювання іменників II відміни чоловічого роду: succus, i *m* — сік; puer, i *m* — дитина*:

Casus	Singularis		Pluralis	
Nom.	succus	puer	succi	pueri
Gen.	succi	pueri	succōrum	puerōrum
Dat.	succo	puero	succis	pueris
Acc.	succum	puerum	succos	pueros
Abl.	succo	puero	succis	pueris

Запам'ятайте особливості відмінювання іменників середнього роду:

1. Форма знахідного відмінка співпадає у них із формою називного відмінка.

2. У називному та знахідному відмінках множини вони завжди мають закінчення **-a.**

Ці особливості властиві всім іменникам середнього роду в латинській мові, незалежно від того, до якої відміни вони відносяться.

---

* У іменників на **-er** буква **e** найчастіше випадна. Вона може залишатися в основі слова або випадати. Наприклад: *puer* (Nom.), *pueri* (Gen.) — дитина, але *magister* (Nom.), *magistri* (Gen.) — вчитель. Порівняйте в українській мові: *вітер — вітру*, але *бухгалтер — бухгалтера*.

Зразок відмінювання іменника середнього роду II відміни remedium, ii *n* — лікарський засіб

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	remedium	remedia
Gen.	remedii	remediōrum
Dat.	remedio	remediis
Acc.	remedium	remedia
Abl.	remedio	remediis

§ 50. Вправи

1. Провідмінюйте іменники:
sirupus, i *m*; oleum, i *n*; infusum, i *n*; globulus, i *m*.

2. Перекладіть латинською мовою:
Трава собачої кропиви, рицинова олія, малиновий сироп, трава чебрецю, мазь для очей, у свічах і кульках, олія терпентину (скипидар), форми ліків для ванн, соняшникова олія, листя мучниці, сік журавлини, вода кропу, ганусова олія, настій листя шавлії, сироп ревеню, листя кропиви, картопляний крохмаль, свічки з новокаїном, масло какао.

3. Перекладіть українською мовою:
1. Suppositoria per rectum inducuntur. 2. Praepara unguentum Chlortetracyclini pro oculis. 3. Oleum Olivarum et oleum Amygdalarum per telam colantur. 4. Praescribe aegroto infusum foliorum Salviae. 5. Emulsa, unguenta, linimenta, extracta, tincturae, pilulae, infusa, decocta etc. formae remediorum sunt. 6. Extende emplastrum supra linteum. 7. Tinctura Leonuri ad morbos cardiacos adhibetur. 8. Recipe oleum Cacao pro globulis.

4. Перекладіть латинською мовою:
1. Препарат фероцерон у формі таблеток вживається при анемії. 2. Мазі видаються у пляшках і в тубах. 3. Рицинова олія часто приймається в капсулах. 4. Пілюлі та болюси готуються в аптеках. 5. Додай у мікстуру цукровий сироп. 6. Із трави та листя рослин готують настої та екстракти. 7. Пропиши етазол проти ангіни. 8. Лікар видає хворому настоянку звіробою. 9. Охолодіть відвар листя мучниці та процідіть. 10. Плівки «Облеколь» містять обліпихову олію.

5. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Тальку
   Крохмалю по 15,0
   Змішати. Видати.
   Позначити:
2. Візьми: Листя шавлії 100,0
   Видай.
   Познач:
3. Візьми: Фурацилінової мазі 0,2% 25,0
   Видай у баночці
   Познач:
4. Візьми: Свічки «Анестезол» числом 10
   Нехай буде видано.
   Нехай буде позначено:
5. Візьми: Соку алое 100 мл
   Видай.
   Познач:
6. Візьми: Обліпихової олії 100 мл
   Видай.
   Познач:
7. Візьми: Драже «Дигестал» числом 30
   Видай.
   Познач:
8. Візьми: Анестезину 5,0
   Вазелінового масла до 50 мл
   Змішати. Видати.
   Позначити:
9. Візьми: Мазі мікосептину 30,0
   Видай.
   Познач:

6. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Resorcini 0,5
   Anaesthesini 1,0
   Ichthyoli
   Vaselini ana 5,0
   Misce, fiat unguentum
   Da.
   Signa:

2. Recipe: Dragee Laevomepromazini 0,025 numero 50
Da.
Signa:
3. Recipe: Olei Eucalypti 10,0
Mentholi 1,0
Misce. Da.
Signa:
4. Recipe: Unguenti «Dermasinum» 0,1% 30,0
Da.
Signa:
5. Recipe: Suppositoria cum Ichthyolo 0,2 numero 12
Da.
Signa:
6. Recipe: Extracti Belladonnae 0,5
Anaesthesini 1,0
Vaselini
Lanolini ana 15,0
Misce, fiat unguentum
Detur.
Signetur:
7. Recipe: Vinylini 20,0
Olei Helianthi 80 ml
Misce.
Da.
Signa:

§ 51. Лексичний мінімум

aegrotus, i *m* — хворий
amylum, i *n* — крохмаль
bacillus, i *m* — бацила; олівець, паличка (форма ліків)
decoctum, i *n* — відвар
emplastrum, i *n* — пластир
extractum, i *n* — екстракт
folium, ii *n* — листок
globulus, i *m* — кулька
infusum, i *n* — настій

linimentum, i *n* — лінімент
medicamentum, i *n*
remedium, ii *n* — ліки, лікарський засіб
oleum, i *n* — олія, масло
oculentum, i *n* — очна мазь
oculus, i *m* — око
strobilus, i *m* — шишка
suppositorium, ii *n* — свічка, супозиторій
unguentum, i *n* — мазь

Назви рослин

Anisum, i *n* — ганус, аніс
Foeniculum, i *n* — кріп, фенхель
Helianthus, i *m* — соняшник
Leonurus, i *m* — собача кропива, пустирник
Myrtillus, i *m* — чорниця
Oxycoccus, i *m* — журавлина
Rheum, i *n* — ревінь
Ricinus, i *m* — рицина
Rubus idaeus, i *m* — малина
Serpyllum, i *n* — чебрець боровий
Solanum tuberosum — картопля (бот.)
Strophanthus, i *m* — строфант
Thymus, i *m* — чебрець (звичайний)
Triticum, i *n* — пшениця
Uva (ae) ursi — мучниця, ведмеже вушко

§ 52. Афоризми

1. *Circulus vitiosus.* — Порочне коло.
2. *Curriculum vitae.* — Опис життя (біографія).
3. *Modus vivendi.* — Спосіб життя. (Спосіб мирного співіснування).
4. *Otium post negotium.* — Відпочинок після роботи.
5. *Per aspera ad astra.* — Через терни до зірок (Сенека).
6. *Difficile est se noscere.* — Важко себе пізнати.
7. *Asinus asinorum.* — Віслюк з віслюків.

ЗАНЯТТЯ № 10

§ 53. Винятки щодо роду іменників другої відміни

Серед іменників II відміни до жіночого роду відносяться:

1) назви дерев і деяких кущів на -us;

Наприклад: Pinus, i *f* — сосна
Eucalyptus, i *f* — евкаліпт
Crataegus, i *f* — глід

2) деякі іменники грецького походження;

Наприклад: bolus, i *f* — а) глина; б) болюс, велика пілюля (вага якої більше 0,5)
crystallus, i *f* — кристал
Strychnos, i *f* — чилібуха, блювотний горіх.

§ 54. Прізвища в назвах лікарських препаратів

У назвах деяких лікарських препаратів після найменування форми ліків указується прізвище автора препарату. Чоловічі прізвища відносяться до II відміни.

Наприклад: Solutio Lugoli — розчин Люголя
Liquor Burovi — рідина Бурова
Guttae Botkini — краплі Боткіна

Жіночі прізвища відносяться до I відміни.

Наприклад: Unguentum Zolotarevae — мазь Золотарьової.

Деякі прізвища не відмінюються.

Наприклад: Balsamum Boum-Benge — бальзам Бом-Бенге
Balsamum Schostacovsky — бальзам Шостаковського
Solutio Ringer-Locke — розчин Рінгер-Локка.

Часто в авторизованих прописах для передачі звуків, відсутніх у латинській мові, використовуються букви із сучасних західноєвропейських мов.

Наприклад: Liquor Selzowsky — рідина Сельцовського
Unguentum Wilkinsoni — мазь Вількінсона
Mixtura Kartaschowi — мікстура Карташова.

Прізвища вчених широко використовуються в мікробіологічній номенклатурі в назвах родів та видів бактерій, грибків,

вірусів та ін. Причому за допомогою різних суфіксів і закінчень від прізвищ утворюються як іменники, так і прикметники.

Наприклад: Rickettsia, ae *f* — рикетсія (рід облігатних паразитуючих бактерій, названий іменем вченого Г. Ріккетса, який відкрив його); Metschnikowia, ae *f* — мечніковія (рід дріжджового грибка, названий іменем І.І. Мечнікова); Salmonella, ae *f* — сальмонела (рід патогенних бактерій, названий іменем вченого Л. Сальмона); Candida guillermondii — кандіда Гіллермона (вид бактерій); Pasterella, ae *f* — пастерела (рід патогенних бактерій); Clostridium pasterianum — клостридій Пастера (рід спороутворюючих бактерій, названий іменем відомого вченого Луї Пастера).

§ 55. Вправи

1. Перекладіть латинською мовою:

Лимонний сік, соснові бруньки, трава полину гіркого, синтоміцинова емульсія, олія льону, ягоди ялівцю, листя евкаліпту, настоянка чилібухи, екстракт глоду, трава жовтушника, олія блекоти, ягоди бузини, бавовникова олія, шишки хмелю, вітаміни у гранулах, цукровий сироп, глікозиди та алкалоїди із рослин, трава звіробою, рисовий крохмаль, облатки зі пшеничного борошна.

2. Перекладіть українською мовою:

Balsamum Schostacovsky, unguentum Wilkinsoni, linimentum balsamicum Wischnevsky, pasta Teimurovi, solutio Lugoli, liquor Burovi, solutio Ringer-Locke, liquor Novicovi, tabulettae Petrovi, pasta Lassari, unguentum Koncovi, guttae Zelenini, liquor arsenicalis Fowleri, pulveres Zolotovae-Kastomarovae, pulveres Konchalowsky, unguentum Metschnicovi, liquor Mitroschini, mixtura Pavlovi, liquor contra schok Petrovi-Beljakowi, linimentum Rosentali, mixtura pro inhalationibus Sancovae, mixtura Seppi, guttae Fogelsoni, mixtura Scharco, pulveres Preobragensky.

3. Перекладіть латинською мовою:

1. Із ягід бузини готується відвар. 2. Пропиши хворій протиотруту при отруєнні металами. 3. Із трави звіробою фармацевти готують настій. 4. У медицині використовують бруньки та хвою сосни. 5. Видави сік із ягід журавлини. 6. Отрута та протиотрута зберігаються в аптеках. 7. Зберігай олію блекоти у пляшці. 8. Висушіть і подробіть ягоди ялівцю.

4. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Вазелінового масла 100 мл
М'ятної олії краплі II
Змішай. Видай.
Познач:
2. Візьми: Настоянки глоду 25 мл
Видати.
Позначити:
3. Візьми: Олії блекоти 40,0
Хлороформу 20,0
Змішай. Видай.
Познач:
4. Візьми: М'ятної настоянки 4 мл
Настоянки полину 6 мл
Валеріанової настоянки 8 мл
Змішай. Видай.
Познач:
5. Візьми: Протиотрути при отруєнні металами 100,0
Видай.
Познач:
6. Візьми: Мазі Вількінсона 100,0
Видай.
Познач:
7. Візьми: Відвару бруньок сосни 10,0–200 мл
Видай.
Познач:
8. Візьми: Емульсії рицинової олії 180,0
Цукрового сиропу до 200,0
Змішай. Видай.
Познач:

5. Перекладіть українською мовою:

1. Tinctura et extractum Crataegi ad morbos cardiacos praescribuntur. 2. Praepara infusum e foliis Eucalypti. 3. Cola oleum Helianthi per gossypium. 4. Herba Absinthii et Hyperici in medicina vetuste adhibetur. 5. Alcaloida et glycosida e plantis eliciuntur. 6. In pharmacopoea oleum Ricini, oleum Amygdalarum, oleum Cacao, oleum Hyoscyami et cetera describuntur. 7. Vitamina in granulis saepe dantur.

6. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Infusi strobilorum Lupuli 10,0–200 ml
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Suppositoria cum Methyluracilo 0,5 numero 10
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Unguenti Erythromycini 30,0
   Da in tuba
   Signa:
4. Recipe: Infusi foliorum Eucalypti 10,0–200 ml
   Da.
   Signa:
5. Recipe: Sirupi Aloës cum Ferro 100 ml
   Da.
   Signa:
6. Recipe: Tincturae Strychni 5 ml
   Tincturae Convallariae 15 ml
   Misce. Da.
   Signa:
7. Recipe: Ichthyoli
   Unguenti Camphorae 10% āā 25,0
   Misce, fiat unguentum
   Da.
   Signa:

§ 56. Лексичний мінімум

aërosolum, i *n* — аерозоль
alabastrum, i *n* — пуп'янок, бутон
alcaloidum, i *n* — алкалоїд
antidotum, i *n* — протиотрута
antidotum metallorum — протиотрута при отруєнні металами
bolus, i *f* — 1) болюс (велика пілюля); 2) глина
citrus, i *m* — лимон (плід)
cerasum, i *n* — вишня (плід)
crystallus, i *f* — кристал
diametrum, i *n* (diametros, i *f*; diameter, tri *m*) — діаметр

emulsum, i *n* — емульсія
gelum, i *n* — гель
glycosidum, i *n* — глікозид
granulum, i *n* — гранула
prunum, i *n* — слива (плід)
saccharum, i *n* — цукор
venenum, i *n* — отрута
vitaminum, i *n* — вітамін
vitrum, i *n* — склянка

Назви рослин

Absinthium, ii *n* — полин гіркий
Alnus, i *f* — вільха
Amygdalus, i *f* — мигдаль (дерево)
Cerasus, i *f* — вишня (дерево)
Crataegus, i *f* — глід
Erysimum, i *n* — жовтушник, свиріпа
Eucalyptus, i *f* — евкаліпт
Gossypium, ii *n* — бавовник; вата
Humulus lupulus, i *m* — хміль (бот.)
Hyoscyamus, i *m* — блекота, зубовник, німиця
Hypericum, i *n* — звіробій, кривавник
Juniperus, i *f* — ялівець
Linum, i *n* — льон
Oleander, dri *m* — олеандр
Pinus, i *f* — сосна
Rhamnus, i *f* — жостер
Prunus, i *f* — слива (дерево)
Sambucus, i *f* — бузина
Stramonium, ii *n* — дурман
Strychnos, i *f* — чилібуха, блювотний горіх

§ 57. Афоризми

1. *Ignorantia non est argumentum.* — Незнання — не доказ.
2. *Ex libris.* — Із книг (екслібрис).
3. *In facto.* — Фактично, на ділі.
4. *Domus magna, cura magna.* — Великий дім — великі клопоти.
5. *Amicus cum vitiis ferendus.* — Друга приймають з вадами.
6. *Quae non posuisti ne tollas!* — Чого не клав, не бери!

ЗАНЯТТЯ № 11

§ 58. Номенклатура лікарських засобів. Основні фармацевтичні поняття

1. *Лікарська сировина* — матеріал рослинного, тваринного, мінерального, хімічного походження, із якого одержують лікарські речовини.

2. *Лікарська речовина* — речовина, яка володіє біологічною активністю та при введенні в організм у певній дозі спричиняє фармакологічний ефект.

3. *Лікарський засіб* — речовина або суміш речовин зі встановленою фармакологічною активністю, дозволена в установленому порядку для застосування з метою лікування, попередження та діагностики захворювання.

4. *Форма ліків* — стан, зовнішній вигляд або структура лікарського препарату, що забезпечує певний спосіб його введення в організм людини чи тварини, а також необхідний лікувальний, профілактичний або діагностичний ефект.

5. *Лікарський препарат* — лікарський засіб або суміш лікарських засобів і допоміжних речовин, яким надана певна форма, що вводиться в організм людини або тварини з медичними цілями.

Лікарська сировина	Лікарська речовина	Форма ліків	Лікарський препарат
1	2	3	4
Fructus Capsici	Capsicinum	tinctura emplastrum limimentum	Capsici
Продукт життєдіяльності грибка Streptomyces aurefaciens	Tetracyclinum Tetracyclini hydrochloridum	tabulettae unguentum solutio	Tetracyclini Tetracyclini hydrochloridi
Folium Menthae piperitae	vitaminum C, carotinum, vitaminum K, дубильні речовини, мінеральні солі та ін.	Infusum Tinctura	foliorum Menthae piperitae Menthae piperitae

1	2	3	4
Вихідні речовини для синтезу	Validolum (25–30% розчин ментолу в ментоловому ефірі ізовалеріанової кислоти)	Tabullettae Capsulae Solutio	Validoli
Semina Strophanthi Kombe	Серцеві глікозиди К-строфантин-β і К-строфантозид	Solutio	Strophanthini
Вихідні речовини для синтезу	β-Діетиламінетилового ефіру дифенілтіоцтової кислоти гідрохлорид	Dragee	Tipheni
Вихідні речовини для одержання складаючих	Камфора; гвоздична, гірчична, евкаліптова олії; ментол, метилсаліцилат, настоянка стручкового перцю, тимол, хлоралгідрат, спирт коричний, парафін, вазелін	Unguentum «Efcamonum»	

Кожний лікарський засіб має свою номенклатурну назву, якою він позначається в Державній Фармакопеї та офіційних документах. Сукупність назв всіх лікарських засобів, які вживаються на теперішній час, називається сучасною *номенклатурою лікарських засобів*.

До неї входять:

1. Назви лікарської сировини рослинного походження — органів і частин рослин, а також продуктів первинної переробки.

2. Назви лікарських препаратів — витяжок із рослинної сировини (настоянки, настої, відвари, екстракти).

3. Назви сироваток, вакцин та анатоксинів.

4. Тривіальні назви органічних хімічних речовин:

а) індивідуальних хімічних речовин, отриманих з рослин (глікозидів, алкалоїдів);

б) синтетичних речовин та їх сполук (солей, ефірів).

5. Назви препаратів із вказівкою повної форми ліків (мазей, таблеток, свічок, очних плівок та ін.).

6. Фармакопейна хімічна номенклатура (назви хімічних елементів, оксидів, кислот, солей).

§ 59. Назви сировини рослинного і тваринного походження і продуктів первинної обробки

Назви фармакогностичних об'єктів (лікарської сировини рослинного й тваринного походження, а також продуктів первинної переробки) — це конструкції з неузгодженим означенням.

На першому місці в називному відмінку пишеться назва органу рослини або продукту (herba, folia, flores, cortex, radices, rhizomata, oleum, gummi etc.). На другому місці в родовому відмінку ставиться назва рослини*.

Означуваний іменник (назва органу рослини або продукту) у Nom. sing. або plur.	+	Неузгоджене означення (назва рослини) у Gen. sing.

Наприклад: folia Belladonnae — листя беладони
herba Millefolii — трава деревію
folia Uvae ursi — листя мучниці
gummi Armeniacae — абрикосова камедь
oleum Ricini — рицинова олія

Латинські й українські назви органів рослин у заголовках фармакопеї й на етикетках, за винятком herba та cortex, повідомляються у множині.

Якщо в найменуваннях продуктів первинної переробки позначається не рослина як така, а її плоди (кістянки), то назва їх пишеться у множині (як правило, у назвах олій і вод): Oleum Amygdalarum — мигдалева олія, тобто олія мигдалів (amygdala, ae *f* — мигдаль (плід); Oleum Olivarum — маслинова олія, тобто олія з маслин (oliva, ae *f* — маслина, оливка (плід); Oleum Persicorum — персикова олія, тобто олія персиків (persicum, i *n* — персик (плід).

---

* У Міжнародній Фармакопеї та деяких національних фармакопеях і формулярах найменування сировини приводиться у зворотньому порядку.

§ 60. Найменування лікарських препаратів — витяжок із рослинної сировини

До лікарських препаратів — витяжок із рослинної сировини відносяться настоянки, екстракти, сиропи, настої та відвари. Назва таких препаратів — це конструкції з неузгодженим означенням.

1. У назвах екстрактів і сиропів, що виробляються на заводах за певним стандартним рецептом, вказується форма ліків та назва лікарської рослини. Вид сировини, тобто частина, орган рослини, із якого виготовлено лікарський препарат, не вказується.

Наприклад: sirupus Althaeae — алтейний сироп, тобто сироп алтеї
tinctura Valerianae — валеріанова настоянка, тобто настоянка валеріани

У назвах екстрактів, як правило, вказується їх консистенція (сухий, густий або рідкий).

Наприклад: extractum Frangulae fluidum — рідкий екстракт крушини
extractum Belladonnae siccum — сухий екстракт красавки

2. У назвах настоїв і відварів вказується форма ліків, вид лікарської рослинної сировини та лікарська рослина.

Наприклад: decoctum foliorum Uvae ursi — відвар листя мучниці
infusum herbae Equiseti — настій трави хвоща

Однак при приписуванні складних настоїв і відварів вид сировини не вказується, а замість цього вводиться додаткове означення: compositus, a, um — складний.

Наприклад: infusum Sennae compositum — складний настій сени

У рецептах при приписуванні настоїв і відварів позначається відношення одиниць сировини за масою й одиниць об'єму, форми ліків.

Recipe: Infusi herbae Serpylli 10,0–200 ml
Da.
Signa:

Recipe: Decocti baccarum Juniperi 20,0–200 ml
Da.
Signa:

§ 61. Вправи

1. Провідмінюйте в однині словосполучення:
tinctura Capsici, infusum herbae Serpylli.

2. Перекладіть латинською мовою:

Настій трави чистотілу, персикова олія, пшеничний крохмаль, відвар листя мучниці, трава чебрецю борового, ягоди калини, настій трави живокосту, брикет листя кропиви, масло чебрецю, сироп шипшини, мигдалева олія, сік алое, настоянка полину, перцевий пластир, настоянка валеріани з камфорою, настій трави деревію, настоянка з листя евкаліпту, мазь нафталанова, відвар листя сени, препарат із обліпиховою олією, пагони камфорного лавра, слань ламінарії, вода чемерична, брикет трави звіробою.

3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Листя водяного трилисника
Трави полину гіркого (порівну) по 15,0
Змішай.
Видай.
Познач:
2. Візьми: Настою трави золототисячника 10,0–200 мл
Видай.
Познач:
3. Візьми: Таблетки екстракту валеріани 0,02 числом 50
Видай.
Познач:
4. Візьми: Настою листя мучниці 20,0–200 мл
Гексаметилентетраміну 6,0
Змішай.
Видай.
Познач:
5. Візьми: Мазі Конькова 50,0
Видай.
Познач:
6. Візьми: Рицинової олії 100,0
Видай.
Познач:

7. Візьми: Настоянки перцевої 20 мл
Видай.
Познач:

8. Візьми: Настою листя евкаліпту 10,0–200 мл
Видай.
Познач:

9. Візьми: Вініліну 20 мл
Соняшникової олії (чи персикової) 80,0
Змішати. Видати.
Позначити:

4. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae ana 10 ml
Extracti Crataegi fluidi 5 ml
Mentholi 0,05
Misceatur. Detur.
Signetur:

2. Recipe: Infusi herbae Equiseti 20,0–200 ml
Da.
Signa:

3. Recipe: Olei Foeniculi 10 ml
Detur.
Signetur:

4. Recipe: Unguenti Kalanchoës 25,0
Da.
Signa:

5. Recipe: Foliorum Salviae 100,0
Da.
Signa:

6. Recipe: Furacilini 0,02
Extracti Eleutherococci fluidi 1,0
Lanolini
Vaselini pro oculis ana 5,0
Misce, ut fiat unguentum
Detur.
Signetur:

7. Recipe: Extracti Placentae 1 ml
Da numero 6 in ampullis
Signa:
8. Recipe: Mentholi 5,0
Olei Persicorum 50,0
Misce. Da.
Signa:
9. Recipe: Extracti Belladonnae spissi 0,5
Anaesthesini 1,0
Lanolini 20,0
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa:
10. Recipe: Infusi herbae Leonuri 15,0–200 ml
Da.
Signa :

5. Перекладіть речення українською мовою:

1. Folia Eucalypti in briketo dantur. 2. E herba Absinthii extractum et tinctura parantur. 3. Extractum Urticae cum extracto Millefolii saepe praescribitur. 4. Herba Centaurii et folia Uvae ursi in medicina adhibentur. 5. Extractum Rubiae tinctorum in praeparatum «Cystenal» includitur. 6. Praeparatum Phytolysinum est pasta, quae extractum e herbis Equiseti, Polygoni et foliis Betulae, olea Menthae, Salviae, Pini etc. continet. 7. Herba Leonuri in forma tincturae, infusi et extracti praescribitur. 8. Folia Urticae vitaminum C, carotinum, vitaminum K, materias tannicas etc. continent. 9. Aqua Foeniculi ex oleo Foeniculi et aqua constat. 10. Multae herbae in sacculis dantur.

§ 62. Лексичний мінімум

acidum, i *n* — кислота
briketum, i *n* — брикет
bulbus, i m — цибулина, бульба
cormus, i *m* — пагін
discum, i *n* — диск (форма ліків)
intra musculos — у м’язи, внутрішньом’язово
per rectum — через пряму кишку, ректально
pro roentgeno — для рентгену

sacculus, i *m* — пакетик, мішечок
sirupus, i *m* — сироп
stilus, i *m* (stylus, i *m*) — олівець (форма ліків); стовпчик (бот.)
succus, i *m* — сік
talcum, i *n* — тальк
thallus, i *m* — слань, талом

Назви рослин

Capsicum, i *n* — стручковий перець
Carum(i) carvi — кмин
Centaurium, ii *n* — золототисячник
Chelidonium, ii *n* — чистотіл
Cinnamomum camphora — камфорний лавр (бот.)
Delphinium, ii *n* — живокіст
Equisetum, i *n* — хвощ
Millefolium, ii *n* — деревій
Persica, ae *f* — персик (дерево)
persicum, i *n* — персик (плід)
Polygonum, i *n* — гірчак
Trifolium fibrinum — водяний трилисник, бобівник
Veratrum, i *n* — чемериця
Viburnum, i *n* — калина

§ 63. Афоризми

1. *Ab ovo usque ad mala.* — Від яйця до яблук (від початку до кінця).
2. *Cum Deo!* — З Богом! (C.D!)
3. *Pauca, sed bona.* — Небагато, але добре.
4. *Duabus sedere sellis.* — Сидіти на двох стільцях.
5. *Frontis nulla fides est.* — Зовнішності не вір.

ЗАНЯТТЯ № 12–14

§ 64. Тривіальні (умовні) назви лікарських засобів

Велика кількість хімічних речовин, які використовуються як лікарські засоби, відома під двома назвами:

1) науковою або систематичною, в якій склад компонентів і їх розташування точно відповідають складу та структурі молекули хімічної сполуки;

2) умовною або тривіальною, яка не відображає яких-небудь систематичних принципів наукової класифікації, але зручна для застосування у практичній діяльності завдяки своїй компактності та легкості фонетико-граматичного розпізнавання. Наприклад:

Тривіальна назва	Систематична раціонально-хімічна назва
Тетурам	Тетраетилтіурамдисульфід
Фосфаден	Аденозин-5′-монофосфорна кислота
Анальгін	1-феніл-2,3-диметил-4-метиламінопіразолон-5-N-метансульфонат натрію

У нашій державі препарат має тривіальну назву, що фіксується в Державній Фармакопеї. Під цією назвою він і надходить у продаж. Однак у зарубіжних країнах кожна з випускаючих той чи інший препарат фірм надає йому свою торгову назву. Це призводить до ускладненої синонімії у сучасній номенклатурі лікарських засобів. Окремі препарати мають інколи десятки синонімічних назв. Наприклад, препарат Teturam інакше називається Antabus, Abstinyl, Alcophobin, Antaethan, Antaethyl, Anticol, Aversan, Contrapot, Crotenal, Disetil, Disulfiramum, Espenal, Exhorran, Hoca, Noxal, Refusal, Stopethyl, Tetradin etc.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) випускає Міжнародну Фармакопею — перелік назв лікарських засобів, запропонованих як міжнародні. ВООЗ розроблені також рекомендації щодо складання назв лікарських препаратів, спрямовані на уніфікацію номенклатури лікарських засобів.

Тривіальні назви можуть нести інформацію різного характеру: про хімічний склад препарату, терапевтичний ефект, належність до відповідної фармакологічної групи, відношення до

того чи іншого анатомічного органу, джерело одержання або утворення. Наприклад:

Phenaminum (phen — наявність фенільної групи; amin — наявність аміногрупи)

Streptocidum (strept — стрептококи, cid — вбивати)

Haemodesum (haem — має відношення до крові, очищає кров)

Ophthalimidum (ophth — око, застосовується для лікування захворювань очей)

Procto-glyvenol (proct — пряма кишка, ven — вена; зменшує проникність капілярів)

Apilacum (apis, is *f* — бджола, lac, lactis *n* — молоко; препарат нативного бджолиного маточного молока)

Testoviron (testis, is *m* — яєчко, чоловіча статева залоза; vir, viri *m* — чоловік; андрогенний препарат)

Anorex (orexis, is *f* — апетит; анорексиґенний препарат, знижує апетит)

Morphinum (на ім'я давньогрецького бога сну Морфея; препарат має снодійний ефект)

Papaverinum (алкалоїд з рослини Papaver, eris *n* — мак)

Латинські тривіальні назви лікарських засобів — це іменники II відміни середнього роду із закінченням **-um.** Традиційно вони пишуться з великої букви. В українкому еквіваленті закінчення **-um** не зберігається.

Наприклад: Cyanocobalaminum — ціанокобаламін, Aspirinum — аспірин, Diplacinum — диплацин.

Назви імпортних препаратів, що застосовуються у вітчизняній практиці, здебільшого не мають закінчення -um. Наприклад: Agiolax, Viregin, Cystone, Mycosolon. Однак при написанні їх у рецептах, зазвичай, дотримуються загальноприйнятої традиції та розглядають подібні назви як іменники II відміни середнього роду, прописуючи їх при вказуванні дози в родовому відмінку із закінченням **-i**.

Наприклад: Recipe: Mycosoloni 30,0
Da.
Signa:

Винятки становлять рідкі назви на -a. Вони розглядаються як іменники I відміни та мають у родовому відмінку закінчення **-ae.**

Наприклад: Recipe: No-spae 0,04
Da in tabulettis numero 20
Signa:

Назви комбінованих лікарських засобів, які є додатком до назв форм ліків, беруться в лапки і не відмінюються.

Наприклад: Recipe: Tabulettas «Adonis-brom» numero 20
Da.
Signa:
Recipe: Suppositoria «Bethiolum» numero 10
Da.
Signa:

§ 65. Способи творення тривіальних назв лікарських препаратів

Тривіальні назви лікарських препаратів — це слова з різноманітною словотвірною структурою. Найбільш продуктивний спосіб творення назв препаратів — *абревіація* (або *скорочення*), тобто комбінація відрізків, вільно виділених зі слів і словосполучень, що входять до систематичної наукової назви лікарського засобу.

Наприклад: Chloridinum — 2,4-діаміно-5-пара-хлорфеніл-6-етил-піримідин
Aethazolum — 2 (пара-Амінобензолсульфамідо)-5-етил-1,3,4-тіадіазол

Цей спосіб часто використовується, як при творенні тривіальних назв хімічних сполук, так і назв комбінованих лікарських засобів.

Наприклад: Tabuletta «Pavaesthesinum»
(Anaesthesini 0,3, Papaverini hydrochloridi 0,05)
Unguentum «Hyoxysonum»
(Oxytetracyclini hydrochloridi 3%,
Hydrocortisoni acetatis)

Використовуються також буквені абревіації.

Наприклад: АТФ — acidum adenosintriphosphoricum
$ТХА_2$ — Tromboxanum A_2

У торгових назвах зарубіжних лікарських засобів часто використовуються буквено-числові абревіації.

Наприклад: 6-O.G.K/6-H.E.S.
ASS-100-Merke
Nova T Cu 200 Ag
4K/CAPD 24-K

Суфіксальний спосіб використовується, головним чином, для утворення назв лікарських засобів, виділених із рослинної сировини або біологічних речовин (алкалоїдів, глікозидів, антибіотиків і т. д.).

Наприклад:

Atropinum (від Atropa — родової назви рослини беладона, красавка)

Equisetinum (від Equisetum — хвощ)

Streptomycinum (від Streptomyces — родової назви грибка)

Спосіб складання основ, тобто утворення назв шляхом поєднання двох або більше значущих основ за допомогою з'єднувального голосного, також використовується досить широко.

Наприклад:

Iodognostum (iod — йод + o + gnost — діагностичний, рентгеноконтрастний препарат)

Cholenzymum (chole — жовч + enzym — ензим, фермент)

Flogicort (flog — протизапальний + i + cort — кортикостероїд)

На практиці відносно рідко використовують один спосіб словотвору, а частіше звертаються до мішаних способів: абревіаційно-суфіксального, суфіксально-префіксального, суфіксального і складання основ.

Наприклад:

Antipyrinum (anti — проти + pyr — жар + in + um)

Apressinum (a — заперечення + press — тиск, гіпотензивний засіб + in + um)

Myelobromolum (myel — спинний мозок, антибластомний препарат + o + brom + ol + um)

Valocardinum (val (від Valeriana — валеріана) + o + card — серце, серцевий препарат + in + um)

Eunoctin (eu — хороший + noct (від nox, noctis *f* — ніч) + in)

§ 66. Поняття про терміноелемент (частотний відрізок). Найважливіші терміноелементи, які використовуються в тривіальних назвах лікарських препаратів

Словотвірні елементи, які регулярно вживаються в назвах лікарських засобів, стійко зберігаючи своє семантичне значення, прийнято називати *частотними відрізками* або *терміноелементами*.

Терміноелементи, що вказують на хімічний склад препарату

Терміно-елемент	Значення	Приклад
1	2	3
-aeth- **-eth-** **-et-**	Наявність етилового або етинілового радикала	Aethylmorphinum Ethoforme Etimid
-amin-	Наявність аміногрупи	Aminocainum
-barb-	Барбітурати,похідні барбітурової кислоти (заспокійливі, снодійні, наркотичні засоби)	Barbamylum
-benz-	Наявність ароматичного ядра	Benzonalum
-chlor-	Наявність хлору; зелений	Chloroptic
-flu- **-phth-** **-phthor-**	Наявність фтору	Flumagin Phthoruracilum
-hydr(o)-	Вода; наявність водню	Dehydrotin
-io-	Наявність йоду; рентгеноконтрастні засоби	Triiotrastum
-merc-	Наявність ртуті; антимікробні, діуретичні засоби	Dimercaprolum
-meth(yl)- **-met-**	Наявність метилового або метинілового радикала	Methastenon Metanol
-naphth- **-phth-**	Наявність нафталанового ядра, нафта	Naphthyzinum
-oxy-	Наявність кисню; кислий, окиснений	Oxytocinum
-phen- **-fen-**	Наявність фенілу, фенілену	Phenaminum

1	2	3
-phosph-	Наявність фосфору і його сполук	Phosphoestrolum
-sulf- **-sulph-**	Наявність сірки (антимікробні, сульфаніламіди)	Sulfadimezinum Sulphadimezinum
-thi(o)- **-ti(o)-**	Наявність атома сірки	Thiomicid Tiopanal
-yl-	Речовина; суфікс у назвах вуглеводневих та кислотних радикалів	Methylium
-(a)z- **-(a)zid-** **-(a)zol-** **-(a)zin-**	Наявність азотогрупи	Methazidum

Терміноелементи терапевтичного, анатомічного, фізіологічного та фармакологічного характеру

Терміно-елемент	Значення	Приклад
1	2	3
a- **an-**	Не, без, відсутність чогось, заперечення	Anovul
-aesth(es)-	Чутливість; обезболювальні, анестезуючі препарати	Anaesthesinum
-andr- **-test-** **-vir-** **-stan-** **-ster-**	Андрогенні препарати (препарати чоловічих статевих гормонів та їх синтетичні аналоги)	Androtin Testoviron Testosteron
-angi- **-vas-**	Судина; спазмолітичні препарати, судинорозширювальні та судинозахисні	Angitol Vasocor
anti-	Проти	Antigrippinum — ARN
-alg- **-dol-**	Біль; анальгезуючі, болезаспокійливі препарати	Analginum Cyclodolum
-allerg-	Протиалергійні препарати	Allergol
-ap- **-apis-**	Препарати бджолиної отрути та інших продуктів життєдіяльності бджіл	Apilacum

1	2	3
-arthr-	Суглоб; засоби для лікування суглобів	Apisarthron
-asthm(at)-	Протиастматичні засоби	Asthmatolum
-atrax-	Психотропні препарати	Atraxin
-bol-	Анаболічні стероїди	Retabolil
-cain-	Місцевоанестезувальні препарати	Novocainum
-cef- **-ceph-**	Антибіотики групи цефалоспоринів	Cefacidal Cephalin
-chol- **-col-** **-bil-**	Жовч; жовчогінні препарати	Allocholum Bilocid
-cid-	Убивати; антибактеріальні препарати	Streptocidum
-cillin-	Антибіотики-пеніциліни	Oxacillinum
-cor- **-card-**	Серце; серцеві препарати	Cardiaminum Corazolum
-cort(ic)-	Стероїди, глюкокортикостероїди та мінералокортикостероїди	Adrenocorticotrophin
-coum- **-cum-** **-arolum-** **-t(h)romb-**	Антикоагулянти (що перешкоджають зсіданню (крові), тромболітичні засоби	Syncumar Dicoumarol Trombosan Athrombon
-cut- **-derm(at)-**	Шкіра; препарати для лікування захворювань шкіри	Dermatolum
-cycl- **-cyclin-**	Цикл, коло; антибіотики групи тетрацикліну	Morphocyclinum
-cyst- **-cyston-**	Сечовий міхур; препарати для лікування захворювань сечового міхура; сечогінні препарати	Cystenal
-dorm- **-sed-** **-somn-** **-hypn-** **-nox-** **-noct-** **-nyc(t)-** **-zepam-** **-(m)al-** **-stress-** **-tranqu-**	Снодійні, заспокійливі, седативні засоби	Dornicum Veronalum Somnafin Sedalgin Hypnomidat Dorminal Eunoctin Diazepam Tranquil Anastress

1	2	3
-emet- **-vom-**	Протиблювотні засоби	Emetisan
-enter- **-intest-**	Кишка; засоби для лікування кишкових захворювань	Enteroseptol Intestopan
-enz(ym)- **-as-**	Ферментні препарати	Enzystal Ronidasum
eu-	Гарний, приємний; поліпшена якість лікарського препарату	Eudorm
-flog- **-phlog-**	Полум'я; протизапальні засоби	Flogistin Phlogex
-fung-	Гриб; протигрибкові засоби	Nitrofunginum
-gastr-	Шлунок; засоби для лікування шлункових захворювань	Gastrosidin
-ger- **-geront-**	Старий, літній; засоби для лікування геріатричних захворювань	Geriavit
-grac-	Стрункий; засоби, що сприяють схудненню	Gracidinum
haem(at)- **-aem-**	Кров; препарати, що очищують кров, які використовуються для лікування захворювань крові, або виготовлені з крові	Haemodesum
-helm(in)- **-verm-**	Протиглистові препарати	Helmintin Avermex
-hepar-	Печінка; препарати для лікування печінки	Apihepar
-leuc-	Білий; той, що має відношення до лейкоцитів	Leucovorin
-lax-	Проносні засоби	Agiolax
-mam(m)-	Молочна залоза; препарати для збільшення секреції молока	Mamomit
-myc(et)-	Гриб; протигрибкові засоби	Mycoseptol
-myc(et)in-	Антибіотики — похідні грибка Streptomyces	Streptomyces Streptomycinum Laevomycetinum
-myel-	Спинний мозок; антибластомні засоби	Myelobromolum
-nephr- **-ren-**	Нирки; препарати для лікування захворювань нирок; указує на походження препарату	Nephramid

1	2	3
-oestr- **-estr-**	Естрогенні препарати (що вміщують жіночі статеві гормони)	Synoestrolum Estriol
-ophth(alm)-	Очі; препарати для лікування очних захворювань	Axerophtholum
-orex-	Апетит; анорексиґенні засоби, що пригнічують апетит	Cloforex
-ov-	Контрацептиви	Non-ovlon
-pancreat-	Підшлункова залоза; препарати для лікування підшлункової залози	Pancreatinum
poly-	Багато; численний	Polyaminum
-press- **-tens-**	Гіпотензивні засоби (що знижують тиск)	Depressan Protensyl
-py(o)-	Гній; антисептичні засоби	Pyocid
-pyr-	Жар; антипіретики, жарознижувальні засоби	Amidopyrinum
-sarc-	Злоякісна пухлина; препарати для лікування злоякісних пухлин	Sarcolysinum
-sept-	Знезаражувальні засоби	Viosept
-stabil- **-norm-**	Препарати, що відновлюють певні функції організму	Tenormin Lipostabil
-the(o)-	Чай; алкалоїди з листя чаю	Theobrosal
-thyr(eo)- **-tir-**	Препарати щитовидної залози	Thyranon
-toc-	Засоби, що приймаються при вагітності та пологах	Tocopherolum
-trast- **-gnost-** **-graf-**	Діагностичні, рентгеноконтрастні засоби	Bilitrastum Cardiografin Gastrodiagnost
-trop-	Напрямок, що регулює дію препарату	Thyrotropinum
-ur-	Сеча; діуретичні засоби, засоби для лікування захворювань сечових шляхів	Diurometan
-vip(e)r-	Препарати зміїної отрути	Viprosalum
-vir-	Отрута; препарати отруйних виділень тварин; противірусні препарати	Virolex Viru-merz
-vit-	Життя; полівітамінні комбіновані засоби	Polyvitaplex

§ 67. Вправи

📖 *1. Виділіть у назвах препаратів частотні відрізки, вкажіть їх значення:*

Amidopyrinum, Cholenzymum, Corvalolum, Hydrocortisonum, Synandrol, Bencainum, Oxytetracyclinum, Nitroglycerinum, Thioacetazolum, Viperalginum, Pyraphenum, Haemostimulinum, Promedolum, Aethylmorphinum, Rifamycinum, Phenoxymethylpenicillinum, Bilignostum, Phlogex, Polyvitaplex, Desoxycorticosteronum, Morphocyclinum, Synoestrolum, Carditoxin, Methylsulfazinum, Diiodthyrosinum, Decamevitum, Ronidasum, Sedral, Methandriolum, Isotensin, Nepresol, Mycoseptinum, Testoviron, Anastress, Allercur, Anacardiol, Diprophyllinum, Neodorm, Barbamylum, Synthomycinum, aërosolum «Oxycort», Laevomycetinum in tabulettis, Dibazolum, Phthorafurum.

✍ *2. Напишіть назви препаратів латинською мовою. Виділіть частотні відрізки, вкажіть їх значення:*

Таблетки метиландростендіолу, свічки «Анестезол», амідопірин, феноксиметилпеніцилін, дипрофен, тіофосфамід, очна плівка з дикаїном, хлорофіліпт, оксилідин, олеандоміцин, вазографін, етазол, фторурацил, метилестрадіол, теобромін, еритроміцин, сульфадимезин у таблетках, окситетрациклін, мазь «Фторокорт», таблетки дихлотіазиду, коразол в ампулах, лінімент синтоміцину, оксиметилпеніцилін, піридоксальфосфат, бікаїн в ампулах, фторотан, таблетки гексаметилентетраміну, гексахлоретан, декамевіт, тетрациклін, таблетки «Алохол», білоцид, аміназин, новолакс, кардіотраст, холелітин, таблетки «Рибовіт», циклодорм, дипідолор, пертранквіл, вазодилат, тримекаїн, промедол, кардіовален, ізотензин, свічки з синтоміцином, драже «Ундевіт», флогодин, дийодтирозин, йодофілін, валокордин, димедрол, сульфадимезин у таблетках, дибазол з папаверином, неоміцин, лінімент стрептоциду, кордигіт, гемодез, нітрогліцерин, мазь гідрокортизонова, новокаїн, таблетки «Пірамінал», мазь тетрациклінова, хлороміцетин, епіліновий пластир, примотест, лавестрин, вірекс, вазкулат, осарцид.

✍ *3. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Аміназину 0,025
   Видай такі дози числом 12 в драже
   Познач:

2. Візьми: Ментолу 0,1
Олії маслинової 15 мл
Олії евкаліптової 10 мл
Змішай. Видай.
Познач:

3. Візьми: Таблетки антипірину 0,25 числом 10
Видай.
Познач:

4. Візьми: Фенолу 0,5
Гліцерину 10,0
Змішай. Видай.
Познач:

5. Візьми: Тиреоїдину 0,2
Видай у таблетках числом 20
Познач:

6. Візьми: Синестеролу 0,001
Видай у таблетках числом 30
Познач:

7. Візьми: Драже мікордипіну 0,02 числом 50
Видай.
Познач:

8. Візьми: Таблетки «Пангексавіт» числом 50
Видай.
Познач:

9. Візьми: Мазі «Левомеколь» 100,0
Видай.
Познач:

10. Візьми: Лініменту синтоміцинового 1% з новокаїном 0,5% 25,0
Видай.
Познач:

11. Візьми: Мазі ністатинової 10,0
Видай.
Познач:

12. Візьми: Валідолу 0,05 у капсулах числом 20
Видай.
Познач:

13. Візьми: Свічки з теофіліном 0,2 числом 10
Видай.
Познач:

14. Візьми: Таблетки «Мерказоліл» 0,005 числом 20
Видай.
Познач:

4. Перекладіть рецепти українською мовою.

1. Recipe: Vinylini 20,0
Olei Persicorum 80 ml
Misceatur. Detur.
Signetur:

2. Recipe: Tabulettas Sulfadimethoxini 0,5 numero 20
Da.
Signa:

3. Recipe: Infusi baccarum Juniperi 10,0–200 ml
Da.
Signa:

4. Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae ana 10 ml
Extracti Crataegi fluidi 5 ml
Mentholi 0,5
Misce. Da.
Signa:

5. Recipe: Infusi herbae Serpylli 15,0–200 ml
Da.
Signa:

6. Recipe: Suppositoria cum Digitoxino 0,00015 numero 10
Detur.
Signetur:

7. Recipe: Linimenti Synthomycini 5% 50,0
Da.
Signa:

8. Recipe: Ribonucleasi 0,025
Da in ampulla
Signa:

9. Recipe: Unguenti Tetracyclini 0,2% 25,0
Da.
Signa:

10. Recipe: Methyltestosteroni 0,005
Da in tabulettis numero 20
Signa:

11. Recipe: Tabulettas «Sedalgin» numero 20
Da.
Signa:

12. Recipe: Unguenti Wilkinsoni 100,0
Da.
Signa:

✍ *5. Перекладіть речення латинською мовою:*

1. Препарат ацетилцистеїн інакше називається бронхолізин, ацетеїн, аїрброн, флуімуцетин, інспір та ін. 2. Парацетамол міститься у препараті «Скутамід-Ц». 3. Фенібут застосовується в медицині як заспокійливий засіб. 4. Хвора приймає таблетки левоміцетину. 5. Тіофосфамід випускається у формі таблеток. 6. Препарат «Хлортріанізен» має естрогенну активність. 7. Пропиши хворому свічки з іхтіолом. 8. Мікозолон має синоніми: альбістат, гонофіт, дермоністат, фунгіздин, мікатин, моністат.

📖 *6. Перекладіть речення українською мовою:*

1. Norsulfazolum in aqua bene solvitur. 2. Ectericidum est praeparatum validum bactericidum. 3. Laevomycetinum, Rifamycinum, Gramicidinum, Tetracyclinum, Penicillinum sunt antibiotica. 4. Heliomycinum in forma unguenti adhibetur. 5. Praeparatum «Aethazolum» talia synonyma habet: Sulfaethidolum, Globucid, Sethadil etc. 6. Sulfamonomethoxinum in compositione praeparati «Sulfatonum» includitur. 7. Praeparatum «Lecozym» ex planta Carica papaya conficitur. 8. Polybiolinum ut antiphlogisticum saepe praescribitur.

§ 68. Афоризми

1. Dolor animi gravior est, quam corporis dolor. — Біль душі тяжчий за тілесні страждання.

2. Prudenter agas! — Роби розсудливо!

3. Prosit! — Хай буде корисним!

4. Cum boni essent, felices erant. — Коли б вони були добрими, були б щасливими.

5. Errando discimus. — Ми вчимося на помилках.

ЗАНЯТТЯ № 15

§ 69. Найменування вітамінів та полівітамінних комбінованих препаратів

Традиційно вітаміни позначаються великими літерами латинського алфавіту (A, B, C, D, U, K, P). Хімічно споріднені, але неоднорідні сполуки позначають порядковим номером: B_1, B_2, B_3, B_6, K_1, K_2, D_2, D_3 та ін.

Але останнім часом замість літер-символів використовуються єдині міжнародні найменування вітамінів, прийняті в біохімії. Це тривіальні найменування, які відображують хімічний склад вітамінів або їх терапевтичну дію і т. д.: (Thiaminum (B_1), Cyanocobalaminum (B_{12}), Axerophtholum seu Retinolum (A)*, Acidum ascorbinicum (C), Acidum pantothenicum (B_3), Tocopheroli acetas (синтетичний аналог вітаміну E).

Вітамінним комбінованим препаратам привласнюються умовні найменування, які часто містять терміноелемент **-vit-** (від **vita** — життя) та числівник, який указує на кількість вітамінів, що входять до складу препарату:

Dragee «Undevitum» (вміщує 11 вітамінів)

Tabulettae «Pentovitum» (вміщує 5 вітамінів)

У деяких назвах може бути відсутнім як корінь **-vit-**, так і числівник (Unicap M, Nutrisan).

У назвах полівітамінних препаратів, що вміщують мікроелементи, може бути вказівка на це (Berocca Ca + Mg; Taxofit + Polivitaminis + minerals Forte; Lekovit C — Ca).

§ 70. Найменування гормональних препаратів

Найменування гормональних (від грецького ρμάω — збуджую, рухаю) препаратів звичайно утворюються від назви органу, який виробляє гормон, або на який спрямована дія гормону.

Наприклад:

Insulinum (від insula Langerhansi — острівець Лангерганса, що виробляє відповідний гормон)

---

* A — заперечення, xeros — сухий, ophthalmos — око, retina — сітківка ока. Недостатня кількість цього вітамину в організмі призводить до хвороби очей — ксерофтальмії.

Pituitrinum (від glandula pituitaria — додаток до мозку, гіпофіз)
Thyreoidinum (від glandula thyreoidea — щитовидна залоза)
Parathyreoidinum (від glandula parathyreoidea — паращитовидна залоза)
Hydrocortisonum (від cortex, icis m — кора, кора надниркової залози).

До найменування препаратів жіночих і чоловічих статевих гормонів (естрогенних та андрогенних препаратів) часто входять терміноелементи:

-oestr- (-estr-) — препарати жіночих статевих гормонів;

-andr-, -test-, -stan-, -ster-, -vir * — препарати чоловічих статевих гормонів.

У назвах анаболічних стероїдів використовується корінь ***-bol-***. До назви простангландинів може включатися корінь ***-prost-***.

Наприклад: Testosteronum, Androtol, Methyltestosteronum, Oestradiolum, Retabolil, Silabolinum, Dinoprost.

§ 71. Найменування ферментних препаратів

Згідно з біохімічною номенклатурою назви ферментних препаратів утворюються з суфіксом ***-as-:*** Lydasum, Ronidasum, Lipasum.

Часто в назвах ферментних препаратів використовується корінь ***-(en) zym-*** (від грецького ensymum — фермент): Lecozym, Enzystal.

Назви препаратів цієї групи можуть бути утворені й іншими способами, наприклад, назви головних ферментів травного тракту: пепсину, трипсину і панкреатину — Pepsinum, Trypsinum, Pancreatinum.

§ 72. Контрольні питання

1. За якою граматичною моделлю утворюються назви лікарської рослинної сировини та продуктів первинної переробки?

2. За якими граматичними моделями утворюються назви лікарських засобів — витяжок із рослинної сировини (настоянок, екстрактів, сиропів, настоїв, відварів)?

---

* У назвах андрогенних препаратів –vir- (від vir, viri *m* — чоловік) вживається рідко. Корінь -vir- (від лат. virus, i *n* — вірус, збудник інфекції) часто вживається в назвах антимікробних, протигрипозних засобів.

3. Як вживаються прізвища в назвах лікарських засобів і в мікробіологічній номенклатурі?

4. Чим відрізняються систематичні раціонально-хімічні назви лікарських засобів від тривіальних (умовних) назв?

5. Іменниками якого роду та якої відміни є звичайно умовні назви препаратів?

6. Що таке частотний відрізок, або терміноелемент?

7. Які найчастіше вживані терміноелементи, що несуть інформацію фармакологічного, анатомічного, фізіологічного та терапевтичного характеру, ви знаєте?

8. Як прийнято позначати вітаміни в номенклатурі лікарських засобів?

9. Який терміноелемент звичайно вживається в назвах комбінованих полівітамінних препаратів?

10. Які терміноелементи вживаються в назвах антибіотиків, гормональних препаратів?

11. Які терміноелементи вживаються в назвах ферментних препаратів?

12. Які способи словотворення використовуються при утворенні назв лікарських препаратів?

§ 73. Вправи

1. Виділіть у назвах препаратів частотні відрізки та поясніть їх значення:

Revitum, Polyvitaplex, Lydasum, Cortiazem, Cocarboxylasum, Thyrolysinum, Diaethylstilboestrolum, Desoxycorticosteronum, Decamevitum, Methandrostenolonum, Vitanova, Lecozym, Nerobolilum, Dinoprostum, Gonadotropinum.

2. Напишіть назви препаратів латиною, підкресліть терміноелементи:

Паратиреоїдин, етинілестрадіол, пентавіт, амілаза, феноболін, адренокортикотропін, октестрол, ретандрол, кортиген, дуовіт, протовіт, тиреотропін, локакортен, ергокальциферол, динопрост, стрептокіназа, метиландростендіол, систанон-250, прогесторал, оліговіт, силаболін, Л-тироксин, гідрокортизон, тестовір, кортикотропін, пангексавіт, лекозим, левотироксин, урокіназа.

3. Перекладіть речення українською мовою:

1. Acidum ascorbinicum aliter vitaminum C nominatur. 2. Hormona in tres partes dividuntur: peptida, steroida et thyrosina. 3. Suspensio Zinc-corticotropini in vitris datur. 4. Diiodthyrosinum, Mercazolilum et Iodum radioactivum praeparata thyreostatica sunt. 5. Acetomepregenolum praeparatum validius quam Progesteronum est. 6. Vitamina necessaria pro vita hominis sunt.

4. Перекладіть речення латинською мовою:

1. Піридоксин — не змішується з ціанокоболаміном та тіаміном. 2. Вітамін А інакше називається ретинол або аксерофтол, вітамін D — ергокальциферол, вітамін Е — токоферол, а вітамін С — аскорбінова кислота. 3. Лідаза та ронідаза містять гіалуронідазу. 4. Дийодтирозин випускається в таблетках. 5. В медицині вживаються естрогенні препарати: метилестрадіол, синестрол, естрон, етинілестрадіол та ін. 6. Лекозим містить суміш ферментів, які одержують із рослин.

5. Перекладіть усно рецепти українською мовою:

1. Recipe: Tabulettas «Testobromlecithum» obductas numero 50
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Lydasi 0,1
   Da numero 6 in ampullis
   Signa:
3. Recipe: Tabulettas «Thyreocomb» numero 40
   Da.
   Signa:
4. Recipe: Asparaginasi 10000 MO
   Da numero 20
   Signa:

6. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Дезоксирибонуклеази 0,01
   Видай числом 6
   Познач:
2. Візьми: Мазі «Кортикоміцетин» 30,0
   Видай.
   Познач:

3. Візьми: Драже «Ундевіт» числом 50
Видати.
Позначити:
4. Візьми: Драже аскорбінової кислоти 0,05 числом 50
Видай.
Познач:
5. Візьми: Таблетки октестролу 0,001 числом 20
Нехай буде видано.
Нехай буде позначено:

§ 74. Лексичний мінімум

I

Acidum folicum (Vitaminum Bc) — кислота фолієва
Acidum nicotinicum (Vitaminum PP) — кислота нікотинова
Acidum pangamicum (Vitaminum B_{15}) — кислота пангамова
Acidum pantothenicum (Vitaminum B_3) — кислота пантотенова
Calciferolum (Vitaminum D_2) — кальциферол
Cholecalciferolum (Vitaminum D_3) — холекальциферол
Cyanocobalaminum (Vitaminum B_{12}) — ціанокобаламін
Ergocalciferolum (Vitaminum D_2) — ергокальциферол
Nicotinamidum (Vitaminum PP) — нікотинамід
Phyllochinonum (Vitaminum K) — філохінон
Pyridoxinum (Vitaminum B_6) — піридоксин
Retinolum seu Axerophtholum (Vitaminum A) — ретинол або аксерофтол
Tocopherolum (Vitaminum E) — токоферол
Vikasolum (синтетичний аналог вітаміну K) — вікасол

II

Aethinyloestradiolum — етинілестрадіол
Hydrocortisonum — гідрокортизон
Methyloestradiolum — метилестрадіол
Praegoestrolum — прегестрол
Prednisolonum — преднізолон
Progesteronum — прогестерон
Synoestrolum — синестрол
Thyreoidinum — тиреоїдин

III

Amylasum — амілаза
Cocarboxylasum — кокарбоксилаза
Lecozym — лекозим
Lipasum — ліпаза
Lydasum — лідаза
Ronidasum — ронідаза
Trypsinum — трипсин

§ 75. Афоризми

1. *Quod licet Jovi, non licet bovi.* — Що дозволено Юпітерові, те не дозволено бикові.
2. *Domus propria domus optima.* — Власний дім — найкращий дім.
3. *Verum amicum pecunia non parabis.* — Справжнього друга за гроші не придбаєш.
4. *Verba docent, exempla trahunt.* — Слова вчать, а приклади приваблюють.
5. *Delphinum natare doces.* — Вчиш плавати дельфіна.
6. *Cito inarescit lacrima.* — Швидко сльоза висихає.

ЗАНЯТТЯ № 16

§ 76. Прикметник. Граматичні категорії. Визначення основи. Дві групи прикметників у латинській мові

Прикметники змінюються за родами, числами та відмінками. У залежності від родових закінчень у Nom. sing. латинські прикметники поділяються на дві групи:

1. Прикметники, які мають родові закінчення іменників I та II відміни й відмінюються за I та II відміною.

2. Прикметники, які мають родові закінчення іменників III відміни й відмінюються за III відміною.

Словникова форма прикметників складається з форми чоловічого роду в Nom. sing. і родових закінчень жіночого та середнього родів.

Наприклад: albus, a, um — білий, -a, -e (I гр.)
paluster, tris, tre — болотяний, -a, -e (II гр).

Основу прикметників звичайно визначають за формою називного відмінка однини жіночого роду:

albus, alba, album — основа alb-
paluster, palustris, palustre — основа palustr-

§ 77. Прикметники I–II відміни (I групи)

Чоловічий рід прикметників I групи має закінчення в Nom. sing. **-us, -er***, жіночий **-a**, середній **-um**.

Наприклад: flavus, a, um — жовтий, -a, -e;
aquosus, a, um — водний, -a, -e;
niger, gra, grum — чорний, -a, -e.

Прикметники чоловічого та середнього родів відмінюються за II відміною, прикметники жіночого роду — за I відміною.

---

* У прикметників на -er, як і в іменників, буква -e- випадна. Вона може залишатися в основі слова або випадати.
Наприклад: ruber, rubra, rubrum — червоний
liber, libera, liberum — вільний.

Зразок відмінювання прикметників I групи
flavus, a, um — жовтий

Casus	Singularis			Pluralis		
	m	*f*	*n*	*m*	*f*	*n*
Nom.	flavus	flava	flavum	flavi	flavae	flava
Gen.	flavi	flavae	flavi	flavōrum	flavārum	flavōrum
Dat.	flavo	flavae	flavo	flav s	flav s	flav s
Acc.	flavum	flavam	flavum	flavos	flavas	flava
Abl.	flavo	flava	flavo	flavis	flavis	flavis

niger, gra, grum — чорний

Casus	Singularis			Pluralis		
	m	*f*	*n*	*m*	*f*	*n*
Nom.	niger	nigra	nigrum	nigri	nigrae	nigra
Gen.	nigri	nigrae	nigri	nigrōrum	nigrārum	nigrōrum
Dat.	nigro	nigrae	nigro	nigris	nigris	nigris
Acc.	nigrum	nigram	nigrum	nigros	nigras	nigra
Abl.	nigro	nigra	nigro	nigris	nigris	nigris

§ 78. Алгоритм узгодження прикметника з іменником

У реченні прикметники є узгодженими означеннями. Вони стоять після означуваного іменника і узгоджуються з ним за родом, числом і відмінком.

При узгодженні прикметника з іменником необхідно дотримуватись такого порядку дій:

1. Пригадати словникову форму означуваного іменника та визначити за нею його рід, відміну й основу.
2. Пригадати словникову форму прикметника.
3. Вибрати форму прикметника, що відповідає роду означуваного іменника, визначити відміну та основу.
4. Поставити іменник у потрібну форму.
5. Поставити прикметник у потрібну форму.

Наприклад, треба перекласти латинською мовою словосполучення «білі кристали». Послідовність дій буде такою:

1. Словникова форма іменника «кристал»: crystallus, i *f* (основа crystall-, жіночий рід, II відміна).

2. Словникова форма прикметника: albus, a, um.

3. Форма жіночого роду: alba (основа alb-, I відміна).

4. Форма іменника «кристали» — називний відмінок, множина: crystalli.

5. Форма прикметника, узгоджена з іменником, — albae.

У результаті узгодження ми одержали переклад словосполучення латинською мовою: crystalli albae.

Перекладемо латинською мовою речення, до складу якого входить узгоджене означення: Простерилізуй темні пляшки.

1. Словникова форма іменника: vitrum, i *n* (основа vitr-, середній рід, II відміна).

2. Словникова форма прикметника: fuscus, a, um. Форма середнього роду: fuscum (основа fusc-, II відміна).

3. Потрібна форма іменника — знахідний відмінок множини: vitra.

4. Форма прикметника, узгоджена з іменником, — fusca.

Переклад речення латинською мовою: Sterilisa vitra fusca.

§ 79. Основні моделі фармацевтичних термінів

Більшість фармацевтичних термінів утворюється за трьома основними моделями:

I модель

означуваний іменник	+	узгоджене означення

Наприклад: aqua purificata — очищена вода
capsula gelatinosa — желатинова капсула
tinctura spirituosa — спиртова настоянка

II модель

означуваний іменник	+	неузгоджене означення

Наприклад: aqua Plumbi — свинцева вода
tinctura Belladonnae — настоянка красавки
cortex Viburni — кора калини

III модель

означуваний іменник	+	неузгоджене означення	+	узгоджене означення

Наприклад:
Solutio Camphorae oleosa — олійний розчин камфори
Herba Millefolii concisa — подрібнена трава деревію
Extractum Frangulae fluidum — рідкий екстракт крушини

§ 80. Вправи

1. Провідмінюйте словосполучення:
tinctura spirituosa, succus amarus, remedium internum.

2. Перекладіть словосполучення латинською мовою:
Безводний ланолін, ефірна настоянка, зовнішні засоби, білий стрептоцид, сіра ртутна мазь, чорні ягоди бузини, очна тетрациклінова мазь, у желатинових і крохмальних капсулах, крохмальний відвар (неузгоджене означення), рідкий екстракт родіоли, рідкі форми ліків, навоскований папір, густа обліпихова олія, рідкий екстракт глоду, камфорна олія, у темній склянці, кристали метиленового синього, сухий екстракт ревеню, натуральний шлунковий сік, твердий парафін, тверді форми ліків, очна плівка, камфора рацемічна.

3. Перекладіть словосполучення українською мовою:
Formae remediorum fluidae, Gentiana lutea, guttae ophthalmicae seu oculoguttae, tinctura limpida, per crystallos lucidas, tabulettae stomachicae, cera alba et flava, paraffinum solidum, extractum Eleutherococci fluidum, Sambucus nigra, capsulae elasticae, extractum Frangulae fluidum, tincturae spirituosae, Vaselinum purum, in vivo, vaccina sicca et viva, spongia gelatinosa, suppositoria antiseptica biologica, extractum Absinthii spissum, Hyoscyamus niger, Betula alba, extractum Glycyrrhizae spissum, Amygdalus amara, Brassica nigra, Eucalyptus cinerea, extractum Viburni fluidum, extractum Rhei siccum, aqua Amygdalarum amararum, oleum camphoratum, emplastrum adhaesivum ad clavos «Salipodum».

4. Перекладіть речення латинською мовою:

1. Видай хворому очну біоміцинову мазь. 2. Оксацилін часто вживається в желатинових капсулах. 3. Приготуй спиртову

настоянку валеріани. 4. Лікар прописує хворому гірку настоянку при атонії. 5. Олія чебрецю — зовнішній засіб.

5. Перекладіть речення українською мовою:

1. Serva praeparata in loco obscuro. 2. Haematogenum siccum in tabulettis. 3. Succus siccus e foliis Aloës in medicina adhibetur. 4. Oleum camphoratum est solutio Camphorae in oleo Persicorum aut oleo Helianthi. 5. Misce unguentum Naphthalani cum Glycerino. 6. Praeparate extractum Absinthii spissum. 7. Multa medicamenta in vitris fuscis dantur.

6. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Сірої ртутної мазі 10,0
   Видай.
   Познач:
2. Візьми: Фурациліну 0,02
   Екстракту елеутерококу рідкого 1,0
   Ланоліну
   Вазеліну для очей по 5,0
   Змішай. Видай.
   Познач:
3. Візьми: Желатинової губки 0,6
   Видай.
   Познач:
4. Візьми: Екстракту красавки густого 0,5
   Анестезину 1,0
   Ланоліну 20,0
   Змішай, нехай утвориться мазь
   Видай.
   Познач:
5. Візьми: Натурального шлункового соку 100 мл
   Видай.
   Познач:

7. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Ureae purae 100 ml
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Tincturae amarae 10 ml
   Tincturae Strychni 5 ml
   Misce. Da.
   Signa.

3. Recipe: Extracti Frangulae fluidi 50 ml
Da.
Signa:

§ 81. Лексичний мінімум

adhaesivus, a, um	— клейкий, липкий
adultus, a, um	— дорослий
aethereus, a, um	— ефірний
albus, a, um	— білий
amarus, a, um	— гіркий
amorphus, a, um	— аморфний
amylaceus, a, um	— крохмальний
anhydricus, a, um	— безводний
aquosus, a, um hydricus, a, um	— водний
asepticus, a, um	— асептичний
ceratus, a, um	— навоскований
chartaceus, a, um	— паперовий
cinereus, a, um	— сірий
coeruleus, a, um	— синій
elasticus, a, um	— еластичний
externus, a, um	— зовнішній
flavus, a, um luteus, a, um	— жовтий
fluidus, a, um liquidus, a, um	— рідкий
fuscus, a, um obscurus, a, um	— темний
gastricus, a, um stomachicus, a, um	— шлунковий
gelatinosus, a, um	— желатиновий
in vivo	— на живому організмі
internus, a, um	— внутрішній
medicatus, a, um	— медичний
Methylenum coeruleum	— метиленовий синій
nativus, a, um	— натуральний, нативний

niger, gra, grum	— чорний
oleosus, a, um	— масляний, олійний
ophthalmicus, a, um	— очний
paraffinatus, a, um	— парафінований
ponderosus, a, um	— важкий
purus, a, um	— чистий
racemicus, a, um	— рацемічний
siccus, a, um	— сухий
solidus, a, um durus, a, um	— твердий
spirituosus, a, um	— спиртовий
spissus, a, um	— густий
subcutaneus, a, um	— підшкірний
vivus, a, um	— живий

§ 82. Афоризми

1. *Ad (Calendas) Kalendas Graecas.* — До грецьких календ (ніколи). У римлян календами називалось перше число кожного місяця. У греків поняття «календи» не було.
2. *Dura lex, sed lex.* — Суворий закон, але закон.
3. *Plenus venter non studet libenter.* — Повний шлунок неохоче вчиться.
4. *Quod dubitas, ne feceris.* — Те, у чому сумніваєшся, не роби.
5. *Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt.* — Чужі вади маємо перед очима, а свої — за спиною.
6. *Post nubila sol.* — Після негоди знову сонце.
7. *Qui seminat mala, metet mala.* — Хто сіє зло, той пожне зло.

ЗАНЯТТЯ № 17

§ 83. Прикметники, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією

Групи лікарських засобів за фармакологічною дією звичайно називаються субстантивованими прикметниками у формі середнього роду множини, бо мається на увазі їх узгодження з іменником remedia (середній рід, називний відмінок, множина) — лікарські засоби.

Наприклад: sedativa — заспокійливі (лікарські засоби)
antiseptica — антисептики
cardiaca — серцеві

Більшість прикметників, що характеризують лікарські засоби за фармакологічною дією, утворюються за допомогою суфікса **-ic-**.

Наприклад: analget + -ic- + -us, a, um — болезаспокійливий
diuret + -ic- + -us, a, um — сечогінний

§ 84. Основні суфікси прикметників I–II відміни

-āt- — наділений чим-небудь, що має у своїй основі що-небудь:
ceratus, a, um — навощений (навоскований)
paraffinatus, a, um — парафінований.

За допомогою суфікса **-āt-** іноді також у назвах лікарських засобів утворюються прикметники, які використовуються замість звичайного в таких випадках неузгодженого означення:
linimentum ammoniatum — лінімент аміачний
oleum camphoratum — камфорна олія (або oleum Camphorae)
linimentum Boro-zincatum — лінімент борно-цинковий

- - речовина, із якої що-небудь зроблено:
-āce- chartaceus, a, um — паперовий
-ōs- amylaceus, a, um — крохмальний
vitreus, a, um — скляний
spirituosus, a, um — спиртовий

- d- фізична особливість або стан:
fluidus, a, um — рідкий

- c- належність до чого-небудь:
gastricus, a, um — шлунковий

§ 85. Вправи

✍ *1. Перекладіть словосполучення латинською мовою:*
Сильнодіючі лікарські засоби, гіпотензивний препарат, сечогінний настій, липкий бактерицидний пластир, проносний відвар, аналептична мікстура, кровоспинна губка, протигрибкова мазь, заспокійлива мікстура, болезаспокійлива емульсія, протиглистова таблетка, кровоспинний олівець, антисептичний папір, протиблювотний препарат, жарознижувальна таблетка, естрогенні лікарські засоби.

📖 *2. Перекладіть українською мовою:*
Praeparata cytostatica, decoctum cholagogum, emplastrum fungicidum, unguentum sulfuratum, charta paraffinata, extractum Serpylli fluidum, unguentum Zinci-salicylatum, emplastrum adhaesivum elasticum, tinctura amara, urea pura, extractum Absinthii spissum, tabulettae stomachicae cum extracto Belladonnae, tabulettae analgeticae, Haematogenum fluidum, extractum Aloës siccum, sacculus chartaceus, charta cerata, linimentum ammoniatum, mixtura analeptica, crystalli lucidae, pasta Zinco-naphthalano-sulfurata, Zinc-insulinum amorphum et Zinc-insulinum crystallisatum, unguentum Zinci-naphthalanicum cum Anaesthesino.

✍ *3. Перекладіть речення латинською мовою:*
1. Багато барбітуратів — снодійні та наркотичні засоби. 2. Анальгін, парацетамол, аспірин, фенацетин — жарознижувальні, протизапальні й болезаспокійливі засоби. 3. Антибактеріальний препарат хлорофіліпт застосовується як зовнішній та внутрішній засіб. 4. Сухий екстракт цмину піскового — жовчогінний засіб. 5. Настій листя евкаліпту та евкаліптову олію застосовують як антисептичні засоби. 6. Ністатин, левоміцетин, граміцидин — антибіотики. 7. Настоянка полину — гіркість. 8. Камфорна мазь містить порошковану камфору, вазелін і безводний ланолін.

📖 *4. Виділіть у назвах препаратів відомі вам частотні відрізки, вкажіть їх значення:*
Azathioprinum, Aprophenum, Bicillinum, Corticotropinum, Monomycinum, Pyracetamum, Novocainum, Fibrinolysinum, Vipracutanum, Avermex, Bilitrast, Pantocidum, Gerovitum,Glycoran.

✍ *5.Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Таблетки сухого екстракту сени 0,3 числом 25
   Видай.
   Познач:
2. Візьми: Таблетки метандростенолону 0,005 числом 100
   Видай.
   Познач:
3. Візьми: Очні плівки з флореналом числом 30
   Видай.
   Познач:
4. Візьми: Гіркої настоянки 200 мл
   Видай.
   Познач:
5. Візьми: Гідрокортизонової мазі 1,5% 5,0
   Видай.
   Познач:
6. Візьми: Рідкого екстракту глоду 25 мл
   Видай.
   Познач:

§ 86. Лексичний мінімум

amarus, a, um	— гіркий
anaestheticus, a, um	— анестезуючий; той, що знімає чутливість
analepticus, a, um	— аналептичний
analgeticus, a, um	— знеболювальний, болезаспокійливий
androgenus, a, um	— андрогенний
anthelminthicus, a, um	— протиглистовий, протиглисний
antibioticus, a, um	— антибіотичний
antiemeticus, a, um	— протиблювотний
antiphlogisticus, a, um	— протизапальний
antipyreticus, a, um	— жарознижувальний
antisepticus, a, um	— антисептичний
bactericidus, a, um	— бактерицидний, убиваючий бактерії
barbituricus, a, um	— барбітуровий
cardiacus, a, um	— серцевий
cholagogus, a, um	— жовчогінний

cytostaticus, a, um	— цитостатичний
diureticus, a, um	— сечогінний
fungicidus, a, um	— фунгіцидний, протигрибковий
haemostaticus, a, um	— кровоспинний
heroicus, a, um	— сильнодіючий
hypnoticus, a, um	— снодійний
hypoglykaemicus,a, um	— гіпоглікемічний, знижуючий кількість цукру в крові
hypotensivus, a, um	— гіпотензивний
laxativus, a, um purgativus, a, um	— проносний, послаблювальний
narcoticus, a, um	— наркотичний
oestrogenus, a, um	— естрогенний
sedativus, a, um	— седативний, заспокійливий
spasmolyticus, a, um	— спазмолітичний

§ 87. Афоризми

1. *Multi multa sciunt, nemo omnia.* — Багато хто знає багато що, все — ніхто.
2. *De lingua stulta incommoda multa.*— Від дурного язика багато неприємностей.
3. *Medio tutissimus ibis.* — Середній шлях найбезпечніший.
4. *Memoria necessarium vitae bonum est.* — Пам'ять — необхідне добро для життя.
5. *Qui habet aures audiendi, audiat!* — Хто має вуха, щоб слухати, хай чує!
6. *Tabula in naufragio.* — Рятівна дошка в кораблетрощі.

ЗАНЯТТЯ № 18

§ 88. Дієприкметники минулого часу пасивного стану

Дієприкметники минулого часу пасивного стану утворюються від основи супіна — однієї з чотирьох основних форм дієслова — за допомогою родових закінчень **-us, -a, -um.** Основа супіна закінчується на **t** або **s,** рідко — на голосний.

Інфінітив	Основа супіна	Дієприкметник минулого часу пасивного стану
sterilisāre — стерилізувати	sterilisat-	sterilisatus, a, um — стерилізований
purificāre — очищати	purificat-	purificatus, a, um — очищений
concid re — різати	concis-	concisus, a, um — нарізаний
solv re — розчиняти	solut-	solutus, a, um — розчинений

Дієприкметники минулого часу пасивного стану відмінюються, як прикметники першої групи, за I та II відміною. Вони узгоджуються з іменником за родом, числом, відмінком і виконують у реченні функцію узгодженого означення.

§ 89. Назви сироваток, вакцин і анатоксинів

Назви сироваток, вакцин і анатоксинів це конструкції з узгодженим або неузгодженим означенням. Більшість таких назв утворюється за допомогою узгодженого означення. У таких назвах на першому місці стоїть слово *serum*, *i n* (сироватка), *vaccinum*, *i n* (вакцина) або *anatoxinum*, *i n* (анатоксин), а після нього прикметник, утворений від назви відповідної інфекції, проти якої напрвлена дія препарату. Такі прикметники звичайно утворюються з суфіксом **- c-**, рідко із суфіксом **-ōs-.**

Наприклад:

serum antidiphthericum — сироватка протидифтерійна
serum antigangraenosum — сироватка протигангренозна
vaccinum gripposum — грипозна вакцина
vaccinum antirabicum — антирабічна вакцина (проти сказу)

vaccinum pertussicum — коклюшна вакцина

anatoxinum tetanicum — правцевий анатоксин.

У таких назвах часто зустрічаються означення, що характеризують:

1) для вакцин — очищення, концентрацію і стан (purificatum, concentratum, vivum, siccum);

2) для сироваток — очищення та концентрацію (purificatum, concentratum);

3) для анатоксинів — очищення й адсорбованість (purificatum, adsorptum).

Наприклад:

serum antitetanicum (purificatum, concentratum) — сироватка протиправцева (очищена, концентрована)

vaccinum tularemicum vivum — жива туляремічна вакцина

anatoxinum tetanicum (purificatum, Aluminii hydroxydo adsorptum) — правцевий анатоксин (очищений, адсорбований алюмінію гидроксидом).

Рідко назви вакцин будуються за допомогою неузгодженого означення:

Наприклад:

vaccinum Salmonellae typhi — вакцина черевнотифозна (Salmonella typhi –черевнотифозна паличка)

vaccinum variolae — віспяна вакцина (variola, ae *f* — віспа).

§ 90. Контрольні питання

1. На які групи поділяються прикметники в латинській мові?

2. Які прикметники відносяться до I групи, їх словникова форма, відміна?

3. Як визначається основа прикметника?

4. Які основні суфікси прикметників I групи ви знаєте?

5. Як утворюються дієприкметники минулого часу пасивного стану? Як вони відмінюються?

6. Яку функцію виконують у реченні прикметники та дієприкметники?

§ 91. Вправи

1. Провідмінюйте словосполучення:

emplastrum compositum; tabuletta «Cholenzymum» obducta.

✍ *2. Перекладіть словосполучення латинською мовою:*
Очищений скипидар, протигангренозна сироватка (очищена, концентрована), порошкована трава золототисячника, очищена вода, очищене свиняче сало, стерилізовані склянки, подрібнене листя кропиви, концентровані і розведені кислоти, складний свинцевий пластир, терта камфора, розчинені кристали, чумна вакцина (жива, суха), висушена трава полину гіркого, біла осаджена ртуть, таблетки амідопірину та бутадіону по 0,125, покриті оболонкою; у капсулах, закритих кришечкою.

📖 *3. Перекладіть українською мовою:*

I) Tabulettae extracti Valerianae obductae; Zinc-insulinum amorphum et Zinc-insulinum crystallisatum; unguentum Hydrargyri concentratum; chole medicata conservata; emplastrum bactericidum adhaesivum extensum; herba Millefolii exsiccata concisa; vaccinum gonococcicum; aqua destillata; unguentum Ichthyolo-naphthalanatum; Magnesia usta; vaccinum gripposum; succus Oxycocci expressus; oleum camphoratum; vaccinum inactivatum; Nitroglycerinum solutum; anatoxinum staphylococcicum (purificatum, Aluminii hydroxydo adsorptum); serum antidiphthericum; Tuberculinum (purificatum, standartisatum, dilutum).

II) 1. Succus Aloes exsiccatus in medicina adhibetur. 2. Acidum carbonicum crystallisatum aliter Phenolum purum nominatur. 3. Capsulae gelatinosae elasticae, durae et operculatae sunt. 4. Linimentum olei Terebinthinae compositum oleum Terebinthinae rectificatum, Chloroformium, oleum Hyoscyami et oleum Stramomii continet. 5. Cholagonum est praeparatum cholagogum et spasmolyticum. 6. Nystatinum ut remedium fungicidum praescribitur. 7. Da aegroto unguentum Dibiomycini ophthalmicum. 8. E foliis Uvae ursi exsiccatis concisis decoctum et infusum praeparantur. 9. Tabulettae Raunatini obductae actionem hypotensivam habent.

III) 1. Recipe: Nitroglycerini soluti 4 ml
Da.
Signa:

2. Recipe: Ichthyoli
Unguenti camphorati 10% ana 25,0
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa:

3. Recipe: Tabulettas «Adonis-brom» obductas numero 25
Da.
Signa:

4. Recipe: Vaccini BCG tuberculosici vivi 0,05
Da tales doses numero 10 in ampullis
Signa:

5. Recipe: Trypsini crystallisati 0,01
Da tales doses* numero 5 in ampullis
Signa:

6. Recipe: Seri antigangraenosi 5000 — 10000 AO
Da tales doses numero 5 in ampullis
Signa:

✍ *IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Рибонуклеази аморфної 0,05
Видай такі дози числом 10
Познач:

2. Візьми: Драже «Фалімінт» 0,025 числом 50
Видай.
Познач:

3. Візьми: Таблетки тиреоїдину, покриті оболонкою 0,1 числом 50
Видай.
Познач:

4. Візьми: Гематогену сухого 1,0
Видай числом 60 у навоскованому папері
Познач:

5. Візьми: Діуретину 4,0
М'ятної води
Очищеної води по 30 мл
Змішати. Видати.
Позначити:

6. Візьми: Сироватки протидифтерійної (очищеної, концентрованої) 5000 АО
Видай такі дози числом 10 в ампулах
Познач:

---

* tales doses — такі дози

7. Візьми: Чистої сечовини 8,0
Ланоліну 55,0
Персикової олії 75,0
Очищеної води 200 мл
Змішай, нехай утвориться лінімент
Видай.
Познач:

✍ *V. Напишіть назви препаратів латиною, підкресліть терміноелементи:*

оксилідин, канаміцин, ацетилцистеїн, дийодобензотеф, новоіманін, ергокальциферол, дитетрациклін, лізоплак, пульмікорт, дроперидол, дифенін, діазепам, октатіон, дермазин.

§ 92. Лексичний мінімум

adsorptus, a, um	— адсорбований
compositus, a, um	— складний
(con)tritus, a, um	— розтертий, тертий
concentratus, a, um	— концентрований
concisus, a, um	— нарізаний, подрібнений
crystallisatus, a, um	— кристалізований
decorticatus, a, um	— очищений від кори, шкірки
depuratus, a, um	
purificatus, a, um	— очищений
rectificatus, a, um	
destillatus, a, um	— дистильований
dilutus, a, um	— розведений
expressus, a, um	— вичавлений, вижатий
exsiccatus, a, um	— висушений
extensus, a, um	— намазаний
(in) activatus, a, um	— (не) активований
(in) divisus, a, um	— (не) розділений
glycerinatus, a, um	— гліцериновий
linimentum ammoniatum	— аміачний лінімент
liquefactus, a, um	— рідкий
notatus, a, um	— позначений
obductus, a, um	— покритий оболонкою
oleum camphoratum	— камфорна олія

operculatus, a, um	— закритий кришечкою
praecipitatus, a, um	— осаджений
pulveratus, a, um	— порошкований
reductus, a, um	— відновлений
solutus, a, um	— розчинений
sterilisatus, a, um	— стерилізований
unguentum sulfuratum	— сірчана мазь
ustus, a, um	— палений
vitaminisatus, a, um	— вітамінізований

Назви сироваток, вакцин і анатоксинів

serum antidiphthericum	— сироватка протидифтерійна
serum antigangraenosum	— сироватка протигангренозна
vaccinum antirabicum	— вакцина антирабічна (проти сказу)
vaccinum pestosum	— вакцина чумна
vaccinum gripposum	— вакцина грипозна
anatoxinum tetanicum	— правцевий анатоксин

§ 93. Афоризми

1. *Post factum.* — Після зробленого, постфактум.
2. *Dictum factum.* — Сказано — зроблено.
3. *Manu scriptum.* — Написано рукою (манускрипт).
4. *In aqua scrib re.* — Писати по воді.
5. *Oleum camino add re.* — Підливати олії у вогонь.
6. *Lupus — malus ovium custos.* — Вовк — поганий сторож овець.
7. *Joci causa.* — Жартома.
8. *Dant saepe parvam magna nubila pluviam.* — З великої хмари часто малий дощ буває.

ЗАНЯТТЯ № 19

§ 94. III відміна іменників. Загальні відомості про іменники III відміни

До III відміни належать іменники всіх трьох родів, які в родовому відмінку однини мають закінчення **-is.**

Третя відміна іменників найбільш складна в латинській мові. Вона має такі особливості:

1. Іменники кожного з родів мають не одне, а декілька закінчень у називному відмінку однини.

2. Більшість іменників III відміни мають змінену основу в непрямих відмінках. Робоча основа визначається за родовим відмінком. У словниковій формі перед закінченням **-is** записується також і частина основи.

Nom. sing.	Gen. sing.	Основа	Словникова форма
solutio — розчин	solutionis	solution-	solutio, ōnis *f*
pulvis — порошок	pulveris	pulver-	pulvis, ris *m*
semen — насінина	seminis	semin-	semen, nis *n*

3. Іменники III відміни в залежності від відмінкових закінчень поділяються на три типи: *приголосний, голосний* та *мішаний*. Тип відмінювання іменників визначається за закінченням називного відмінка однини.

Відмінкові закінчення іменників III відміни

Casus	Singularis		Pluralis	
	m, f	*n*	*m, f*	*n*
Nom.	різні закінчення		**-es**	**-a (-ia)**
Gen.	**-is**		**-um (-ium)**	
Dat.	**-i**		**- bus**	
Acc.	**-em**	Acc.=Nom.	**-es**	**-a (-ia)**
Abl.	**-e (-i)**		**- bus**	

(У дужках подані закінчення голосного типу.)

До **приголосного типу** належать нерівноскладові* іменники всіх трьох родів з основою на один приголосний.

Наприклад: cortex, cis *m* — кора; injectio, ōnis *f* — ін'єкція; semen, nis *n* — насінина.

Приклад відмінювання іменника приголосного типу
cortex, cis *m* — кора

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	cortex	cortices
Gen.	corticis	corticum
Dat.	cortici	cortic bus
Acc.	corticem	cortices
Abl.	cortice	cortic bus

До **голосного типу** належать іменники середнього роду на **-e, -al,-ar.**

Наприклад: secale, is *n* — жито; animal, ālis *n* — тварина.

Приклад відмінювання іменника голосного типу
animal, ālis *n* — тварина

Casus	Sing.	Plur.
Nom.	animal	animalia
Gen.	animalis	animalium
Dat.	animali	animal bus
Acc.	animal	animalia
Abl.	animali	animal bus

До **мішаного типу** належать:

1. Нерівноскладові іменники, основа яких закінчується на два або більше приголосних.

Наприклад: pars, partis *f* — частина; dens, dentis *m* — зуб.

---

* Нерівноскладовими називаються іменники, які мають різну кількість складів у називному і родовому відмінках.

Наприклад: Nom. carbo — вугілля Nom. aether — ефір
Gen. carbonis Gen. aetheris

Рівноскладовими називаються іменники, які мають однакову кількість складів у називному і родовому відмінках.

Наприклад: Nom. avis — птах Nom. apis — бджола
Gen. avis Gen. apis

2. Рівноскладові іменники на **-es, -is.**

Наприклад: Ribes, Ribis *n* — смородина; apis, apis *f* — бджола.

Іменники мішаного типу мають такі ж закінчення, як іменники приголосного типу, крім Gen. plur., в якому вони приймають закінчення голосного типу **-ium** (замість -um).

Приклад відмінювання іменників мішаного типу
pars, partis *f* — частина і apis, apis *f* — бджола

Casus	Sing.		Plur.	
Nom.	pars	apis	partes	apes
Gen.	partis	apis	partium	apium
Dat.	parti	api	part bus	ap bus
Acc.	partem	apem	partes	apes
Abl.	parte	ape	part bus	ap bus

Таблиця родових закінчень іменників III відміни

Рід	Nom. sing.	Тип відмінювання	Приклади
1	2	3	4
masculinum	**-o, -or, -os** **-er, -es, -ex** ↑ (нерівноскладові)	приголосний	sapo, ōnis *m* — мило odor, ōris *m* — запах flos, ōris *m* — квітка cortex, cis *m* — кора aether, ris *m* — ефір stipes, tis *m* — стеблина
femininum	**-s, -x**	а) з основою на два й більше приголосних — мішаний; б) з основою на один приголосний— приголосний.	pars, partis *f* — частина
	-is, -es (рівноскладові)	мішаний	avis, avis *f* — птах
	-do, -as, -ax, -go, -us, -ux, -io, -ox, -ix; -is, -es (нерівноскладові)	приголосний	hirudo, nis *f* — п'явка mucilago, nis *f* — слиз injectio, ōnis *f* — ін'єкція nux, nucis *f* — горіх Adonis, dis *f*, *m* — горицвіт, адоніс

1	2	3	4
neutrum	**-en, -ur, -us, -ma, -c, -l, -t**	приголосний	semen, nis *n* — насінина sulfur, ris *n* — сірка corpus, ris *n* — тіло lac, lactis *n* — молоко stigma, tis *n* — прий-мочка
	-e, -al, -ar	голосний	animal, ālis *n* — тварина Secale, is *n* — жито

§ 95. Вправи

1. Визначте основу і тип відмінювання іменників:
cortex, cis *m*; ars, artis *f*; nitras, ātis *m*; Ribes, is *n*; exemplar, āris *n*; radix, cis *f*; dens, dentis *m*; Secale, is *n*; apis, is *f*; stigma, tis *n*; Arachis, dis *f*; liquor, ōris *m*; Nuphar, āris *n*; sapo, ōnis *m*; cutis, is *f*; auctor, ōris *m*; apex, cis *m*; solutio, ōnis *f*; flos, flōris *m*; semen, nis *n*; rhizoma, tis *n*; pulvis, ris *m*; injectio, ōnis *f*; pix, picis *f*; gramma, tis *n*; arsenas, ātis *m*.

§ 96. Іменники чоловічого роду III відміни

Іменники чоловічого роду в називному відмінку однини мають такі закінчення: **-o, -or, -os, -er, -ex; -es** (нерівноскладові). Кожному закінченню в Nom. sing. звичайно відповідає певна форма основи слова, яка проявляється в родовому відмінку:

Nominativus	Genetivus	Приклад
-o	-ōnis,- nis	sapo, sapōnis *m* — мило homo, nis *m* — людина
-or	-ōrisliquor,	liquōris *m* — рідина
-os	-ōris	flos, flōris *m* — квітка
-er	- ris	aether, aeth ris *m* — ефір
-es	- tis	stipes, stip tis *m* — стеблина
-ex	- cis	cortex, cort cis *m* — кора

За винятком із правила про рід, до середнього роду відносяться іменники:

os, oris *n* — рот;

tuber, ris *n* — клубень, бульба;

Papaver, ris *n* — мак;
Piper, ris *n* — перець;
Polygonum hydrop per — гірчак перцевий.
До *жіночого роду* відноситься іменник:
Menyanthes, dis *f* — бобівник.

Іменник **liquor, ōris** *m* може перекладатись у номенклатурних назвах як «рідина» і як «розчин».

Наприклад: Liquor Novicovi — рідина Новікова.

Liquor Aluminii subacetatis seu Liquor Burovi — розчин алюмінію основного ацетату або рідина Бурова.

Liquor Kalii arsenitis seu liquor arsenicalis Fowleri — розчин калію арсеніту або Фаулерів розчин миш'яку.

Liquor (solutio) Ammonii caustici — нашатирний спирт або розчин аміаку їдкого.

§ 97. Вправи

I. Перекладіть речення українською мовою:

1. Linimentum Chloroformii compositum liquor spissus coloris flavi est, pro frictione adhibetur. 2. Sulfur depuratum ad morbos cutis in unguentis et aspersionibus praescribitur. 3. Flores Calendulae acidum ascorbinicum, materias tannicas, saponina continent. 4. Carbo activatus pulvis niger sine odore et sapore est, in forma tabulettarum aut pulverum praescribitur. 5. Tabulettae, dragee, pilulae formae remediorum sunt, quae per os sumuntur. 6. Pharmaceutae infusa, decocta, multas mixturas in officinis praeparant. 7. In compositione Liquoris Ammonii anisati oleum Anisi (2,81), Liquor Ammonii caustici (15 ml), spiritus 90% (ad 100ml) continentur. 8. Praeparata corticis Frangulae ut remedia laxativa in forma decoctorum, extractorum et pilularum adhibentur. 9. Infusum florum Centaureae cyani remedium diureticum est.

II. Перекладіть рецепти письмово латинською мовою:

1. Візьми: Настою квіток ромашки 15,0—200 мл
Настоянки м'яти перцевої 2 мл
Змішай. Видай.
Познач:

2. Візьми: Квіток липи
Ягід малини по 30,0
Змішай. Видай.
Познач:

3. Візьми: Відвару кори крушини 18,0—180 мл
Видай.
Познач:

4. Візьми: Трави й квіток деревію 100,0
Видай.
Познач:

5. Візьми: Рідкого екстракту грициків 25,0
Видай.
Познач:

6. Візьми: Нашатирно-ганусових крапель 10 мл
Видай.
Познач:

7. Візьми: Настою листя бобівника трилистого 10,0—200 мл
Видай.
Познач:

8. Візьми: Таблетки активованого вугілля 0,5 числом 20
Видай.
Познач:

III. Перекладіть словосполучення латинською мовою:

1. Кора крушини. 2. Відвар кори жостеру проносного. 3. Трава грициків. 4. Рідина Бурова. 5. Квітки календули. 6. Настій квіток бузини. 7. Настій квіток календули. 8. Густа рідина. 9. Діетиловий ефір. 10. Таблетки активованого вугілля. 11. Листя бобівника трилистого. 12. Квітки маку снотворного. 13. Екстракт гірчака перцевого рідкий. 14. Квітки ромашки порошкові. 15. Засоби пероральні й ректальні. 16. Настій квіток цмину піскового. 17. Подрібнена кора калини. 18. Нашатирний спирт — зовнішній засіб. 19. Нашатирно-ганусові краплі для мікстури. 20. Препарати з квіток арніки. 21. Рецепт для автора. 22. Медичне мило.

IV. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Decocti corticis radicum Berberidis 12,0—180,0
Da.
Signa:

2. Recipe: Extracti Polygoni hydropiperis fluidi 25,0
Da.
Signa:
3. Recipe: Infusi florum Tiliae 500 ml
Da.
Signa:
4. Recipe: Liquoris Ammonii anisati 50 ml
Sirupi Althaeae 20 ml
Aquae purificatae ad 200 ml
Misce. Da.
Signa:
5. Recipe: Chloroformii
Spiritus aethylici 95% ana 20 ml
Aetheris aethylici 10 ml
Liquoris Ammonii caustici guttas V
Misce. Da.
Signa:

§ 98. Лексичний мінімум

aer, aëris *m*	— повітря
aether, ris *m*	— ефір
autor, ōris *m*	— автор
carbo, ōnis *m*	— вугілля
cortex, cis *m*	— кора
flos, ōris *m*	— квітка
homo, nis *m*	— людина
lege artis	— за законом мистецтва (за всіма правилами)
Liquor Ammonii anisatus	— нашатирно-ганусові краплі
Liquor Ammonii caustici	— нашатирний спирт
liquor, ōris *m*	— рідина
odor, ōris *m*	— запах
os, oris *n*	— рот
per os	— перорально, через рот
pro auctōre (pro me)	— для автора (для мене)
sapo, ōnis *m*	— мило

sapor, ōris *m* — смак
stipes, tis *m* — стебло, стеблина
tuber, ris *n* — бульба

Назви рослин

Bursa pastoris — грицики, калитник
Menyanthes, dis *f* — бобівник, трилисник
Menyanthes trifoliata — бобівник трилистий (бот.)
Papaver, ris *n* — мак
Papaver somniferum — мак снотворний (бот.)
Piper, ris *n* — перець
Piper nigrum — перець чорний (бот.)
Polygonum hydropiper — гірчак перцевий, водяний перець (бот.)

§ 99. Афоризми

1. *Finis coronat opus.* — Кінець вінчає діло.
2. *Labores pariunt honores.* — Праця породжує почесті.
3. *Gutta cavat lapidem.* — Крапля продовбує камінь.
4. *Amicus cognoscitur amore, more, ore, re.* — Приятель пізнається завдяки любові, звичаям (характеру), мові, вчинкам.
5. *Qui gladio ferit, gladio perit.* — Хто воює мечем, від меча й гине.
6. *Vincere scis, victoria uti nescis.* — Умієш перемагати, але не вмієш скористатися перемогою.
7. *Maria montesque pollicere.* — Обіцяти моря і гори.

ЗАНЯТТЯ № 20

§ 100. Іменники жіночого роду III відміни

Іменники жіночого роду в називному відмінку однини мають такі закінчення: **-do, -go, -io, -s, -as, -us, -ax, -ux, -ix; -is, -es** (рівноскладові).

Кожному закінченню в Nom. sing. відповідає певна форма основи слова, яка проявляється в родовому відмінку:

Nom.	Gen.	Приклад
-do	- nis	hirudo, hirud nis *f* — п'явка
-go		Plantago, Plantag nis *f* — подорожник
-io	-ōnis	injectio, injectiōnis *f* — ін'єкція
-n/r + s	-tis	pars, partis *f* — частина
-as	-ātis	sanitas, sanitātis *f* — здоров'я
-us	-ūtis	salus, salūtis *f* — здоров'я
-is (нерівноскладові)	- dis	Thermopsis, Thermops dis *f* — термопсис, мишатник
-is (рівноскладові)	-is	apis, apis *f* — бджола
-es		
-ax	-ācis	Borax, Borācis *f* — бура
-ux	-ūcis	nux, nūcis *f* — горіх
-ix	- cis	Filix, cis *f* — папороть

За винятком з правила про рід до *чоловічого роду* відносяться:

1. Іменники turio, ōnis *m* — пагін
   pulvis, ris *m* — порошок
   adeps, ad pis *m* — жир, сало
2. Найменування аніонів солей на **-as, -is.**

   Наприклад: sulfas, ātis *m* — сульфат
   phosphas, ātis *m* — фосфат
   nitris, tis *m* — нітрит
   nitras, ātis *m* — нітрат

   За винятком до середнього роду відносяться іменники:
   Ribes, is *n* — смородина
   Echinopanax, cis *n* — заманиха

§ 101. Вправи

📖 *1. Перекладіть українською мовою:*

1. Infusum herbae Thermopsidis ad bronchitidem, grippum ut remedium expectorans in medicina adhibetur. 2. Radix Ginseng oleum aethereum, glycosida, saponina continet, in forma tincturae spirituosae per os praescribitur. 3. Tinctura spirituosa ex rhizomatis cum radicibus Valerianae et Echinopanacis praeparatur, ut remedium stimulans praescribitur. 4. Praeparata Digitalis lanatae et Digitalis purpureae glycosida cardiaca continent. 5. Pix liquida Betulae seu oleum Rusci in unguento Wischnevsky et unguento Wilkinsoni est. 6. Extractum Filicis maris spissum ut remedium anthelminthicum in capsulis gelatinosis sumitur. 7. Mucilago Amyli in medicina adhibetur. 8. Suspensio «Novocindolum» remedium antisepticum est, Zinci oxydum, Acidum boricum, Novocainum,Glycerinum, talcum, spiritum aethylicum 96%, aquam purificatam continet.

📖 *II. Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Solutionis Ichthyoli 10% in Glycerino 25ml
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Decocti radicum Sanguisorbae 15,0—200 ml
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Infusi herbae Adonidis vernalis 6,0—180 ml
   Diuretini 4,0
   Sirupi Sacchari ad 200,0
   Misce. Da.
   Signa:
4. Recipe: Tincturae Leonuri 15 ml
   Tincturae Nucis vomicae 5 ml
   Misce. Da.
   Signa:
5. Recipe: Liquoris Ammonii anisati 2 ml
   Sirupi Althaeae 15,0
   Misce. Da.
   Signa:
6. Recipe: Pulveris Glycyrrhizae compositi 50,0
   Da.
   Signa:

✍ *III. Перекладіть латинською мовою:*

1. Сухий екстракт блювотного горіха. 2. Порошок коріння ревеню. 3. Спиртовий розчин хлорофіліпту. 4. Сироп із коріння алтеї. 5. Сухий екстракт термопсису у порошку та в таблетках. 6. Арахісова олія. 7. Складний порошок солодки. 8. Сік листя наперстянки. 9. Трава горицвіту весняного. 10. Різаний корінь валеріани. 11. Кукурудзяний крохмаль. 12. Очищене свиняче сало для мазі. 13. Настій листя подорожника. 14. Висушені квітки цмину піскового. 15. Розділені й нерозділені порошки. 16. Спиртові й олійні розчини. 17. Препарат для внутрішньовенної ін'єкції. 18. Водний розчин метиленового синього. 19. Масляний розчин нітрогліцерину в капсулах. 20. Суспензія інсулін-протаміну для ін'єкцій. 21. Ягоди чорної смородини. 22. Порошок стрептоциду для присипки. 23. Сосновий дьоготь. 24. Настій листя брусниці. 25. Твердий жир.

✍ *IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Розчину глюкози 40% 20 мл
Видай в ампулах числом 6
Познач:

2. Візьми: Березового дьогтю
Пшеничного борошна по 3,0
Змішай, щоб утворилися пілюлі числом 30
Видай.
Познач:

3. Візьми: Настою коріння алтеї 1,0–100 мл
Нашатирно-ганусових крапель 1 мл
Змішай. Видай.
Познач:

4. Візьми: Новокаїну 0,2
Води для ін'єкцій 10 мл
Глюкози скільки потрібно, щоб утворився ізотонічний розчин
Простерилізувати!
Видати.
Позначити:

5. Візьми: Водного розчину метиленового синього 1% 100 мл
Простерилізуй!
Видай.
Познач:

6. Візьми: Дьогтю березового
Сірки осадженої по 5,0
Вазеліну 60,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач:

7. Візьми: Ефірного екстракту чоловічої папороті 0,5
Видай числом 12 у желатинових капсулах
Познач:

8. Візьми: Порошку листя наперстянки 0,05
Цукру 0,3
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 12
Познач:

9. Візьми: Настоянки лимонника 20 мл
Настоянки блювотного горіха 5 мл
Змішай. Видай.
Познач:

10. Візьми: Скипидару
Свинячого сала по 15,0
Змішай. Видай.
Познач:

11. Візьми: Присипки аміказолу 2% 100,0
Видай.
Познач:

§ 102. Лексичний мінімум

adeps, ad pis *m*	— жир, сало
adeps suillus (seu axungia porcina)	— свинячий жир, свиняче сало
aspersio, ōnis *f* conspersio, ōnis *f*	— присипка
Borax, ācis *f*	— бура
cutis, is *f*	— шкіра
faex, faecis *f*	— дріжджі
frictio, ōnis *f*	— розтирання, розтирка
hirudo, nis *f*	— п’явка
infans, antis m, *f*	— дитина
inhalatio, ōnis *f*	— інгаляція, вдихання

injectio, ōnis *f*	— ін'єкція
latitudo, nis *f*	— ширина
longitudo, nis *f*	— довжина
mucilago, nis *f*	— слиз
nux, nucis *f*	— горіх
pix, picis *f*	— смола
pix liquida	— дьоготь
pulvis, ris *m*	— порошок
radix, cis *f*	— корінь
solutio, ōnis *f*	— розчин

Назви рослин

Adonis, dis m, *f*	— адоніс, горицвіт
Arachis, dis *f*	— арахіс
Berberis, dis *f*	— барбарис
Bidens, ntis *f*	— череда
Digitalis, is *f*	— наперстянка, дигіталіс
Digitalis purpurea	— наперстянка пурпурова (бот).
Echinopanax, cis *n*	— заманиха, оплопанакс
Filix, cis *f*	— папороть
Filix mas (Gen. maris)	— чоловіча папороть
Mays, Ma dis *f*	— маїс, кукурудза
nux, nucis *f*	— горіх
Nux vomica	— блювотний горіх
Strychnos nux-vomica	— чилібуха, або блювотний горіх (бот.)
Plantago, nis *f*	— подорожник
Ribes, is *n*	— смородина
Thermopsis, dis *f*	— термопсис, мишатник
Vitis idaea	— брусниця

§ 103. Афоризми

1. *O sancta simplicitas!* — О свята простота!
2. *Si sapis, sis apis.* — Якщо ти мудрий, будь бджілкою (таким працелюбним, як бджола).
3. *Repetitio est mater studiorum.* — Повторення — мати навчання.
4. *Panem et circenses!* — Хліба та видовищ!
5. *Homo homini amicus est.* — Людина людині друг.
6. *Modificus cibi, medicus sibi.* — Стриманий у їжі — сам собі лікар.
7. *In vino veritas, in aqua sanitas.* — У вині правда, у воді здоров'я.

ЗАНЯТТЯ № 21

§ 104. Іменники середнього роду III відміни

Іменники середнього роду в називному відмінку однини мають такі закінчення: **-en, -ur, -us, -ma, -e, -al, -ar, -l, -c, -t.**

Кожному закінченню в Nom. sing. відповідає певна форма основи слова, яка виявляється в родовому відмінку:

Nom.	Gen.	Приклад
-en	- nis	semen, sem nis *n* — сім'я, насінина
-ur	- ris	sulfur, sulf ris *n* — сірка, сульфур
-us	- ris	tempus, temp ris *n* — час
-ma	- tis	stigma, stigm tis *n* — приймочка
-c	-tis	lac, lactis *n* — молоко
-t	- tis	caput, cap tis *n* — голова, голівка
-e	-is	Secale, is *n* — жито
-al	-ālis	animal,animālis *n* — тварина
-l	-lis	mel, mellis *n* — мед
-ar	-āris	Nuphar, Nuph ris *n* — глечики, латаття

Іменники грецького походження на **-ma** в Dat. і Abl. plur. мають закінчення **-is** (замість - bus).

Наприклад: rhizoma, tis *n* — кореневище;
in rhizomatis — у кореневищах.

§ 105. Вправи

I. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Aluminis 0,1
   Aquae purificatae 10 ml
   Misce. Da.
   Signa:
2. Recipe: Extracti stigmatum Maydis fluidi 20 ml
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Emulsi seminum Cucurbitae decorticatorum ex 50,0–200,0
   Sirupi Citri 20,0
   Misce. Da.
   Signa:

4. Recipe: Decocti rhizomatum Tormentillae 20,0–180 ml
Da.
Signa:
5. Recipe: Olei jecoris Aselli vitaminisati 100 ml
Da.
Signa:
6. Recipe: Sulfuris depurati 0,3
Olei Persicorum 30,0
Misceatur.
Sterilisetur!
Detur.
Signetur:

II. Перекладіть речення українською мовою:

1. Mucilago seminum Lini ex 1 parte seminum Lini et 30 partibus aquae ex tempore praeparatur. 2. Alcaloidum Strychninum e seminibus Strychni obtinetur. 3. Ergotaminum et Ergometrinum sunt alcaloida Secalis cornuti. 4. Sulfur depuratum ut remedium ad curationem morborum cutis adhibetur. 5. Oleum jecoris Aselli vitaminisatum in medicina adhibetur. 6. Styli et stigmata Maydis citosterolum, stigmasterolum, oleum pingue, oleum aethereum, saponina, vitaminum C, vitaminum K et materias alias continent. 7. Alumen pulvis albus crystallisatus est, in aqua solvitur, in forma solutionum aquosarum (0,5%–1%) pro gargarismate adhibetur. 8. In compositione specierum stomachicarum rhizoma Calami pulveratum includitur.

III. Перекладіть речення латинською мовою:

1. Емульсія насіння гарбуза. 2. Насіння кропу. 3. Порошковане насіння льону. 4. Очищена сірка в складному порошку солодки. 5. Палений галун для присипки. 6. Кореневище з коренями родовика. 7. Препарат лютенурин готується з кореневищ жовтих глечиків. 8. Мікстура для полоскання. 9. Очищений мед. 10. Рідкий екстракт кукурудзяних приймочок. 11. Молочний цукор не розчиняється в ефірі. 12. Вітамінізований риб'ячий жир тріски. 13. Розчин солі. 14. Голівки снотворного маку. 15. Емульсія насіння мигдалю. 16. Екстемпоральні засоби. 17. Осаджена сірка для мазі. 18. Препарат «Строфантин К» готується з насіння строфанту. 19. Видай склоподібне тіло в ампулах.

✍ *IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Анестезину 5,5
Нафталану 3,0
Сірки осадженої 1,5
Пасти Лассара 60,0
Змішай, щоб утворилася мазь
Видай.
Познач:

2. Візьми: Відвару кореневищ жовтих глечиків 10,0–200 мл
Видай.
Познач:

3. Візьми: Очищеної сірки
Складного порошку солодки по 0,25
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 15
Познач:

4. Візьми: Рідкого екстракту маткових ріжок 20 мл
Видай.
Познач:

5. Візьми: Настою кореневищ лепехи 20,0–200 мл
Видай.
Познач:

6. Візьми: Слизу насіння льону 90,0
Бензонафтолу 1,0
Змішай. Видай.
Познач:

7. Візьми: Емульсії насіння гарбуза, очищеного від шкірки 50,0
Цукру 20,0
Очищеної води 80,0
Змішай. Видай.
Познач:

8. Візьми: Кореневищ з коренями валеріани 100,0
Видай.
Познач:

9. Візьми: Рідкого екстракту кукурудзяних приймочок 20 мл
Видай.
Познач:

§ 106. Лексичний мінімум

alumen, nis *n*	— галун
Alumen ustum	— палений галун
caput, tis *n*	— голова, голівка
cataplasma, tis *n*	— компрес, припарка
corpus, ris *n*	— тіло
Corpus vitreum	— склоподібне тіло
derma, tis *n*	— шкіра
elixir, ris *n*	— еліксир
gargarisma, tis *n*	— полоскання
hepar, tis *n*	— печінка
jecur, ris *n*	— печінка (морських тварин та риби)
oleum jecoris Aselli	— масло печінки тріски, трісковий риб'ячий жир
lac, lactis *n*	— молоко
saccharum lactis	— молочний цукор
mel, mellis *n*	— мед
nomen, nis *n*	— ім'я
rhizoma, tis *n*	— кореневище
sal, salis *n*, *m*	— сіль
semen, nis *n*	— сім'я, насінина
stigma, tis *n*	— приймочка
sulfur, ris *n*	— сірка
systema, tis *n*	— система
tempus, ris *n*	— час
ex tempore	— за потребою, екстемпорально

Назви рослин

Nuphar, āris *n*	— глечики жовті, латаття
Secale, is *n*	— жито
Secale cornutum	— маткові ріжки, спориня

§ 107. Афоризми

1. Alea jacta est. — Жереб кинуто /прийнято безповоротне рішення/ (Юлій Цезар).

2. Duos lepores insequens, neutrum cepit. — За двома зайцями поженешся, жодного не вловиш.

3. *Fides facit fidem.* — Довір'я викликає довір'я.
4. *Homo ornat locum, non locus hominem.* — Не місце прикрашає людину, а людина — місце.
5. *Mens sana in corpore sano.* — У здоровому тілі — здоровий дух.
6. *O tempora, o mores!* — О часи, о звичаї!
7. *Quot capita, tot sententiae.* — Скільки голів, стільки й думок.

ЗАНЯТТЯ № 22

§ 108. Особливості відмінювання грецьких рівноскладових іменників на -sis

До іменників III відміни відносяться рівноскладові іменники жіночого роду на **-sis** грецького походження.

Наприклад: dosis, is *f* — доза,
narcosis, is *f* — наркоз.

Вони мають такі особливості у відмінюванні:

Acc. sing. ***-im***
Abl. sing. ***-i***
Gen. pl. ***-ium***

Наприклад: pro dosi — на прийом, разова доза,
pro narcosi — для наркозу.

Зразок відмінювання іменника на **-sis** dosis, is *f*

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	dosis	doses
Gen.	dosis	dos**ium**
Dat.	dosi	dos bus
Acc.	dos**im**	doses
Abl.	dos**i**	dos bus

Таким чином відмінюються і деякі латинські іменники на **-is:**

tussis, is *f* — кашель; pertussis, is *f* — коклюш; febris, is *f* — пропасниця та ін.

§ 109. Контрольні питання

1. Які іменники належать до III відміни?
2. Які закінчення мають у називному відмінку іменники чоловічого, жіночого, середнього роду?
3. Які іменники називаються рівноскладовими?
4. У чому полягають особливісті словникової форми іменників III відміни?
5. За якими типами відмінюються іменники III відміни? Як визначити тип відмінювання?

6. Які відмінкові закінчення мають іменники приголосного, голосного, мішаного типу?

7. Назвіть винятки щодо роду іменників чоловічого, жіночого, середнього роду?

8. Який іменник чоловічого роду може перекладатися як «рідина» і «розчин»?

9. Яку особливість у відмінюванні мають грецькі іменники середнього роду на **-ma**?

10. Які особливості у відмінюванні мають грецькі рівноскладові іменники жіночого роду на **-sis**?

§ 110. Вправи

I. Перекладіть речення українською мовою:

1. Calomelas ut remedium externum pro aspersione adhibetur. 2. Pulveres, qui in doses dividuntur, pulveres divisi nominantur. 3. Sunt praeparata «Chloroformium» (pro frictione adhibetur) et linimentum Chloroformii compositum (pro frictionibus). 4. Oleum Sinapis aethereum in forma solutionis spirituosae 2% adhibetur, in chartis Sinapis est. 5. Sunt doses maximae, doses minimae et doses therapeuticae. 6. Medicus varia antibiotica ad sepsim praescribit. 7. Infusum foliorum Orthosiphonis actionem diureticam habet. 8. Folia Farfarae, herba Serpylli, herba Thermopsidis, radix Althaeae contra tussim vetuste adhibentur. 9. Multa praeparata synthesi obtinentur. 10. Gammaglobulinum ad prophylaxim morbillorum praescribitur.

II. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Calomelanos 10,0
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Trichloraethyleni pro narcosi 100 ml
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Foliorum Orthosiphonis 100,0
   Da.
   Signa:

✍ *III. Перекладіть речення українською мовою:*

1. Суха мікстура проти кашлю. 2. Максимальна разова доза синестролу. 3. Ефірна гірчична олія. 4. Каломель для присипки. 5. Ефір для наркозу. 6. Настій листя ниркового чаю. 7. Пероральні, ректальні, сублінґвальні, екстемпоральні засоби. 8. Порошкована трава термопсису. 9. Листя наперстянки шерстистої. 10. Висушені, порошковані квітки ромашки. 11. Кореневища з коренями родовика. 12. Складний порошок солодки. 13. Сухий екстракт горицвіту весняного. 14. Розчин фолікуліна в олії. 15. Настій трави череди. 16. Водні розчини для ін'єкцій. 17. Рідкий екстракт гірчака перцевого. 18. Лист бобівника трилисного. 19. Насіння арахісу. 20. Емульсія очищеного від кожури насіння гарбуза. 21. Настоянка блювотного горіха вміщує алкалоїди стрихнін та бруцин. 22. Очищене свиняче сало в мазях. 23. Корінь кульбаби з травою. 24. Висушена кора крушини. 25. Таблетки кореня ревеню. 26. Розділені й нерозділені порошки. 27. Різане листя подорожника. 28. Дьоготь ялівцю. 29. Мікстура з нашатирно-ганусовими краплями. 30. Максимальна разова доза пентаміну для дітей.

✍ *IV. Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Візьми: Ефіру для наркозу 100,0
Видай.
Познач:
2. Візьми: Каломелі 0,1
Молочного цукру 0,3
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 6
Познач:
3. Візьми: Настою листя ниркового чаю 4,0—200 мл
Видай.
Познач:
4. Візьми: Настою квіток календули 20,0—200 мл
Видай.
Познач:
5. Візьми: Відвару коріння мильнянки 6,0—180 мл
Нашатирно-ганусових крапель 3 мл
Змішай. Видай.
Познач:

6. Візьми: Сухого екстракту грициків
Екстракту маткових ріжок по 3,0
Порошку коріння солодки скільки потрібно, щоб утворилися пілюлі числом 30
Видай.
Познач:

7. Візьми: Таблетки проти кашлю числом 10
Видай.
Познач:

8. Візьми: Нафталану 40,0
Осадженої сірки
Дьогтю по 15,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач:

§ 111. Лексичний мінімум

basis, is *f*	— основа
Calomelas, ānos *n*	— каломель (монохлорид ртуті)
dosis, is *f*	— доза
dosis maxima	— вища доза
dosis minima	— нижча доза
dosis media (seu therapeutica, medicata)	— середня (терапевтична, лікувальна) доза
dosis toxica	— отруйна доза
pro dosi	— на один прийом, разова доза
febris, is *f*	— пропасниця, гарячка
contra febrim	— проти пропасниці
lysis, is *f*	— розкладання, розчинення
narcosis, is *f*	— наркоз
pro narcosi	— для наркозу
pertussis, is *f*	— коклюш
contra pertussim	— проти коклюшу
charta Sinapis charta sinapismata	— гірчичник
sinapismus-saccinus activatus	— гірчичник-пакет активований

tussis, is *f* — кашель
contra tussim — проти кашлю
Propolis, is *f* — прополіс

Назви рослин

Sinapis, is *f* — гірчиця
Orthosiphon, ōnis *m* — нирковий чай, ортосифон
Rhus, Rhois *f* — сумах

§ 112. Афоризми

1. Cum grano salis. — Із дрібкою солі, дотепно.
2. Urbi et orbi. — Місту й миру (всьому світу).
3. Ultima ratio. — Останній доказ.
4. Amicus Plato, sed magis amica veritas. — Друг Платон, але правда дорожча.
5. Si vis pacem, para bellum. — Якщо хочеш миру, готуйся до війни.
6. Si vis pacem, para pacem. — Якщо хочеш миру, готуйся до миру.

ЗАНЯТТЯ № 23

§ 113. Прикметники III відміни (II група)

За родовими закінченнями прикметники III відміни поділяються на три групи:

I. Прикметники з трьома родовими закінченнями:

-er (masculinum), **-is** (femininum), **-e** (neutrum).

У словник записуються у формі чоловічого роду із закінченнями жіночого та середнього родів називного відмінка однини.

Закінчення жіночого й середнього родів цих прикметників записуються зі зміненою частиною основи.

Наприклад: *m* *f* *n*

silvester, tris, tre — лісовий, -a, -e

II . Прикметники з двома закінченнями, які мають у чоловічому і жіночому родах спільне закінчення **-is,** а в середньому роді **-e.**

До цієї групи відноситься більшість прикметників III відміни.

У словник записується форма чоловічого й жіночого родів називного відмінка однини та закінчення середнього роду.

Наприклад: *m, f,* *n*

vernalis, e — весняний, -a, -e

III. Прикметники з одним закінченням мають спільне закінчення для всіх трьох родів: **-x** або **-s.** Записуються в словник, як іменники III відміни, у формі називного відмінка однини разом із закінченням родового відмінка та зміненою частиною основи.

Наприклад: *m, f, n* *Gen.*

simplex, cis — простий, -a, -e

m, f, n *Gen.*

recens, ntis — свіжий, -a, -e

Основа прикметників з трьома та двома закінченнями визначається за формою жіночого роду, а прикметників з одним закінченням — за формою родового відмінка.

silvester, tris, tre — основа: silvestr-

vernalis, e — основа: vernal-

simplex, cis — основа: simplic-

Усі прикметники III відміни відмінюються за голосним типом.

Зразки відмінювання іменника з прикметником III відміни:
solutio sterilis — стерильний розчин

Casus	Sing.		Plur.
Nom.	solutio sterilis	Nom.	solutiones steriles
Gen.	solutionis sterilis	Gen.	solutionum sterilium
Dat.	solutioni sterili	Dat.	solution bus ster libus
Acc.	solutionem sterilem	Acc.	solutiones steriles
Abl.	solutione sterili	Abl.	solution bus ster libus

bacca silvestris — лісова ягода

Casus	Sing.		Plur.
Nom.	bacca silvestris	Nom.	baccae silvestres
Gen.	baccae silvestris	Gen.	baccārum silvestrium
Dat.	baccae silvestri	Dat.	baccis silvestr bus
Acc.	baccam silvestrem	Acc.	baccas silvestres
Abl.	bacca silvestri	Abl.	baccis silvestribus

suppositorium rectale — ректальна свічка

Casus	Sing.		Plur.
Nom.	suppositorium rectale	Nom.	suppositoria rectalia
Gen.	suppositorii rectalis	Gen.	suppositoriōrum rectalium
Dat.	suppositorio rectali	Dat.	suppositoriis rectal bus
Acc.	suppositorium rectale	Acc.	suppositoria rectalia
Abl.	suppositorio rectali	Abl.	suppositoriis rectal bus

§ 114. Основні суфікси прикметників III відміни

-āl (is), -ār (is) — виражають відношення, або належність до чогось. Наприклад: medicinālis, e — медичний; muscuāris, e — м'язовий; officinālis, e — аптечний.

-b l (is),- l (is) — виражають здатність, можливість бути об'єктом якої-небудь дії. Наприклад: solub lis, e — розчинний; volat lis, e — леткий.

-ēns (is) — виражає відношення до країни, регіону або місцевості. Наприклад: chinēnsis, e — китайський; arvēnsis, e — польовий.

§ 115. Вправи

📖 *I. Перекладіть латинською мовою та провідмінюйте словосполучення:*

піхвова кулька, проста настоянка, леткий лінімент.

📖 *II. Перекладіть речення українською мовою:*

1. Exitus letalis. 2. Remedia simplicia et composita sunt. 3. Aether medicinalis pro usu externo adhibetur. 4. Pulveres subtiles et grossi sunt. 5. Alcaloida et glycosida ex plantis officinalibus eliciuntur. 6. Succi baccarum recentes in medicina adhibentur. 7. Olea aetherea substantias volatiles continent. 8. Tabulettae enterosolubiles in intestinis solvuntur. 9. Solutio Pyrogenali pro injectione intramusculari.

📖 *III. Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Solutionis Gelatinae medicinalis 10% 10ml
   Da tales doses numero 10 in ampullis
   Signa:
2. Recipe: Extracti Serpylli fluidi 20 ml
   Sirupi simplicis 100 ml
   Misce. Da.
   Signa:
3. Recipe: Infusi herbae Ledi palustris 10,0–200 ml
   Misce. Da.
   Signa:
4. Recipe: Solutionis Norsulfazoli solubilis 5% 20 ml
   Sterilisa! Da.
   Signa:
5. Recipe: Pulveris foliorum Digitalis 0,1
   Olei Cacao 2,5
   Misce, fiat suppositorium rectale
   Da tales doses numero 12
   Signa:
6. Recipe: Olei Terebinthinae
   Chloroformii ana 10,0
   Linimenti volatilis ad 60,0
   Misce, fiat linimentum

Da.
Signa:

7. Recipe: Tabulettas «Cytochromum C» 0,01 enterosolubiles numero 50

Da.
Signa:

✍ *IV. Перекладіть латинською мовою:*

1. Розчинний фурагін. 2. Піхвові кульки. 3. Ректальні свічки з анестезином. 4. Мазь сульфацилу розчинного. 5. Простий сироп або цукровий сироп. 6. Грудний еліксир. 7. Простий свинцевий пластир. 8. Леткий лінімент. 9. Рослинна олія. 10. Смертельна доза. 11. Стерильний розчин медичного желатину 10% в ампулах. 12. Дрібний порошок стрептоциду для присипки. 13. Розчин еуфіліну для внутрішньом'язової ін'єкції. 14. Кишковорозчинні таблетки нафтамону. 15. Стерильні лікарські засоби. 16. Медична консервована жовч. 17. Офіцінальні мазі. 18. Лікарські рослини. 19. Сосна лісова. 20. Кульбаба лікарська. 21. Багно болотяне. 22. Валеріана лікарська. 23. Прості і складні порошки. 24. Поділи пілюльну масу на рівні частини. 25. М'які форми ліків.

✍ *V. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Леткого лініменту 100,0
Видай.
Познач:

2. Візьми: Натурального шлункового соку 100 мл
Видай.
Познач:

3. Візьми: Розчину метацину 0,1% 1 мл
Видай такі дози числом 6
Познач:

4. Візьми: Настою листя дигіталісу 0,5–180 мл
Простого сиропу 20 мл
Змішай. Видай.
Познач:

5. Візьми: Екстракту красавки 0,015
Новокаїну 0,2
Ксероформу 0,1
Іхтіолу 0,2

Масла какао скільки потрібно, щоб утворилася ректальна свічка
Видай такі дози числом 20
Познач:

6. Візьми: Еритроміцину 250000 ОД
Левоміцетину
Стрептоциду по 2,5
Змішай, нехай утвориться дрібний порошок
Видай.
Познач:

7. Візьми: Таблетки «Цитохром С» 0,01 кишковорозчинні числом 50
Видай.
Познач:

8. Візьми: Піхвові свічки з синтоміцином 0,25 числом 10
Видай.
Познач:

9. Візьми: Осарсолу 0,2
Глюкози 0,25
Масла какао 4,0
Змішай, щоб утворилася піхвова кулька
Видай такі дози числом 6
Познач:

§ 116. Лексичний мінімум

silvester, tris, tre	— лісовий
paluster, tris, tre	— болотний, болотяний
medicinalis, e	— медичний
officinalis, e	— лікарський, аптечний
vaginalis, e	— піхвовий
rectalis, e	— ректальний
aequalis, e	— рівний
pectoralis, e	— грудний
naturalis, e	— натуральний
letalis, e	— смертельний
levis, e	— легкий
intramuscularis, e	— внутрішньом’язовий

solubilis, e	— розчинний
enterosolubilis, e	— кишковорозчинний
vegetabilis, e	— рослинний
injectabilis, e	— ін'єкційний
sterilis, e	— стерильний
subtilis, e	— дрібний
transdermalis, e	— трансдермальный
volatilis, e	— леткий
simplex, cis	— простий
recens, ntis	— свіжий
Da tales doses numero...	— Видай такі дози числом...
Divide in partes aequales numero*...	— Поділи на рівні частини числом...

§ 117. Афоризми

1. *Et fumus patriae dulcis.* — І дим батьківщини солодкий.
2. *Omne initium difficile est.* — Кожний початок — важкий.
3. *Simplicitas sigillum veri.* — Простота — ознака істини.
4. *Similia similibus curantur.* — Подібне подібним лікується.
5. *Ira furor brevis est.* — Гнів — короткочасне божевілля.
6. *Mare verborum, gutta rerum.* — Море слів — крапля діл.
7. *Consulenti caput numquam dolet.* — У розсудливого голова ніколи не болить.
8. *Amicitia inter pocula contracta plerumque vitrea est.* — Дружба, що почалася з келихом в руці, переважно нетривка.

---

* Вираз *Divide in partes aequales numero...* (Поділи на рівні частини числом...) використовується в рецептах для позначення, на скільки рівних доз необхідно розділити виписану кількість ліків.

ЗАНЯТТЯ № 24

§ 118. Прикметники III відміни у ботанічних назвах

У ботанічній номенклатурі прикметники вживаються як видові означення.

Наприклад: Valeriana officinalis — валеріана лікарська
Convallaria majalis — конвалія травнева
Berberis amurensis — барбарис амурський
Ononis arvensis — вовчуг польовий

Прикметники **communis, e** та **vulgaris, e** у назвах рослин використовуються в значенні **«звичайний».** Прикметник communis, e вживається рідко:

Наприклад: Amygdalus communis — мигдаль звичайний
Juniperus communis — ялівець звичайний
Ricinus communis — рицина звичайна

Частіше в значенні «звичайний» використовується прикметник vulgaris, e.

Наприклад: Thymus vulgaris — чебрець звичайний
Origanum vulgare — материнка звичайна

§ 119. Прикметники fortis, e; mitis, e

Багато лікарських засобів випускаються в різній концентрації. У назвах таких лікарських засобів використовуються відповідні означення:

fortis, e — сильний за дією, форте
mitis, e — слабкий за дією, міте
Наприклад:
Sustac-forte — сустак-форте, сильний за дією
(таблетка містить 0,0064 гліцеролтринітрату)
Sustac-mite — сустак-міте, слабкий, (м'який) за дією
(таблетка містить 0,0026 гліцеролтринітрату)

§ 120. Контрольні питання

1. Які прикметники відносяться до II групи?

2. На які три групи діляться прикметники III відміни? Як вони записуються у словник?

3. За яким типом III відміни відмінюються прикметники II групи?

4. Як визначається основа прикметників?

§ 121. Вправи

I. Перекладіть ботанічні назви українською мовою:

Pinus silvestris	Origanum vulgare
Foeniculum vulgare	Juniperus communis
Ononis arvensis	Berberis vulgaris
Schizandra chinensis	Scutellaria baicalensis
Convallaria majalis	Salvia officinalis
Thymus vulgaris	Anisum vulgare
Valeriana officinalis	Ledum palustre
Glycyrrhiza uralensis	Althaea officinalis
Taraxacum officinale	Malva silvestris
Ricinus communis	Amygdalus communis

II. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Bicillini fortis 600000 OD
   Da tales doses numero 6
   Signa:
2. Recipe: Neriolini 0,0001
   Da tales doses numero 12 in tabulettis
   Signa:
3. Recipe: Tincturae Schizandrae chinensis 50 ml
   Da.
   Signa:
4. Recipe: Infusi fructuum Foeniculi vulgaris 10,0–200 ml
   Da.
   Signa:
5. Recipe: Tabulettas Nitrong-mitis numero 50
   Da.
   Signa:
6. Recipe: Extracti Equiseti arvensis fluidi 50,0
   Da.
   Signa:

III. Перекладіть речення українською мовою:

1. Sirupus Althaeae contra tussim adhibetur. 2. Sapo viridis in compositionem unguenti Wilkinsoni includitur. 3. Streptocidum solubile pulvis albus crystallisatus est, in forma solutionum 1–1,5% pro injectionibus intramuscularibus adhibetur. 4. Species diureticae herbam Equiseti arvensis continent. 5. Terebinthina succus Pini silvestris exsiccatus est. 6.Tabulettae Naphthammoni enterosolubiles ut remedium anthelminthicum praescribuntur. 7. Oleum Amygdalarum et oleum Persicorum olea pinguia sunt. 8. Oleum Ricini e seminibus Ricini communis pressura conficitur. 9. Solutiones injectabiles semper steriles sunt. 10. Praeparata ex floribus et herba Convallariae majalis contra morbos cordis praescribuntur. 11. Radix Ononidis arvensis saponina et glycosida continet.

IV. Перекладіть латинською мовою:

1. Трава багна болотного. 2. Зелене медичне мило. 3. Плоди анісу звичайного. 4. Густий сироп малини. 5. Настій трави конвалії травневої. 6. Відвар кори коренів барбарису звичайного. 7. Трава адонісу весняного. 8. Різаний корінь кульбаби лікарської. 9. Жирні олії. 10. Насіння рицини звичайної. 11. Емульсія насіння мигдалю солодкого. 12. Лікарський засіб м'який за дією. 13. М'яка форма ліків. 14. Мезим-форте. 15. М'яка мазь. 16. Під'язикові таблетки. 17. Екстемпоральні засоби. 18. Настій ягід ялівцю звичайного. 19. Ін'єкційні розчини. 20. Піхвові кульки «Контрацептин». 21. Прості лікарські засоби. 22. Рідкий екстракт хвоща польового. 23. Порошок для внутрішньом'язових ін'єкцій. 24. Розчинний білий стрептоцид.

V. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Настою трави горицвіту весняного 6,0–180 мл
Темісалу 4,0
Простого сиропу до 200 мл
Змішай. Видай.
Познач:

2. Візьми: Порошку плодів китайського лимоннику 0,3
Видай такі дози числом 12
Познач:

3. Візьми: Таблетки панзинорм-форте, покриті оболонкою, числом 30
Видай.
Познач:

4. Візьми: Відвару коріння вовчуга польового 20,0–180 мл
Видай.
Познач:

5. Візьми: Настою трави багна болотяного 10,0–180 мл
Сиропу алтеї до 200 мл
Змішай. Видай.
Познач:

6. Візьми: Плодів ганусу звичайного 50,0
Видай.
Познач:

7. Візьми: Мікрофоліну сильного за дією 0,00005
Видай такі дози числом 50 у таблетках
Познач:

8. Візьми: Дьогтю
Зеленого мила по 15,0
Етилового спирту 95% 15 мл
Змішай, нехай утвориться лінімент
Видай.
Познач:

9. Візьми: Розчинного стрептоциду 5,0
Розчину глюкози 1% 100 мл
Змішай. Простерилізуй! Видай.
Познач:

§ 122. Лексичний мінімум

arvensis, e	— польовий
chinensis, e	— китайський
communis, e vulgaris, e	— звичайний
dulcis, e	— солодкий
extemporalis, e	— екстемпоральний
fortis, e	— сильний (за дією)
majalis, e	— травневий
mitis, e	— слабкий, м’який (за дією)
mollis, e	— м’який
peroralis, e	— пероральний
pinguis, e	— жирний

seminalis, e	— насінневий
sublingualis, e	— під'язичний, під'язиковий
vernalis, e	— весняний
viridis, e	— зелений

Назви рослин

Amygdalus communis	— мигдаль звичайний
Amygdalus dulcis	— мигдаль солодкий
Berberis vulgaris	— барбарис звичайний
Juniperus communis	— ялівець звичайний
Ononis arvensis	— вовчуг польовий
Origanum vulgare	— материнка звичайна
Ricinus communis	— рицина звичайна
Taraxacum officinale	— кульбаба лікарська
Viola arvensis	— фіалка польова
Ledum palustre	— багно болотяне

§ 123. Афоризми

1. *Omnia mea mecum porto.* — Все своє ношу з собою.
2. *Omne nimium nocet.* — Будь-яка надмірність шкодить.
3. *Qualis rex, talis grex.* — Який пастух, така й череда.
4. *Ars longa, vita brevis est.* — Мистецтво вічне, життя коротке.
5. *Fortes fortuna adjuvat.* — Сміливим доля допомагає.
6. *Notum est amorem caecum esse.* — Відомо, що кохання сліпе.
7. *Morosophi moriones pessimi.* — Учені дурні — найгірші з дурнів.
8. *Timeo Danaos et dona ferentes.* — Боюся данайців, навіть коли (вони) дарунки приносять.

ЗАНЯТТЯ № 25

§ 124. Дієприкметники теперішнього часу дійсного стану

Дієприкметник теперішнього часу дійсного стану — віддієслівна форма, що утворюється приєднанням до основи дієслова суфікса **-ns** (I — II дієвідміни), або **-ens** (III — IV дієвідміни). Родовий відмінок дієприкметників теперішнього часу дійсного стану закінчується на **-ntis.**

Наприклад:

praepārare — praeparans, ntis (готуючий, готуюча, готуюче)

divid re — dividens, entis (розділяючий, розділяюча, розділяюче)

У дієприкметників теперішнього часу дійсного стану, як і у прикметників III відміни одного закінчення, всім трьом родам відповідає одна форма. У словник записується форма називного відмінка із закінченням родового відмінка та зміненою частиною основи.

Порівняйте:

m, f, n *Gen.*
simplex, cis — простий, а, е

m, f, n *Gen.*
constituens, ntis — формоутворюючий, а, е

Дієприкметники, як і прикметники III відміни, відмінюються за голосним типом.

Зразок відмінювання іменника з дієприкметником:
remedium constituens — формоутворюючий засіб

Casus	Singularis	Casus	Pluralis
Nom.	remedium constituens	Nom.	remedia constituentia
Gen.	remedii constituentis	Gen.	remediōrum constituentium
Dat.	remedio constituenti	Dat.	remediis constituent bus
Acc.	remedium constituens	Acc.	remedia constituentia
Abl.	remedio constituenti	Abl.	remediis constituent bus

§ 125. Назви інґредієнтів у складному рецепті

Більшість назв інґредієнтів, що входять до складу складного рецепта, виражається дієприкметниками теперішнього часу дійсного стану.

Вони записуються в такому порядку:

1) **basis, is *f*** — основний лікарський засіб, що забезпечує основну терапевтичну дію;

2) **remedium adjuvans** — допоміжний засіб, що посилює чи послабляє дію основного засобу;

3) **remedium corrigens** — виправляючий засіб, що виправляє неприємний смак, колір чи запах ліків;

4) **remedium constituens** — формоутворюючий засіб, що надає лікам визначену форму.

§ 126. Контрольні питання

1. Як утворюються дієприкметники теперішнього часу дійсного стану?

2. Як відмінюються дієприкметники теперішнього часу дійсного стану?

3. Як визначається основа дієприкметника теперішнього часу дійсного стану?

§ 127. Вправи

📖 *I. Утворіть від дієслів дієприкметники теперішнього часу дійсного стану, перекладіть їх українською мовою:*

studeo, ēre II — вчитися
laboro, āre I — працювати
doceo, ēre II — вчити
adjuvo, āre I — допомагати
audio, re IV — слухати
convalesco, re III — одужувати
formo, āre I — формувати, утворювати

📖 *II. Перекладіть українською мовою:*

1. Ruta graveolens. 2. Lagochilus inebrians. 3. Vaccinum polyvalens. 4. Antitoxinum bivalens. 5. Acidum nitricum concentratum fumans. 6. Globuli anticoncipientes. 7. Homo sapiens. 8. Vir sapiens. 9. Status praesens. 10. Formae remediorum pro infantibus.

11. Saccharum ut remedium corrigens in pulveribus adhibetur. 12. Oleum Cacao constituens suppositoriorum et globulorum est. 13. Folia Farfarae ad praeparationem remediorum expectorantium adhibentur. 14. Unguentum sulfuratum simplex. 15. Tabulettae Natrii para-aminosalicylatis 0,5 enterosolubiles.

✍ *III. Перекладіть латинською мовою:*

1. Таблетки глутамінової кислоти кишковорозчинні. 2. Трава жовтушника сірого. 3. Спиртовий розчин брильянтового зеленого. 4. Допоміжний засіб. 5. Захисна паста. 6. Відхаркувальна мікстура. 7. Виправляючий засіб. 8. Біла глина — формоутворюючий засіб для таблеток. 9. Розчинний норсульфазол. 10. Драже мезиму сильного за дією. 11. Стерильний розчин для ін'єкцій. 12. Дрібний порошок стрептоциду. 13. Насіння солодкого мигдалю. 14. Настій квіток горицвіту весняного. 15. Натуральний шлунковий сік. 16. М'яка форма ліків. 17. В'яжучий засіб. 18. Сік із листя алое деревовидного. 19. Простий сироп, ягідні сиропи використовуються як виправляючі засоби для мікстур. 20. Свіжі плоди малини. 21. Сухий екстракт термопсису прописується як відхаркувальний засіб.

✍ *IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Трави жовтушника сірого 25,0
Видай.
Познач:

2. Візьми: Водного розчину брильянтового зеленого 1% 20 мл
Видай.
Познач:

3. Візьми: Еуфіліну 0,3
Масла какао 3,0
Змішай, нехай утвориться ректальна свічка
Видай такі дози числом 20
Познач:

4. Візьми: Таблетки мікрофоліну сильного за дією 0,00001 числом 50
Видай.
Познач:

5. Візьми: Піхвові свічки «Осорбон» числом 10
Видай.
Познач:

6. Візьми: Трави хвоща польового 25,0
Видай.
Познач:

7. Візьми: Настою кореневищ із коренями валеріани із 6,0–180 мл
Простого сиропу 20,0
Змішай. Видай.
Познач:

§ 128. Лексичний мінімум

adjuvans, ntis	— допоміжний
adstringens, ntis	— в'яжучий, в'язкий
anticoagulans, ntis	— перешкоджаючий зсіданню крові, антикоагуляційний
anticoncipiens, ntis	— протизаплідний, контрацептивний
basis, is *f*	— основа, основний лікарський засіб
corrigens, ntis	— виправляючий, виправний
constituens, ntis	— формоутворюючий, формоутворювальний
defendens, ntis	— захисний
excitans, ntis	— збуджувальний, збуджуючий
expectorans, ntis	— відхаркувальний, відхарчуючий
irritans, ntis	— подразнювальний
laxans, ntis purgans, ntis	— проносний, послаблюючий
nutriens, ntis	— живильний
repelens, ntis	— відлякувальний, відлякуючий
stimulans, ntis	— стимулювальний, стимулюючий
Viride nitens	— брильянтовий зелений

Назви рослин

Aloë arborescens	— алое деревовидне
Erysimum canescens	— жовтушник сірий (сіруватий)

§ 129. Афоризми

1. Homo sapiens. — Людина розумна. (Людина як розумна істота).
2. Primus inter pares. — Перший серед рівних.
3. Sapienti sat. — Мудрому досить (сказаного).
4. Volens — nolens. — Хочеш — не хочеш.

5. *Feci, quod potui, faciant meliora potentes.* — я зробив усе, що міг, і нехай, хто може, зробить краще (цими словами римські консули завершували промову — звіт про свою діяльність, передаючи владу своїм наступникам).

6. *Gravissimum est imperium consuetudinis.* — Звичка — друга натура.

7. *Dammant quod non intellegunt.* — Засуджують те, чого не розуміють.

ЗАНЯТТЯ № 26–29

§ 130. Хімічна номенклатура латинською мовою

Латинські назви хімічних елементів — це іменники середнього роду II відміни із закінченням **-um**.

Виняток складають:

Phosphorus, i *m* — Фосфор

Sulfur, uris *n* — Сульфур

Як латинські, так і українські назви хімічних елементів розглядаються як власні і пишуться з великої літери.

З 1994 року в Україні прийнята нова українська хімічна номенклатура, розроблена Українською національною комісією з хімічної термінології і номенклатури на основі власне українських номенклатурних традицій та з урахуванням останніх досягнень міжнародної термінології, зокрема рекомендацій Міжнародного союзу з чистої і практичної хімії (IUPAC). Принципи нової української номенклатури затверджені Державним стандартом України (ДСТУ 2439–94). На сьогодні вони носять обов'язковий характер для назв хімічних елементів та рекомендаційний для інших сполук. Новим щодо назв хімічних елементів є розрізнення власне назви хімічного елемента та назви простої речовини. Систематичні назви хімічних елементів узгоджені з їх символами і з назвами сполук (Au — Аурум, Ag — арґентум і т. д.), українські назви простих речовин залишаються без змін (срібло, золото і т. д.). У відповідності з цим вони і наводяться нижче.

Крім того, розглядаючи правила творення хімічних термінів, ми не можемо не зважати на те, що у фармацевтичній практиці, у величезній кількості спеціальної літератури, у Державній Фармакопеї України використовуються старі назви та норми термінотворення, на яких студент повинен розумітися і які також наводяться нижче.

Запам'ятайте назви найважливіших хімічних елементів та простих речовин:

Хімічний символ	Латинська назва	Українська назва	Назва простої речовини
Al	Aluminium, ii *n*	Алюміній	алюміній
Ag	Argentum, i *n*	Арґентум	срібло
As	Arsenicum, i *n*	Арсен	арсен (миш'як)*
Au	Aurum, i *n*	Аурум	золото
Ba	Barium, ii *n*	Барій	барій
Bi	Bismuthum, i *n*	Бісмут	бісмут (вісмут)
B	Borum, i *n*	Бор	бор
Br	Bromum, i *n*	Бром	бром
Ca	Calcium, ii *n*	Кальцій	кальцій
C	Carboneum, i *n*	Карбон	вуглець
Cl	Chlorum, i *n*	Хлор	хлор
Cu	Cuprum, i *n*	Купрум	мідь
Fe	Ferrum, i *n*	Ферум	залізо
F	Fluorum, i *n*	Флуор	фтор
I	Iodum, i *n*	Йод	йод
H	Hydrogenium, ii *n*	Гідроґен	водень
N	Nitrogenium, ii *n*	Нітроґен	азот
O	Oxygenium, ii *n*	Оксиґен	кисень
Hg	Hydrargyrum, i *n*	Меркурій	ртуть
K	Kalium, ii *n*	Калій	калій
Li	Lithium, ii *n*	Літій	літій
Mg	Magnesium, ii *n* seu Magnium, ii *n*	Маґній	маґній
Mn	Manganum, i *n*	Манґан	манґан (марганець)
Na	Natrium, ii *n*	Натрій	натрій
P	Phosphorus, i m	Фосфор	фосфор
Pb	Plumbum, i *n*	Плюмбум	свинець, оливо
Si	Silicium, ii *n*	Силіцій	силіцій (кремній)
Sb	Stibium, ii *n*	Стибій	стибій
S	Sulfur, ris *n*	Сульфур	сірка
Tl	Thallium, ii *n*	Талій	талій
Zn	Zincum, i *n*	Цинк	цинк

* У дужках наведені старі назви, які використовуються у фармацевтичній практиці.

У іноземних виданнях деякі хімічні елементи мають інші латинські назви:

натрій — Sodium, ii *n*

меркурій — Mercurium, ii *n*

стибій — Antimonium, ii *n*

калій — Potassium, ii *n*

§ 131. Назви кислот

Кислоти, як і багато речовин інших класів, мають назви двох типів — хімічні (систематичні, раціональні) й тривіальні. Перші застосовуються переважно у науковій і навчальній літературі, другі — у інших сферах діяльності та побуту. Однак чіткого розподілу їх застосування немає. У підручнику наведені як систематичні, так і тривіальні назви кислот.

Систематичні назви кислот складаються з іменника **acidum, i *n*** і узгодженого з ним прикметника, який утворюється шляхом приєднання до основи назви кислотоутворюючого елемента відповідного суфікса.

Неорганічні кислоти

1. Прикметники — назви оксиґеновмісних кислот на вищому ступені окиснення утворюються з суфіксом **- c(um).** В українській номенклатурі йому відповідає кінцевий елемент **-атна.**

Наприклад:

acidum nitricum (nitr- (від Nitrogenium) + icum) — нітратна (азотна) кислота

acidum arsenicicum (arsenic- (від Arsenicum) + icum) — арсенатна (миш'якова) кислота

2. Прикметники — назви оксиґеновмісних кислот на нижчому ступені окиснення утворюються з суфіксом **-ōs(um).** В українській номенклатурі йому відповідають кінцеві елементи **-итна, -ітна.**

Наприклад:

acidum nitrosum — нітритна (азотиста) кислота

acidum arsenicosum — арсенітна (миш'яковиста) кислота

Для деяких найважливіших кислот поряд із систематичними зберігаються назви раціональні. У таких назвах різні ступені

окиснення елемента, що утворює кислоту, позначаються відповідними префіксами і суфіксами. Назви оксиґеновмісних кислот на вищому ступені окиснення утворюються з префіксом **per-** та суфіксом **- cum;** на двох проміжних ступенях окиснення — відповідно з суфіксами **- cum** та **-ōsum;** на нижчому ступені — з префіксом **hypo-** та суфіксом **-ōsum.**

Наприклад:

acidum perchloricum — перхлоратна кислота ($HClO_4$)

acidum chlor cum — хлоратна кислота ($HClO_3$)

acidum chlorōsum — хлоритна кислота ($HClO_2$)

acidum hypochlorosum — гіпохлоритна ($HClO$)

3. Прикметники — назви безоксиґеновмісних кислот утворюються за допомогою префікса **hydr(o)-** і суфікса **-ic(um).** В українській номенклатурі назви таких кислот закінчуються на **-идна.**

Наприклад:

acidum hydroiodicum (hydro + iod + icum) — йодидна (йодоводнева) кислота

acidum hydrosulfuricum (hydro + sulfur + icum) — сульфідна (сірководнева) кислота

У спеціальній літературі вживаються українські назви з кінцевими терміноелементами:

-ева, -ова, -на (у назвах оксиґеновмісних кислот на вищому ступені окиснення: миш'якова кислота, азотна кислота).

-иста (у назвах оксиґеновмісних кислот на нижчому ступені окиснення: миш'яковиста кислота, фосфориста кислота)

-воднева (у назвах безоксиґеновмісних кислот: хлороводнева кислота).

Органічні кислоти

Назви багатьох органічних кислот вказують на речовину чи рослину, із якої вони вперше були виділені, спосіб виділення і т. д. Вони утворюються від основи іменників із суфіксом **-ic(um).**

Наприклад: acidum formicicum — мурашина, форміатна кислота (від formica, ae *f* — мураха)

acidum aceticum — оцтова, ацетатна кислота (від acetum, i *n* — оцет)

acidum citricum — лимонна, цитратна кислота (від citrus,i *m* — лимон).

§ 132. Назви оксидів

Хімічні (систематичні) назви оксидів складаються з назви хімічного елемента в родовому відмінку та групової назви оксиду в називному відмінку (**oxydum, i *n*** — оксид; **peroxydum, i *n*** — пероксид).

назва хімічного елемента (іменник в Gen. sing.)	+	групова назва оксиду (іменник в Nom. sing.)

Наприклад: Plumbi oxydum — плюмбуму оксид
Hydrogenii oxydum — гідроґену оксид (вода)
Hydrogenii peroxydum — гідроґену пероксид

У латинських та українських назвах оксидів назва хімічного елемента є неузгодженим означенням по відношенню до групової назви оксиду. Тому при відмінюванні перше слово у назві оксидів не змінює своєї форми. У новій українській номенклатурі назву хімічного елемента пропонується ставити у називному відмінку: плюмбум оксид, гідроґен пероксид і т. ін. Побудовані таким чином назви оксидів розглядаються як сталі словосполучення, у яких відмінюється лише друге слово: плюмбум оксиду, гідроґен пероксиду і т. д.

Якщо елемент може виявляти в сполуках різні ступені окиснення, то в назві оксиду після назви елемента вказують римською цифрою ступінь окиснення:

Наприклад:
Nitrogenii (I) oxydum — нітроґену (I) оксид
(стара назва — закис азоту)
Nitrogenii (II) oxydum — нітроґену (II) оксид

§ 133. Назви основ та амфотерних гідроксидів

Систематичні назви основ традиційно складають аналогічно назвам оксидів із назви металу у формі родового відмінка та слова «гідроксид» (**hydroxydum, i *n***) у називному відмінку.

За новою українською номенклатурою перше слово (назву елемента) пропонується наводити у називному відмінку.

Наприклад: Calcii hydroxydum — кальцій гідроксид
Ferri hydroxydum — ферум гідроксид

§ 134. Назви оксидів і основ за «старим» способом

У деяких довідкових виданнях як синонімічні наводяться назви оксидів та основ, побудовані за «старим» способом. (ДФСРСР, IX видання).

Ці ж назви хімічних сполук використовуються і у гомеопатичній термінології.

назва хімічного елемента (іменник у Nom. sing.)	+	групова назва оксиду (прикметник у Nom. sing.)

Наприклад:

Plumbum oxydatum — плюмбуму оксид (свинець окисний, окис свинцю)

Hydrogenium peroxydatum — гідроґену пероксид (водень перекисний, перекис водню)

Aluminium hydroxydatum — алюмінію гідроксид (алюміній гідроокисний, гідроокис алюмінію)

У таких назвах відмінюються обидва слова.

У номенклатурі лікарських засобів назви оксидів на нижчому ступені окиснення (закисів), будуються тільки за «старим» способом з прикметником **oxydulatus, a, um** — закисний.

Наприклад: Nitrogenium oxydulatum — нітроґену закис (*досл.* азот закисний).

§ 135. Назви солей

При складанні назв солей використовують такий самий принцип, що й для назв оксидів та основ.

У назвах солей на першому місці ставиться назва катіона у родовому відмінку, а на другому — назва аніона в називному відмінку.

назва катіона (іменник у Gen. sing.)	+	назва аніона (іменник у Nom. sing.)

Латинські назви солей, як і назви оксидів та основ, а також українські назви цих сполук згідно з традиційною хімічною

термінологією Державної Фармакопеї України складаються як конструкції з неузгодженим означенням. У них відмінюється тільки назва аніона, назва ж катіона постійно стоїть у родовому відмінку. У новій українській номенклатурі назву катіона пропонується ставити у називний відмінок, а назви солей взагалі розглядати як цілісні словосполучення, де за відмінками змінюється лише назва аніона, а назва катіона постійно залишається у називному відмінку.

Наприклад:

Nom. Ammonii nitras — амонію нітрат або амоній нітрат

Gen. Ammonii nitratis — амонію нітрату або амоній нітрату

Назви аніонів солей утворюються шляхом приєднання до повної чи спрощеної основи назви утворюючої кислоти відповідного суфікса:

-as (для назв солей оксиґеновмісних кислот на вищому ступені окиснення);

-is (для назв солей оксиґеновмісних кислот на нижчому ступені окиснення);

-id(um) (для назв солей безоксиґеновмісних кислот).

Наприклад: Cupri citras — купруму цитрат (купрум цитрат)
Natrii nitris — натрію нітрит (натрій нітрит)
Calcii chloridum — кальцію хлорид (кальцій хлорид)
Papaverini hydrochloridum — папаверину гідрохлорид (папаверин гідрохлорид)

Назви аніонів солей оксиґеновмісних кислот — це іменники чоловічого роду приголосного типу III відміни, а безоксиґеновмісних кислот — іменники середнього роду II відміни.

Назви аніонів осно́вних солей утворюються за допомогою коренів **oxo-, -hydroxo- (dihydroxo-)** або префікса **sub-**.

Наприклад:

Aluminii hydroxochloridum — алюмінію гідроксохлорид

Aluminii dihydroxochloridum — алюмінію дигідроксохлорид

Bismuthi subnitras — бісмуту осно́вний нітрат (бісмуту субнітрат).

Назви аніонів кислих солей утворюються за допомогою кореня **hydro-** (або **hydrogen** — за новою українською номенклатурою).

Наприклад:

Platyphyllini hydrotartras — платифіліну гідротартрат

Natrii hydrogencarbonas — натрія гідроґенкарбонат.

Порівняльна таблиця суфіксів у назвах аніонів солей

Україн-ський суфікс	Латинський суфікс	Родовий відмінок	Рід	Відміна
-ат	**-as**	**-ātis**	**m**	III (приголосний тип)
-ит	**-is**	**- tis**	**m**	III (приголосний тип)
-ид	**-id(um)**	**- di**	**n**	II

Примітка: За «старим» способом назва катіона в найменуваннях солей — це іменник у називному відмінку, а назва аніона — прикметник, утворений від основи назви хімічного елемента або органічної речовини за допомогою відповідного суфікса:

- c(um) — для солей оксиґеновмісних кислот на вищому ступені окиснення та органічних солей безоксиґеновмісних кислот

-ōs(um) — для солей оксиґеновмісних кислот на нижчому ступені окиснення

-āt(um) — для неорганічних солей безоксиґеновмісних кислот.

Наприклад: Cuprum citricum — купруму цитрат
Natrium nitrosum — натрію нітрит
Calcium chloratum — кальцію хлорид
Papaverinum hydrochloricum — папаверину гідрохлорид

§ 136. Назви деяких органічних калієвих і натрієвих солей

Назви деяких органічних натрієвих і калієвих солей складаються з двох іменників у називному відмінку: назви основи і слова Natrium чи Kalium. Обидва іменники відмінюються за II відміною. Між собою вони з'єднуються дефісом.

Наприклад:

Барбітал-натрій — Barbitalum-natrium (Gen. Barbitali-natrii)

Бензилпеніцилін-натрій — Benzylpenicillinum-natrium (Gen. Benzylpenicillini-natrii)

У Державній Фармакопеї України, назви таких солей наводяться згідно з Європейською Фармакопеєю як узгоджене означення з прикметниками **natricum** або **kalicum.**

Наприклад:
Ceftriaxonum natricum — Цефтріаксону натрієва сіль
Benzylpenicillinum kalicum — Бензилпеніциліну калієва сіль.

§ 137. Назви вуглеводневих і кислотних радикалів

Назви вуглеводневих і кислотних радикалів утворюються за допомогою суфікса **-yl-** і закінчення **-ium,** які приєднуються до кореня назви відповідного вуглеводню або кислоти:

метил — methylium
етил — aethylium
аміл — amylium
форміл — formylium
ацетил — acetylium

У Міжнародній Фармакопеї, Європейській Фармакопеї та Державній Фармакопеї України назви вуглеводневих та кислотних радикалів розглядаються як рівноскладові іменники III відміни із закінченням **-is: methylis, aethylis** і т. ін.

§ 138. Назви естерів (складних ефірів)

Латинські назви естерів складаються з двох слів і утворюються так само, як і назви солей, у той час як в українській мові ці сполуки зазначаються одним словом задля того, щоб підкреслити, що в естерах немає окремих іонів і що всі атоми сполучені між собою ковалентними зв'язками.

Наприклад: Methylii salicylas — метилсаліцилат
Amylii nitris — амілнітрит

У Міжнародній Фармакопеї, Європейській Фармакопеї та Державній Фармакопеї України назви складних ефірів наводяться у такій формі, як наприклад:

Methylis salicylas — метилсаліцилат
Propylis parahydroxybenzoas — пропілпарагідроксибензоат.

§ 139. Грецькі числівники-префікси в хімічній номенклатурі

У хімічній номенклатурі в назвах різних сполук та речовин часто вживаються грецькі числівникові префікси:

1 — mon(o) — моно- або одно-
2 — di — ді- або ди-
3 — tri — три-
4 — tetra — тетра-
5 — penta — пента-
6 — hexa — гекса-
7 — hept(a) — гепта-
8 — oct(a) — окта-
9 — ennea — або лат. non(a) — енне(а) — або нон(а)-
10 — dec(a) — дек(а)-
11 — undec(a) — ундек(а)-
12 — dodec(a) — додек(а)-
13 — tridec(a) — тридек(а)-
14 — tetradec(a) — тетрадек(а)-
15 — pentadec(a) — пентадек(а)-

Наприклад: Calcii dioxydum, Hydrargyri monochloridum, pentylium, hexanum, octanum, acidum trichloraceticum, octosae, Dinatrii phosphas dodecahydricus.

§ 140. Контрольні питання

1. Іменниками якого роду та якої відміни є назви хімічних елементів?.

2. Назви яких елементів становлять виняток із загального правила?

3. Як утворюються назви оксиґеновмісних неорганічних кислот на вищому ступені окиснення; на нижчому ступені окиснення; безоксиґеновмісних кислот; органічних кислот?

4. Як будуються назви оксидів та основ?

5. Як прийнято називати закиси в номенклатурі лікарських засобів?

6. Як будуються назви солей?

7. Які суфікси вживаються в назвах аніонів солей оксиґеновмісних кислот? Солей безоксиґеновмісних кислот? Як відмінюються ці назви?

8. Який префікс вживається в назвах аніонів основних солей?

9. Як утворюються назви деяких органічних калієвих та натрієвих солей?

10. Як утворюються назви кислотних та вуглеводневих радикалів?

11. Як утворюються латинські назви естерів?

12. Які грецькі числівникові префікси вживаються в хімічній номенклатурі?

§ 141. Вправи

I

I. Перекладіть українською мовою:

1. Aqua Plumbi. 2. Ferrum reductum. 3. Sulfur depuratum pro aspersionibus. 4. Phosphorus radioactivus. 5. Antidotum Arsenici. 6. Sirupus Aloës cum Ferro. 7. Emplastrum Thallii. 8. Hydrargyrum praecipitatum album. 9. Unguentum Zinci. 10. Emplastrum Plumbi simplex et compositum. 11. Sulfur praecipitatum ad usum externum. 12. Unguentum Hydrargyri cinereum Lanolinum anhydricum et axungiam porcinam continet. 13. Unguentum Boromentholi. 14. Granula Glycerophosphati. 15. Phytoferrolactolum contra anaemiam. 16. Suspensio Carbonis activati aquosa. 17. Ferrum Lek in ampullis pro injectionibus intramuscularibus. 18. Pasta Zinci est remedium antisepticum et adstringens. 19. Unguentum Naphthalani-sulfuratum.

II. Запишіть назви препаратів латиною:

ергокальциферол, вітафтор, новарсенол, меркузал, бороментол, хлорпропамід, ціанокобаламин, фторотан, осарсол, мієлобромол, йодинол, норсульфазол, метилурацил, фторлак, розчин хлорофтальму, таблетки азатіоприну, таблетки «Бекарбон», розчин дипразину 2,5%; таблетки «Мікройод» з фенобарбіталом, покриті оболонкою.

III. Перекладіть латинською мовою:

1. Драже аскорбінової кислоти 0,05. 2. Цинкова паста містить оксид цинку, крохмаль і вазелін. 3. Порошкова виннокам'яна кислота. 4. Мазь боратної (борної) кислоти. 5. Діоксид карбону. 6. Закис азоту для інгаляційного наркозу. 7. Мазь з оксидом цинку. 8. Бензойна та саліцилова кислоти — антисептичні засоби. 9. Кристалічна трихлороцтова кислота. 10. Безводна миш'яковиста кислота, або білий миш'як. 11. Концентрований розчин

гідроґену пероксиду. 12. Синильна кислота — отрута. 13. Розведена хлоридна кислота. 14. Цинк-інсулін кристалічний і цинк-інсулін аморфний. 15. Таблетки глутамінової кислоти, покриті оболонкою. 16. Мазь жовтого оксиду ртуті (меркурію) для очей. 17. Закис міді. 18. Таблетки нікотинової кислоти. 19. Кристалічна карболова кислота, або чистий фенол. 20. Ацетилсаліцилова кислота, або аспірин. 21. Концентрована ацетатна кислота. 22. Очищена сірка застосовується як протиглистовий засіб. 23. Препарат «Гальманін» містить саліцилову кислоту та оксид цинку. 24. Магнію оксид легкий. 25. Магнію оксид важкий.

✍ *IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Таблетки «Феррокаль», покриті оболонкою, числом 40
   Видай.
   Познач:
2. Візьми: Таблетки хлоридину 0,01 числом 30
   Видай.
   Познач:
3. Візьми: Ацетилсаліцилової кислоти
   Фенацетину по 0,25
   Кофеїну 0,05
   Змішай, нехай утвориться порошок
   Видай такі дози числом 10
   Познач:
4. Візьми: Мазі «Сульфодекортем» 25,0
   Видай у тубі
   Познач:
5. Візьми: Сірої ртутної мазі 10,0
   Видати.
   Позначити:
6. Візьми: Осадженої сірки 2,0
   Саліцилової кислоти 1,0
   Цинку оксиду
   Пшеничного крохмалю по 12,5
   Вазеліну до 50,0
   Змішай, нехай утвориться паста
   Видай.
   Познач:

7. Візьми: Резорцину 1,0
Цинкової пасти до 10,0
Змішай, нехай утвориться паста
Нехай буде видано
Нехай буде позначено:

8. Візьми: Цитралу 0,02
Рибофлавіну 0,2
Аскорбінової кислоти 0,5
Води для ін'єкцій 10 мл
Змішай. Видай.
Познач:

9. Візьми: Очищеної сірки 0,3
Персикової олії 30,0
Змішати. Простерилізувати!
Видати.
Позначити:

10. Візьми: Розчину глутамінової кислоти 1% 5 мл
Видай такі дози числом 10 в ампулах
Познач:

11. Візьми: Магнію оксиду
Натрію гідроґенкарбонату по 0,5
Екстракту красавки 0,015
Змішай, нехай утвориться порошок
Нехай будуть видані такі дози числом 10
Позначити:

12. Візьми: Розведеної хлоридної кислоти 4 мл
Пепсину 2,0
Очищеної води до 200 мл
Змішай. Видай.
Познач:

13. Візьми: Драже аскорбінової кислоти 0,05 числом 50
Видай.
Познач:

14. Візьми: Таблетки ліпоєвої кислоти 0,5 числом 50
Видай.
Познач:

15. Візьми: Суспензії алюмінію гідроксиду 4% 200 мл
Видай.
Познач:

16. Візьми: Концентрованого розчину гідроґену пероксиду 5,0
Очищеної води 15 мл
Змішай. Видай.
Познач:

17. Візьми: Таблетки діоксибензойної кислоти 0,5 числом 30
Видати.
Позначити:

V. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Unguenti Wilkinsoni 20,0
Unguenti Zinci ad 100,0
Misce. Da.
Signa:

2. Recipe: Acidi acetylsalicylici 0,24
Phenacetini 0,18
Coffeini 0,03
Cacao 0,015
Acidi citrici 0,02
Da tales doses numero 6 in tabulettis
Signa:

3. Recipe: Aquae Plumbi 50,0
Acidi borici 2,0
Aquae purificatae 50,0
Misce. Da.
Signa:

4. Recipe: Tabulettas Acidi nicotinici 0,05 numero 50
Da.
Signa:

5. Recipe: Solutionis Nitroglycerini spirituosae 1% 5 ml
Da.
Signa:

6. Recipe: Acidi folici 0,0001
Sacchari 0,3
Misce, fiat pulvis
Dentur tales doses numero 50
Signa:

7. Recipe: Tabulettas Acidi arsenicosi anhydrici 0,001 obductas numero 12
Da.
Signa:

8. Recipe: Ichthyoli
Zinci oxydi
Amyli Tritici ana 12,5
Vaselini ad 50,0
Misce, fiat pasta
Da.
Signa:

9. Recipe: Emplastri Thallii 30,0
Da.
Signa:

II

📖 *I. Перекладіть терміни українською мовою:*

Naxolini hydrochloridum dihydricum, Dinatrii phosphas dihydricus, Methylis parahydroxybenzoas, Natrii sulfas, Kalii chloridum, Tocopheroli acetas, Kalii permanganas, Laevomycetini stearas, Kalii iodidum, Testosteroni oenanthas, Retinoli acetas, Phenylii salicylas, Aethylmorphini hydrotartras, Bismuthi subnitras, Natrii nitris, Cocaini hydrochloridum, Hydrargyri cyanidum, Ferri lactas, Calcii glycerophosphas, Papaverini hydrochloridum, Ferri lactas, Magnii subcarbonas, Methylii salicylas, Benzylpenicillinum-natrium, Chloralum hydratum, Kalii arsenis, Oestradioli dipropionas, Thiamini chloridum, Lycorini hydrochloridum, Terpini hydras, Plumbi subacetas, Lithii oxybutyras, Natrii fluoridum, Kalii telluris, Galanthamini hydrobromidum, Oxacillinum-natrium, Stibii-natrii tartras, Kanamycini monosulfas, Diplacini dichloridum, Theobrominum-natrium, Oxyprogesteroni caproas, Phentanyli citras, Magnesii trisilicas, Sphaerophysini benzoas, Propylis parahydroxybenzoas.

📖 *II. Утворіть латинські назви аніонів солей наступних кислот:*

Acidum telluricum, nitrosum, citricum, ascorbinicum, phosphoricum, phosphorosum, carbonicum, aceticum, succinicum, hydrobromicum, arsenicosum, tartaricum, tellurosum, perchloricum, sulfuricum, sulfurosum, propionicum, lacticum, hydrochloricum.

📖 *III. Виділіть числівникові префікси в наступних назвах:*

Tetracyclinum, Trimethinum, Pentoxylum, Tetravaccinum, Acidum undecylenicum, Hexamethylentetraminum, Camphora monobromata, Dibazolum, Pentylium, hexosae, nonosae, octosae, decosae.

✍ *IV. Перекладіть терміни латинською мовою:*

Барію сульфат, калію телурит, натрію бромід, кальцію хлорид, оксипрогестерону капроат, тіаміну хлорид, естрадіолу дипропіонат, купруму цитрат, калію йодид, морфіну гідрохлорид, магнію сульфат, меркурію ціанід, етилхлорид, канаміцину моносульфат, амілнітрит, хініну гідрохлорид, платифіліну гідротартрат, барбітал-натрій, калію арсенат, дигідрострептоміцину пантотенат, барію сульфід, плюмбуму основний ацетат, гістидину гідрохлорид, динатрію фосфат дигідрат, диклофенак-натрій, цефтриаксону натрієва сіль, бензилпеніциліну калієва сіль, натрію нітрит, фенілсаліцилат, сульфапіридазин-натрій, кофеїн-бензоат натрію, етилолеат, гістидину гідрохлорид моногідрат, метилпарагідроксибензоат.

📖 *V. Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Natrii tetraboratis 5,0
   Glycerini 20,0
   Aquae purificatae 25 ml
   Misce. Da.
   Signa:
2. Recipe: Solutionis Retinoli acetatis oleosae 3,44% 10 ml
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Bismuthi subnitratis 5,0
   Zinci oxydi
   Talci ana 25,0
   Misce,fiat pulvis
   Da.
   Signa:
4. Recipe: Aethylmorphini hydrochloridi 0,1
   Vaselini 10,0
   Misce, fiat pasta
   Da.
   Signa:
5. Recipe: Solutionis Thiamini bromidi 3% 1 ml
   Dentur tales doses numero 10 in ampullis
   Signetur:

6. Recipe: Natrii bromidi 10,0
Barbitali-natrii 3,0
Calcii lactatis 6,0
Codeini phosphatis 0,2
Aquae purificatae 200,0
Misce. Da.
Signa:

7. Recipe: Stibii-natrii tartratis 1,0
Glucosi 5,0
Solutionis Natrii chloridi isotonicae 100 ml
Misceatur. Sterilisetur!
Detur.
Signetur:

8. Recipe: Methylii salicylatis
Xeroformii ana 10,0
Olei Hyoscyami 30,0
Misce. Da.
Signa:

9. Recipe: Polymyxini M sulfatis 500000 OD
Solutionis Dimedroli 0,5% 20
Suspensionis Hydrocortisoni acetatis 2,5% 5,0
Misce. Da.
Signa:

10. Recipe: Mentholi 0,2
Bismuthi subnitratis 0,6
Antipyrini 0,5
Solutionis Adrenalini hydrochloridi 0,1% guttas XV
Vaselini
Lanolini ana 10,0
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa:

11. Recipe: Natrii chloridi 4,75
Kalii chloridi 1,5
Natrii acetatis 2,6
Natrii hydrocarbonatis 1,0
Aquae pro injectionibus ad 1000 ml
Misceatur. Sterilisetur! Detur.
Signetur:

✍ *VI. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Скополаміну гідрохлориду 0,0025
Морфіну гідроброміду 0,125
Води для ін'єкцій 5,0
Змішай. Простерилізуй!
Видай.
Познач:
2. Візьми: Вініліну 5,0
Арґентуму нітрату 0,5
Вазеліну до 50,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач:
3. Візьми: Бісмуту галату основного 5,0
Видай у коробочці
Познач:
4. Візьми: Левоміцетину стеарату 0,5
Видай такі дози числом 40 у таблетках
Познач:
5. Візьми: Натрію нітрату 2,0
Води очищеної 200,0
Змішай. Видай.
Познач:
6. Візьми: Лимонної кислоти 35,0
Натрію цитрату 25,0
Води очищеної 200,0
Змішай. Видай.
Познач:
7. Візьми: Настою коренів алтеї 3,0 — 100 мл
Нашатирно-ганусових крапель 1,0
Натрію гідроґенкарбонату
Натрію бензоату по 1,0
Простого сиропу 10,0
Змішай. Видай.
Познач:
8. Візьми: Розчину натрію тетраборату 20% у гліцерині 30 мл
Видай.
Познач:

9. Візьми: Стрептоциду
Норсульфазолу по 1,05
Бензилпеніциліну-натрію 25000 ОД
Ефедрину гідрохлориду 0,05
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 6
Познач:

10. Візьми: Мазі меркурію амідохлориду 10% 10,0
Видай у баночці
Познач:

11. Візьми: Суспензії гідрокортизону ацетату 0,5% 5,0
Видай.
Познач:

12. Візьми: Стрептоміцин-хлоркальцієвого комплексу 0,53
Видай такі дози числом 3
Познач:

13. Візьми: Сульфацилу-натрію 6,0
Води очищеної
Масла вазелінового по 2,0
Ланоліну 4,0
Вазеліну для очей 6,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач:

14. Візьми: Платифіліну гідротартрату 0,003
Натрію броміду 0,15
Кофеїну-бензоату натрію 0,05
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 12
Познач:

15. Візьми: Амілнітриту 0,5
Видай такі дози числом 3
Познач:

16. Візьми: Складного лініменту метилсаліцилату 50,0
Видай.
Познач:

✍ *VII. Перекладіть латинською мовою:*

1. Норадреналіну гідротартрат для внутрішньовенних ін'єкцій. 2. Розчин плюмбуму основного ацетату. 3. Драже піридостигміну броміду. 4. Натрію бензоат застосовується у формі розчинів, сумішей і порошків. 5. Масляний розчин медротестрону пропіонату 5% в ампулах для ін'єкцій. 6. Очні плівки з канаміцину сульфатом. 7. Магнезії карбонат основний, або біла маґнезія застосовується для зовнішнього вживання як присипка. 8. Порошок калію йодиду. 9. Сироп алое із залізом містить розчин хлориду закису заліза. 10. Натрію оксибутират для наркозу. 11. Олівець алюмінію і калію сульфату. 12. Кишковорозчинні таблетки натрію пара-аміносаліцилату. 13. Порошок хлоралгідрату — болезаспокійливий, заспокійливий і наркотичний засіб. 14. Бійохінол, чи суспензія хініну йодбісмутату, в персиковій або маслиновій олії. 15. Темісал чи Теобромін-натрій із натрію саліцилатом, або діуретин. 16. Таблетки з фенілсаліцилатом. 17. Сульфат закису заліза. 18. Завись (суспензія) консервованої плаценти в ізотонічному розчині натрію хлориду 1:2.

📖 *VIII. Перекладіть українською мовою:*

1. Tabulettae «Phytoferrolactolum» cum Phytino et Ferri lactate. 2. Calcii subcarbonas praecipitatus. 3. Natrii citras anhydricus. 4. Tabulettae Acidin-pepsini Betaini hydrochloridum continent. 5. Riboflavinum-mononucleotidum ad tabulettas «Aerovitum». 6. Solutio Natrii chloridi composita seu solutio Ringer-Locke. 7. Liquor Burovi seu Liquor Aluminii subacetatis. 8. Pulvis et tabulettae Terpini hydratis. 9. Solutio Ammonii caustici in ampullis. 10. Bromcamphora seu Camphora monobromata. 11. Acidum adenosintriphosphoricum seu ATF. 12. Chlortetracyclini hydrochloridum crystallisatum. 13. Hydrargyri amidochloridum seu Hydrargyrum praecipitatum album. 14. Pulvis Chlorbutanoli hydratis pro inhalatione. 15. Solutio Testosteroni oenanthatis et Testosteroni propionatis oleosa in ampullis. 16. Solutio Laevomycetini-natrii succinatis cum Novocaino pro injectionibus. 17. Lycorini hydrochloridum remedium broncholyticum est. 18. Tabulettae Kalii orotatis pro infantibus. 19. Solutio Scopolamini hydrobromidi 0,25% cum Methylcellulosa. 20. Riboflavinum-mononucleotidum contra morbos ophthalmicos adhibetur. 21. Solutio Natrii hydrocarbonatis pro gargarismate et inhalatione. 22. Crystalli Natrii sulfatis.

23. Suppositoria Papaverini hydrochloridi rectalia. 24. Membranulae ophthalmicae cum Pilocarpini hydrochlorido. 25. Dragee Pyridostigmini bromidi. 26. Solutio Ristomycini sulfatis in solutione Natrii chloridi sterili. 27. Aerosolum Streptomycini sulfatis. 28. Solutio Tubocurarini chloridi pro injectionibus intra venam. 29. Tabulettae et pulvis Ferri reducti. 30. Streptomycini et Calcii chloridum. 31. Barii sulfas pro roentgeno. 32. Suspensio Diaethylstilboestroli propionatis oleosa pro injectionibus intramuscularibus. 33. Strychnini nitras est alcaloidum ex seminibus Strychni. 34. Strophanthidini acetas est remedium cardiacum. 35. Solutio Tocopheroli acetatis (seu Vitamini E) oleosa. 36. Polymyxini B sulfas antibioticum est.

§ 142. Лексичний мінімум

I Назви кислот

Acidum arsenicicum	арсенатна (миш'якова) кислота
ac. arsenicosum	арсенітна (миш'яковиста) кислота
ac. ascorbinicum *seu* ac. ascorbicum	аскорбінова (аскорбінатна) кислота
ac. aceticum	оцтова (ацетатна) кислота
ac. acetylsalicylicum	ацетилсаліцилова (ацетилсаліцилатна) кислота
ac. adipinicum	адипінова (адипінатна) кислота
ac. barbituricum	барбітурова (барбітуратна) кислота
ac. benzoicum	бензойна (бензоатна) кислота
ac. boricum	боратна (борна) кислота
ac. butyricum	масляна (бутиратна) кислота
ac. hypochlorosum	гіпохлоритна (хлорнуватиста) кислота
ac. chlorosum	хлоритна (хлориста) кислота
ac. chloricum	хлоратна (хлорнувата) кислота
ac. perchloricum	перхлоратна (хлорна) кислота
ac. capronicum	капронова (капронатна) кислота
ac. chromicum	хроматна (хромова) кислота
ac. citricum	лимонна (цитратна) кислота
ac. carbolicum	карболова (карбонатна) кислота
ac. carbonicum	карбонатна (вугільна) кислота
ac. folicum	фолієва (фоліатна) кислота
ac. formicicum	мурашина (форміатна) кислота

ac. glutaminicum *seu* ac. glutamicum	глутамінова (глутамінатна) кислота
ac. hydroiodicum	йодидна (йодоводнева) кислота
ac. hydrocyanicum	ціанідна (ціановоднева, синильна) кислота
ac. hydrosulfuricum	сульфідна (сірководнева) кислота
ac. hydrofluoricum	фторидна (фтороводнева, плавікова) кислота
ac. lacticum	молочна (лактатна) кислота
ac. nitricum	нітратна (азотна) кислота
ac. nitrosum	нітритна (азотиста) кислота
ac. nicotinicum	нікотинова (нікотинатна) кислота
ac. asparaginicum *seu* asparticum	аспарагінова (аспарагінатна) кислота
ac. maleicum	малеїнова (малеатна) кислота
ac. nucleinicum	нуклеїнова (нуклеатна) кислота
ac. oleicum	олеїнова (олеатна) кислота
ac. oxalicum	щавлева (оксалатна) кислота
ac. pantothenicum	пантотенова (пантотенатна) кислота
ac. phthalicum	фталева (фталатна) кислота
ac. propionicum	пропіонова (пропіонатна) кислота
ac. phosphoricum	фосфатна (фосфорна) кислота
ac. hydrochloricum	хлоридна (соляна, хлороводнева) кислота
ac. sulfuricum	сульфатна (сірчана) кислота
ac. sulfurosum	сульфітна (сірчиста) кислота
ac. salicylicum	саліцилова (саліцилатна) кислота
ac. silicicum	силікатна (кремнієва) кислота
ac. stearicum	стеаринова (стеаратна) кислота
ac. succinicum	бурштинова (янтарна, сукцинатна) кислота
ac. tartaricum	винна або виннокам'яна (тартаратна) кислота
ac. undecylenicum	ундециленова (ундециленатна) кислота

II

dihydricus, a, um	дигідрат
dodecahydricus, a, um	додекагідрат
hydricus, a, um	гідрат
monohydricus, a, um	моногідрат
trihydricus, a, um	тригідрат

hydroxydum, i *n*	гідроксид
Liquor Kalii arsenitis seu Liquor arsenicalis Fowleri	розчин калію арсеніту, або Фаулерів розчин миш'яку
Aluminii hydroxydum seu Argilla pura	алюмінію гідроксид, або чиста глина
Chloralum hydratum seu Chlorali hydras	хлоралгідрат
Magnesii oxydum seu Magnesia usta	маґнію оксид, або палена маґнезія
oxydum, i *n*	оксид
oxydulatus, a, um	закисний, закис
Nitrogenium oxydulatum	нітроґену закис, закис азоту
peroxydum, i *n*	пероксид
Solutio Aluminii subacetatis seu Liquor Burovi	розчин алюмінію основного ацетату, або рідина Бурова
Streptomycini et Calcii chloridum	стрептоміцин-хлоркальцієвий комплекс

§ 143. Афоризми

1. Aquila non captat muscas. — Орел не ловить мух.
2. Paucis verbis. — Небагатослівно.
3. Quaerite et invenietis. — Шукайте і знайдете.
4. Mala herba cito crescit. — Погана трава швидко росте.
5. Honores mutant mores, sed raro in meliores. — Почесті змінюють характер, але рідко на кращу сторону.
6. Sine ira et studio. — Без гніву й упередженості.
7. Post hoc, non est propter hoc. — «Після цього» не значить «внаслідок цього».
8. Una hirundo non facit ver. — Одна ластівка не робить весни.
9. Respue, quod non es! — З презирством відкинь усе, що тобі не властиво!
10. Nil sine magno vita labore dedit mortalibus. — Життя нічого не дало смертним без великої праці.
11. Donec eris felix, multos numerabis amicos. — Доки будеш щасливий, багатьох друзів матимеш.
12. Arbor mala, mala mala. — Погане дерево, погані і його плоди.

ЗАНЯТТЯ № 30

§ 144. Іменники IV відміни

До IV відміни відносяться іменники чоловічого роду із закінченням у називному відмінку однини **-us** та середнього роду із закінченням **-u.** У родовому відмінку вони закінчуються на **-us**.

Наприклад: spiritus, us *m* — спирт; cornu, us *n* — ріг.

Як виняток до жіночого роду відноситься іменник Quercus, us *f* — дуб.

Відмінкові закінчення іменників IV відміни

Casus	Singularis		Pluralis	
	masculinum	neutrum	masculinum	neutrum
Nom.	**-us**	**-u**	**-us**	**-ua**
Gen.	**-us**	**-us**	**-uum**	**-uum**
Dat.	**-ui**	**-u**	**- bus**	**- bus**
Acc.	**-um**	**-u**	**-us**	**-ua**
Abl.	**-u**	**-u**	**- bus**	**- bus**

Приклади відмінювання іменників IV відміни
fructus, us *m* — плід і cornu, us *n* — ріг

Casus	Singularis		Pluralis	
	masculinum	neutrum	masculinum	neutrum
Nom.	fructus	cornu	fructus	cornua
Gen.	fructus	cornus	fructuum	cornuum
Dat.	fructui	cornu	fructibus	cornibus
Acc.	fructum	cornu	fructus	cornua
Abl.	fructu	cornu	fructibus	cornibus

§ 145. Вправи

I. Провідмінюйте словосполучення: fructus Rosae concisus.

II. Перекладіть латинською мовою:

1. Висушені плоди вільхи. 2. Відвар плодів кропу запашного. 3. Олія з плодів арахісу. 4. Очищений етиловий або винний спирт.

5. Розчин метиленового синього на день. 6. Відвар кори дуба. 7. Сік із плодів лимона. 8. Порошкові плоди жостеру проносного. 9. Кора й плоди калини. 10. Форми ліків для внутрішнього вживання. 11. Вітамінізований сироп із плодів шипшини. 12. Подрібнені плоди ганусу звичайного. 13. Порошки для зовнішнього вживання. 14. Сироп із свіжих плодів малини. 15. Розчин для підшкірних ін'єкцій. 16. Мазі для нашкірного вживання. 17. Мурашиний спирт, або розчин мурашиної кислоти спиртовий.

III. Перекладіть українською мовою:

1. Fructus Carvi pulveratus. 2. Quercus robur et Quercus petraea. 3. Fructus Crataegi concisi. 4. Oleum e fructibus Rosae. 5. Fructus Sorbi et fructus Aroniae melanocarpae in medicina adhibentur. 6. E fructibus Capsici tinctura et emplastrum praeparantur. 7. Spiritus saponatus compositus spiritum aethylicum seu spiritum Vini, saponem viridem, oleum Lavandulae continet, pro usu externo ad curationem morborum cutis adhibetur. 8. Oleum Anisi e fructibus Anisi vulgaris in compositionem Liquoris Ammonii anisati includitur.

IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Брильянтового зеленого 0,3
Етилового спирту 70% 10 мл
Очищеної води 20 мл
Змішай. Видай.
Познач:
2. Візьми: Настою плодів ганусу 15,0—200 мл
Видай.
Познач:
3. Візьми: Плодів малини 300,0
Видай.
Познач:
4. Візьми: Відвару плодів жостеру проносного 20,0—200 мл
Сиропу ревеню 20,0
Змішай. Видай.
Познач:
5. Візьми: Резорцину 2,0
Осадженої сірки 10,0
Цинку оксиду

Тальку по 5,0
Гліцерину 10,0
Етилового спирту 70%
Очищеної води по 100 мл
Змішай. Видай.
Познач:

V. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Infusi fructuum Juniperi 10,0–200 ml
Da.
Signa:
2. Recipe: Sulfuris praecipitati 3,0
Spiritus camphorati 6,0
Olei Ricini 1,0
Solutionis Acidi borici 2%
Spiritus aethylici 70% ana 50 ml
Misceatur. Detur.
Signetur:
3. Recipe: Solutionis Iodi 5% spirituosae pro usu interno 15 ml
Da.
Signa:
4. Recipe: Phenylii salicylatis 3,0
Spiritus aethylici quantum satis ad solutionem
Vaselini ad 30,0
Misce, ut fiat unguentum
Da.
Signa:
5. Recipe: Decocti corticis Quercus 20,0–200 ml
Da.
Signa:

§ 146. Іменники V відміни

До п'ятої відміни відносяться іменники жіночого роду із закінченням **-es** у називному відмінку та **-ēi** у родовому відмінку однини.

Наприклад: species, ēi *f* — 1) вид (бот.)
2) збір, чай (форма ліків)
scabies, ēi *f* — короста
dies, ēi *f*, *m* — день

Відмінкові закінчення іменників V відміни

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	**-es**	**-es**
Gen.	**-ēi**	**-ērum**
Dat.	**-ēi**	**-ebus**
Acc.	**-em**	**-es**
Abl.	**-e**	**-ebus**

Приклад відмінювання іменника V відміни
species, ei *f* — вид

Casus	Singularis	Pluralis
Nom.	species	species
Gen.	speciēi	speciērum
Dat.	speciei	speciebus
Acc.	spaeciem	species
Abl.	specie	speciebus

Іменник *species, ēi f* як назва форми ліків — збір, чай — вживається у множині (але українською мовою перекладається в однині).

Наприклад: Species antiasthmaticae — протиастматичний збір
Species diureticae — сечогінний збір
Species laxantes — проносний збір

Відповідно в рецептах назви зборів приписуються в родовому відмінку множини.

Наприклад: Recipe: Specierum diureticarum 50,0
Da in sacculo chartaceo
Signa:

§ 147. Вправи

I. Перекладіть речення латинською мовою:

1. Плоди жостеру проносного входять до складу проносного збору. 2. Мазь Вількінсона проти корости. 3. Вища добова доза настоянки чилібухи – XXX крапель. 4. Антирабічна вакцина проти сказу. 5. Протигемороїдальний збір містить листя сени, кору крушини, траву деревію, плоди коріандру та солодковий корінь.

6. Прийми ліки протягом дня. 7. Жовчогінний збір із квітками цмину піскового. 8. Ароматичний збір для ванни.

II. Перекладіть речення українською мовою:

1. Species sedativae e rhizomate cum radicibus Valerianae, foliis Menthae piperitae et Trifolii fibrini, strobilis Humuli lupuli constant. 2. Species emollientes pro cataplasmate. 3. Praepara species pectorales pro infantibus. 4. Doses maximae Theophyllini pro adultis tales sunt: 0,4 — pro dosi, 1,2 — pro die. 5. Suspensio Benzylii benzoatis 20% contra scabiem adhibetur. 6. Sunt duae species Amygdali communis: Amygdalus amara et Amygdalus dulcis. 7. Variae species saepe in sacculis chartaceis dantur. 8. Res rudes plantarum.

III. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Листя сени
Кори крушини
Плодів коріандру
Коренів солодки по 50,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

2. Візьми: Грудного збору № 3 100,0
Видай у паперовому мішечку
Познач:

3. Візьми: Трави водяного перцю 150,0
Трави хвоща
Коренів живокосту
Квіток ромашки
Кори крушини
Листя подорожника по 50,0
Змішай, щоб утворився збір
Видай.
Познач:

IV. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Specierum antiasthmaticarum 50,0
Da in sacculo chartaceo
Signa:

2. Recipe: Radicum Taraxaci 200,0
Radicum Inulae
Fructuum Juniperi
Radicum Ononidis
Fructuum Anethi ana 50,0
Misce, fiant species
Da.
Signa:

3. Recipe: Herbae Adonidis vernalis 8,0
Foliorum Menthae piperitae 1,0
Misce, ut fiant species
Da tales doses numero 10 in sacculis chartaceis
Signa:

§ 148. Лексичний мінімум

IV відміна

fructus, us *m*	— плід
exitus, us *m*	— кінець (смерть)
spiritus, us *m*	— спирт
usus, us *m*	— вживання
Quercus, us *f*	— дуб

V відміна

dies, ēi *f, m*	— день
rabies, ēi *f*	— сказ
scabies, ēi *f*	— короста
species, ēi *f*	— 1) вид (бот.); 2) збір, чай (форма ліків)
species aromaticae	— ароматичний збір
sp. antiasthmaticae	— протиастматичний збір
sp. antihaemorrhoidales	— протигемороїдальний збір
sp. carminativae	— вітрогінний збір
sp. cholagogae	— жовчогінний збір
sp. diaphoreticae	— потогінний збір
sp. diureticae	— сечогінний збір
sp. emollientes	— пом’якшувальний збір
sp. laxantes	— проносний збір

sp. pectorales — грудний збір
sp. profilacticae — профілактичний збір
sp. sedativae — заспокійливий збір
sp. stomachicae — шлунковий збір
sp. vitaminicae — вітамінний збір

Спеціальні вирази з іменниками IV і V відмін

ad usum externum (pro usu externo) — для зовнішнього вживання
ad usum internum (pro usu interno) — для внутрішнього вживання
ad usum proprium (pro me) — для власного вживання (для мене)
exitus letalis — летальний кінець, смертельний кінець
pro die — добова доза, доза на день
contra rabiem — проти сказу
contra scabiem — проти корости

§ 149. Афоризми

1. *Nulla dies sine linea.* — Жодного дня без рядка.
2. *Dies diem docet.* — День вчить день.
3. *Est modus in rebus.* — Є міра в речах.
4. *Contra spem spero.* — Без надії сподіваюсь.
5. *De gustibus et coloribus non est disputandum.* — Про смаки та кольори не треба сперечатися.
6. *Usus magister optimus est.* — Практика — кращий вчитель.
7. *Nihil probat, qui nimium probat.* — Нічого не схвалює, хто надміру схвалює.
8. *Prosperitas superbiam parit.* — Успіх породжує зарозумілість.

Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників I–V відмін

	I відміна	II відміна		III відміна			IV відміна		V відміна
Casus	Fem.	Masc.	Neutr.	Masc.	Fem.	Neutr.	Masc.	Neutr.	Fem.
Singularis									
Nom	**-a**	**-us, er**	**-um**	Різні закінчення			**-us**	**-u**	**-es**
Gen.	**-ae**	**-i**		**-is**			**-us**		**-ēi**
Dat.	**-ae**	**-o**		**-i**			**-ui**	**-u**	**-ei**
Acc.	**-am**	**-um**		**-em**		Acc = Nom	**-um**	**-u**	**-em**
Abl.	**-ā**	**-o**		**-e (i)**			**-u**		**-e**
Pluralis									
Nom	**-ae**	**-i**	**-a**	**-es**		**-a (ia)**	**-us**	**-ua**	**-es**
Gen.	**-ārum**	**-ōrum**		**-um (ium)**			**-uum**		**-ērum**
Dat.	**-is**	**-is**		**- bus**			**- bus**		**- bus**
Acc.	**-as**	**-os**	**-a**	**-es**		**-a (ia)**	**-us**	**-ua**	**-es**
Abl.	**-is**	**-is**		**- bus**			**- bus**		**- bus**

ЗАНЯТТЯ № 31–33

§ 150. Загальні відомості з біномінальної * ботанічної номенклатури

Утворення та вживання латинських наукових назв рослин регулюються зводом правил — Міжнародним кодексом ботанічної номенклатури. Останній такий кодекс був прийнятий у 1972 р.

Міжнародний кодекс складає строго організована система латинських назв систематичних груп, які називаються таксонами**.

Велика робота з класифікації та опису рослин (приблизно 150 видів), зроблена видатним шведським ученим Карлом Ліннеєм (1707–1778 рр.), якого називають «батьком» наукової систематики, навіть «батьком» ботаніки. Його реформи багато в чому були підготовлені роботами попередників: греком Теофрастом (372–287 рр. до н. е.), учнем великого Аристотеля; італійцем Андреа Цезальпіні (1519–1603 рр.), французом Жозефом Турнефором (1656–1708 рр.), швейцарцем Конрадом Геснером (1516–1565 рр.) та іншими.

К. Линней провів величезну роботу, склав опис близько 8 тисяч видів рослин, з яких півтори тисячі раніше не були відомі науці. Він розробив звід ботанічних термінів (близько тисячі назв), якими варто користуватися при описі рослинних форм, і тим самим заклав основи уніфікації цих описів. Назви рослин повинні бути короткими і чіткими. Цій умові найкраще відповідають введені К. Линнеєм у постійний вжиток бінарні ботанічні назви.

Кожна рослина має «прізвище» і «ім'я» — родову і видову назви. Вони вказують на історію вивчення рослини, географічні дані, вживання рослини, час зростання, морфологічні або фізичні особливості рослини. Видова назва визначає індивідуальність рослини, її специфіку. Так, рід жовтець (Ranunculus) об'єднує жовтець повзучий, жовтець їдкий, жовтець золотистий і ще понад 400 видів.

---

* Паралельно вживаються також терміни «біноміальна» та «бінарна»

** Таксонами називаються класифікаційні одиниці будь-якого рангу. Головні ранги таксонів: вид (species), відділ (divisio) і царство (regnum). Таким чином, кожен вид належить до якого-небудь роду, кожен рід до якої-небудь родини і т. д.

Бінарні назви оформлюються за певними правилами. Вони повинні бути за формою латинськими або латинізованими, тобто написаними з дотриманням правил латинської граматики. У кінці назви вказують (у скороченій формі) ім'я ботаніка, який уперше описав дану рослину.

Наприклад: Oryza sativa L. (Linneus)
Rosa cinnamomea L.
Taraxacum officinale Wigg. (Wigger)

§ 151. Граматичні моделі ботанічних назв

Кожна латинська ботанічна назва рослини складається з двох слів, перше з яких — назва роду, друге — видовий епітет. Назва роду завжди виражена іменником у називному відмінку, а видове означення може бути виражене: іменником у називному відмінку, іменником у родовому відмінку, невідмінюваним іменником, іменником з означенням, прикметником.

У залежності від того, чим виражене видове означення, умовно можна виділити п'ять таких граматичних моделей ботанічних назв:

	Назва роду		Видовий епітет
Модель 1	іменник у Nom.	+	**іменник у Nom.**
	Atropa belladonna	—	беладона звичайна
Модель 2	**іменник у Nom.**	+	іменник у Gen.
	Primula veris	—	первоцвіт весняний (весни)
Модель 3	іменник у Nom.	+	**невідмінюваний іменник**
	Panax ginseng	—	женьшень
Модель 4	іменник у Nom.	+	**іменник з означенням**
	Capsella bursa-pastoris	—	грицики звичайні
Модель 5	**іменник у Nom.**	+	прикметник
	Mentha piperita	—	м'ята перцева

§ 152. Фармацевтичні назви рослин

Фармацевтичною назвою рослини може бути назва роду або видове означення. Якщо назва рослини утворена за 1-ою, 3-ою або 4-ою моделями, у назві лікарської сировини вживається звичайно видовий епітет, якщо за 2-ою або 5-ою моделями — назва роду (див. табл. на с.184).

Наприклад: (I) Acorus calamus — rhizomata Calami
(II) Primula veris — folia Primulae
(III) Theobroma cacao — semina Cacao
(IV) Dryopteris filix-mas — rhizomata Filicis maris
(V) Foeniculum vulgare — fructus Foeniculi

Зазвичай у назві рослинної сировини записують назву роду, якщо з лікувальною метою використовується один представник даного роду (Наприклад: flores Calendulae — Calendula officinalis), або якщо різні види того ж самого роду рослини мають однакові лікувальні властивості. Наприклад: рослини Viola tricolor (фіалка триколірна) і Viola arvensis (фіалка польова) використовуються в медицині з однією метою, як відхаркувальний і сечогінний засіб. Тому в назві лікарської сировини записується тільки назва роду рослини: herba Violae. Повна ботанічна назва використовується, якщо треба виділити, з якого різновиду рослини виготовлено лікарський засіб. Наприклад, oleum Menthae piperitae.

Видове визначення є назвою рослинної сировини, якщо кілька видів рослин відносяться до одного роду, але мають різні фармакологічні властивості. Наприклад, рослини одного роду — Artemisia absinthium (полин гіркий) і Artemisia cina (полин цитварний) — використовують у медицині з різною метою: першу — для збудження апетиту, другу — як протиглистовий і протизапальний засіб. Тому як фармацевтичні використовують видові назви рослин. Наприклад: herba Absinthii, flores Cinae.

Повна ботанічна назва часто записується у назві сировини і в тому випадку, якщо рослина отруйна і одержані з неї препарати мають високу токсичність. Наприклад: herba Ledi palustris, herba Adonidis vernalis.

Фармацевтичні назви рослин можуть не співпадати з ботанічними назвами. У ряді випадків це пояснюється тим, що в номенклатурі лікарських засобів зберігається ботанічна назва,

яка застосувалась раніше, у той час як з'явилась і стала офіційно визнаною у сучасній ботанічній номенклатурі нова назва. Розглянемо деякі приклади розбіжності ботанічних та фармацевтичних назв лікарських рослин.

Ботанічна назва рослини	*Назва лікарської рослинної сировини*
Brassica nigra — гірчиця чорна	Sinapis, is *f* Наприклад: semina Sinapis, Oleum Sinapis aethereum (ефірна гірчична олія)
Cassia acutifolia — касія гостролиста	Senna, ae *f* Cassia, ae *f* Наприклад: folia Sennae (Cassiae) (листя сени /касії/)
Cinchona succirubra — хінне дерево, цинхона красносокова	Cinchona, ae *f*; China, ae *f* Наприклад: cortex Chinae (кора хіни), tinctura Chinae (настоянка хіни)
Claviceps purpurea — маткові ріжки	Secale cornutum Наприклад: cornua Secalis cornuti (маткові ріжки), extractum Secalis cornuti (екстракт маткових ріжок)
Olea europaea — маслина європейська	Oliva, ae *f* (плід) Наприклад: oleum Olivarum (маслинова олія)
Pinus silvestris — сосна лісова	Pinus, i *f* Terebinthina, ae *f* Наприклад: oleum Terebinthinae (скипидар), Pix liquida Pini (дьоготь сосни), folia Pini (хвоя сосни)

Amygdalus communis — мигдаль звичайний	Amygdala, ae *f* (плід) Amygdalus, i *f* (дерево)
Amygdalus amara — мигдаль гіркий	Наприклад: aqua Amygdalarum amararum (гіркомигдалева вода)
Amygdalus dulcis — мигдаль солодкий	Semina Amygdali dulcis (насіння мигдалю солодкого)

§ 153. Вправи

I. Визначте модель ботанічної назви, вкажіть фармацевтичну назву рослини:

1. Oryza sativa
2. Acorus calamus
3. Vaccinium vitis-idaea
4. Tussilago farfara
5. Betula verrucosa
6. Thymus serpyllum
7. Viola arvensis
8. Theobroma cacao
9. Capsella bursa-pastoris
10. Zea mays
11. Strychnos nux-vomica
12. Vaccinium myrtillus
13. Achillea millefolium
14. Sambucus nigra
15. Panax ginseng

II. Перекладіть латинською мовою ботанічні назви, визначте їх граматичну модель, вкажіть фармацевтичну назву рослини:

1. Гірчиця чорна
2. Полин гіркий
3. М’ята перцева
4. Череда трироздільна
5. Женьшень
6. Грицикі звичайні
7. Дурман звичайний
8. Чабрець боровий
9. Первоцвіт весняний

10. Калина звичайна
11. Папороть чоловіча
12. Мучниця звичайна
13. Алтея лікарська
14. Шоколадне дерево
15. Евкаліпт попелястий

✍ *III. Перекладіть українською мовою ботанічні назви, утворіть терміни з назвою лікарської сировини:*

1. Brassica nigra (олія, насіння, гірчичники)
2. Panax ginseng (корінь, настоянка)
3. Adonis vernalis (трава, настій трави, сухий екстракт)
4. Artemisia absinthium (трава, настоянка)
5. Capsella bursa-pastoris (трава, рідкий екстракт, настій трави)
6. Cassia acutifolia (листя, таблетки сухого екстракту)
7. Atropa belladonna (листя, настоянка, сухий екстракт, густий екстракт)
8. Menyanthes trifoliata (листя, настій листя)
9. Claviceps purpurea (густий екстракт)
10. Dryopteris filix-mas (кореневище, ефірний екстракт)
11. Acorus calamus (кореневище порошкове, настій кореневищ)
12. Cinchona succirubra (кора, настоянка)
13. Primula veris (порошкове листя, кореневище з коренями)
14. Vaccinium myrtillus (плоди, відвар плодів)
15. Theobroma cacao (олія для свічок та кульок)

✍ *IV. Перекладіть латинською мовою:*

1. Дуб звичайний, відвар кори дуба для полоскання, кора дуба порошкова для присипки.
2. Звіробій звичайний, настій трави звіробою, настоянка звіробою.
3. Родовик лікарський, екстракт родовика рідкий, відвар кореневищ з коренями родовика.
4. Евкаліпт попелястий, настій листя евкаліпту, олія евкаліпту.
5. Термопсис ланцетний, настій трави термопсису, сухий екстракт термопсису.
6. Подорожник великий, настій листя подорожника, сік подорожника.

7. Підбіл, настій листя підбілу, листя підбілу в гранулах.

8. Аніс звичайний, настій плодів анісу, олія анісу.

9. Касія гостролиста, настій листя касії (сени), таблетки сухого екстракту сени.

10. Ревінь тангутський, порошок коріння ревеню, таблетки коріння ревеню, сухий екстракт ревеню.

11. Рицина звичайна, олія рицинова, насіння рицини.

12. Вовчуг польовий, настоянка вовчуга, корінь вовчуга.

13. Дигіталіс пурпуровий, настій листя дигіталісу, сухий екстракт листя дигіталісу, порошок листя дигіталісу.

14. Собача кропива, настоянка собачої кропиви, брикет трави і рідкий екстракт собачої кропиви.

15. Глід криваво-червоний, рідкий екстракт глоду, плоди глоду.

16. Алтея лікарська, настій коріння алтеї, сироп алтеї, порошок коріння алтеї.

17. Валеріана лікарська, настоянка валеріани, кореневище з коренями валеріани.

18. Мучниця звичайна, відвар листя мучниці, висушене листя мучниці для сечогінного збору.

19. Нирковий чай, настій листя ниркового чаю на один прийом.

20. Конвалія травнева, настоянка конвалії.

✍ *V. Перекладіть латинською мовою, напишіть повну ботанічну назву рослини:*

1. Олія соняшникова для пластирів, мазей та розтирань.
2. Настій трави деревію.
3. Рідкий екстракт алое.
4. Персикова олія.
5. Настій листя кропиви.
6. Порошок коріння солодки.
7. Порошок листя дигіталісу.
8. Відвар кори калини.
9. Гірчична олія ефірна.
10. Насіння гарбуза, очищене від шкірки.
11. Сухий корінь алтеї.
12. Настоянка блювотного горіха.
13. Блекотна олія для зовнішнього застосування.
14. Сосновий дьоготь для мазі Вількінсона.

15. Сухий екстракт сени.
16. Листя ниркового чаю.
17. Настій трави материнки.
18. Абрикосова камедь для олійних емульсій.
19. Свіжий сік журавлини.
20. Очищений скипидар для інгаляцій.

§ 154. Назви ботанічних родин

Латинські назви ботанічних родин — це прикметники у формі жіночого роду називного відмінка множини, узгоджені з іменником *plantae* (рослини).

Звичайно назви ботанічних родин утворюються за допомогою суфікса **-āce-**:

основа іменника — назви роду	+	суфікс **-āce-**	+	закінчення **-ae**

Назви родин пишуться з великої літери.

Наприклад: Rosaceae (від Rosa, ae *f*) — розоцвіті
Betulaceae (від Betula, ae *f*) — березові
Plantaginaceae (від Plantago, nis *f*) — подорожникові

Деякі назви ботанічних родин утворюються інакше.

Наприклад: губоцвіті — Labiatae
складноцвіті — Compositae
зонтичні — Umbelliferae

Запам'ятайте назви деяких ботанічних родин:

Крушинові — Rhamnaceae
Розоцвіті — Rosaceae
Липові — Tiliaceae
Пасльонові — Solanaceae
Подорожникові — Plantaginaceae
Кропивні — Urticaceae
Березові — Betulaceae
Соснові — Pinaceae
Макові — Papaveraceae

Тирличеві — Gentianaceae
Хвощові — Equisetaceae
Фіалкові — Violaceae
Гарбузові — Cucurbitaceae
Льонові — Linaceae
Лимонникові — Schizandraceae
Валеріанові — Valerianaceae

§ 155. Вправи

I. Перекладіть назви родин латинською мовою, вкажіть, від назви якої рослини вони утворені:
Валеріанові, фіалкові, льонові, макові, подорожникові, пасльонові, гарбузові, крушинові, тирличеві.

II. Перекладіть речення українською мовою:

1. Planta Papaver somniferum in medicina vetuste adhibetur.
2. Olea europaea arbor est, oliva — fructus.
3. Alcaloidum Platyphyllinum e planta «Senecio platyphylloides» elicitur.
4. Nonnulla olea pinguia, exempli causa, oleum Ricini, oleum jecoris Aselli adhibitionem medicinalem per se habent.
5. Solanaceae, Cucurbitaceae, Pinaceae, Menyanthaceae sunt familiae plantarum.

III. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Tincturae Belladonnae 10 ml
Tincturae Valerianae 20 ml
Mentholi 0,25
Misce.
Da.
Signa:
2. Recipe: Picis liquidae Betulae
Xeroformii ana 3,0
Olei Ricini ad 100,0
Misce, fiat linimentum
Detur.
Signetur:
3. Recipe: Infusi radicum Althaeae
Infusi herbae Adonidis vernalis ana 6,0–150 ml

Elixiris pectoralis 5ml
Liquoris Ammonii anisati 3 ml
Natrii hydrocarbonatis 3,0
Misce.
Da.
Signa:

4. Recipe: Corticis Frangulae
Foliorum Menthae piperitae
Rhizomatum cum radicibus Valerianae ana 15,0
Misce, fiant species
Detur in sacculo chartaceo
Signetur:

5. Recipe: Radicum Taraxaci 27,0
Florum Crataegi 9,0
Fructuum Juniperi 15,0
Fructuum Foeniculi 11,0
Foliorum Menthae piperitae 20,0
Misce, fiant species
Da.
Signa:

6. Recipe: Corticis Frangulae 24,0
Radicum Taraxaci 27,0
Radicum Ononidis 22,0
Fructuum Juniperi 15,0
Fructuum Coriandri 8,0
Fructuum Anethi 3,0
Radicum Inulae 14,0
Misce, ut fiant species
Detur.
Signetur:

IV. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Настою трави горицвіту весняного 8,0–200 мл
Настоянки собачої кропиви
Настоянки валеріани по 10 мл
Змішай. Видай.
Познач:

2. Візьми: Відвару плодів жостеру проносного 20,0–200 мл
Сиропу ревеню 20,0
Змішати. Видати.
Позначити:

3. Візьми: Атропіну сульфату 0,025
Екстракту кульбаби густого 2 мл
Порошку коренів солодки 3,0
Змішай, щоб утворилась пілюльна маса, з якої сформувати пілюлі числом 25
Видай.
Познач:

4. Візьми: Рідкого екстракту водяного перцю
Рідкого екстракту калини по 20 мл
Змішай. Видай.
Познач:

5. Візьми: Листя перцевої м'яти
Квіток ромашки по 40,0
Листя трилисника водяного
Трави деревію по 20,0
Змішай, щоб утворився збір
Видай у паперовому мішечку
Познач:

6. Візьми: Олії перцевої м'яти
Олії чебрецю
Олії соснової ефірної
Олії евкаліптової по 5 мл
Змішай. Видай.
Познач:

§ 156. Назви алкалоїдів та глікозидів

У природному вигляді лікарські рослини використовуються рідше, ніж отримані з них хімічні речовини, а саме алкалоїди (alcaloida)* і глікозиди (glycosida)**.

* Алкалоїди (араб. al-qali — луг, греч. eidos — подібний) — группа органічних азотистих речовин природного, головним чином, рослинного походження, які мають властивості основ і високу фізіологічну активність. Багато алкалоїдів токсичні, деякі використовуються як лікарські засоби.

** Глікозиди (грец. glykys — солодкий, eidos — подібний) — група органічних речовин, переважно рослинного походження, молекули яких утворені вуглецевим компонентом — гліконом і органічною речовиною — агліконом.

Латинські назви алкалоїдів та глікозидів утворюються, як правило, суфіксальним способом:

основа іменника (назви роду або видового епітета)	+	суфікс **- n-**	+	закінчення **-um**

Наприклад: Ephedr num (Ephedra equisetina) — ефедрин
Erysim num (Erysimum canescens) — еризимін
Strophanth num (Strophanthus Kombe) — строфантин

Зустрічаються назви глікозидів, утворені за допомогою суфікса **-s d-.**

Наприклад, із жовтушника сіруватого (Erysimum canescens) виділені глікозиди Erysiminum та Erysimosidum.

Якщо з того самого виду рослини отримано не один глікозид, а декілька, то назва другого, третього і т. д. формується на основі родового або видового найменування, але з деякими модифікаціями (з додаванням нових або перегрупуванням існуючих складів або букв). Таким чином, наприклад, утворені назви трьох глікозидів, що є в рослині Nerium oleander (олеандр звичайний): Oleandrinum — олеандрин, Adinerinum — адинерин, Neriantinum — неріантин.

Один і той же алкалоїд може бути в різних рослинах, але свою назву він отримує від однієї з них. Наприклад, алкалоїди гіосціамін і скополамін, які разом з атропіном знаходяться в рослині Atropa belladonna, отримали свої назви відповідно від Hyoscyamus (блекота) і Scopolia (скополія), тому що в цих рослинах вони є головними діючими речовинами. З іншого боку, відомі випадки, коли речовини, які вважали початково несхожими за своїм складом і які мали різні назви, надалі ідентифікувались та отримали єдину назву. Так відбулося з назвою «Кофеїн». Після того як було виявлено, що теїн, який є в чаї (Thea), гуаранін — у гуарані й кофеїн — у каві є ідентичними алкалоїдами, за ними закріпилася одна назва — Coffeinum.

§ 157. Вправи

✍ *I. Запишіть латинською мовою назви алкалоїдів та глікозидів:*

Берберин (Berberis vulgaris)
Адонітоксин (Adonis vernalis)

Строфантин (Strophanthus Kombe)
Вінкамін (Vinca minor)
Гіосціамін (Hyoscyamus niger)
Еризимін (Erysimum canescens)
Еризимозид (Erysimum canescens)
Конвалотоксин (Convallaria majalis)
Конвалозид (Convallaria majalis)
Гумулен (Humulus lupulus)
Папаверин (Papaver somniferum)
Морфін (Papaver somniferum)
Дигітоксин (Digitalis lanata)
Дигоксин (Digitalis lanata)
Абсинтин (Artemisia absinthium)
Хінін (Cinchona succirubra)
Хінізин (Cinchona succirubra)
Стрихнін (Strychnos nux-vomica)
Ефедрин (Ephedra equisetina)

✍ *II. Запишіть назви препаратів латиною, назвіть рослини від яких вони утворені:*

Адонізид, рамніл, нуфлеїн, лінетол, неріолін, плантаглюцид, гліцирам, ліквіритон, строфантин, сальвін.

✍ *III. Запишіть назви препаратів латиною:*

Теофедрин, ефедрин, ефатин, хлорофіліпт, каротолін, холосас, уролесан, фітолізин, олазоль, вікаїр, вікалін, омнопон, корглюкон, бесалол, белоїд, калефлон, новоіманін, кардіовален, бекарбон.

📖 *IV. Перекладіть речення українською мовою:*

1. Theobrominum pulvis est albus crystallinus sapore amaro, in aqua aegre solvitur. 2. Multa alcaloida utilissima* ex Opio fiunt, exempli causa, alcaloidum Papaverinum, alcaloidum Morphinum, Codeinum etc. 3. In planta Delphinium confusum continetur alcaloidum nomine Condelphinum. 4. Condelphinum est pulvis crystallinus in aqua insolubilis, spiritu facile solvitur; ad morbos nervosos adhibetur. 5. Multa alcaloida venena sunt, at** dosibus parvis in organismum inducta therapeuticam actionem habent.

---

* utillissima — найкорисніші
** at — но

V. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Seminum Lini 50,0
   Florum Chamomillae
   Herbae Plantaginis ana 80,0
   Misce, fiant species
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Herbae Absinthii 30,0
   Foliorum Menthae piperitae 50,0
   Florum Chamomillae 100,0
   Misce, ut fiant species
   Da.
   Signa:
3. Recipe: Foliorum Uvae ursi 150,0
   Radicum Inulae
   Radicum Ononidis
   Rhizomatum et radicum Rubiae tinctorum ana 60,0
   Radicum Taraxaci
   Stigmatum Maydis ana 30,0
   Misce, ut fiant species
   Da in sacculo chartaceo
   Signa:
4. Recipe: Rhizomatum cum radicibus Valerianae
   Strobilorum Lupuli
   Fructuum Anethi ana 100,0
   Misce, ut fiant species
   Da in sacculo chartaceo
   Signa:
5. Recipe: Herbae Hyperici 200,0
   Florum Primulae
   Foliorum Menthae piperitae
   Fructuum Anethi ana 50,0
   Misce, fiant species
   Da in sacculo chartaceo
   Signa:

6. Recipe: Florum Chamomillae 100,0
Foliorum Menthae piperitae
Fructuum Anisi
Herbae Centaurii ana 50,0
Misce, fiant species
Da in sacculo chartaceo
Signa:

7. Recipe: Radicum Ononidis
Radicum Taraxaci ana 120,0
Corticis Frangulae
Radicum Liquiritiae ana 60,0
Fructuum Coriandri 50,0
Foliorum Sennae 30,0
Misce, fiant species
Da.
Signa:

✍ *VI. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Квіток ромашки 200,0
Листя м'яти перцевої 50,0
Насіння льону 30,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

2. Візьми: Плодів шипшини
Плодів і листя бузини
Квіток календули
Шишок хмелю
Кореневищ з коренями валеріани по 15,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай у паперовому мішечку
Познач:

3. Візьми: Листя подорожника великого
Листя шавлії по 80,0
Квіток ромашки 60,0
Листя м'яти перцевої 50,0
Насіння льону 30,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

4. Візьми: Квіток ромашки 80,0
Кореневищ і коріння оману
Насіння льону
Коріння вовчуга по 60,0
Трави хвоща
Квіток календули по 50,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

5. Візьми: Відвару кори калини 10,0–200 мл
Видай.
Познач:

6. Візьми: Настою трави грициків 10,0–200 мл
Видай.
Познач:

7. Візьми: Настою листя дигіталісу 0,5–180 мл
Простого сиропу 20 мл
Змішати.
Видати.
Позначити:

8. Візьми: Рідкого екстракту деревію 30 мл
Видати.
Позначити:

9. Візьми: Олії евкаліпта 10,0
Ментолу 1,0
Змішай.
Видай.
Познач:

✍ *VII. Перекладіть латинською мовою:*

а) 1. Насіння соняшника. 2. Корінь вовчуга. 3. Голівки маку снотворного. 4. Слань ламінарії. 5. Кореневища з коренями валеріани. 6. Листи сумаху дубильного. 7. Насіння та плоди лимонника. 8. Бульби картоплі. 9. Бутони софори японської. 10. Кора крушини. 11. Стовпчики та приймочки кукурудзи. 12. Бруньки й листя берези. 13. Листя і пагони брусниці. 14. Маткові ріжки. 15. Шишки ялини звичайної. 16. Головки часника.

б) 1. Рідкий екстракт деревію. 2. Сухий екстракт горицвіту весняного. 3. Відвар плодів вільхи. 4. Свіжі листя алое деревовидного.

5. Порошок коріння алтеї. 6. Екстракт трави материнки звичайної. 7. Емульсія насіння мигдалю солодкого. 8. Настій плодів кропу. 9. Відвар листя мучниці. 10. Ефірна ганусова олія. 11. Густий екстракт полину гіркого. 12. Настій плодів ганусу звичайного. 13. Свіжі плоди горобини чорноплодої. 14. Настій квіток арніки. 15. Густий екстракт красавки. 16. Настій трави череди. 17. Настій листя барбарису. 18. Ефірна гірчична олія. 19. Рідкий екстракт грициків. 20. Настій бруньок берези. 21. Перцевий пластир. 22. Таблетки екстракту сени. 23. Рідкий екстракт із плодів глоду. 24. Насіння гарбуза. 25. Порошок листя дигіталісу. 26. Густий екстракт папороті чоловічої. 27. Сік із свіжої трави жовтушника сірого. 28. Грудний еліксир з густим екстрактом солодки. 29. Настій шишок хмелю. 30. Відвар кори дуба. 31. Таблетки коріння ревеню. 32. Свіжі плоди смородини чорної. 33. Мильний (мильнянки) корінь. 34. Відвар із плодів чорниці. 35. Відвар кори калини. 36. Настій приймочок кукурудзи.

в) 1. Трава деревію, череди, чистотілу, собачої кропиви, материнки, подорожника, барвінку. 2. Корінь кульбаби, барбарису, мильнянки, шоломниці, ревеню, женьшеню, вовчуга. 3. Кореневища латаття, змійовика, перстачу, марени, валеріани, аїру, бадана. 4. Плоди калини, чорниці, малини, лимонника, софори, смородини, глоду. 5. Квітки арніки, зайцегуба, бузини, липи, глоду, кропиви, цмину. 6. Листя мучниці, красавки, берези, бобівника, подорожника, сумаху, шавлії. 7. Насіння мигдалю, гірчиці, гарбуза, жовтушника, соняшника, льону, рицини. 8. Кора дуба, калини, кореня барбарису. 9. Пагони чорниці, брусниці, каланхое, коричника, мучниці.

§ 158. Афоризми

1. Fide, sed cui fidas, vide. — Довіряй, але дивись, кому довіряєш.

2. In silvam ligna ne feras. — Не носи дрова до лісу.

3. Ex duobus malis minus est semper eligendum. — Із двох бід слід вибирати меншу.

ЗАНЯТТЯ № 34

§ 159. Ступені порівняння прикметників

Якісні прикметники в латинській мові, як і в українській, мають три ступені порівняння:

звичайний — gradus positivus

вищий — gradus comparativus

найвищий — gradus superlativus

У словник прикметники записуються у звичайному ступені.

Вищий ступінь утворюється шляхом приєднання до основи прикметника звичайного ступеня суфіксів **-ior** (*m, f*), **-ius**(*n*) Genetivus sing. усіх трьох родів закінчується на **-iōris.**

Positivus	Comparativus
purus, a, um — чистий, а, е	purior, purius — чистіший, а, е
niger, gra, grum — чорний, а, е	nigrior, nigrius — чорніший, а, е
subtilis, e — дрібний, а, е	subtilior, subtilius — дрібніший, а, е
simplex, icis — простий, а,е	simplicior, simplicius — простіший, а, е

Прикметники у вищому ступені відмінюються за приголосним типом III відмни.

Приклад відмінювання прикметника
subtilis, e у вищому ступені

Casus	Singularis		Pluralis	
	m, f	*n*	*m, f*	*n*
Nom.	subtilior	subtilius	subtiliores	subtiliora
Gen.	subtiliōris		subtiliōrum	
Dat.	subtiliori		subtilior bus	
Acc.	subtiliorem	subtilius	subtiliores	subtiliora
Abl.	subtiliore		subtilior bus	

Найвищий ступінь прикметників здебільшого утворюється шляхом приєднання до основи звичайного ступеня суфікса **- ssim-** та родових закінчень **-us** (*m*), **-a** (*f*), **-um** (*n*).

Positivus	Superlativus
purus, a, um	purissimus, a, um — найчистіший, а, е
subtilis, e	subtilissimus, a, um — найдрібніший, а, е
simplex, icis	simplicissimus, a, um — найпростіший, а, е

Прикметники у найвищому ступені відмінюються як прикметники першої групи, тобто чоловічий та середній рід — за II відміною, а жіночий — за I відміною.

Найвищий ступінь прикметників на **-er** утворюється шляхом приєднання суфікса **-r m-** та родових закінчень **-us, -a, -um** до форми Nom. sing. чоловічого роду.

Positivus	Superlativus
niger, gra, grum	nigerr mus, a, um — найчорніший, а, е
acer, acris, acre	acerr mus, a, um — найгостріший, а, е

Декілька прикметників на **-ilis** (facilis, e — легкий, similis, e — подібний) найвищий ступінь утворюють шляхом приєднання до основи суфікса **-lim-** та родових закінчень **-us, -a, -um** ; facillimus, a, um; simillimus, a, um.

Прикметники на **-us** із попередньою голосною вищий та найвищий ступені утворюють за допомогою слів **magis** (найбільш), **maxime** (у найвищий мірі, дуже, надто) і форми звичайного ступеня.

Наприклад:

Positivus	varius, a, um — різноманітний, а, е
Comparativus	magis varius, a, um — більш різноманітний, а, е
Superlativus	maxime varius, a, um — найрізноманітніший, а, е

§ 160. Неправильні ступені порівняння прикметників

У багатьох мовах є прикметники, які утворюють ступені порівняння від різних основ, так звані неправильні ступені порівняння.

Positivus	Comparativus	Superlativus
multus, a, um — численний, а, е	**plus** — більш численний, а, е	**plurimus, a, um** — найчисленніший, а, е
bonus, a, um — хороший, а, е	**melior, melius** — ліпший, а, е	**optimus, a, um** — найліпший, а, е
malus, a, um — поганий, а, е	**pejor, pejus** — гірший	**pessimus, a, um** — найгірший
magnus, a, um — великий, а, е	**major, majus** — більший	**maximus, a, um** — найбільший
parvus, a, um — малий, а, е	**minor, minus** — менший	**minimus, a, um** — найменший

Вищий та найвищий ступені порівняння цих прикметників відмінюються за загальними правилами.

§ 161. Особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі

У ботанічній номенклатурі вищий та найвищий ступені прикметників перекладаються формою звичайного ступеня.

Ammi majus	— аммі велика
Arctium major	— лопух великий
Chelidonium majus	— чистотіл великий
Centaurium minus	— золототисячник малий
Cucurbita maxima	— гарбуз великий
Linum usitatissimum	— льон звичайний
Nymphaea minoriflora	— латаття дрібноквіткове
Plantago major	— подорожник великий
Polygala major	— китятки великі
Polygonum minor	— гірчак малий
Pulmonaria molissima	— медуниця м'яка
Vinca minor	— барвінок малий

§ 162. Використання відмінків при ступенях порівняння

У латинській мові, як і в українській, після вищого ступеня використовуються дві конструкції: зі сполучником **quam** (ніж, як) та без нього. Якщо використовується сполучник quam, то об'єкт порівняння ставиться в Nom. sing. Якщо ж сполучник опускається, то об'єкт порівняння ставиться в Ablativus comparationis (орудний порівняння), а в українській мові — у родовому відмінку:

Ferrum utilius est quam aurum. — Залізо корисніше, ніж золото.
Ferrum utilius est auro. — Залізо корисніше золота. (Ablativus comparationis)

Якщо треба виділити частину із загального, або один об'єкт із цілої групи, то використовується Genetivus partitivus (родовий роздільний), який перекладається з прийменником «із».

Omnium artium medicina nobilissima est. — З усіх мистецтв медицина — найблагородніша.

Hippocrates omnium medicorum Graecorum celeberrimus erat. — З усіх грецьких лікарів Гіппократ був найславетнішим.

§ 163. Вправи

✍ *I. Утворіть ступені порівняння прикметників:*

Гіркий, свіжий, солодкий, чорний, м'який, великий, хороший, малий, крупний.

✍ *II. Перекладіть словосполучення латинською мовою, утворіть вищий та найвищий ступені порівняння прикметників:*

Свіжий відвар, гірка настоянка, солодкий плід, крупний та дрібний порошки, біла глина, гірке кореневище, тверді кристали, чисті склянки, червоні ягоди.

✍ *III. Узгодьте прикметники з іменниками, усно перекладіть вирази:*

Spissior, spissius (мазь, маса, сік, екстракт). Recentior, recentius (сироп, настій, трава, мед). Purissimus, a, um (глина, вазелін для очей, ефір для наркозу). Ruberrimus, a, um (ягода, квітка, кристал).

✍ *IV. Перекладіть латинською мовою:*

1. Тверді форми ліків. 2. Дуже солодкий сік ягід малини. 3. Найдрібніший порошок стрептоциду для присипки. 4. Паста — форма ліків твердіша, ніж мазь. 5. Препарати, виготовлені екстемпорально, мають кращий ефект. 6. Сік чистотілу великого дуже жовтий. 7. Крупний порошок дубової кори для відвару. 8. Мінімальні та максимальні дози ліків. 9. Найкращий вазелін для очної мазі. 10. Змішай, нехай утвориться найдрібніший порошок. 11. Обсип пілюлі найчистішим тальком. 12. Видай найчистіше вазелінове масло для внутрішнього вживання на один прийом. 13. Дуже гіркі ліки видаються в капсулах, закритих кришечкою. 14. Подорожник великий та чистотіл великий ростуть скрізь. 15. Лінетол — препарат із олії льону виготовляється з насіння льону звичайного. 16. Насіння гарбуза великого, очищене від шкірки, висушене, розтерте з медом, приписується як протиглистовий засіб.

📖 *V. Перекладіть рецепти українською мовою:*

1. Recipe: Infusi foliorum Plantaginis majoris 10,0–200 ml
Da.
Signa:

2. Recipe: Streptocidi 5,0
Penicillini 200000 OD
Misce, ut fiat pulvis subtilissimus
Detur.
Signetur:

3. Recipe: Chloroformii
Spiritus aethylici 95% ana 20 ml
Aetheris aethylici 10 ml
Liquoris Ammonii caustici gtts. V
Misce
Da.
Signa:

4. Recipe: Streptocidi subtilissimi 2,0
Vaselini 10,0
Misce, fiat unguentum
Detur.
Signetur:

✍ *VI. Перекладіть рецепти латинською мовою:*

1. Візьми: Найчистішого вазелінового масла 200 мл
Олії перцевої м'яти краплі III
Змішати.
Видати.
Позначити:

2. Візьми: Ксероформу 3,0
Борної кислоти 4,0
Преднізолону 0,04
Стрептоциду 3,0
Змішай, нехай утвориться найдрібніший порошок
Видай.
Познач:

3. Візьми: Порошку ксероформу найдрібнішого 10,0
Видай.
Познач:

4. Візьми: Цинку оксиду 20,0
Магнію карбонату 5,0
Рисового крохмалю 45,0
Тальку 30,0
Змішай, щоб утворився найдрібніший порошок
Видай.
Познач:

5. Візьми: Трави чистотілу великого 20,0
Листя м’яти перцевої
Квіток ромашки по 10,0
Змішай.
Видай.
Познач:

§ 164. Афоризми

1. Eruditio aspera optima est. — Суворе навчання — найкраще.
2. In optima forma. — У найкращій формі.
3. Optimum medicamentum quies est. — Кращі ліки — спокій.
4. Sapientissimus in septem. — Наймудріший із семи (мудреців).

ЗАНЯТТЯ № 35–36

§ 165. Прислівник

Прислівник — незмінна частина мови, що пов'язується з дієсловом у реченні та виконує функцію обставини. За способом творення прислівники бувають двох типів:

1. Прислівники, утворені від прикметників (таких більшість).
2. Самостійні прислівники.

Утворення прислівників від прикметників:

1. Від прикметників I–II відміни прислівники утворюються шляхом приєднання до основи звичайного ступеня суфікса **-e.**

asepticus, a, um — асептичний	**aseptice** — асептично
exactus, a, um — точний	**exacte** — точно
frigidus, a, um — холодний	**frigide** — холодно, холодним способом.

2. Від прикметників III відміни прислівники утворюються шляхом приєднання до основи прикметника суфікса **- ter,** а у прикметників на **-ns-** суфікса **-er.**

sterilis, e — стерильний	**steriliter** — стерильно
simplex, icis — простий	**simpliciter** — просто
utilis, e — корисний	**utiliter** — корисно
recens, ntis — свіжий	**recenter** — свіжо

3. У значенні прислівників використовуються форми Abl. sing., Acc. sing. середнього роду деяких прикметників.

citus, a, um — швидкий	**cito** — швидко
rarus, a, um — рідкий	**raro** — рідко
multus, a, um — численний	**multum** — багато
facilis, e — легкий	**facile** — легко

Самостійні прислівники

Diu — довго; **deinde** — потім; **semper** — завжди; **nunc** — зараз; **minutim** — дрібно; **interdum** — інколи; **saepe** — часто та ін.

§ 166. Ступені порівняння прислівників

Прислівники, утворені від прикметників, мають ступені порівняння. Форма вищого ступеня порівняння прислівника співпадає з формою середнього роду вищого ступеня порівняння

прикметника (з суфіксом **-ius**), а форма найвищого ступеня співпадає з формою найвищого ступеня порівняння прикметника, але має закінчення **-e** замість **-us.**

Positivus:	cito — швидко	raro — рідко
Comparativus:	citius — швидше	rarius — рідше
Superlativus:	citissime — найшвидше, дуже швидко	rarissime — найрідше, дуже рідко

§ 167. Прислівники, які вживаються у фармацевтичній термінології

aseptice — асептично
minutim — дрібно
ana — по, порівну
caute — обережно
cito — швидко, терміново
citissime — дуже швидко
exacte — точно
exactissime — дуже точно
lente — повільно (за дією)
semilente — напівповільно (за дією)
ultralente — дуже повільно (за дією)
longe — надзвичайно
modice — середньо, помірно
optime — найкращим чином
statim — негайно
quantum satis — скільки потрібно

§ 168. Найменування порошків за ступенем подрібнення

Pulvis subtilis — дрібний порошок
Pulvis modice subtilis — середньодрібний порошок
Pulvis subtilissimus — дуже дрібний порошок
Pulvis longe subtilissimus — найдрібніший порошок
Pulvis grossus — крупний порошок
Pulvis modice grossus — середньокрупний порошок
Pulvis grossissimus — дуже крупний порошок
Pulvis longe grossissimus — надзвичайно крупний порошок

§ 169. Числівник

У латинській мові числівники поділяються на кількісні (відповідають на питання *скільки?*), порядкові (*котрий?*), розділові (*по скільки?*), числівники-прислівники (*скільки разів?*).

Арабські цифри	Кількісні числівники	Порядкові числівники	Римські цифри
1	unus, a, um	primus, a, um	I
2	duo, duae, duo	secundus, a, um	II
3	tres, tria	tertius, a, um	III
4	quattuor	quartus, a,um	IV
5	quinque	quintus, a, um	V
6	sex	sextus, a, um	VI
7	septem	septimus, a, um	VII
8	octo	octavus, a, um	VIII
9	novem	nonus, a, um	IX
10	decem	decimus, a, um	X
15	quindecim	quindecimus, a, um	XV
18	duodeviginti	duodevicesimus a, um	XVIII
20	viginti	vicesimus, a, um	XX
100	centum	centesimus, a,um	C
200	ducenti, ae, a	ducentesimus, a, um	CC
1000	mille	millesimus, a, um	M

Розділові числівники	Числівники-прислівники
1. singuli, ae, a — по одному	semel — один раз
2. bini, ae, a — по два	bis — двічі
3. terni, ae, a — по три	ter — тричі

Складні і складені числівники

Складні числівники з останньою цифрою 8 або 9 утворюються шляхом віднімання назви одиниці або двох від назви наступного десятка:

18 — duodeviginti (два від двадцяти)

19 — undeviginti (один від двадцяти)

Складені кількісні числівники від 21 до 99 утворюються двома способами:

а) спочатку ставиться число одиниць, а потім назви десятків зі сполучником et:

25 — quinque et viginti

27 — septem et viginti

б) на першому місці ставиться число десятків, а потім число одиниць:

25 — viginti quinque

27 — viginti septem

У багатозначних числах спочатку ставиться число більшого розряду без сполучника: 155 — centum quinquaginta quinque.

У складних порядкових числівниках усі числа — це порядкові числівники, а в українській мові — тільки останній числівник: п'ятдесят п'ятий — quinquagesimus quintus.

Відмінювання кількісних і порядкових числівників

Відмінюються кількісні числівники **unus, a, um** — один, одна, одно; **duo, duae, duo** — два; **tres, tria** — три; назви сотень, тисяч.

Числівник **unus, a, um** використовується тільки в однині, решта — тільки у множині.

Casus	Singularis			Pluralis		
	m	*f*	*n*	*m*	*f*	*n*
Nom.	unus	una	unum	duo	duae	duo
Gen.		unius		duorum	duarum	duorum
Dat.		uni		duobus	duabus	duobus
Acc.	unum	unam	unum	duos	duas	duo
Abl.	uno	una	uno	duobus	duabus	duobus

Casus	Pluralis			Pluralis		
	m	*f*	*n*	*m*	*f*	*n*
Nom.	tres	tres	tria	ducenti	ducentae	ducenta
Gen.		trium		ducentorum	ducentarum	ducentorum
Dat.		tribus			ducentis	
Acc.	tres	tres	tria	ducentos	ducentas	ducenta
Abl.		tribus			ducentis	

Порядкові та розділові числівники відмінюються, як прикметники I і II відміни. Числівники–прислівники не відмінюються. На відміну від української мови, де числівники керують іменниками, у латинській мові кількісні числівники узгоджуються з іменниками за родом, числом, відмінком:

дві краплі — guttae duae.

Словотворення за допомогою числівників

Деякі фармацевтичні терміни та ботанічні назви утворені за допомогою числівників–префіксів.

Префікси	Значення
un- (uni-)	одно-
du(o), bi-	два-, двічі
ter-, tri-	три-, тричі
quadr(i)-	чотири
quinque(i)-	п'ять
sex(i)-	шість
septi-	сім
octo-	вісім
deci-	десять

Наприклад:

Rudbeckia bicolor — рудбекія двоколірна

Platanthera bifolia — любка дволиста

Viola tricolor — фіалка триколірна

Menyanthes trifoliata — бобівник трилистий

Hypericum quadrangulum — звіробій чотирикутовий

Oxycoccus quadripetalus — журавлина чотирипелюсткова

Leonurus quinquelobatus — собача кропива п'ятилопатева

§ 170. Займенник

У латинській мові існують такі займенники: *особові* (**ego** — я, **tu** — ти), *зворотний* (**sui** — себе), *присвійні* (**meus, a, um** — мій; **tuus,a, um** — твій), *вказівні* (**is, ea, id** — той; **hic, haec, hoc** — цей), *відносні* (**qui, quae, quod** — який), *співвідносні* (**talis, e** — такий, **qualis, e** — який), *заперечні* (**nemo** — ніхто, **nihil** — ніщо), *питальні* (**quis?** — хто? **quid?** — що?).

Вирази із займенниками,
що використовуються у фармації:

pro me (pro auctore) — для мене (для автора)
(me — Abl. sing. від ego — я)

per se — у чистому вигляді, хімічно чистий
(se — Acc. sing. від sui — себе)

Da (Dentur) tales doses numero... — Видай (нехай будуть видані) такі дози числом...
(tales — Nom., Acc. plur. від talis, e — такий)

e qua — з якої
(Abl. sing. від qui, quae, quod — який, яка, яке)

Misce, ut fiat massa pilularum, e qua formentur pilulae numero...— Змішай, щоб утворилась пілюльна маса, з якої сформувати пілюлі числом...

cui adde — до якого (до якої) додай
(cui — Dat. sing. від qui, quae, quod — який)

Misce, ut fiat mixtura, cui adde... — Змішай, щоб утворилася мікстура, до якої додай...

§ 171. Вправи

📖 *I. Утворіть ступені порівняння прислівників:*
simpliciter, utiliter, exacte.

📖 *II. Перекладіть речення українською мовою, усно зробіть морфологічний розбір:*

1. Statim date serum antidiphthericum. 2. Remedia habentia gustum amarum, saepe in capsulis operculatis dantur. 3. In solutionem Glucosi 25% adde aseptice tincturae Strophanthi guttas V. 4. Saepissime medicamenta per os sumuntur. 5. Contere pulverem Streptocidi exactissime, ut fiat pulvis longe subtilissimus. 6. Infusa calide et frigide praeparantur. 7. Dilue vaccinum aseptice in solutione Natrii chloridi isotonica 0,9%. 8. Decocta et infusa recenter parata dantur. 9. Olea aetherea odorem aromaticum habent, facile in aethere, spiritu solvuntur. 10. Adde sirupum Glycyrrhizae quantum satis. 11. Semper praepara solutiones steriles lege artis. 12. Recipe butyri Cacao quantum satis, ut fiant suppositoria rectalia. 13. Tincturae in vitris bene clausis loco obscuro diutissime servantur. 14. Pulveres subtilissimi et longe subtilissimi pro praeparatione aspersionum

adhibentur. 15. Pulvis modice grossus corticis Quercus pro praeparatione decocti est. 16. Praeparatum «Asparcam» similiter Panangino agit. 17. Insulinum, Insulinum lente, Insulinum semilente et Insulinum ultralente sunt. 18. Suspensio Zinc–insulini pro injectionibus similiter Insulino lente, suspensio Zinc–insulini crystallisati pro injectionibus similiter Insulino ultralente agunt. 19. Misce pulveres exactissime. 20. Da medicamenta aegroto gratis. 21. Remedia per os (saepissime!), per rectum (rarius), trans buccam (rarissime) sumuntur. 22. Extracta raro per se praescribuntur. 23. Crystalli Aluminis facile in aqua calida solvuntur, ut remedium adstringens in gargarismatis, bacillis haemostaticis adhibentur. 24. Pilulae pondus 0,2, granula minus 0,1, boli magis 0,5 habent.

III. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recipe: Strychnini nitratis 0,03
   Massae pilularum quantum satis, ut fiant pilulae numero 30
   Da.
   Signa:
2. Recipe: Seri antidiphtherici 500000 OD
   Dentur tales doses numero 6 in ampullis
   Signetur.

IV. Перекладіть латинською мовою:

1. Видати ліки негайно. 2. Настій листя сени готується просто. 3. Трава череди часто вживається для ванн. 4. Відвар із листя евкаліпта часто приписується для інгаляцій і полоскань. 5. Пагони багна болотяного рідко використовуються в медицині. 6. Візьми дрібно нарізаного листя брусниці 100,0. 7. Свіжоприготовлена демінералізована вода.

V. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Негайно!
   Візьми: Протиотрути при отруєнні металами 200,0
   Видай.
   Познач:
2. Візьми: Екстракту опію 0,05
   Олії какао скільки потрібно, щоб утворилась свічка
   Видай такі дози числом 12
   Познач:

3. Негайно!

Візьми: Натрію хлориду 5,0
Калію хлориду 0,075
Кальцію хлориду 0,015
Новокаїну 2,5
Очищеної води 1000,0
Додай асептично
Розчину адреналіну гідрохлориду 0,1% 2,0
Видай.
Познач:

§ 172. Афоризми

1. *Citius, altius, fortius!* — Швидше, вище, сильніше!
2. *Bis dat, qui cito dat.* — Двічі дає той, хто дає швидко.
3. *Male parta, male dilabuntur.* — Що дурно добувається, те дурно розтрачується.
4. *Si felix esse vis, esto!* — Якщо хочеш бути щасливим, будь!
5. *Fas est ab hoste doceri.* — Треба й у ворога вчитися.
6. *Pereat tristitia, pereant dolores!* — Хай згине сум, хай згинуть страждання!

ЗАНЯТТЯ № 37–38

§ 173. Скорочення в рецептах

При виписуванні рецептів лікарі широко використовують скорочення окремих слів та цілих фраз. Існують певні правила скорочень:

1. Можна скорочено записувати в рецептах назви форм ліків та галенових препаратів, назви органів рослин, рецептурні вирази.

2. Не допускаються скорочення позначень близьких за назвою інґредієнтів, які не дозволяють установити, який саме лікарський засіб прописано.

3. Скорочення закінчують приголосною. Якщо ж декілька приголосних букв стоять поруч, то скорочення закінчують останньою.

4. Деякі рецептурні вирази можуть скорочуватися максимально.

Лише в частині рецепта Praescriptio можуть бути максимальні скорочення, коли від слова залишається тільки одна буква. (D.t.d. N.)

5. Існують нестандартні скорочення, які слід запам'ятати: hb. — herbae, pct. — praecipitati, āā — ana etc .

§ 174. Найважливіші рецептурні скорочення

Скорочення	Повне написання	Значення
1	2	3
āā	ana	по, порівну
ac., acid.	acidum	кислота
aq.	aqua	вода
aq. purif.	aqua purificata	очищена вода
bol.	bolus	глина
but.	butyrum	масло (тверде)
comp., cps.	compositus	складний
concentr.	concentratus	концентрований
cort.	cortex	кора
D.	Da. Detur. Dentur.	Видай. Нехай буде видано. Нехай будуть видані. Видати.
dec., dct.	decoctum	відвар

1	2	3
depur.	depuratus	очищений
dil.	dilutus	розведений
D.t.d.N.	Da (Dentur) tales doses numero	Видай (Нехай будуть видані/ Видати) такі дози числом
Div.in part. aeq.	Divide in partes aequales	Розділи на рівні частини
empl.	emplastrum	пластир
emuls.	emulsum	емульсія
extr.	extractum	екстракт
f.	fiat, fiant	нехай утвориться, нехай утворяться
fl., flor.	flos, flores	квітка, квітки
fluid.	fluidus	рідкий
fol.	folium, folia	листок, листя
fr., fruct.	fructus	плід, плоди
gel.	gelatinosus	желатиновий
glob.	globulus	кулька
glob. vagin.	globulus vaginalis	піхвова кулька
gran.	granulum, granula	гранула, гранули
gtt.,gtts.	gutta, guttae	крапля, краплі
hb., herb.	herba	трава
inf.	infusum	настій
in amp., in ampull.	in ampullis	в ампулах
in caps. gel.	in capsulis gelatinosis	у желатинових капсулах
in caps. operc.	in capsulis operculatis	у капсулах, закритих кришечкою
in ch. cer.	in charta cerata	у навоскованому папері
in oll.	in olla	у баночці
in lag.	in lagena	у пляшці
in scat.	in scatula	у коробочці
in sacc. chart.	in sacculo chartaceo, in sacculis chartaceis	у паперовому мішечку, у паперових мішечках
in tab. obd.	in tabulettis obductis	у таблетках, покритих оболонкою
in tub.	in tuba, in tubis	у тубі, у тубах
in vitr. fusc.	in vitro fusco	у темній склянці
in vitr. nigr.	in vitro nigro	у чорній склянці

1	2	3
linim.	linimentum	лінімент
liq.	liquor	рідина
M.	Misce. Misceatur.	Змішай. Змішати. Нехай буде змішано.
m. pil.	massa pilularum	пілюльна маса
mucil.	mucilago	слиз
N.	numero	числом
ol.	oleum	олія, масло
oll.	olla	баночка
oleos.	oleosus	олійний, масляний
past.	pasta	паста
pct, praec.	praecipitatus	осаджений
pil.	pilula	пілюля
pro infant.	pro infantibus	для дітей
pro inject.	pro injectionibus	для ін'єкцій
pulv.	pulvis	порошок
q.s	quantum satis	скільки потрібно
r., rad.	radix, radices	корінь, коріння
rect.	rectificatus	очищений
rhiz., rh.	rhizoma	кореневище
Rp.	Recipe	Візьми
S.	Signa. Signetur.	Познач. Нехай буде позначено. Позначити.
sem.	semen, semina	насіння, насінина
sicc.	siccus	сухий
simpl.	simplex	простий
sir.	sirupus	сироп
sol.	solutio	розчин
spec.	species	збір
spir.	spiritus	спирт
spiss.	spissus	густий
Steril.!	Sterilisa! Sterilisetur!	Простерилізуй! Нехай буде простерилизовано! Простерилізувати!
succ.	succus	сік
supp.	suppositorium	свічка, супозиторій
supp. vagin.	suppositorium vaginale	свічка піхвова
susp.	suspensio	суспензія

1	2	3
tab.	tabuletta, tabulettae	таблетка, таблетки
t-rae, tinct., tct.	tinctura	настоянка
tub.	tuba	туба
ung.	unguentum	мазь
vagin.	vaginalis	піхвовий
vitr.	vitrum	склянка, пляшка

§ 175. Контрольні питання

1. Що можна скорочено записувати в рецептах?
2. Закінчують скорочення голосними чи приголосними?
3. У якій частині рецепта можуть бути максимальні скорочення?

§ 176 Вправи

✍ *I. Запишіть скорочено назви форм ліків, органів рослин:*

solutio	unguentum	radix
tinctura	oleum	gemma
mixtura	gutta	aqua
pulvis	folium	decoctum
globulus	rhizoma	infusum
suspensio	suppositorium	vitrum
species	tabuletta	sirupus

✍ *II. Перекладіть українською мовою рецептурні фрази, запишіть їх скорочено:*

1. Dentur (Da) tales doses numero 12.
2. Misce, ut fiant species.
3. Divide in partes aequales numero 6.
4. Misce, ut fiat pulvis subtilissimus.
5. Misceatur. Detur. Signetur.
6. Sterilisetur!
7. Da in charta cerata.
8. Detur in tabulettis obductis.
9. Misce, fiat massa pilularum, e qua formentur pilulae numero 40.
10. Recipe.

✍ *III. Перекладіть українською мовою. Напишіть у скороченні рецептурні рядки:*

1. Olei Menthae piperitae guttas III.
2. Solutionis Iodi spirituosae 5% 20 ml.
3. Emulsi olei Ricini 150 ml.
4. Liquoris Ammonii anisati 4,0.
5. Tabulettas Ephedrini hydrochloridi et Dimedroli 0,01 pro infantibus.
6. Solutio Tocopheroli acetatis oleosae 10% 10,0.
7. Specierum cholagogarum 50,0.
8. Solutionis Hydrogenii peroxydi concentratae 1,0.
9. Succi Kalanchoës 5,0.
10. Decocti foliorum Uvae ursi 10,0 — 100,0.
11. Rhizomatis cum radicibus Valerianae 30,0.
12. Extracti stigmatum Maydis fluidi 5,0.

✍ *IV. Запишіть без скорочень:*

a) tct., t-rae, ung., sol., gtt., gtts., in tab. obd., N12, sem., sicc., aq., ac., ol., hb., pct., caps. gelat., amyl., āā, empl., cort., fol., extr.

b) D.t.d. N 6. Steril.! M.D.S.
M., f. spec. M., ut f. ung.
M., f. pulv. subtiliss.
D. in tab. obd. Div. in part. aeq. N 12.
D. in vitr. nigr.

c) 1. Inf. hb. Adonidis vernalis 6,0–180 ml.
2. Dec. rad. Senegae 3,0–100 ml.
3. Mucil. Gummi arab. 25 ml.
4. Extr. Secalis cornuti fluid. 20 ml.
5. Ol. Menthae piperitae gtts. V.
6. Sol. Bilignosti 5% pro inject. 2,0.
7. Tab. Aloës obduct. N 20.
8. Tab. Natrii phthoridi 0,0011 pro infant. N 40.
9. Extr. flor. Helichrysi arenarii sicc. 10,0.
10. Extr. stigm. Maydis fluid. 20,0.
11. Ung. Dibiomycini ophthalm. 5,0.
12. Inf. rhiz. cum rad. Valerianae 10,0–100 ml.
13. Hb. Absinthii 5,0.
14. Fol. Eucalypti 10,0.

15. Ac. glutaminici 3,0.
16. Aq. Foeniculi 15,0.
17. Dec. cort. Quercus 10,0–100 ml.
18. Flor. Calendulae 30,0.
19. Fuct. Rhamni catharticae 10,0.
20. Lin. Methylii salicylatis compos. 1,0.
21. Liq. Ammonii anis. 20,0.

✍ *V. Перекладіть рецепти латинською мовою, запишіть їх повністю й у скороченні:*

1. Візьми: Олії терпентинної очищеної 3,0
Пілюльної маси скільки потрібно, щоб утворились пілюлі числом 40
Видай.
Познач: По 2 пілюлі на день.
2. Візьми: Березового дьогтю
Борошна пшеничного по 3,0
Змішай, щоб утворилися пілюлі числом 30
Видай.
Познач: По 2 пілюлі на день.
3. Візьми: Новокаїну 0,3
Хлороформу
Олії блекоти по 10,0
Нашатирного спирту 10 мл
Змішай.
Видай.
Познач: Втирати в суглоби рук.
4. Візьми: Розчину піридоксину гідрохлориду 5% 20 мл
Простерилізуй!
Видай.
Познач: По 2 мл внутрішньом'язово.
5. Візьми: Хініну гідрохлориду 0,1
Води для ін'єкцій 10 мл
Натрію хлориду скільки потрібно, щоб утворився ізотонічний розчин
Простерилізуй!
Видай.
Познач: Для введення внутрішньовенно по 1 мл.

6. Візьми: Розчину граміцидину спиртового 2% 2 мл
Розчину натрію хлориду ізотонічного 200 мл
Змішай.
Видай.
Познач: Для промивання очей.

7. Візьми: Еритроміцину 250000 ОД
Левоміцетину 1,5
Стрептоциду 2,5
Змішай, нехай утвориться найдрібніший порошок
Видай.
Познач: Для вдування у вуха.

8. Візьми: Розчину ретинолу ацетату олійного
Ланоліну
Маслинової олії по 10,0
Змішай, нехай утвориться мазь
Видай.
Познач: Змазувати уражені ділянки шкіри.

9. Візьми: Кислоти саліцилової
Резорцину по 0,6
Дьогтю
Нафталану по 30,0
Змішай, щоб утворилась мазь
Видай.
Познач: Для пов'язок.

10. Візьми: Екстракту беладони 0,015
Новокаїну 0,2
Ксероформу 0,1
Іхтіолу 0,2
Масла какао 3,0
Змішай, щоб утворилася свічка
Видай такі дози числом 20
Познач: По 1 свічці 2 рази на день.

11. Візьми: Миш'яковистого ангідриду 0,05
Феруму лактату 0,3
Екстракту та порошку кореня солодки скільки, потрібно, щоб утворилися пілюлі числом 30
Видай.
Познач: По 2 пілюлі на день

12. Візьми: Настоянки стручкового перцю 5 мл
Мазі камфорної 5,0
Лініменту аміачного 25,0
Змішай.
Видай.
Познач: Розтирання.
13. Візьми: Пластиру свинцевого простого 5,0
Олії соняшникової 10,0
Змішай.
Видай.
Познач: Наносити на запалені ділянки шкіри.
14. Візьми: Кислоти бензойної 2,0
Олії рицинової
Ланоліну безводного по 10,0
Змішай, щоб утворилась мазь
Видай.
Познач: Для змазування шкіри.
15. Візьми: Бісмуту нітрату основного 0,3
Кислоти саліцилової 0,15
Плюмбуму оксиду 5,0
Вазеліну 10,0
Змішай, щоб утворилась паста
Видай.
Познач: Мазь для обличчя.
16. Візьми: Настою коріння алтеї із 3,0–100 мл
Натрію гідрокарбонату
Натрію бензоату по 2,0
Натрію броміду 1,0
Нашатирно-ганусових крапель
Грудного еліксиру по 2,5 мл
Сиропу простого 20 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 десертній ложці 4 рази на день.
17. Візьми: Крохмалю
Плюмбуму оксиду
Тальку по 5,0
Гліцерину 10,0

Рідини Бурова 2% 150 мл
Змішай. Видай.
Познач: Для примочок.

18. Візьми: Барбіталу-натрію 1,0
Антипірину 2,0
Натрію броміду 6,0
Екстракту глоду рідкого
Настоянки валеріани по 8 мл
Води м'ятної 200 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

19. Візьми: Відвару коріння ревеню із 5,0—180 мл
Магнію сульфату 2,0
Сиропу простого 10 мл
Олії м'яти перцевої III краплі
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

20. Візьми: Настою трави горицвіту весняного із 6,0—180 мл
Розчину калію ацетату 30 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

21. Візьми: Амідопірину 0,8
Настою кореневищ з коренями валеріани із 10,0—200 мл
Магнію сульфату 1,0
Натрію броміду 3,0
Настоянки собачої кропиви 6 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

22. Візьми: Хлоралгідрату 2,0
Слизу насіння льону 30,0
Води очищеної 200 мл
Сиропу простого 10 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

23. Візьми: Емульсії олії соняшникової 150,0
Камфори 2,0
Води м'ятної 15 мл

Змішай.
Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

24. Візьми: Кодеїну 0,1
Настою трави термопсису 150 мл
Натрію гідрокарбонату 3,0
Нашатирно-ганусових крапель 3 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

25. Візьми: Відвару листя мучниці 10,0–180 мл
Гексаметилентетраміну 4,0
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

26. Візьми: Відвару кори дуба 10,0–200 мл
Кислоти боратної 4,0
Змішай. Видай.
Познач: Для полоскання горла.

27. Візьми: Кодеїну 0,12
Хлоралгідрату
Натрію броміду по 4,0
Настою кореневищ з коренями валеріани з 6,0–200 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці на ніч
(мікстура Дірягіна).

28. Візьми: Стрептоциду
Сірки осадженої по 7,0
Ефіру медичного 30,0
Розчину кислоти боратної 3%
Спирту саліцилового 2% по 50 мл
Змішай. Видай.
Познач: Для змазування шкіри.

29. Візьми: Олії рицинової 10,0
Бісмуту нітрату основного 1,0
Води очищеної до 100,0
Змішай, щоб утворилася емульсія
Видай.
Познач: По 1 столовій ложці кожну годину.

30. Візьми: Анестезину 1,0
Екстракту красавки 0,15
Емульсії олії рицинової 100,0
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

31. Візьми: Етазолу 1,0
Олії персикової 10,0
Води очищеної 100,0
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

32. Візьми: Олії мигдалевої 15,0
Фенілсаліцилату 1,0
Води очищеної 180 мл
Сиропу простого 15 мл
Змішай, щоб утворилася емульсія
Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

33. Візьми: Метиленового синього 0,03
Натрію саліцилату 0,8
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 30
Познач: По 1 порошку 3 рази на день.

34. Візьми: Магнію сульфату 10,0
Калію броміду 1,0
Настоянки валеріани 5 мл
Води очищеної 100 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

35. Візьми: Настоянки красавки 5 мл
Кордіаміну
Настоянки собачої кропиви
Настоянки конвалії по 10 мл
Калію броміду 3,0
Валідолу 2,0
Води очищеної 5 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 25–30 крапель 3 рази на день.

36. Візьми: Настоянки чилібухи 5 мл
Настоянки конвалії
Настоянки валеріани по 10,0
Змішай. Видай.
Познач: По 20 крапель 3 рази на день.

37. Візьми: Камфори 3,0
Ментолу 0,2
Вазелінового масла 10,0
Олії евкаліптової крапель X
Змішай. Видай.
Познач: Для інгаляцій.

38. Візьми: Фітину
Кальцію гліцерофосфату по 0,2
Кальцію лактату 0,3
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 30
Познач: По 1 порошку 3 рази на день.

39. Візьми: Глини білої
Крохмалю по 0,1
Тальку 5,0
Змішай, щоб утворився порошок
Видай.
Познач: Присипка.

40. Візьми: Атропіну сульфату 0,0005
Цукру 0,3
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 6
Познач: По 1 порошку 3 рази на день.

41. Візьми: Платифіліну гідротартрату 0,002
Папаверину гідрохлориду 0,02
Новокаїну 0,1
Натрію гідрокарбонату
Магнію оксиду по 0,5
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози числом 30
Познач: По 1 порошку 3 рази на день.

42. Візьми: Етакридину лактату 0,05
Цукру 0,15
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 6 у желатинових капсулах
Познач: По 1 капсулі 3 рази на день.

43. Візьми: Кодеїну 0,1
Настою коріння алтеї 150 мл
Нашатирно-ганусових крапель 2 мл
Сиропу цукрового 10 мл
Змішай. Видай.
Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

✍ *VI. Запишіть рецепти без скорочень, перекладіть українською мовою:*

1. Rp.: Sol. Phenylii salicylatis oleos. 2% 20,0
Sol. Adrenalini hydrochloridi 0,1% gtts. XX
M.D.
S.: По дві краплі в обидві ноздрі 3–5 разів на день.

2. Rp.: Aethaminali-natrii 0,1
Dimedroli 0,03
Ephedrini hydrochloridi 0,02
M.,f. pulv.
D.t.d. N 20
S.: По 1 порошку на ніч.

3. Rp.: Pentalgini 0,3
D.t.d. N 20 in tab.
S.: По 1 табл. при болях.

4. Rp.: Sol. Riboflavini 0,02% 10 ml
Glucosi 0,5
Kalii iodidi 0,2
Sol. Citrali 0,01% gtts.VI
M.D.
S.: По дві краплі в обидва ока.

5. Rp.: Sol. Atropini sulfatis 1% 20 ml
D.
S.: По 5 крапель внурішньо перед їдою.

6. Rp.: Seduxeni 0,005
D.t.d. N 20 in tab.
S.: По 1 табл. 3 рази на день.

7. Rp.: Ac. nicotinici 0,05
Riboflavini
Thiamini bromidi
Ac. folici āā 0,03
Glucosi 0,5
M., f. pulv.
D.t.d. N 20
S.: По 1 порошку 3 рази на день.

8. Rp.: Analgini 0,5
Anaesthesini
Novocaini āā 0,3
Extr. Belladonnae 0,01
Ol. Cacao 2,0
M., ut f. supp.
D.t.d. N 10
S.: При болях по 1 свічці на день.

9. Rp.: Inf. fol. Uvae ursi 10,0–180 ml
Hexamethylentetramini 8,0
M.D.
S.: По 1 ст. ложці 3–5 разів на день.

10. Rp.: Xeroformii
Sulfur. praec.
Ol. Ricini āā 10,0
Vaselini ad 100,0
M., ut f. ung.
D.
S.: Втирати в уражені ділянки шкіри.

11. Rp.: Inf. hb. Leonuri 15,0–200 ml
Phenobarbitali 2,0
Natrii bromidi 3,0
M.D.
S.: По 1 ст. ложці 3 рази на день.

12. Rp.: Ung. Resorcini 5% 100,0
Dimedroli 0,5
T-rae Convallariae 5,0
M., ut f. ung.
D.
S.: Втирати при зуді.

13. Rp.: Codeini phosphatis 0,3
Dec. rad. Althaeae 10,0–200 ml
Natrii hydrocarbonatis
Natrii benzoatis āā 4,0
Liq. Ammonii anisati 2,0
M.D.
S.: По 1 ст. ложці 3 рази на день.

14. Rp.: Morphini hydrochloridi 0,01
Papaverini hydrochloridi 0,03
Dimedroli 0,05
Sacchari 0,2
M., f. pulv.
D. t. d. N 20
S: По 1 порошку на ніч.

15. Rp.: Sol. Natrii bromidi 1% 100 ml
Coffeini-natrii benzoatis 1,0
T-rae Valerianae
Sir. simpl. āā 10,0
M. D.
S.: По 1 чайній ложці 3 рази на день.

16. Rp.: Tab. «Thepaphyllinum» 0,03
D. t. d. N 30
S.: По 1 табл. 3 рази на день.

17. Rp.: Dimedroli 0,05
Ephedrini hydrochloridi
Papaverini hydrochloridi aa 0,03
Euphyllini 0,15
Sacchari 0,2
M., f. pulv.
D. t. d. N 40.
S.: По 1 порошку 2 рази на день.

18. Rp.: Spir. aethylici 96% 50,0
D. S.: Для розтирання.

19. Rp.: Laevomycetini 0,2
Ac. borici 0,1
But. Cacao q.s.
M., ut f. glob.
D. t. d. N 20
S.: По одній кульці 2 рази на день.

20. Rp.: T-rae Capsici 10,0
Naphthalani
Spir. aethylici 96% āā 100,0
M. D.
S.: Для розтирання.

✍ *VII. Перекладіть рецепти українською мовою і запишіть у скороченні:*

1. Recipe: Olei Hyoscyami
Liquoris Ammonii caustici
Methylii salicylatis ana 30,0
Misce, fiat linimentum
Detur.
Signetur:
2. Recipe: Acidi salicylici 0,4
Zinci oxydi
Amyli ana 5,0
Vaselini flavi 10,0
Misce, ut fiat pasta
Da.
Signa:
3. Recipe: Methyleni coerulei 0,03
Natrii salicylatis 0,3
Misce, fiat pulvis
Da tales doses numero 6 in capsulis amylaceis
Signa:
4. Recipe: Foliorum Menthae piperitae
Florum Sambuci
Florum Tiliae ana 10,0
Misce, fiant species
Detur.
Signetur:
5. Recipe: Foliorum Stramonii
Foliorum Hyoscyami ana 16,0
Natrii nitratis 1,5
Misce, fiat pulvis
Da.
Signa:

6. Recipe: Decocti corticis Quercus 10,0–150,0
Aluminis usti 2,0
Glycerini 15,0
Misceatur. Detur.
Signetur:

7. Recipe: Extracti Aloës sicci 0,1
Pulveris radicum Rhei 0,3
Misce, ut fiat pulvis.
Dentur tales doses numero 12
Signetur:

8. Recipe: Ferri reducti 0,5
Acidi ascorbinici 0,1
Misce, ut fiat pulvis
Dentur tales doses numero 50 in capsulis gelatinosis
Signetur:

9. Recipe: Fructuum Rubi idaei
Foliorum Farfarae ana 20,0
Herbae Origani 10,0
Misce, fiant species
Da. Signa:

10. Recipe: Ichthyoli 0,1
Extracti Opii 0,015
Olei Cacao 0,2
Misce, fiat suppositorium
Dentur tales doses numero 12
Signetur:

11. Recipe: Tincturae Leonuri 15,0
Tincturae Strychni 5,0
Misceatur.
Detur.
Signetur:

12. Recipe: Tincturae Capsici 7,7
Acidi formicici 0,32
Liquoris Ammonii caustici 1,4
Olei camphorati 6,4
Olei Ricini
Lanolini anhydrici
Axungiae porcinae ana 9,8

Vaselini flavi ad 100,0
Misce, ut fiat unguentum
Detur.
Signetur:

13. Recipe: Sulfuris praecipitati
Picis liquidae Betulae ana 1,0
Zinci oxydi
Amyli Tritici ana 2,5
Vaselini 20,0
Misce, fiat unguentum
Da.
Signa:

14. Recipe: Foliorum Menthae piperitae
Fructuum Thymi
Fructuum Foeniculi
Florum Chamomillae ana 25,0
Misce, fiant species
Detur.
Signetur:

15. Recipe: Coffeini-natrii benzoatis 0,1
Pulveris foliorum Digitalis 0,05
Sacchari 0,2
Misce, fiat pulvis
Dentur tales doses numero 10
Signetur:

16. Recipe: Infusi herbae Adonidis vernalis 6,0—180,0
Natrii bromidi 6,0
Codeini phosphatis 0,12
Misceatur. Detur.
Signetur:

17. Recipe: Olei Terebinthinae
Chloroformii ana 10,0
Linimenti volatilis ad 60,0
Misce, fiat linimentum
Detur.
Signetur:

18. Recipe: Kalii bromidi 6,0
Codeini phosphatis 0,18

Aquae purificatae ad 180,0
Misceatur. Detur.
Signetur:

19. Recipe: Aetheris pro narcosi 35,0
Chinini hydrochloridi 0,5
Spiritus aethylici 95% 3 ml
Olei Persicorum ad 60,0
Misceatur. Detur.
Signetur:

20. Recipe: Solutionis Iodi spirituosae 3% 2 ml
Da tales doses numero 12 in ampullis
Signa:

21. Recipe: Extracti Belladonnae spissi 0,03
Sacchari lactis 0,02
Misce, fiat pulvis
Da tales doses numero 12 in charta cerata
Signa:

22. Recipe: Dermatoli
Methylii salicylatis
Olei Lini ana 15,0
Misce, ut fiat linimentum
Detur.
Signetur:

§ 177. Афоризми

1. *Fiat iustitia, pereat mundus.* — Хай загине всесвіт, але здійсниться правосуддя.
2. *Quilibet in sua domo rex.* — Кожний у своєму домі цар.
3. *Ne sutor supra crepidam.* — Хай швець не вище черевика (міркує).
4. *Munera hostium non munera.* — Подарунки ворогів — не подарунки.
5. *Barba crescit, caput nescit.* — Борода росте, а голова не тямить.
6. *Hominem quaero!* — Шукаю людину!
7. *Nihil habeo, nihil timeo.* — Нічого не маю, нічого не боюсь.

ЗАНЯТТЯ № 39–42

§ 178. Латинська номенклатура вітчизняних форм ліків

Усі форми ліків за агрегатним станом поділяються на тверді, м'які, рідкі, аерозолі (*formae medicamentorum durae, molles, fluidae, aërosola*).

В окремі групи виділяються форми ліків для ін'єкцій (*formae medicamentorum pro injectionibus*), форми ліків для очей (*formae medicamentorum pro oculis*), форми ліків для немовлят та дітей до трьох років (*formae medicamentorum pro infantibus*).

Форми ліків у залежності від шляхів введення до організму поділяються на дві групи: ентеральні (*enteron,i n* — кишка) — вводяться через травний тракт, парентеральні (*para* — біля) — що минають травний тракт.

§ 179. Тверді форми ліків (Formae medicamentorum durae)

1. Порошки — pulveres (pulvis, ris *m*)
2. Таблетки — tabulettae (tabuletta, ae *f*)
3. Драже — dragée (dragée, *n*)
4. Гранули — granula (granulum, i *n*)
5. Збори — species (species, ēi *f*)
6. Капсули — capsulae (capsula, ae *f*)

1. Порошки — pulveres

Порошки — тверда форма ліків, характерною ознакою якої є сипкість.

Порошки за кількостю інґредієнтів поділяються на:

прості порошки — *pulveres simplices* (acidum boricum, Magnesii sulfas, Kalii permanganas);

складні порошки — *pulveres compositi* (pulvis Glycyrrhizae compositus, Sal carolinum factitium, aspersio puerilis, Galmaninum).

За способом вживання:

порошки для зовнішнього застосування — *pulveres ad usum externum;*

порошки для внутрішнього застосування — *pulveres ad usum internum*.

За дозуванням:
порошки поділені на дози — *pulveres divisi;*
порошки нерозділені — *pulveres indivisi.*

За способом приписування:
порошки на один прийом — *pulveres pro dosi;*
порошки на день (добова доза) — *pulveres pro die.*

Уводяться порошки:
перорально, через рот — *per os,*
шляхом присипки — *per aspersionem,*
шляхом вдування — *per insufflationem,*
шляхом ін'єкції — *per injectionem,*
через пряму кишку, ректально — *per rectum,*
шляхом полоскання — *per gargarisma.*

Видаються порошки *in capsulis operculatis, in capsulis chartaceis, in charta cerata, paraffinata, pergaminata.*

2. Таблетки — tabulettae

Таблетки — офіцинальна форма ліків, яка готується на фармацевтичних підприємствах.

За способом приготування таблетки поділяються на:
tabulettae compressae — пресовані таблетки;
tabulettae friabiles — тритураційні таблетки, отримані методом формування.

За способом використання таблетки поділяються на:

1. *Oriblettae seu tabulettae per os, tabulettae perorales* — таблетки, які застосовуються перорально.

2. *Resoriblettae seu tabulettae sub linguam, tabulettae sublinguales* — таблетки, що застосовуються сублінґвально, під'язикові таблетки або лінґветки.

3. *Injectabulettae seu tabulettae pro injectionibus* — таблетки для отримання ін'єкційних розчинів.

4. *Implantabulettae seu tabulettae pro implantatione, tabulettae implantatae* — таблетки, виготовлені асептично для імплантації.

5. *Solublettae seu tabulettae pro gargarismatis, pro perlotionibus* — таблетки, призначені для приготування розчинів для полоскань, спринцювань.

6. *Tabulettae effervescentes (spargentes)* — шипучі таблетки.

Багато препаратів видаються *in tabulettis obductis* — в таблетках, покритих оболонкою.

3. Драже — dragée

Драже — форма ліків, яку одержують нашаруванням лікарських речовин на цукрові гранули.

Звичайно в драже випускають вітаміни.

4. Гранули — granula

Гранули — форма ліків для внутрішнього вживання, зернинки різної форми масою до 0,05.

Фармацевтичною промисловістю випускаються *granula Orazi, granula Plantaglucidi, granula Glycerophosphati, granula Aethazoli-natrii pro infantibus.*

5. Збори — species

Збір — суміш декількох видів висушених і подрібнених цілих лікарських рослин або їх частин (квітки, листя, трава, плоди, корені, кореневища і т. д.), з якої готують настої та відвари.

Існують такі групи зборів:

1. S*pecies ad infusa et decocta* — збори для настоїв та відварів.
2. *Species fumales* — збори для куріння.
3. *Species pro balneis* — збори для ванн.

6. Капсули — capsulae

Виготовляються капсули з желатину. Використовуються для вміщення в них порошків або рідких ліків, що мають неприємний смак, запах, або негативно впливають на слизову оболонку рота, на зуби.

Існують:

capsulae (gelatinosae) durae operculatae — тверді (желатинові) капсули з кришечкою;

capsulae (gelatinosae) molles — м'які (желатинові) капсули;

perlae gelatinosae — перлини желатинові, які можуть бути овальними, у вигляді маленьких кульок;

tubatinae — тубатіни — у вигляді маленьких пляшечок;

pelettae — пелети — капсули, призначені для вшивання під шкіру хірургічним шляхом.

Капсули, які застосовуються ректально (per rectum), називаються *capsulae rectales*.

Microcapsulae мають розміри від 1 до 500 мікроміліметрів, *nanocapsulae* (nanus, i *m* — карлик) мають розмір до 1 мікроміліметра.

§ 180. Рідкі форми ліків (Formae medicamentorum fluidae)

1. Розчини — solutiones (solutio, ōnis *f*)
2. Суспензії — suspensiones (suspensio, ōnis *f*)
3. Емульсії — emulsa (emulsum, i *n*)
4. Лініменти — linimenta (linimentum, i *n*)
5. Настої та відвари — infusa et decocta (infusum, i *n*; decoctum, i *n*)
6. Краплі — guttae (gutta, ae *f*)
7. Настоянки — tincturae (tinctura, ae *f*)
8. Екстракти — extracta (extractum, i *n*)
9. Слизі — mucilagines (mucilago, nis *f*)
10. Мікстури — mixturae (mixtura, ae *f*)
11. Сиропи — sirupi (sirupus, i *m*)
12. Ароматичні води (aquae aromaticae)

I. Розчини — solutiones

Розчин — суміш однієї або кількох лікарських речовин у розчиннику.

У залежності від розчинника розчини поділяються на:

solutiones aquosae — розчини водні,

solutiones spirituosae — розчини спиртові,

solutiones oleosae seu olea medicata — розчини олійні, або медичні олії,

solutiones glycerinatae — розчини гліцеринові.

За призначенням розчини діляться на:

1. *Solutio pro injectionibus.*

2. *Solutio ad usum externum: gargarismata* — полоскання, *lotiones* — лосьйони, *collutoria* — промивання для рота, *enemata seu clysmata* — клізми, *liturae* — змазування, *perlotiones* — спринцювання, *frictiones* — розтирання.

3. *Solutiones ad usum internum.*

Існують також *solutiones pro anaesthesia* — розчини для анестезії; *solutiones plasmosubstituentes* — плазмозамінні розчини.

Видаються розчини: *in ampullis* — в ампулах, *in spritz-tubulis* — у шприц-тюбиках, *in rectiolis* — у ректальних піпетках, які містять 3–5 мл розчину для мікроклізм.

II. Суспензії — suspensiones

Суспензії одержують змішуванням нерозчинних речовин з очищеною водою, оліями, гліцерином.

Застосовуються *pro injectionibus, ad usum externum, internum.*

Існують *suspensiones siccae,* з яких суспензії готуються *ex tempore.*

Звичайно на етикетках є додатковий надпис: «Перед уживанням збовтати».

III. Емульсії — emulsa

Емульсія — суміш води і нерозчинних речовин (ефірних та жирних олій, смол, бальзамів).

Існують *emulsa oleosa* — емульсії оліїсті (несправжні) *et emulsa seminalia seu emulsa seminum* — емульсії насінневі (справжні).

IV. Лініменти — linimenta

Лінімент — це рідка мазь або густа рідина для зовнішнього застосування, для втирання в шкіру. Основою (remedium constituens) для лініментів є *olea vegetabilia* (oleum Helianthi, oleum Amygdalarum, oleum Ricini etc). Існують офіцинальні та магістральні лініменти; лініменти–емульсії, лініменти–суспензії.

V. Настої та відвари — infusa et decocta

Настої та відвари — водні витяжки лікарських речовин із рослинної сировини, а також водні розчини сухих або рідких екстрактів. Настої готують з більш ніжних частин рослин (квіток, трави, листя та ін.), відвари — з твердих частин рослин (кори, коренів, кореневищ, шкірястого листя). Приписуються лише у скороченій формі. Готуються ex tempore.

VI. Краплі — guttae

Це різноманітні розчини та суміші, які дозуються краплями.

Oculoguttae — краплі для очей, *nasoguttae* — краплі для носа, *otoguttae* — краплі для вуха. Краплі приписують у невеликих кількостях (до 20 мл).

VII. Настоянки — tincturae

Настоянки — спиртові, спиртово-водні або спиртово-ефірні витяжки лікарських речовин. Настоянки завжди зафарбовані.

Настоянки — офіцинальна форма ліків.

VIII. Екстракти — extracta

Екстракти — це концентровані витяжки з рослинної сировини (рідко із тваринного матеріалу).

У залежності від екстрагуючої рідини виділяють:

extracta aquosa, spirituosa, oleosa, aetherea — екстракти водні, спиртові, олійні, ефірні.

> Застосовується єдиний ефірний екстракт — Extractum Filicis maris aethereum.

За консистенцією бувають *extracta fluida, spissa, sicca* — екстракти рідкі, густі, сухі.

IX. Слизі — mucilagines

Слиз — рідка форма ліків, яку одержують шляхом обробки водою рослинної сировини, що містить слизові речовини (gummi arabicum — камедь аравійська, gummi Armeniacae — камедь абрикосова, amylum — крохмаль, semina Lini — насіння льону, radices Althaeae — корені алтеї, tubera Salep — бульби салепу).

Рідко слизі приписують per se, частіше — у мікстурах.

X. Мікстури — mixturae

Мікстура — рідка форма ліків, до складу якої входять тверді і рідкі лікарські речовини. Майже всі мікстури готують ex tempore.

XI. Сиропи — sirupi

Сиропи — концентровані розчини цукру у воді або в ягідних соках. Деякі сиропи використовуються як лікарські засоби (sirupus Rhei — сироп ревеню, sirupus Althaeae — сироп алтеї, sirupus Glycyrrhizae — сироп солодки), інші — як коригенти (sirupus simplex seu sirupus Sacchari — сироп простий, або цукровий сироп, sirupus Rubi idaei — сироп малини).

XII. Ароматичні води — aquae aromaticae

Ароматичні води — водно-спиртові рідини, які містять ефірні олії (aqua Foeniculi — вода кропу, aqua Menthae piperitae — вода м'яти перцевої, aqua Coriandri spirituosa — вода коріандру спиртова).

§ 181. М'які форми ліків (Formae medicamentorum molles)

1. Unguenta — мазі (unguentum, i *n*)
2. Pastae — пасти (pasta, ae *f*)
3. Suppositoria — свічки, супозиторії (suppositorium, ii *n*)
4. Globuli — кульки (globulus, i *m*)
5. Bacilli — палички, олівці (bacillus, i *m*; stilus, i *m*; stylus, i *m*)
6. Emplastra — пластири (emplastrum, i *n*)
7. Pilulae — пілюлі (pilula, ae *f*)

I. Мазі — unguenta

Мазь — м'яка форма ліків, яка наноситься на шкіру, рану, слизову оболонку. Мазь складається з лікарської речовини (однієї чи декількох) і мазевої основи (Vaselinum, Lanolinum, adeps suillus depuratus etc. — вазелін, ланолін, свинячий жир очищений).

Oculenta, unguenta ophthalmica, unguenta pro oculis — мазі для очей.

II. Пасти — pastae

Пасти — це густі мазі, які містять більше 25% порошкоподібної речовини. Це недозована форма ліків.

III. Свічки, супозиторії — suppositoria.

Супозиторії — це м'яка дозована форма ліків, тверда при кімнатній температурі і розм'якшена при температурі тіла людини.

Супозиторії бувають трьох видів: ректальні, вагінальні та палички. Основою для виготовлення свічок і кульок служать *oleum Cacao, olea vegetabilia, mixturae cum cera, Lanolinum etc*. (масло какао, олії рослинні, суміші з воском, ланолін).

Свічки, що вводять per rectum, називаються *suppositoria rectalia*, які вводяться per vaginam — *suppositoria vaginalia*. Останні, у залежності від форми, поділяються на *globuli* — кульки, *ovula* — овули (ovum, i *n* — яйце), *bacilli* — палички, *pessaria* (pessarium, ii *n*) — песарії.

Bacilli — різновидність свічок, які вводяться у свищі, сечовивідний канал, у порожнину носа. У рецептах вказується довжина та діаметр паличок.

Палички, що вводяться у порожнину матки, називаються *uretoria* (uretorium, ii *n*).

IV. Пластирі — emplastra

Пластирі — м'яка форма ліків для зовнішнього застосування, що розм'якшується при температурі тіла та прилипає до шкіри.

За агрегатним станом поділяються на *emplastra dura et fluida* — пластирі тверді та рідкі.

Гірчичники — *chartae Sinapis seu sinapismata* — різновиди пластирів.

Sinapismus-saccinus activatus — гірчичник-пакет активований.

V. Пілюлі — pilulae

Пілюля — дозована форма ліків для внутрішнього застосування, маленька кулька масою від 0,1 до 0,5.

Пілюлі вагою більше 0,5 називаються болюсами — *boli;* менше 0,1 називаються гранулами — *granula*.

Аерозолі — aërosola

Аерозолі — це дисперсні системи, в яких дисперсним середовищем є газ або газова суміш, а дисперсна фаза складається із твердих часток або рідини.

Існують *aërosola pro inhalationibus seu aërosola interna et aërosola externa* — аерозолі для інгаляцій або аерозолі внутрішні та аерозолі зовнішні.

§ 182. Термінологія Державної Фармакопеї України

У Державній Фармакопеї України (Харків, 2001), розробленій на підставі Європейської Фармакопеї, надається наступна класифікація форм ліків:

1. *Auricularia* — вушні лікарські засоби:

Guttae auriculares (auristillae, otoguttae) et aërosola — вушні краплі й аерозолі;

Medicamenta auricularia mollia — вушні м'які лікарські засоби;

Pulveres auriculares — вушні порошки;

Irrigationes auriculares — вушні промивки;

Tampona auricularia — вушні тампони.

2. *Granula* — гранули:

Granula spargentia (effervescentia) — гранули шипучі;

Granula obducta — гранули, покриті оболонкою;

Granula enterosolubilia — гранули кишковорозчинні;

Granula cum exliberatione modificata — гранули з модифікованим вивільненням.

3. *Extracta* — екстракти:

Extracta fluida, spissa, sicca — екстракти рідкі, густі, сухі.

4. *Capsulae* — капсули:

Capsulae durae — тверді капсули;

Capsulae molles — м'які капсули;

Capsulae enterosolubiles — кишковорозчинні капсули;

Capsulae cum exliberatione modificata — капсули з модифікованим вивільненням.

5. *Medicamenta vaginalia* — вагінальні лікарські засоби:

(Medicamenta ad usum vaginalem)

Suppositoria vaginalia (pessaria fluxa) — вагінальні супозиторії (песарії литі);

Tabulettae vaginales (pessaria pressa) — вагінальні таблетки (песарії пресовані);

Capsulae vaginales (pessaria obducta) — вагінальні капсули (песарії з оболонкою);

Spumae vaginales (Musci vaginales) — вагінальні піни;

Tampona vaginalia — вагінальні тампони;

6. *Medicamenta parenteralia* — парентеральні лікарські засоби:

Medicamenta injectabilia — ін'єкційні лікарські засоби;

Medicamenta intravenosa infusionia — внутрішньовенні інфузійні лікарські засоби;

Concentrata pro medicamentis injectabilibus seu intravenosis infusionibus — концентрати для ін'єкційних або внутрішньовенних інфузійних лікарських засобів;

Pulveres pro medicamentis injectabilibus seu intravenosis infusionibus — порошки для ін'єкційних або внутрішньовенних інфузійних лікарських засобів;

Implantata — імплантати.

7. *Medicamenta rectalia* — ректальні лікарські засоби:

Suppositoria rectalia — ректальні супозиторії;

Capsulae rectales — ректальні капсули;

Solutiones et suspensiones rectales — ректальні розчини і суспензії;

Pulveres et tabulettae pro praeparatione solutionum seu suspensionum rectalium — порошки і таблетки для приготування ректальних розчинів або суспензій;

Medicamenta mollia ad usum rectalem — м'які лікарські засоби для ректального застосування;

Spumae (musci) rectales — піни ректальні;

Tampona rectalia — тампони ректальні;

8. *Medicamenta, quae sub pressu sunt (Medicamenta sub pressu)*— лікарські засоби, що знаходяться під тиском.

9. *Medicamenta mollia ad usum localem* — м'які лікарські засоби для місцевого застосування:

Unguenta — мазі (*unguenta hydrophobica* — гідрофобні мазі, *unguenta hydrophobica absorbta* — гідрофобні абсорбційні мазі, *unguenta hydrophilica*— гідрофільні мазі).

Cremores — креми (*cremores hydrophilici* — гідрофільні креми, *cremores hydrophobici* — гідрофобні креми).

Gela — гелі (*gela hydrophobica* — гідрофобні гелі, gela *hydrophilica* — гідрофільні гелі).

Pasta — пасти.

Linimenta — лініменти.

10. *Medicamenta nasalia* — назальні лікарські засоби:

Guttae nasales (guttae ad usum nasalem) et aërosola fluida — назальні краплі та рідкі аерозолі;

Pulveres nasales — назальні порошки;

Medicamenta nasalia mollia — назальні м'які лікарські засоби;

Collunoria (irrigationes nasales) — назальні промивки;

Buginaria (bacilli nasales) — назальні палички, бугінарії.

11. *Tincturae* — настоянки.

12. *Ocularia* — очні лікарські засоби:

Oculoguttae, guttae ophthalmicae, guttae pro oculis — очні краплі, краплі для очей;

Fomenta ocularia frigida (Fomenta ophthalmica frigida) — очні примочки;

Medicamenta ocularia mollia (medicamenta ophthalmica mollia, medicamenta mollia pro oculis) — очні м'які лікарські засоби (*unguenta, cremores, gela pro conjunctiva* — мазі, креми, гелі для кон'юнктиви);

Lamellae oculares, lamellae ophthalmicae — очні ламелі, очні пластинки;

Membranae (membranulae) oculares, membranae ophthalmicae — очні плівки;

13. *Spumae medicatae (musci medicati)* — піни медичні;

14. *Pulveres ad usum externum (pulveres ad usum dermaticum)* — порошки для зовнішнього застосування.

15. *Pulveres ad usum oralem* — порошки для орального застосування:

Pulveres spargentes (effervescentes) — порошки шипучі;

Pulveres «ex tempore» — порошки «ex tempore»;

(*pulveres extemporales* — порошки екстемпоральні).

16. *Medicamenta fluida ad usum oralem* — рідкі лікарські засоби для орального застосування:

Medicamenta oralia fluida — оральні рідкі лікарські засоби;

Pulveres et granula pro solutionibus et suspensionibus oralibus — порошки і гранули для оральних розчинів і суспензій;

Sirupi — сиропи.

17. *Tabulettae* — таблетки:

*Tabulettae inobducta*e — таблетки без оболонки;

Tabulettae obductae — таблетки покриті оболонкою;

Tabulettae spargentes (effervescentes) — таблетки шипучі;

Tabulettae solubiles — таблетки розчинні;

Tabulettae dispersae — таблетки дисперговані;

Tabulettae enterosolubiles — таблетки кишковорозчинні;

Tabulettae cum exliberatione modificata — таблетки з модифікованим вивільненням;

Tabulettae ad usum in cavitate oris — таблетки для застосування у ротовій порожнині.

§ 183. Офіцинальні форми ліків, що використовуються за кордоном

За агрегатним станом ліки поділяються на:

1. Medicamenta dura — тверді ліки.
2. Medicamenta fluida — рідкі ліки.
3. Medicamenta mollia — м’які ліки.
4. Medicamenta volatilia — леткі ліки.

За способом застосування ліки поділяються на:

1. Injectiones — ін'єкції, ліки для ін'єкцій.

2. Conspersiones — найдрібніші порошки для присипок, для вдування.

3. Auristillae — вушні краплі.

4. Formae orales fluidae et durae — оральні (per os) форми ліків рідкі і тверді.

5. Aërosola interna (pro inhalationibus) et externa — аерозолі внутрішні (для інгаляцій) і зовнішні.

Форми ліків, які вживаються за кордоном

Applicationes — аплікації (applicatio, ōnis *f*), рідкі або мазеподібні препарати, що наносяться на шкіру.

Auristillae — вушні краплі (auristillae, ārum *f*).

Balsama — бальзами (balsamum, i *n*) — ароматичні рідини з рослин, що містять органічні безазотні речовини, ефірні олії, смоли etc.

Buginaria — бугінарії, медичні палички (buginarium, ii *n*) для введення в носовий отвір.

Cacheta — кахети (cachetum, i *n*), крохмальні капсули або облатки (oblata, ae *f*).

Carameles — карамелі (caramel, is *m*), тверді препарати, приготовлені на зразок цукерок.

Cataplasmata — припарки (cataplasma, tis *n*), напівтверді препарати для нанесення на шкіру.

Collunoria — рідини для промивання носа (collunorium, ii *n*).

Collutoria — рідини для промивання рота (collutorium, ii *n*).

Conspersiones — присипки (conspersio, ōnis *f*), дуже дрібні порошки, що містять лікарські речовини і крохмаль або тальк.

Cremores — креми (cremor, oris *m*), напіврідкі препарати, менш в'язкі, ніж мазі. Використовуються для лікування шкіри. Існують також креми вагінальні.

Enemata seu clysmata — клізми (enema, tis *n*; clysma, tis *n*), розчини для введення в пряму кишку (per rectum). Можуть бути лікувальними, живильними, очищувальними.

Gargarismata — полоскання (gargarisma, tis *n*), рідкі ліки для полоскання рота, горла.

Glycerina — гліцерини (glycerinum, i *n*), розчини антисептичних або в'яжучих речовин у гліцерині.

Haustus — ковтки (haustus, us *m*), рідкі лікарські препарати, призначені на один ковток. Застосовуються рідко, у нашій країні не використовуються.

Inhalationes — інгаляції (inhalatio, ōnis *f*), рідини, призначені для введення лікарських речовин через дихальні шляхи.

Irrigationes — іригації, промивання (irrigatio, ōnis *f*), рідкі препарати для омивання й орошення поверхні шкіри, ран.

Lamellae — пластинки, ламелі, плівки (lamella, ae *f*).

Limonata — лимонади (limonatum, i *n*), готуються ex tempore з води, цукру, лимонної, фосфорної, сірководневої, молочної кислоти.

Linctus — лінктуси (linctus, us *m*), солодкі мікстури з лікарськими речовинами (лінктус із кодеїном для дітей, із іпекакуаною etc.).

Lotiones — лосьйони (lotio, ōnis *f*), рідкі препарати для нанесення на шкіру або для промивання очей, носа, гортані, вуха.

Magmata — магми (magma, tis *n*).

Membranulae seu membranae — плівки, оболонки (membranula, ae *f*; membrana, ae *f*). *M*embranulae ophthalmicae — очні плівки.

Microcapsulae, *microsphaerae* — мікрокапсули, мікросфери. Мають розмір 1–1000 мкм, призначаються для введення в судини.

Nanocapsulae, nanosphaerae — нанокапсули, наносфери (nanus, i *m* — карлик). Використовуються у формі спансул та медул, які містять від 50 до 400 мікродраже з різним періодом розчинення лікарських речовин.

Naristillae — очні краплі (naristillae, ārum *f*).

Nebulae — орошення (nebula, ae *f*). Водні, олійні, спиртові розчини.

Oculenta — очні мазі (oculentum, i *n*).

Oleosaccharum — маслоцукор (oleosaccharum, i *n*), суміш цукру з ефірними оліями, використовується як remedium corrigens.

Oxymel — оксимед, оцетомед (oxymel, is *n*). У США, Англії використовують oxymel simplex — простий оксимед, oxymel Scillae оксимед морської цибулі, oxymel Ipecacuanhae — оксимед іпекакуани.

Pelettae — пелети (peletta, ae *f*), капсули, що вживлюються під шкіру хірургічним шляхом.

Potiones — напої (potio, ōnis *f*), підсолоджені мікстури, у складі яких активні речовини, сиропи, вода.

Saturationes — сатурації; рідини, насичені газом (saturatio, ōnis *f*).

Tabulettae — таблетки. У Міжнародній Фармакопеї таблетки називаються compressi, у США, Японії — tabellae, у Португалії — compressa, у Румунії — comprimae.

*Trochisci, pastillae, rotula*e — пастилки, коржики, які готуються змішуванням лікарських речовин із цукром і слизами, використовуються у стоматологічній практиці (trochiscus, i *m*; pastilla, ae *f*; rotula, ae *f*).

*TS — therapeuticum system*a — терапевтична система. TS за способом застосування поділяються на пероральні, трансдермальні (trans derma — через шкіру).

TTS — therapeuticum transdermale systema — терапевтична трансдермальна система.

Vapores — ліки для інгаляцій (vapor, ōris *m* — пар).

Останнім часом з'являються нові лікарські форми: *infusio, ōnis f* — інфузія; *retard compressi* — ретард-таблетки; *film compressi* — фільм-таблетки (таблетки, покриті нерозчинною оболонкою з отвором); *depot compressi* — депо-таблетки; *compressi granulas* — таблетки-гранулят; *capsulae forte* — капсули форте; *depot capsulae* — депо-капсули; *capsulae retard* — капсули-ретард; *capsulae pro inhalationibus* — капсули для інгаляцій; *spray solutio* — спрей-розчин; *spray pulvis* — спрей-порошок; *spray nasalis* — спрей назальный; *sirupus forte* — сироп форте etc.

§184. Контрольні питання

1. На які групи діляться лікарські форми за агрегатним станом?
2. На які дві групи діляться лікарські препарати в залежності від шляху введення в організм?
3. Назвіть тверді форми ліків.
4. Як поділяються порошки за кількістю інґредієнтів; за способом застосування; за дозуванням?
5. Назвіть шляхи введення порошків в організм.
6. У чому видаються порошки?
7. Які є таблетки за способом приготування?

8. Як називаються таблетки, що застосовуються перорально; сублінґвально; для отримання ін'єкційних розчинів; для полоскання та спринцювання?

9. Які є збори за призначенням?

10. У чому видаються збори?

11. Назвіть рідкі форми ліків.

12. На які групи діляться розчини в залежності від розчинника?

13. Назвіть моделі назв настоїв та відварів.

14. На які групи діляться екстракти в залежності від екстрагувальної речовини?

15. Назвіть єдиний ефірний екстракт.

16. Які є екстракти за консистенцією?

17. На етикетках якої форми ліків є додатковий напис «Перед вживанням збовтати»?

18. Які ви знаєте емульсії?

19. Назвіть м'які форми ліків.

20. Які є піхвові свічки в залежності від форми?

21. У чому полягає особливість приписування паличок?

22. До якої форми ліків відносяться гірчичники?

23. Які аерозолі ви знаєте?

§ 185. Вправи

I. Перекладіть латинською мовою:

1. Ретинолу ацетат у гранулах. 2. Ароматичний збір для ванн. 3. Драже та мікродраже. 4. Калію перманґанат — простий порошок. 5. Присипка для дітей — складний порошок. 6. Видай у паперовому мішечку. 7. Фолієва кислота часто вживається з вітаміном B_{12}. 8. Порошок синтоміцину видається в желатинових капсулах, закритих кришечкою. 9. Вода перцевої м'яти, спиртова вода коріандру, вода кропу — ароматичні води. 10. Сироп ревеню, сироп солодки, сироп алтеї — лікарські препарати. 11. Найчастіше солодку вживають у мікстурах. 12. Настій коріння алтеї. 13. Краплі для очей з прополісом. 14. Настій зі стовпчиків з приймочками кукурудзи 20,0–200 мл. 15. Рідкий екстракт алое готується з консервованого листя алое. 16. Деякі розчини приписують у ректальних піпетках. 17. Густі та сухі екстракти приписуються у формі порошків, таблеток, пілюль,

свічок. 18. Додай асептично II краплі настоянки строфанту до розчину. 19. Змішай ефірний екстракт чоловічої папороті з очищеним медом. 20. Скипидар з метилсаліцилатом для втирання. 21. Є такі піхвові свічки: кульки, овулі, песарії, палички. 22. Масло какао як формоутворюючий засіб для приготування свічок та кульок застосовується з 1710 року, вказується в усіх фармакопеях. 23. Пасти, креми, гелі, лініменти — різновиди мазей. 24. Змішай 20,0 хлороформу з 40,0 обліпихової олії, щоб утворився лінімент. 25. Мазь геліоміцину приписується для інтраназального застосування.

II. Перекладіть рецепти латинською мовою, запишіть їх повністю та у скороченні:

1. Візьми: Парацетамолу
   Кислоти ацетилсаліцилової по 0,25
   Кофеїну-бензоату натрію 0,1
   Змішай, нехай утвориться порошок
   Видати такі дози числом 10
   Позначити:
2. Візьми: Гранули амідопірину 0,0025
   Видай числом 5
   Познач:
3. Візьми: Розчину атропіну сульфату 0,1% 1,0
   Видати такі дози числом 12 в ампулах
   Позначити:
4. Візьми: Екстракту чоловічої папороті густого 0,5
   Видай такі дози числом 12 у желатинових капсулах
   Познач:
5. Візьми: Рибофлавіну 0,001
   Кислоти боратної 0,2
   Води для ін’єкцій 10 мл
   Змішай.
   Видай.
   Познач:
6. Візьми: Скипидару
   Хлороформу по 15 мл
   Метилсаліцилату 10 мл
   Змішай, нехай утвориться лінімент
   Видай.
   Познач:

7. Візьми: Простого свинцевого пластиру 50,0
Видати.
Позначити:

8. Візьми: Супозиторії з синтоміцином 0,25 числом 6
Видати.
Позначити:

9. Візьми: Хлорбутанолгідрату 0,5
Масла какао скільки потрібно, щоб утворилася свічка
Видай такі дози числом 12
Познач:

10. Візьми: Дикаїну 0,05
Фенолу 1,0
Очищеної води 3,0
Плюмбуму оксиду скільки потрібно
Змішай, нехай утвориться паста
Видай.
Познач:

§ 186. Афоризми

1. *Qui scribit, bis legit.* — Хто пише, двічі читає.
2. *Tertium non datur.* — Третього не дано.
3. *Omnia mea mecum porto.* — Все своє ношу з собою.
4. *Alter ego.* — Друге я (однодумець).
5. *Ex nihilo nihil.* — З нічого — ніщо.
6. *Semel scriptum, decies lectum.* — Раз написано — десять разів прочитано.
7. *Liber est mutus magister.* — Книга — це німий учитель.
8. *Nemo fit casu bonus.* — Ніхто не стає хорошою людиною випадково.

ЗАНЯТТЯ № 43

§ 187. Систематизація відомостей про прийменники

Як відомо, у фармацевтичній термінології прийменники вживаються досить часто: у рецептурних виразах; у виразах, які позначають шляхи введення лікарських препаратів; у спеціальних виразах, у назвах препаратів та ін.

I. Прийменники в рецептурних виразах:

Da Detur (Видай. Нехай буде видане)	*in capsulis gelatinosis operculatis* — у капсулах желатинових, закритих кришечкою; *in tabulettis obductis* — у таблетках, покритих оболонкою; *in ampullis* — в ампулах; *in spritz-tubulis* — у шприц-тюбиках; *in lagena, olla, scatula, tuba (metallica)* — у пляшці, у баночці, у коробочці, у тубі (металевій); *in vitro nigro (fusco, flavo)* — у пляшці чорній *ad vitrum nigrum (fuscum, flavum);* (темній, жовтій); *in charta cerata, paraffinata* — у папері навоскованому, парафінованому; *in capsulis amylaceis seu in oblatis* — у крохмальних капсулах або облатках; *in rectiolis* — у ректальних піпетках.
Da Dentur	*tales doses numero 6 in scatula*. — Видай (Нехай будуть видані) такі дози числом 6 у коробочці.

Extende supra linteum. — Намаж на полотно.

Divide in partes aequales numero 12. — Розділи на рівні частини числом 12.

Misce, ut fiat massa, e qua formentur pilulae numero 60. — Змішай, щоб утворилася маса, з якої сформувати пілюлі числом 60.

У частині рецепта *Designatio materiarum* вживається прийменник **ad** — до.

Rp.: Ichthyoli 1,25
Zinci oxydi
Amyli Tritici ana 12,5
Vaselini ad 50,0
Misce, fiat pasta
Da.
Signa:

Якщо через відсутність в аптеці інґредієнта ліки готуються без нього, то проти цієї назви на дублікаті рецепта пишеться прийменник «**sine**» — без. Це означає, що ліки приготовлено без цієї речовини. У відварах та настоях перед кількістю можна вживати прийменник **ex** — з.

decoctum corticis Quercus (ex) 10,0–200 ml
infusum herbae Leonuri (ex) 15,0–200 ml

II. Прийменники у виразах, які вказують шляхи та способи введення лікарських засобів:

per os	— перорально, через рот
per rectum	— ректально, через пряму кишку
per vaginam	— вагінально, через піхву
intra venam	— у вену, внутрішньовенно
intra arteriam	— в артерію, внутрішньоартеріально
intra musculos	— у м'язи, внутрішньом'язово
sub linguam	— під язик, сублінґвально
sub cutem	— під шкіру, субкутанно
retro buccam	— за щоку, ретробукально
per injectionem	— шляхом ін'єкції
per frictionem	— шляхом розтирання
per aspersionem	— шляхом присипки
per inhalationem	— шляхом інгаляції
trans derma	— через шкіру, трансдермально.

III. Прийменники у спеціальних фармацевтичних виразах:

ad usum internum, externum, proprium (pro usu interno, externo, proprio)	— для внутрішнього, зовнішнього, власного вживання
pro injectionibus	— для ін'єкцій

pro aspersione	— для присипки
pro inhalatione	— для інгаляції
pro frictione	— для втирання
pro cataplasmate	— для припарки, для компресу
pro gargarismate	— для полоскання
pro balneis (balneo)	— для ванн (ванни)
pro narcosi	— для наркозу
pro dosi	— на один прийом (разова доза)
pro die	— на день (добова доза)
pro auctore, pro me	— для автора, для мене
pro infantibus	— для дітей
pro centum	— на 100
pro mille	— на 1000
pro roentgeno	— для рентгену
in vitro	— у пробірці
in vivo	— на живому (організмі)
contra tussim	— проти кашлю
contra pertussim	— проти коклюшу
contra febrim	— проти лихоманки
contra scabiem	— проти корости
conrta rabiem	— проти сказу
contra odontalgiam	— проти зубного болю
per se	— у чистому вигляді, хімічно чистий
ex tempore	— у разі потреби, екстемпорально.

IV. Прийменники вживаються в номенклатурних назвах:

Suppositoria cum extracto Belladonnae, pulvis Ampicillini pro suspensione, suppositoria cum Dimedrolo pro infantibus, aether pro narcosi, tabulettae contra tussim, infusum rhizomatum cum radicibus Valerianae, pulvis cum Oxytetracyclino pro suspensione, membranulae ophthalmicae cum Florenalo, linimentum Synthomycini 1% cum Novocaino, Trichloraethylenum pro narcosi, elixir pectorale seu elixir cum extracto Glycyrrhizae, membranulae ophthalmicae cum Neomycini sulfate.

V. Прийменники вживаються як словотвірні елементи:

Наприклад: **per**tussis, **in**activatus, **in**solubilis, **in**divisus, **de**puratus, **de**corticatus, **de**coctum, **sub**nitras, **sub**cutaneus, **sub**lingualis, **supra**cutaneus, **sub**amarus, **intra**venosus, **intra**muscularis, **ex**temporalis, **per**oralis, **retro**buccalis, **trans**dermalis.

§ 188. Контрольні питання

1. Які прийменники вживаються в стандартних рецептурних виразах?

2. Назвіть вирази, в яких вживається прийменник ad.

3. Назвіть рецептурний вираз, в якому вживається вираз «e qua».

4. Який прийменник вживається в designatio materiarum?

5. Коли пишеться прийменник «sine» на дублікатах рецепта?

6. Які прийменники вживаються у виразах, що вказують на шляхи та способи введення лікарських засобів?

7. Які прийменники вживаються у спеціальних фармацевтичних виразах?

8. Які прийменники використовуються у назвах лікарських препаратів?

9. Назвіть прийменники, які використовуються як словотвірні елементи.

§ 189. Вправи

✍ *1. Запишіть латинські прийменникові вирази, від яких утворені прислівники; перекладіть їх українською мовою:*

Сублінґвально, перорально, екстемпорально, ретробукально, ректально, вагінально, субкутанно, трансдермально.

✍ *2. Допишіть пропущені прийменники, перекладіть вирази:*
... tussim, ... olla, ... me, ... infantibus, ... buccam, ... se, ... cutem, ... injectionibus, ... vivo, ... cataplasmate, ... venam, ... tempore, ... vaginam, ... roentgeno, ... os, ... rabiem, ... rectum, ... dosi, ... die, ... scabiem, ... usum externum, ... usu interno, ... balneis, ... centum, ...odontalgiam, ... frictionem, ... vitrum fuscum, ... vitro nigro, ... scatula, ... tabulettis obductis, ... pertussim, ... linguam, ... gargarismate, ... frictione, ... balneo...

📖 *3. Перекладіть вирази українською мовою:*

a) Pro injectionibus, per se, pro usu interno, ad 200,0, contra tussim, pro dosi, pro auctore, pro die, ex tempore, per rectum, sub linguam, pro aspersione, intra musculos, per frictionem, trans derma, sub cutem, pro me.

b) Dentur tales doses numero 12. Divide in partes aequales. Misce, ut fiat pulvis subtilissimus. Sterilisetur! Da in tabulettis obductis. Misce, fiant species. Signetur. Misce, ut fiat suppositorium rectale. Misceatur. Detur in charta cerata. Solutio Camphorae oleosa ad usum externum. Membranulae ophthalmicae cum Pilocarpini hydrochlorido. Detur in vitro nigro. Solutio Acidi borici in Glycerino 10%. Barii sulfas pro roentgeno. Vaccinum contra rabiem. Remedium pro dosi et pro die.

✍ *4. Перекладіть вирази латинською мовою:*

1. Видай жовчогінний збір у паперових мішечках. 2. Нехай будуть видані такі дози числом 6 в ампулах. 3. Настій квіток ромашки для полоскання. 4. Форми ліків для дітей. 5. Приготуй розчин для ін'єкцій. 6. Нехай буде виданий лінімент у баночці. 7. Розділи на рівні частини числом 10. 8. Таблетка нітрогліцерину сублінґвальна. 9. Очні плівки з неоміцину сульфатом. 10. Аерозолі використовуються для зовнішнього застосування, для інгаляцій. 11. Суспензія — форма ліків, яку готують змішуванням нерозчинних речовин з водою, олією, гліцерином. 12. Свічки вводяться ректально, вагінально.

✍ *5. Перекладіть речення латинською мовою:*

1. Візьми глюкози до 50,0. 2. Розділи пілюльну масу на рівні частини числом 30. 3. Видати такі дози числом 12 у паперових мішечках. 4. Намаж пластир на полотно. 5. Змішай, щоб утворилася маса, з якої сформувати пілюлі числом 60. 6. Видай порошки у навоскованому папері.

§ 190. Афоризми

1. Maximus in minimis. — Великий у малому.
2. Homo novus. — Нова людина.
3. Abusus non tollit usum. — Зловживання не відмінює вживання.
4. Ridendo castigat mores. — Сміхом виправляє нрави.
5. Caelum non animum mutant, qui trans mare currunt. — Ті, що виїздять за море, міняють тільки небо, а не душу.

ЗАНЯТТЯ № 44
Особливості вживання латинської номенклатури в гомеопатії

§ 191. Загальні відомості з історії гомеопатії

Слово «гомеопатія» утворено із двох грецьких слів ‘ὅμοιοσ — подібний і πάθοσ— страждання, тобто «лікування чимось, що викликає ефект, подібний до самого страждання». Основний принцип цього методу: «Подібне подібним лікується» (Similia similibus curantur). Для лікування хворих у гомеопатії застосовуються малі дози речовин, великі дози яких можуть викликати у людей стан, аналогічний захворюванню. Лікарі-гомеопати дотримуються єдиного медичного принципу — лікувати хворого, а не хворобу. Засновником гомеопатії як терапевтичної системи лікування є німецький вчений-медик, приват-доцент Лейпцігського університету Самуїл Ганеман (1755–1843 рр.). Уперше С. Ганеман сформулював принципи гомеопатії у роботі «Досвід нового принципу для знаходження цілющих властивостей лікарських речовин» у 1796 р. У 1810 р., після майже 20 років практичного застосування гомеопатичного методу лікування хворих, С. Ганеман публікує книгу «Органон лікарського мистецтва» (’ὄργανον— інструмент, знаряддя), що є основною робатою з гомеопатії. Книга була перекладена багатьма мовами, багаторазово перевидавалася, не втрачаючи своєї цінності майже 200 років потому. Відношення до гомеопатії в історичному розвитку було різним — від поклоніння до повного заперечення і забуття. У теперішній час гомеопатичний метод лікування хворих використовується більш ніж у 70 країнах світу. Найважливіше досягнення гомеопатії — висока ефективність лікування хворих. Чим більше в гомеопатії фіксується позитивних результатів лікування, тим частіше лікарі в усьому світі звертаються до гомеопатичного методу. Обсяг виробництва гомеопатичних лікарських засобів у світі за останні 15 років збільшився у 10 разів.

В Україні гомеопатія почала розвиватися у 30-ті роки XIX ст. У Києві, Харкові, Полтаві, Чернігові, Кам’янці-Подільському були створені товариства лікарів-гомеопатів, відкриті гомеопатичні лікувальні заклади, перші аптеки (у Києві — у 1835 р., у Харкові — у 1894 р., в Одесі — у 1892 р.).

Сьогодні гомеопатія переживає друге народження. Так, практично у всіх областях України створені спеціалізовані гомеопатичні аптеки (їх більше 30) і відділи, у яких готують та відпускають населенню гомеопатичні препарати.

Також у багатьох містах України існують гомеопатичні товариства. З метою консолідування зусиль лікарів та фармацевтів з відродження і розвитку в країні гомеопатичного методу лікування і виробництва вітчизняних препаратів створені Асоціація гомеопатів України (травень 1999 р.), і Товариство гомеопатичної фармації (листопад 1999 р.)

§ 192. Гомеопатичні форми ліків

Гомеопатичні форми ліків за консистенцією, як і в алопатичній медицині, поділяються на тверді, рідкі, м'які та аерозолі (спреї).

Тверді форми ліків:

Порошки (тритурації) — *Triturationes (trituratio, ōnis f)*

Гранули — *Granula (granulum, i n)*

Таблетки — *Tabulettae (tabuletta, ae f)*

> Гомеопатичні тверді лікáрські форми не ковтають, запиваючи водою, а розсмоктують у роті, попередньо прополоскавши ротову порожнину.

Рідкі форми ліків:

Гомеопатичні розведення — *Solutiones et dilutiones homeopathicae (solutio, onis f; dilutio, onis f)*.

Настоянки (тінктури) — *tincturae (tinctura, ae f)*

Краплі — *guttae (gutta,ae f)*

Розчини для ін'єкцій — *Solutiones pro injectionibus*

Олії — *olea (oleum, i n)*

Лініменти (оподельдоки) — *opodeldoc*.

М'які форми ліків:

Мазі — *unguenta (unguentum, i n)*

Супозиторії — *suppositoria (suppositorium, ii n)*.

Аерозолі:

Гомеопатичні препарати газоподібної консистенції — спреї (*spray*).

У книзі «Гомеопатичні лікарські засоби» В. Швабе, що є гомеопатичною фармакопеєю, лікарські засоби поділяються на такі групи:

рідкі ліки (дилюції) — *dilutiones (dilutio, ōnis f)*

ліки у порошку (тритурації) — *triturationes (trituratio, onis f)*

ліки у крупинках (гранули та кульки) — *granula et globuli (granulum, i n; globulus, i m)*

мазі — *unguenta (unguntum, i n)*

рідини для розтирання (оподельдоки) — *opodeldoc (opod.)*.

Ін'єкційні препарати, що містять тільки один активний інґредієнт, називаються *ин'єлі — injeel* (утворено від лат. injectio, ōnis *f* — ін'єкція). Наприклад: Belladonna-Injeel, Angio-Injeel. Комплексні ін'єкційні та пероральні препарати звичайної і посиленої дії називаються *гомакорди — homacord*. Наприклад, Belladonna-Homacord. Лікарські засоби в гомеопатії, як і в алопатії, підрозділяються на дозовані (ін'єкційні препарати, гранули, таблетки, свічки) і недозовані (оподельдоки, мазі, олії, розтирання). Шляхи введення гомеопатичних ліків: *per os* (перорально), *sub linguam* (сублінґвально), *per rectum* (ректально), *per injectionem* (ин'єкційно), *supra cutem* (супракутанно), нанесенням на слизові оболонки.

§ 193. Про назви гомеопатичних лікарських препаратів

Слід зазначити, що в гомеопатії не існує чітких правил утворення латинських назв лікарських препаратів. Як назви препаратів, отриманих із рослин, використовуються повні латинські ботанічні назви або їх синоніми, застарілі ботанічні назви, назви роду, видові означення. Українськими та російськими назвами гомеопатичних препаратів рослинного походження звичайно є транслітеровані латинські назви рослин. Наприклад:

Apocynum — Апоцинум (препарат з Apocynum cannabinum L. — кендир коноплевий)

Allium sativum — Аліум сативум (препарат з Allium sativum L. — часник городній)

Millefolium — Мілефоліум (препарат з Achillea millefolium L. — деревій звичайний)

Senna — Сена (препарат з Cassia acutifolia Del. — касія гостролиста).

Латинські назви хімічних елементів, кислот, оксидів та солей також можуть бути вживані як назви гомеопатичних лікарських засобів. Українськими та російськими назвами таких препаратів, зазвичай, є транслітеровані латинські назви або переклад хімічного терміна. Наприклад:

Iridium — Іридій

Aurum iodatum — Аурум йодатум

Plumbum aceticum — Плюмбум ацетикум

Aluminium oxydatum — Окис алюмінію.

Деякі фірми дотримуються принципів утворення назв препаратів, традиційних для алопатичної медицини. Так, наприклад, порівняно невелика група препаратів утворюється з використанням стандартного суфікса -in- (Allergin, Lupulinum, Potencinum, Phytotussinum, Bellandinum etc.). Різні гомеопатичні фірми використовують специфічні принципи утворення патентованих назв препаратів. Наприклад, міжнародний концерн «Едас» випускає препарати під однією загальною назвою «Едас» з цифровими доповненнями, де від Едас–101 до Едас–150 це краплі, Едас–201, 202, 203 — мазі, Едас–401, 402 — розтирки, Едас–801, 802 — олії, від Едас–903 до Едас 953 — гранули. Американська фірма «Біолайн» називає свої препарати, наприклад, Біолайн артрит, Біолайн біль, Біолайн киньпалити, Біолайн застуда, Біолайн нервозність та ін. Російські фірми випускають препарати «Авиа-море», «Вернисон», «Возрастон», «Климаксан», «Нетизжог», «Мигрин», «Антизапой», «Невросед», «Урорегулан», «Стоптокс» та ін.

Українська фірма «Арніка» випускає препарати Антигрипін–ARN, Сноверин–ARN, Фарингол–ARN, Спазмінал–ARN, Алергін–ARN, Кордалон–ARN.

§ 194. Хімічна номенклатура

Хімічні елементи

У гомеопатії вживаються ті ж хімічні елементи, що й в офіційній медицині, а також деякі інші (Aurum — золото, Cadmium — кадмій, Stannum — олово, Platinum — платина,

Radium — радій, Selenum — селен, Cobaltum — кобальт, Iridium — іридій, Niccolum — нікель). Іменник Arsenicum (арсен, миш'як) використовується у стягненій формі — Arsenum. Natrium транслітерується як натріум і натрум, Kalium — як каліум і калюм. Сурма, як і в деяких європейських країнах, називається Antimonium. Ртуть має дві синонімічні назви: Hydrargyrum, і *n* та Mercurius, іі *m*.

§ 195. Вправи

✍ *I. Запишіть назви хімічних елементів латиною та подайте їх українську транскрипцію:*

Срібло, золото, свинець, сурма, олово, ртуть (2 синоніми), платина, свинець, кобальт, мідь, барій, калій, миш'як, маґній, цинк, натрій.

§ 196. Номенклатура кислот

Латинські назви кислот у гомеопатичній практиці використовуються ті ж, що й в офіційній медицині. Українською та російською мовами вони можуть транслітеруватись чи, рідше, перекладатись. Наприклад:

Acidum oxalicum — ацидум оксалікум (щавлева кислота)

Acidum aceticum — ацидум ацетікум (оцтова кислота)

Acidum formicicum — ацидум форміцикум (мурашина кислота)

У назві хлоридної (хлороводневої, соляної) кислоти використовуються два означення: hydrochloricum та muriaticum (Acidum muriaticum seu Acidum hydrochloricum).

§ 197. Вправи

✍ *I. Запишіть латиною назви кислот — гомеопатичних препаратів; подайте їх переклад українською мовою:*

Ацидум саліцилікум, ацидум бензоікум, ацидум муріатикум, ацидум пікринікум, ацидум фосфорикум, ацидум карболікум, ацидум гідрофлюорикум, ацидум гідроціанікум, ацидум нітрикум, ацидум сульфурикум.

§ 198. Номенклатура солей

У гомеопатії латинські назви солей будуються за I («старим») способом, характерним для ДФ IX видання.

Іменник в Nom.	+	прикметник в Nom.	, (див. § 136)

Natrium carbonicum — натріум карбонікум (Natrii carbonas у МФ)

Zincum phosphoratum — цинкум фосфоратум (Zinci phosphidum у МФ)

Mercurius cyanatus — меркуріус цианатус (Hydrargyri cyanidum у МФ)

Латинські назви солей українською та російською мовами транслітеруються чи перекладаються за «старим» способом (Ammonium carbonicum — амоніум карбонікум; Natrium silicicum — кременекислий натрій).

§ 199. Вправи

✍ *I. Транслітеруйте хімічні терміни — назви гомеопатичних препаратів, подайте їх переклад латинською мовою за міжнародним способом та перекладіть українською мовою:*

Chininum muriaticum	Antimonium arsenicosum
Cuprum arsenicosum	Kalium bichromicum
Ferrum sulfuricum	Plumbum aceticum
Ferrum iodatum	Apomorphinum hydrochloricum
Aurum iodatum	Bismuthum subnitricum
Chininum arsenicosum	Chininum arsenicicum
Calcium iodatum	Mercurius cyanatus
Lithium carbonicum	

📖 *II. Перекладіть терміни латинською мовою двома способами:*

Атропіну сульфат	Калію йодид
Стрихніну нітрат	Амілнітрит
Цинку валеріанат	Калію ацетат
Барію йодид	Ртуті ціанід
Хініну арсенід	Свинцю ацетат
Хініну гідрохлорид	Бісмуту субнітрат.

§ 200. Рецепт

Гомеопатичні лікарські засоби розділяються на дві групи:

— *офіцинальні* (виготовлені за стандартними прописами промисловим способом)

— *екстемпоральні* (et tempore), що готуються за рецептами лікарів-гомеопатів для індивідуального використання.

Рецептурний пропис у гомеопатії містить ті ж частини, що і рецепт у офіційній медицині, хоч має деякі особливості — не вживається дієслово Recipe, назви лікарських речовин пишуться латиною у називному відмінку у стовпчик:

1. Назва лікувально-профілактичної установи (штамп) — *Inscriptio*.

2. Прізвище, ініціали хворого, вік — *Nomen aegroti*.

3. Дата виписування рецепта — *Datum*.

4. Прізвище, ініціали лікаря — *Nomen medici*.

5. Перерахування лікарських речовин, ступінь розведення, кількість, вид форми ліків — *Designatio materiarum*.

6. Особливості вживання лікарського засобу — *Signatura*.

7. Підпис і печатка лікаря — *Subscriptio et sigillum medici*.

В одному рецепті може бути виписано не більше чотирьох лікарських препаратів, кожний з яких позначається арабською цифрою (1, 2, 3, 4). Приймати виписані ліки слід у тій же послідовності, в якій вони виписані. Назви ліків пишуться в називному відмінку латинською мовою, потім позначається форма лікарського препарату (дилюція — dil., тритурація — trit., гранули — gran., мазь — ung. і т. д.), кількість. Часто в рецептах не вказується кількість виписаних ліків, у таких випадках ліки видаються в кількості 10,0. Необхідно пам'ятати, що гомеопатичні ліки в рецепті виписуються відповідно до методу їхнього готування — за десятковою (децимальною) або сотенною (центисимальною) шкалою. Десяткова шкала позначається латинською буквою **D** або римською цифрою **X,** сотенна або центисимальна — латинською буквою **C** або арабською цифрою без усякої позначки.

Штамп

Степанову В.А., 38 років
15.01.2004 р.
Лікар Ільченко С.В.
1. Bryonia alba X3 10,0 gran.
2. Colocynthis X3 10,0 gran.
3. Natrium muriaticum 12 10,0 gran.
По 7 крупинок 3 рази на день за 20–30 хв. до їди по черзі.
Лікар (підпис і печатка лікаря).

Якщо в рецепті виписується один лікарський засіб, до складу якого входять кілька інґредієнтів, то лікарські препарати не нумеруються.

Штамп

Степанову В.А., 38 років
15.01.2004 р.
Лікар Ільченко С.В.
Apis 3
Arnica 3
Urtica urens 6 10,0 gran.
По 6–8 крупинок 3 рази на день за 30 хв. до їди.
Лікар (підпис і печатка лікаря).

Якщо виписується спиртовий розчин, то в рецепті вживається слово dilutio (dil.) і ставляться дві печатки (лікаря і «Для рецептів»).

Штамп

Степанову В.А., 38 років
15.01.2004 р.
Лікар Ільченко С.В.
Aconitum napel. 315,0 dil.
20 крапель на півсклянки води, пити ковтками протягом дня.
Лікар — підпис і печатка,
печатка «Для рецептів».

Нерозведені есенції і настоянки у рецептах позначаються грецькою літерою «фіта» (θ). Не вказується гомеопатичне розведення в рецептах оподельдоків або мазей, указується тільки вид форми ліків (Opod. Bryonia 100,0).

§ 201. Ботанічна номенклатура

У гомеопатії поряд з офіційними лікарськими рослинами використовується багато інших рослин. Наприклад: Solanum dulcamarum — паслін солодко-гіркий, Geleopsis segetum — жабрій посівний, Cannabis sativa — коноплі посівні та ін. На відміну від офіційної медицини в гомеопатії лікарські засоби готуються, головним чином, із свіжих рослин і їхніх частин. Назвами гомеопатичних препаратів, отриманих з рослин, в основному, є транслітеровані повні латинські ботанічні назви, назви роду або видові означення: Millefolium — Мілефоліум (від Achillea millefolium L.), Cucurbita — Кукурбіта (від Cucurbita pepo L.), Rubia — Рубія (від Rubia tinctorum L.), Viburnum opulus — Вібурнум опулюс (від Viburnum opulus), Stramonium — Страмоніум (із Datura stramonium L.), Uva ursi — Ува урсі (із Arctostaphylos uva-ursi L.), Absinthium — Абсинтіум (від Artemisia absinthium L.).

Як назва препарату іноді використовується частина синоніма ботанічної назви або застаріла назва: Bovista — бовиста (Lasiasphaera gigantean F. Smarda, синонім — Bovista gigantean Bigerd et Guill. — порхавка гігантська); Cardus marianus — Кардус маріанус (Silydum marianum Z.); Gaertn — расторопша, гострепестро; синонім — Cardus marianus, Z.; Anisum stellatum — анізум стелятум (Jllicium verum Hook. — аніс справжній, аніс зірчатий; застаріла назва рослини — Anisum stellatum Z).

Для виготовлення гомеопатичних лікарських препаратів використовується також сировина тваринного походження — виділення тварин, секрет деяких органів, витяжки з органів молодих тварин та патологічно змінених тканин людини і тварин, зміїні отрути, а також морська губка, мурахи руді, павуки та ін. Як наприклад: euspogia, ae *f* — губка; formica, ae *f* — форміка, мурашка; lytta, ae *f* — літа, мушка (шпангая); vespa, ae *f* — веспа, шершень; vipera, ae *f* — віпера, гадюка; apis, is *f* — бджола.

§ 202. Вправи

✍ *I. Транслітеруйте назви гомеопатичних лікарських засобів, отриманих з рослин. Напишіть латинську та українську ботанічні назви рослин:*

Origanum, Plantago, Aquilegia, Salvia, Menyanthes, Myrtillus, Viola, Taraxacum, Sambucus nigra, Chamomilla, Chelidonium, Boldo, Calamus, Hyoscyamus, Basillicum, Calabar, Gnaphalium, Crataegus, Catechu, Mentha piperita, Hypericum, Pinus silvestris, Ledum, Frangula.

✍ *II. Запишіть латиною назви гомеопатичних засобів рослинного походження; дайте їх переклад українською мовою:*

Бетуля альба, Калямус ароматикус, Адоніс верналіс, Юніперус комуніс, Пінус сільвестріс, Вібурнум опулюс, Самбукус нігра, Тіліа європеа, Мента піперита, Фрагаріа веска, Генціана лютеа, Югланс регіа, Популюс тремулоідес, Нігелла сатива, Вератрум альбум, Ононіс спіноза, Синапіс нігра, Арундо мавританіка, Калямус ароматикус, Евонімус європеа.

✍ § 203. Латинська термінологія, часто вживана у гомеопатичній номенклатурі

	I відміна іменників
acacia, ae *f*	акаціа(-ія)
acalypha, ae *f*	акаліфа
aethusa, ae *f*	етуза, петрушка (собача)
ambra, ae *f*	амбра
angelica, ae *f*	ангеліка, дягель, дудник
angustura, ae *f*	ангустура
aralia, ae *f*	араліа(-ія)
aurelia, ae *f*	авреліа(-ія), равлик
badiaga, ae *f*	бадяга
caltha, ae *f*	кальта, калюжниця
carica, ae *f*	карика, динне дерево
centella, ae *f*	центеля(-а)
chimaphila, ae *f*	чимафіля(-а), зимолюбка
cicuta, ae *f*	цикута
coccinella, ae *f*	кокцинеля(-а), сонечко

cochlearia, ae *f*	кохлеаріа(-ія), ложечниця
cola, ae *f* (kola, ae *f*)	кола(-я)
collinsonia, ae *f*	колінсоніа(-ія), кам'яний корінь
comocladia,ae *f*	комокладіа(-ія)
dicentra, ae *f*	дицентра
dioscorea, ae *f*	діоскореа(-ея)
dorema, ae *f*	дорема
drosera, ae *f*	дросера, росичка
echinacea, ae *f*	ехінацеа(-ея), рудбекія
euphorasia, ae *f*	еуфоразіа(-ія), очанка
euphorbia, ae *f*	еуфорбіа(-ія), молочай
euspongia (spongia), ae *f*	еуспонгіа(-ія) (спонгія(-іа)), губка
ferula, ae *f*	феруля
formica, ae *f*	форміка, мурашка
fumaria, ae *f*	фумаріа(-ія), рутка
gaultheria, ae *f*	гаультеріа(-ія)
gratiola, ae *f*	граціоля(-а), авран, жовтець, боже дерево
grindelia, ae *f*	гринделіа(-ія)
hedeona, ae *f*	гедеона
hepatica, ae *f*	гепатика, печіночниця
kalmia, ae *f*	кальміа(-ія)
krameria, ae *f*	крамеріа(-ія)
lactuca, ae *f*	ляктука, лятук, латук
lasiasphaera, ae *f*	лязіасфера, порхавка, моруха
linaria, ae *f*	лінаріа(-ія), льонок
lobaria, ae *f*	лобаріа(-ія)
lobelia, ae *f*	лобеліа(-ія)
lytta, ae *f*	літа, мушка (шпангая)
mandragora, ae *f*	мандрагора
marsdenia, ae *f*	марсденіа(-ія)
melissa, ae *f*	меліса, лимонна трава, лимонна м'ята
mitchela, ae *f*	мітчела(-я)
momordica, ae *f*	момордика
myrica, ae *f*	мірика, тамариска
nicotiana, ae *f*	никотіана
nigella, ae *f*	нігеля(-а), чорнушка, вовнянка

paeonia, ae *f*	пеонія(-ія), півонія, мар'їн корінь
parnassia, ae *f*	парнасія(-ія), білозір
passiflora, ae *f*	пасифл(ь)ора, страстоцвіт, кавалерська зірка
paullinia, ae *f*	паулінія(-ія), гуарана
phitolacca, ae *f*	фітоляка, лаконос
picea, ae *f*	піцеа, ялина, смерека
potentia, ae *f*	потенція, доза
ptelea, ae *f*	птелеа(-ея)
pulsatilla, ae *f*	пул(ь)сатиля(-а), сон-трава, вовчий сон
quassia, ae *f*	квазія(-ія)
robinia, ae *f*	робінія(-ія), біла акація
sabadilla, ae *f*	сабадиля(-а)
sanguinaria, ae *f*	сангвінаріа(-ія)
sarsaparilla, ae *f*	сарсапариля(-а), сасапариль
saxifraga, ae *f*	саксифрага, ломикамінь
scilla, ae *f*	сциля, морська цибуля
sepia, ae *f*	сепіа(-ія), каракатиця
serenaea, ae *f*	серенеа(-ея)
simaruba, ae *f*	симаруба
spigelia, ae *f*	спігеліа(-ія)
stellaria, ae *f*	стеляріа(-ія), зірочник, мокриця, мокрець
stillingia, ae *f*	стилінгіа(-ія)
turnera, ae *f*	турнера, даміана
veronica, ae *f*	вероніка, безвергики
vespa, ae *f*	веспа, шершень
vipera, ae *f*	віпера, гадюка, змія
wyethia, ae *f*	віетіа, віеціа(-ія)
zizia, ae *f*	циціа(-ія), пастернак луговий

II відміна іменників

ailanthus, i *f*	айлант, ясень
arum, i *n*	арум, аронник
chenopodium, ii *n*	хеноподіум, лобода
chionanthus, i *m*	хіонантус, зимолюбка
colchicum, i *n*	кол(ь)хікум, пізньоцвіт
conium, ii *n*	коніум, болиголов

crocus, i *m*	крокус, шафран
delphinium, ii *n*	дельфініум, стефанова насінина
eryngium, ii *n*	ерингіум, миколайчик
gelsemius, ii *n*	гельземіус, гельземій
geranium, ii *n*	гераніум, герань
haematoxylon, i *n*	гематоксил(ь)он, кампешеве дерево
helianthemum, i *n*	геліантемум, сонцецвіт
helleborus, i *m*	гелеборус, чемерник
lamium, ii *n*	ляміум, яснотка, глуха кропива
laurocerasus, i *f*	лявроцеразус, лавровишня
lilium, ii *n*	ліліум, лілія, латаття, глечики
lobium, ii *n*	лобіум, плевели, пажитниця
lycopodium, ii *n*	лікоподіум, п'ядич, плавун, баранець
lycopus, i *m*	лікопус, вовконіг
melilotus, i *m*	мелілотус, буркун
myrtus, i *f*	мирт
nerium, ii *n* oleander, dri *m*	неріум, олеандр, олеандер
onosmodium, i *n*	оносмодіум, оносмодій
ornithogalum, i *n*	орнітогалюм, ряска
podophyllum, i *n*	подофілюм, ноголисник
petroselinum, i *n*	петрозелінум, петрушка
peumus, i *m*	пеумус
pilocarpus, i *m*	піл(ь)окарпус
populus, i *f*	популюс, осика
prunus, i *f*	прунус, слива
ranunculus, i *m*	ранункулюс, жовтець
raphanus, i *m*	рафанус, редька, редьква
rosmarinus, i *m*	розмаринус, розмарин
schoenocaulon, i *n*	шенокавл(ь)он, сабадила
sedum, i *n*	седум, очиток, заяча капуста
selenicerus, i *m*	селеніцерус
sempervivum, i *n*	семпервівум, молодило, горлянка, живучка
silybum, i *n*	силібум, расторопша, гостропестро
sus, suis *m*, *f*	сус, свиня
symphytum, i *n*	симфітум

teucrium, ii *n*	тевкріум, самосил
theridion, ii *n*	теридіон
trifolium, ii *n*	трифоліум, конюшина, бобівник
trillium, ii *n*	триліум, трилисник
verbascum, i *m*	вербаскум, коров'як, дивина
viscum, i *n*	віскум, омела
xanthoxylon, i *n*	ксантоксил(ь)он, жовтобровник

Нестандартні грецькі іменники

agave, es *f*	агаве, агава
aloë, ës *f*	алое, столітник
daphne, es *f*	дафне, вікстремія
hippomanes, is *n*	гіпоманес
hydrocotile, es *f*	гідрокотиль, центела

Невідмінювані іменники

curare	кураре
injeel	ін'єль
homacord	гомакорд
guanaco	гуанако

III відміна іменників

abies, etis *f*	абіес, ялина, смерека
apis, is *f*	апіс, бджола
berberis, dis *f*	берберис, барбарис
cantor, ōris *m*	кантор, бобер
clematis, dis *f*	клематис, ломиніс
colocunthis, dis *f*	кол(ь)оцинт, колоквинт
condurango, nis *f*	кондуранго
contharis, dis *f*	контарис, шпанська мушка
cyclamen, nis *n*	циклямен, цикламен, дряква, альпійська фіалка
geleopsis, dis *f*	гелеопсис, жабрій
hamamelis, dis *f*	гамамеліс
hydrastis, dis *f*	гідрастис
iris, ir dis *f*	ірис, касатик, півники
lachnanthes, is *f*	ляхантес, лахантес
paris, is *f*	парис, вороняче око
physostigma, tis *n*	фітостигма, калабарський біб

plumbago, nis *f*	плюмбаго, свинчатка
salix, cis *f*	салікс, верба
solidago, nis *f*	солідаго, золота різка, бесєгур
vitex, cis *f*	вітекс, прутняк, верболіз, вербник, авраамове дерево

Прикметники I і II відміни

bulbosus, a, um	клубненосний
candidus, a, um	білий, білосніжний
crispus, a, um	кучерявий
crudus, a, um	сирий, необроблений
glaber, bra, brum	голий
grandiflorus, a, um	крупноквітковий
foetidus, a, um	смердючий
maritimus, a, um	морський
medius, a, um	середній
melificus, a, um	медоносний
rectus, a, um	прямий
rotundus, a, um	круглий
silvaticus, a, um	лісовий
stellatus, a, um	зірчастий
tigrinus, a, um	тигровий
verus, a, um	істинний
villosus, a, um	волохатий

Прикметники III відміни

acer, acris, acre	їдкий, гострий
animalis, e	тваринний
biennis, e	дворічний
perennis, e	багаторічний
tricolor, oris	триколірний
urens, ntis	пекучий
utilis, e	корисний
vegetabilis, e	рослинний

ЗАНЯТТЯ № 45–47

§ 204. Загальні відомості про медичну термінологію

Сучасна медична термінологія — поняття комплексне, до її складу входить кілька сот тисяч слів і стійких словосполучень, які складають термінологічну базу цілого ряду медико-біологічних дисциплін. Це природно сформована терміносистема, яка має багатовікову традицію. Характерна її особливість — використання латинської та грецької мов для утворення термінів. Однак у ній зустрічаються і терміни арабського, італійського, німецького, англійського і французького походження.

Один з найбільш значних розділів медичної термінології — клінічна термінологія. Вона поєднує назви галузей медичної науки, симптомів, хвороб, синдромів, функціональних реакцій, рефлексів, морфологічних порушень і методів досліджень. На відміну від анатомічної термінології, яка оперує в основному латинською лексикою, основу клінічної складають слова грецького походження. Поряд зі словами суто грецького або латинського походження у клінічній термінології зустрічаються терміни-гібриди, утворені одночасно із грецьких та латинських компонентів. Наприклад: dysfunctio, ōnis *f* — порушення функції (dys — префікс грецького походження зі значенням «порушення, розлад», functio, ōnis *f* — латинський іменник зі значенням «виконання, здійснення, функція»).

Окремі клінічні терміни перекладаються українською мовою, як наприклад, subacutus, a, um — підгострий, але частіше вони транслітерируються: syndromum, i, *n* — синдром. Більшість клінічних термінів — інтернаціональні.

За структурою розрізняють прості, складні та складені клінічні терміни. Прості — це окремі іменники, які позначають конкретні поняття (наприклад: ulcus, ris *n* — виразка). Складені терміни утворюються за допомогою декількох окремих слів і можуть містити узгоджене, неузгоджене означення або те й інше одночасно. Наприклад: hyperkinesia cordis — гіперкінезія серця,

dyspersia hepatica — печінкова дисперсія; enphysema pulmonum diffusum — дифузійна енфізема легень. Складні терміни — це слова, утворені шляхом складання декількох грецьких або, рідше, латинських терміноелементів. Наприклад: ot-o-rhin-o-laryng-o-logia — розділ медицини, який вивчає захворювання вуха, горла і носа й методи їх лікування.

Розрізняють:

1) грецькі корневі терміноелементи, які звичайно, є еквівалентами до латинських анатомічних назв (наприклад: -myo- = musculus, і *m*).

2) кінцеві терміноелементи, які вказують на патологічні зміни, оперативні втручання та способи діагностування (Наприклад: -poësis — кінцевий терміноелемент, зі значенням «утворення», «творення»);

3) афікси (префікси і суфікси, які мають постійне семантичне значення). Наприклад: - tis, it dis*f* — суфікс зі значеним «хвороба, запалення», hypo — грецький префікс зі значенням «нижче, під».

Багато терміноелементів можуть вживатися як на початку, так і наприкінці терміна. Деякі терміни з самостійним значенням можуть також використовуватися як кінцеві терміноелементи.

Оволодіння клінічною термінологією передбачає знання достатньо великого обсягу греко-латинських терміноелементів та способів конструювання складних термінів. При утворенні клінічних термінів використовується: суфіксальний спосіб творення іменників та прикметників (myoma, tis *n* — міома, доброякісна пухлина у м'язовій тканині; lateralis, e — латеральний, боковий); префіксальний і префіксально-суфіксальний (dystonia, ae *f* — дистонія, порушення тонусу; sublingualis, e — сублінґвальний, під'язиковий); а також спосіб складання основ (odontalgia, ae *f* — зубний біль).

§ 205. Найпоширеніші греко-латинські терміноелементи

Терміноелемент	Значення	Приклади
1	2	3
a-, an-	заперечення, відсутність якості	atrophia Analginum
ad-	при, до, наближення	adductor
ante-	перед, до	antebrachium
anti-	проти	antipyreticus
con-, com- **syn-, sym-**	з, з'єднання	coniugatio symbiosis
de-	відділення чогось	dehydratio
des-	знищення, відокремлення	desodoratio
dys-	порушення, розлад	dystrophia
endo-	усередині	endoscopia
epi-	над, біля	epidermis
extra-	поза-	extrathoracalis
hemi-, semi-	половина, напіврух	hemiplegia
in-	у середину; заперечення	internus inactivatus
meta-	після, по, пере-	metastasis
per-	через, підсилення основного поняття	pertussis perforans
peri-	біля, навколо	periosteum
pro-	рух уперед	provisor
re-	повторна дія, рух назад	recurrens
retro-	положення ззаду	retropharyngeus
trans-	через, пере-	transplantatio
-aden-	залоза	adenitis
-angi-	судина	angiologia
-anthrop-	людина	anthropologia
-arthr-	суглоб	arthralgia
-brady-	повільний	bradycardia
-cancr-, -carcin-	рак, ракова пухлина	cancer

1	2	3
-cephal-	голова	cephalgia
-cheil-	губа	megalocheilia
-cholecyst-	жовчний міхур	cholecystitis
-chondr-	хрящ	chondroma
-chrom-, chromat-	колір	chromocystoscopia
-colp-	піхва	colpotomia
-cyt-	клітина	cytologia
-cyst-	сечовий міхур	cystoscopia
-dacry-	сльоза	dacryodenitis
-dactyl-	палець	polydactylia
-encephal-	головний мозок	encephalopathia
-gastr-	шлунок	gastralgia
-stomach-		stomachicus
-geus-	смак, смакове відчуття	hypergeusia
-gloss-	язик	glossalgia
-gynaec-	жінка	gynaecologia
-hepat(o)-	печінка	hepatitis
-hidr-	піт	hyperhidrosis
-hist-	тканина	histologia
-hyster-	матка	metrectomia
-metr-		
-kerat-	ріг; рогівка	keratodermia
-lapar-	живіт	laparotomia
-laryng-	гортань	laryngitis
-leuc-, -leuk-	білий	leukaemia
-lip(o)-	жир	lipogenesis
-lith-	камінь	nephrolithiasis
-macr-	великий	macroscopicus
-mega-		megacolon
-mast-	грудна залоза	mastopathia
-mening-	мозкова оболонка	meningitis
-micr-	маленький	microbiologia
-my(o)-	м’яз	myalgia
-neur-	нерв	neuritis

1	2	3
-nephr-	нирка	nephritis
-odont-	зуб	odontalgia
-onc-	пухлина	oncogenesis
-op(s)-	зір	dysopsia
-ophthalm-	око	ophthalmologia
-ortho-	прямий, правильний	orthopaedia
-oste-	кістка	osteochondrosis
-ot-	вухо	otitis
-paed-	дитина	paediatria
-pharyng-	глотка	pharyngospasmus
-phleb-	вена	phlebogramma
-phren-	розум	phrenologia
-pleg-	параліч	hemiplegia
-pneum-	легені	pneumonia
-pod-	нога	podalgia
-proct-	пряма кишка	proctoscopia
-rhin-	ніс	rhinitis
-sial-	слюна	sialolithiasis
-sphigm-	пульс	asphigmia
-spondyl-	хребет	spondylopathia
-stomat-	рот	stomatologia
-tachy-	повільний	tachycardia
-thorac-	грудна клітка	hydrothorax

§ 206. Найпоширеніші грецькі кінцеві терміноелементи

-aemia, ae ***f*** — стан крові; кров як середовище
-aesthesia, ae ***f*** — чутливість
-algia, ae ***f*** — біль без органічних змін
-dermia, ae ***f*** — стан шкіри
-ectomia, ae ***f*** — вирізування, відсікання, відрізання
-ergia, ae ***f*** — діяльність, дія
-genesis, is ***f*** — виникнення, походження
-graphia, ae ***f*** — опис

-logia, ae ***f***	— учення
-lysis, is ***f***	— розкладання, розпад
-necrosis, is ***f***	— некроз, відмирання тканин, органів
-pathia, ae ***f***	— захворювання, хворобливий стан
-philia, ae ***f***	— схильність
-phobia, ae ***f***	— боязнь, страх
-plegia, ae ***f***	— параліч
-rrhagia, ae ***f***	— витікання крові
-rrhaphia, ae ***f***	— накладання шва, зашивання
-rrhoea, ae ***f***	— вилив, витікання
-sclerosis, is ***f***	— паталогічне затвердіння тканини або органа
-scopia, ae ***f***	— огляд органів за допомогою спеціальних інструментів
-spasmus, i ***m***	— спазм, судорога
-sthenia, ae ***f***	— сила
-stenosis, is ***f***	— стеноз (звуження)
-therapia, ae ***f***	— лікування
-tomia, ae ***f***	— оперативний розтин
-tonia, ae ***f***	— тонус, напруження, тиск
-trophia, ae ***f***	— живлення
-uria, ae ***f***	— стан сечі, сеча як середовище

§ 207. Грецькі суфікси іменників.

-iāsis, is ***f***	хвороба незапального характеру, ознака хвороби	sialolithiasis
- tis, it dis ***f***	запалення	neuritis, gastritis
-ōma, tis ***n***	пухлина	myoma
-ōsis, is ***f***	перевищення норми; захворювання незапального характеру	leucocytosis
- smus, i ***m***	хвороба, отруєння	morphinismus

§ 208. Основні моделі термінів

1. Модель назви запального процесу

основа грецької назви органа, тканини + **itis, it dis** ***f***

dermatitis, dis *f* — дерматит, запалення шкіри

neuritis, dis *f* — неврит, запалення нерва
otitis, dis *f* — отит, запалення вуха

2. Модель назви патологічного процесу

основа грецького іменника або прикметника + **ōsis, is *f***

sclerōsis, is *f* — склероз, затвердіння

3. Модель назви пухлини

основа грецької назви тканини + **ōma, tis *n***

neuroma, tis *n* — неврома

4. Модель утворення терміна за допомогою кінцевого терміноелемента

основа грецької назви органа або явища й ін.	+	кінцевий елемент

gastroscopia, ae *f* — гастроскопія
(gaster — шлунок + scopia — огляд)
haematologia, ae *f* — гематологія
(haem — кров + logia — учення)

§ 209. Вправи

1. Знайдіть у правому стовпчику префікс з відповідним значенням:

1. напів-, половина	1. peri-
2. багато	2. endo-
3. біля, навколо	3. syn-
4. усередині	4. dys-
5. з'єднання	5. lys-, lyt-
6. порушення, роз'єднання	6. hyper-
7. розкладання, знищення	7. hemi-
8. зверх, вище	8. poly-

2. Назвіть терміни, префікс яких вказує на порушення функції:

atrophia	hyperglykaemia
atonia	dystonia

anuria	anaemia
dystrophia	hypotrophia

3. Виділіть префікси в термінах, вкажіть їх значення:

acholia	regeneratio
hyperglykaemia	epidermis
aphagia	transplantatio
transmissia	dystrophia

4. Вкажіть значення префіксів та коренів, поясніть значення термінів:

dysfunctio	dystonia
anaesthesia	hyperthrophia
atrophia	hypotonia
analgesia	antipyreticus

5. Запишіть терміноелементи зі значенням:

гній	походження
кров	кровотеча
сеча	з'єднання
чутливість	параліч
змертвіння	харчування
витікання	захворювання
розтин	рослина
боязнь	огляд

6. Поясніть значення термінів:

dyskinesia	(-kinesis — рух)
dysuria	(-uria — сечовиділення)
dystrophia	(-trophia — живлення)
dystopia	(-topia — положення органа)

7. Поясніть значення пар термінів:

hyperaesthesia — hypoaesthesia
hypertrophia — hypotrophia
hypergeusia — hypogeusia

8. Утворіть терміни, поясніть їх значення:

рослина
ліки
вода ... (o) therapia
повітря
жар

голова
нирка
м'яз
шлунок
сечовий міхур
пряма кишка

... (о) algia

9. Визначте кореневий терміноелемент у кожній групі слів та його значення, поясніть значення термінів:

1. Anaesthesia, hyperaesthesia, hypoaesthesia.
2. Anuria, diuresis,uraemia, albuminuria, polyuria.
3. Haematoma, haematologia, haemolysis, anaemia, haematuria.
4. Neuralgia, odontalgia, otalgia, enteralgia.

10. Виділіть терміноелементи, вкажіть їх значення, поясніть значення термінів:

Bronchoscopia, neuralgia, atrophia, rectoscopia, pathologia, pharmacologia, phytotherapia, transmissio, hydrotherapia, hydrophobia, hyperaesthesia, anthropologia, cardiologia, biologia, nosologia, anaesthesiologia.

11. Поясніть значення термінів із грецьким коренем «angi» — судина:

Angiographia, angiopathia, angiospamus, angiologia, angioma, angiorrhaphia, angiotomia, angioneurosis.

12. Дайте латинські назви понять:

шлункова кровотеча
кровотеча із очного яблука
підвищена і понижена чутливість
недо(мало)крів'я
білокрів'я
відсутність сили (загальна слабкість)

13. Утворіть за допомогою сполучного голосного «о» терміни із терміноелементів із таким значенням:

серце + наука
ліки + наука
кров + наука
клітина + наука
тканина + наука

хвороба (nos) + наука (класифікація і номенклатура хвороб)

хвороба, страждання + наука (наука про загальні закономірності патологічних процесів)

14. Утворіть латинські терміни:

Захворювання нервів (нервової системи), лікування ліками, лікування холодом, лікування водою, лікування повітрям, запис дослідження роботи головного мозку, запис дослідження роботи серця, наука про життя, наука про тканини, наука про пухлини.

15. Поясніть значення термінів:

Genesis,nephritis, necrosis, haemolysis, otitis, bronchitis, sepsis, arthritis, haemopoësis, oncogenesis, sclerosis, gastritis, encephalitis.

16. Знайдіть у першому та в другому стовпчиках слова-синоніми:

генезис	зародження
летальний	походження
ембріон	показання
абсцес	порушення живлення (тканин)
демонстрація	смертельний
дистрофія	взаємодія
інверсія	виродження
дегенерація	заохочення
стимуляція	нарив
кореляція	нестійкість
лабільність	перекидання

17. Запишіть терміни латинскою мовою, підкресліть грецькі терміноелементи, укажіть їх значення:

геморагія	поліартрит	гастроскопія
офтальмологія	геміспазм	неврома
патогенез	геміатрофія	дерматит
ендокардит	радіотерапія	аритмія
поліневрит	міома	фармакотерапія
параплегія	ентералгія	анурія
ендоскопія	гастроскопія	аносмія
дистрофія	атрофія	холемія
дистонія	нозологія	артроліз

гіпертрофія	фармакологія	кардіограма
анестезія	гідроліз	лейкемія
неврастенія	гемоліз	міотонія
уремія	гістоліз	кардіоліз
гіперестезія	біогенез	поліурія
гіпоестезія	патогенез	міологія
кардіографія	гістогенез	кардіофобія
гематома	енцефаліт	гідротерапія
кардіоплегія	бронхіт	бактеріємія

18. Прочитайте терміни, виділіть знайомі вам терміноелементи:

Іменники I відміни

acholia, ae *f* — ахолія (ненадходження жовчі в кишечник)
achylia, ae *f* — ахілія (відсутність шлункового соку)
adynamia, ae *f* — адинамія (утрата сил, надзвичайна слабкість)
aetiologia, ae *f* — етіологія (наука про причини виникнення хвороб, сама причина хвороби)
albuminuria, ae *f* — альбумінурія (наявність білка в сечі)
algia, ae *f* — біль (загальна назва для болів)
allergia, ae *f* — алергія (незвичайна реакція організму на повторні дії мікробів, чужорідних білків, лікарських препаратів) (грецьк. allos — інший і ergon — справа, дія)
anaemia, ae *f* — анемія (малокрів'я)
anaesthesia, ae *f* — анестезія (утрата чутливості)
analgesia, ae *f* — аналгезія (утрата відчуття болю)
anaphylaxia, ae *f* — анафілаксія (стан різко підвищеної чутливості організму)
anorexia, ae *f* — анорексія (відсутність апетиту)
anuria, ae *f* — анурія (відсутність сечі, припинення виділення сечі нирками)
aphagia, ae *f* — афагія (неможливість ковтання)
aphasia, ae *f* — афазія (розлад спроможності говорити)
aphonia, ae *f* — афонія (відсутність голосу, втрата голосу внаслідок хвороби)
apnoë, es *f* — апное (відсутність дихання)
arrhythmia, ae *f* — аритмія (порушення рівномірної діяльності органа)

asphyxia, ae *f* — асфіксія (відсутність пульсу та подиху, задуха)
atrophia, ae *f* — атрофія (зменшення об'єму тканини або органа внаслідок порушення їх живлення)
azoturia, ae *f* — азотурія (підвищення виділення з сечею азотистих продуктів)
bacteriaemia, ae *f* — бактеріємія (присутність бактерій у крові)
cachexia, ae *f* — кахексія (загальне виснаження організму)
coma, ae *f* — кома (непритомний стан, що нагадує глибокий сон)
dystrophia, ae *f* — дистрофія (порушення живлення тканин)
epidemia, ae *f* — епідемія (інфекційна хвороба, яка широко і швидко розповсюджується серед населення)
euphoria, ae *f* — ейфорія (підвишено-радісний стан)
gangraena, ae *f* — гангрена (змертвіння)
haematuria, ae *f* — гематурія (виділення крові з сечею)
haemogramma, tis *n* — гемограмма (запис даних дослідження крові)
haemorrhagia, ae *f* — геморагія (кровотеча)
hyperglykaemia, ae *f* — гіперглікемія (підвищення вмісту цукру в крові)
hypertonia, ae *f* — гіпертонія (підвищення тиску)
hypotonia, ae *f* — гіпотонія (пониження тиску)
hypoxia, ae *f* — гіпоксія (киснева недостатність)
idiosyncrasia, ae *f* — ідіосинкразія (своєрідна негативна реакція організму на певну взаємодію)
ischaemia, ae *f* — ішемія (зменшення надходження крові до тканини або органа)
leucopenia, ae *f* — лейкопенія (зменшення числа лейкоцитів у крові)
leukaemia, ae *f* — лейкемія (стійке збільшення числа білих кров'яних тілець)
lipaemia, ae *f* — ліпемія (підвищення кількості жиру в крові)
lympha, ae *f* — лімфа (волога)
neuralgia, ae *f* — невралгія (напад болю за ходом нерва)
oliguria, ae *f* — олігурія (зменшення кількості виділення нирками сечі)
ophthalmia, ae *f* — офтальмія (запалення очей)

pandemia, ae *f* — пандемія (епідемія, що набула великих розмірів)
pathologia, ae *f* — патологія (наука про хвороби)
peristaltica, ae *f* — перистальтика (хвилеподібні м'язові скорочення кишок)
phobia, ae *f* — фобія (страх, нав'язливий стан страху)
pyaemia, ae *f* — піємія (наявність гною в крові)
resistentia, ae *f* — резистенція (спроможність чинити опір)
sclera, ae *f* — склера (білкова оболонка ока)
urina, ae *f* — сеча, урина

Іменники II відміни

antigenum, i *n* — антиген (чужа для організму речовина, що викликає утворення антитіла)
bilirubinum, i *n* — білірубін (жовчний піґмент)
electrolytus, i *m* — електроліт (речовина, яка розпадається при розчиненні на іони)
endotoxinum,i *n* — ендотоксин (отрута, яка звільнюється при розкладі бактерій)
epithelium, i *n* — епітелій (тканина, що покриває всі вільні поверхні тіла /шкіра, слизові оболонки/)
haemoglobinum, i *n* — гемоглобін (дихальний, залізовмісний піґмент крові)
hormonum, i *n* — гормон (продукт залоз внутрішньої секреції)
insultus, i *m* — інсульт (раптове порушення діяльності мозку)
infarctus, i *m* — інфаркт (змертвіння в органі внаслідок стійкого припинення надходження крові)
metabolismus, i *m* — метаболізм (обмін речовин в організмі)
recidivus, i *n* — рецидив (повернення хвороби)
secretum, i *n* — секрет (речовини, які виділяються залозами)
stadium incubationis — інкубаційний період (проміжок часу від моменту зараження до появи перших симптомів хвороби)
tonus, i *m* — тонус (напруга, напруження)
toxinum, i *n* — токсин (отруйна речовина)
cancer, cri *m* — канцер (рак, злоякісна пухлина)

Іменники III відміни

carcinoma, tis *n* — карцинома (рак, злоякісна пухлина з епітеліальної тканини)
coagulatio, ōnis *f* — коагуляція (зсідання крові)
crisis,is *f* — криза (швидке падіння температури з різким переломом у перебігу хвороби)
degeneratio, ōnis *f* — дегенерація (переродження, виродження)
desinsectio, ōnis *f* — дезінсекція (учення про заходи боротьби з членистоногими /вошима, блохами, клопами/)
desintoxicatio, ōnis *f* — дезінтоксикаця (звільнення від отруєння)
destructio, ōnis *f* — деструкція (порушення нормальної анатомічної структури)
diagnosis, is *f* — діагноз (розпізнання хвороби та її визначення)
diuresis, is *f* — діурез (сечовиділення)
epidermis, is *f* — епідерміс (поверхневий шар шкіри)
genesis, is *f* — генезис (походження)
haematoma, tis *n* — гематома (кров'яна пухлина)
haemolysis, is *f* — гемоліз (процес розкладання червоних кров'яних тілець)
intoxicatio, ōnis *f* — інтоксикація (отруєння організму токсичними речовинами)
leucocytosis, is *f* — лейкоцитоз (збільшення числа лейкоцитів у крові)
necrosis, is *f* — некроз (змертвіння якої-небудь частини організму /кишок, тканини, органа/)
nephritis, dis *f* — нефрит (запалення нирок)
oedema, tis *n* — едема (набряк)
otitis, dis *f* — отит (запалення вуха)
pathogenesis, is *f* — патогенез (механізм виникнення та розвитку хвороби)
prostratio, ōnis *f* — прострація (повний занепад сил із байдужим ставленням до навколишнього середовища)
proliferatio, ōnis *f* — проліферація (розмноження клітин)
regeneratio, ōnis *f* — регенерація (відродження клітин, тканин)

sanatio, ōnis *f* — санація (оздоровлення, вилікування)
sarcoma, tis *n* — саркома (злоякісна пухлина)
stenosis, is *f* — стеноз (звуження каналів або отворів)
symptoma, tis *n* — симптом (ознака)
vaccinatio, ōnis f — вакцинація (запобіжне щеплення)

§ 210. Грецькі корені-синоніми латинських іменників

Латинський іменник	Грецький корінь	Значення
1	2	3
	I відміна	
aqua, ae *f*	-hydr-	вода
cellula, ae *f*	-cyt-	клітина
glandula, ae *f*	-aden-	залоза
femina, ae *f*	-gynaec-	жінка
planta, ae	-phyt-	рослина
tela, ae *f*	-hist-	тканина
urina, ae *f*	-ur(o)-	сеча
vagina, ae *f*	-colp-	піхва, вагіна
vena, ae *f*	-phleb-	вена
vita, ae *f*	-bi(o)-	життя
	II відміна	
cancer, cri *m*	-carcin-	рак, ракова пухлина
morbus, i *m*	-path-	захворювання
musculus, i *m*	-my(o)-	м’яз
nervus, i *m*	-neur-	нерв
oculus, i *m*	-ophthalm-	око
ventriculus, i *m*	-gastr-, -stomach-	шлунок
medicamentum, i *n*	-pharmac-	ліки
rectum, i *n*	-proct-	пряма кишка
venenum, i *n*	-toxic-,tox-	отрута
	III відміна (чоловічий рід)	
calor, ōris *m*	-pyr-, pyret-	жар
color, ōris *m*	-chrom-,chromat-	колір
dolor, ōris *m*	-alg-	біль
homo, nis *m*	-anthrop-	людина
pes, pedis *m*	-pod-	нога

1	2	3
	Винятки:	
cor, cordis, *n*	-card-	серце
os, oris, *n*	-stomat-	рот
os,ossis, *n*	-oste-	кістка
	III відміна (жіночий рід)	
auris, is *f*	-ot-	вухо
curatio, ōnis *f*	-therapia	лікування
cutis, is *f*	-derm-, -dermat-	шкіра
	Винятки:	
dens, ntis, *m*	-odont-	зуб
sanguis, nis, *m*	-haem-, -haemat-	кров
vas, vasis, n	-angi-	судина
	III відміна (середній рід)	
animal, ālis *n*	-zo(o)-	тварина
caput, tis *n*	-cephal-	голова
corpus, ris *n*	-soma-, -somat-	тіло
fel, fellis *n*	-chol-	жовч
	VI відміна	
gustus, us *m*	-geus-	смак
sensus, us *m*	-aesthes-	відчуття, чутливість
cornu, us *n*	-kerat-	ріг

Грецькі корені-синоніми латинських прикметників

Латинський прикметник	Грецький корінь	Значення
	I-II відміна	
albus, a, um	-leuc-, -leuk-	білий
acidus, a, um	-oxy-	кислий
durus, a, um	-scler-	твердий
magnus, a, um	-macr-, -mega-	великий
multus, a, um	-poly-	численний
parvus, a, um	-micr-	малий
ruber, bra, brum	-erythr-	червоний
	III відміна	
aequalis, e	-is-	рівний, однаковий
dulcis, e	-glyc-	солодкий
omnis, e	-pan-	весь, усякий

§ 211. Запам'ятайте деякі вирази, що вживаються у медичній практиці:

1. *Anamnesis morbi.* — Відомості про хворобу.
2. *Status praesens.* — Стан хворого на цей момент, теперішній стан.
3. *Status quo.* — Попередній стан.
4. *Status idem.* — Стан хворого той же.
5. *Status quo ante.* — Попередній стан хворого.
6. *Indicatio vitalis.* — Життєві показники.
7. *Habitus aegroti.* — Зовнішність хворого.
8. *Status communis.* — Загальний стан.
9. *Diagnosis dubia.* — Сумнівний діагноз.
10. *Diagnosis vera.* — Діагноз правильний.
11. *Diagnosis ex observatione.* — Діагноз на основі спостережень.
12. *Diagnosis ex juvantibus.* — Діагноз на основі допоміжних засобів.
13. *Casus ordinarius.* — Звичайний випадок.
14. *Casus extraordinarius.* — Незвичайний випадок.
15. *Praesente medico* (*aegroto*). — У присутності лікаря (хворого).
16. *Absente aegroto* (*consilium*). — У відсутності хворого (консиліум).
17. *Dosis pro cursu.* — Доза на курс лікування.
18. *Facies Hippocratica.* — Гіппократове обличчя, обличчя вмираючої людини.
19. *In statu nascendi.* — У момент зародження.
20. *Dura necessitas.* — Сувора необхідність.
21. *Ignoti nulla curatio morbi.* — Не можна лікувати нерозпізнану хворобу.
22. *Abusus in Baccho.* — Зловживання вином.
23. *Hygiena amica valetudinis.* — Гігієна — подруга здоров'я.
24. *Diagnosis bona — curatio bona.* — Добрий діагноз — добре лікування.
25. *Post mortem medicina.* — Лікування після смерті.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

Завдання № 1

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Кишковорозчинні таблетки натрію пара-аміносаліцилату.
2. Гідроксид алюмінію або чиста глина.
3. Висушені, подрібнені плоди малини.
4. Настій трави сухоцвіту багнового.
5. Розчин корглюкону 0,06 % для внутрішньовенних ін'єкцій в ампулах.
6. Таблетки миш'яковистого ангідриду, покриті оболонкою.
7. Захисна паста.
8. Проносний збір у паперовому мішечку.
9. Настій з бутонів софори японської.
10. Зелене медичне мило.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

рубідоміцин, астматин, амофілін, кардіоритмін, агіолакс, білігнін, естрон, нафтизин.

III. Перекладіть рецепт латиною, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Очищеної сірки 2,0
Гліцерину
Камфорного спирту по 5 мл
Очищеної води 60 мл
Змішати.
Видати.
Позначити:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp: Sol. Testosteroni oenanthatis oleos. 20% 1,0
D.t.d. N 6 in amp.
S.:

Завдання № 2

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Камфорна олія для зовнішнього застосування.

2. Ацетилсаліцилова кислота — жарознижувальний та знеболювальний засіб.

3. Таблетки «Мікройод» із фенобарбіталом, покриті оболонкою.

4. Настій листя ниркового чаю.

5. Сироп із плодів шипшини.

6. Етилхлорид для наркозу.

7. Найдрібніший порошок ртуті оксиду.

8. Рідкий екстракт грициків.

9. Висушена трава хвоща польового у гранулах.

10. Водний розчин метиленового синього 1% для ін'єкцій.

II. Напишіть назви препаратів латинською мовою, виділіть частотні відрізки:

гемофобін, тиреоїдин, мономіцин, етазол, циклодол, білігност, окситетрациклін, мікоспорин.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Анальгіну 1,0
Калію броміду
Натрію броміду по 4,0
Настоянки собачої кропиви
Настоянки конвалії по 5 мл
Очищеної води до 150 мл
Змішати.
Видати.
Позначити:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Dermatoli 0,2
Extr. Belladonnae spiss. 0,01
Ol. Cacao 2,5
M., f. supp. rectal.
D. t. d. N 6.
S.:

Завдання № 3

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Густий екстракт полину гіркого.

2. Концентрована оцтова кислота.

3. Розчин кальцію глюконату 10% в ампулах.
4. Листя та квітки конвалії травневої порошковані.
5. Відвар плодів жостеру проносного.
6. Пероральні, ректальні, сублінґвальні лікарські засоби.
7. Ампіцилін-натрій для ін'єкцій.
8. Таблетки гризеофульвіну сильного за дією.
9. Безводний ланолін.
10. Нашатирно-ганусові краплі.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

Гліцерин, синтоміцин, хлороформ, алохол, гідрохлортіазид, уротропін, антипірин, бензестрол.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Кори крушини
Листя кропиви по 15,0
Листя м'яти перцевої
Кореневищ із коренями валеріани по 5,0
Змішай, нехай утвориться збір
Видай.
Познач:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Tab. extr. Valerianae obd. 0,02 N 50
D.
S.:

Завдання № 4

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Бісмуту основний нітрат з екстрактом красавки.
2. Настій коренів алтеї.
3. Олійний розчин камфори для зовнішнього застосування.
4. Простий свинцевий пластир.
5. Драже аскорбінової кислоти для дітей.
6. Очна тетрациклінова мазь.
7. Плоди анісу звичайного висушені.
8. Вагінальні кульки та ректальні свічки.

9. Складний порошок солодки.
10. Максимальна разова доза настоянки чилібухи.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

Неоміцин, платифілін, фенацетин, ксероформ, анестезин, етилморфін, оксацилін, кокарбоксилаза, гемодез, октестрол.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Амонію хлориду
Натрію гідрокарбонату по 0,4
Кодеїну фосфату 0,015
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 10
Познач:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Inf. rad. Althaeae 3,0–100 ml
Sir. simpl. 20 ml
M. D.
S.:

Завдання № 5

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Олійний розчин ретинолу ацетату.
2. Оксид магнію, або палена маґнезія.
3. Свіжий сік алое.
4. Складний настій листя сени.
5. Ацетилсаліцилова кислота або аспірин — протизапальний, жарознижувальний та знеболювальний засіб.
6. Спиртовий розчин брильянтового зеленого.
7. Лікарський засіб проти кашлю.
8. Шлунковий збір у паперовому мішечку.
9. Відвар із подрібнених плодів шипшини.
10. Скипидар-ректифікат.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

Гідрокортизон, еритроміцин, анальгін, сарколізин, фунгіцидин, амідопірин, кордіамін, уролесан.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Трави термопсису 0,01
Натрію гідрокарбонату 0,25
Видай такі дози числом 10 у таблетках
Познач:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Inf. fol. Digitalis 0,5–180 ml
Sir. simpl. 20 ml
M. D.
S.:

Завдання № 6

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Розчин платифіліну гідротартрату для ін'єкцій.
2. Алюмінію гідроксид, або чиста глина.
3. Сік із свіжої трави подорожника великого.
4. Сухий екстракт блювотного горіха.
5. Миш'яковистий ангідрид, або білий миш'як.
6. Дрібні порошки для присипки.
7. Грудний еліксир з екстрактом солодки.
8. Спиртовий розчин йоду для зовнішнього застосування.
9. Емульсія насіння гарбуза, очищеного від шкірки.
10. Максимальна добова доза сульфадиметоксину.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

Карбохолін, теофілін, тіобарбітал, кардіовален, еулевоміцетин, корглюкон, астматол, фітолізин.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Рицинової олії 10,0
Етилового спирту 95% 100 мл
Змішай. Видай.
Познач:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Pulv. rad. Rhei
Magnesii oxydi āā 0,3
Extr. Belladonnae spiss. 0,015
M., f. pulv.
D. t. d. N 10
S.:

Завдання № 7

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Таблетки з кодеїну фосфатом.
2. Теобромін-натрій з натрію саліцилатом.
3. Висушена трава жовтушника сірого.
4. Стерильний розчин для внутрішньом'язових ін'єкцій.
5. Очищений свинячий жир — формоутворюючий засіб.
6. Рідкий екстракт кукурудзяних приймочок.
7. Відвар плодів лимонника.
8. Найчистіше вазелінове масло для внутрішнього вживання.
9. Сечогінний настій на день.
10. Складний порошок для присипки.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

Тіобарбітал, ментол, морфоциклін, строфантин, гематоген, сарколізин, естрадіол, нафталан, антиастмол.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Морфіну гідрохлориду 0,01
Масла какао 2,0
Змішай, нехай утвориться свічка
Видай такі дози числом 6
Познач:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Inf. hb. Thermopsidis 0,1–100 ml
Liq. Amm. anis. 1,0
Natrii benzoatis 0,6
Sir.Althaeae 20,0
M. D.
S.:

Завдання № 8

I. Перекладіть вирази латинською мовою:

1. Свічки з натрію гідрокарбонатом.
2. Розчин тіопенталу-натрію — екстемпоральний засіб.
3. Свічки, кульки, мазі, пластири — м'які форми ліків.
4. Дрібний білий стрептоцид для зовнішнього застосування.
5. Відвар дубової кори — в'яжучий засіб.
6. Густий екстракт чоловічої папороті.
7. Висушені плоди ялівцю.
8. Вища доза опію на один прийом.
9. Розчин нікотинової кислоти 1% для внутрішньом'язової ін'єкції.
10. Квітки ромашки порошковані.

II. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:

Тетрациклін, новокаїн, метотирин, йодоформ, теофілін, феніл, канаміцин, промедол.

III. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні:

Візьми: Метилсаліцилату
Хлороформу по 10,0
Олії блекоти 30,0
Змішай.
Видай.
Познач:

IV. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:

Rp.: Extr. Frangulae spiss. 4,0
Pulv. r. Rhei 3,0
Extr. Belladonnae spiss. 0,1
M. pil. q. s., ut f. pil. N 30
D.
S.:

Тексти для перекладу

MENTHOLUM

Mentholum ex oleo Menthae piperitae et via synthetica fabricatur. Oleum Menthae piperitae e foliis et partibus epigaeis specierum multarum Menthae paratur, ad 50% Mentholi, 4–9% aetheris Mentholi cum acido acetico et acido valerianico continet. Mentholum ad usum externum ut remedium analgeticum, solutio Mentholi spirituosa 2% pro frictionibus ad neuralgias, myalgias, arthralgias praescribitur. Mentholum in nasoguttis est, pro inhalationibus adhibetur. Stilus Mentholi continet Mentholi 1,0, Paraffini 3,5, Ceresini 0,5, ad usum supracutaneum praescribitur. Mentholum in formis talibus est: pulvis, oleum Mentholi 1% et 2%, solutio Mentholi spirituosa 1% et 2%, stilus Mentholi. Oleum Mentholi 1% et 2% est solutio Mentholi in oleo Vaselini. Mentholum est in praeparatis «Validolum» et «Menovasinum», in unguentis «Boromentholum»,»Geucamenum» et «Efcamonum», in tabulettis «Pectussil», in nasoguttis «Eucatolum», in aërosolo «Camphomenum», in mixturis pro inhalationibus, in inhalatore «Inhacamf», in guttis Zelenini.

via, ae *f* — дорога, шлях
fabrico, āre 1 — виготовляти
inhalator, ōris *m* — інгалятор
epigaeus, a, um — надземний

VALOCORDINUM

Valocordinum est praeparatum complex, continens Phenobarbitalum (in XX guttis Valocordini 0,0085 Phenobarbitali continentur), Aethylbromisovalerianatum, oleum Menthae piperitae aethereum, oleum Humuli lupuli, Aethanolum (spiritus aethylicus). Dosis Valocordini maxima XL guttae pro dosi sunt, cum aqua seu supra saccharum ter per diem sumitur. Valocordinum similiter Corvalolo et Milocordino agit, in lagenis flavis servatur, ut remedium cardiacum, sedativum praescribitur.

complex, cis — складний
ter — тричі
similiter — подібно
ago, re 3 — діяти

CORVALOLUM

Corvalolum est praeparatum continens Aetherem aethylicum α-Acidi bromisovalerianici (2%), Phenobarbitalum-natrium (ad 3%), oleum Menthae piperitae (0,14%), mixturam Aethanoli (spiritus aethylici 96%) cum aqua purificata. Corvalolum ut remedium cardiacum, sedativum,spasmolyticum praescribitur. Dosis therapeutica pro dosi X–XXX guttae, dosis maxima pro die XC guttae sunt, cum aqua seu supra saccharum sub linguam sumitur. Corvalolum similiter Valocordino et Milocordino agit.

ago, re 3 — діяти
similiter — подібно

AQUAE

In medicina aqua purificata, aqua demineralisata, aqua pro injectionibus, aquae aromaticae (aqua Menthae piperitae, aqua Rosarum etc.) et aquae continentes materias medicatas adhibentur. Aqua pro injectionibus in ampullis datur. Aqua Menthae piperitae e foliis Menthae praeparatur, odorem et gustum Menthae habet, liquor limpidus incoloratus est. Aqua Menthae piperitae saepe ut remedium corrigens odorem in mixturis et gargarismatis praescribitur.

Aqua Amygdalarum amararum e seminibus Amygdali amarae paratur, 0,1% Acidi hydrocyanici continet, ut remedium sedativum et analgeticum in mixturis et guttis praescribitur.

Aqua Foeniculi ex oleo Foeniculi aethereo paratur, remedium internum pro infantibus est. Aqua Coriandri spirituosa e fructibus Coriandri sativi et spiritu aethylico (Aethanolo) paratur, ut remedium corrigens adhibetur.

Aqua Veratri e rhizomatis cum radicibus Veratri (Nota bene! Veratrum planta venenata est) praeparatur, ad usum supracutaneum caute adhibetur.

Aqua Plumbi e 2 partibus solutionis Plumbi subacetatis et 98 partibus aquae purificatae constat, ex tempore paratur, ad usum externum pro collyriis praescribitur.

collyrium, ii *n* — очна примочка
supracutaneus, a, um — нашкірний
caute — обережно

DE TINCTURIS

Tinctura est forma remediorum fluida. Tincturae sunt liquores lumpidi, colorati. Parantur e materiis vegetabilibus et semper saporem et odorem materiae vegetabilis habent. Materiae medicinales saepissime Aethanolo (spiritu aethylico), rarius mixtura Aethanoli cum Aethere medicinali extrahuntur. Sunt tincturae spirituosae, spirituoso-aquosae et spirituoso-aethereae. Tincturae ad praeparationem non calefaciuntur. Sumuntur tincturae guttis pro dosi, ad exemplum, tinctura Valerianae XX–XXX guttae, tinctura Belladonnae V–X, tinctura Calendulae X–XX, tinctura Strychni III–X etc. Tincturae continentes remedia heroica et toxica in guttis pro dosi ab V ad X praescribuntur. Tincturae in vitris bene clausis diutissime servantur.

limpidus, a, um — прозорий
semper — завжди, постійно
calefacio, re 3 — підігрівати
ad exemplum — наприклад
clausus, a, um — закритий
diutissime — дуже довго

STREPTOMYCINUM

Streptomycinum est praeparatum antibacteriale. Praeparata Streptomycini talia sunt:

1. Streptomycini sulfas (synonima — Strysolin, Strycin, Streptolin etc.) per os, pro injectionibus intramuscularibus (raro in cavitates) adhibetur. Solutiones pro injectionibus saepissime per aquam purificatam seu solutionem Natrii chloridi isotonicam ex tempore praeparantur.

2. Streptosulmycini sulfas in aqua pro injectionibus, in solutione Natrii chloridi isotonica, in solutione Novocaini 0,25–0,5% ex tempore solvitur, intra musculos introducitur.

3. Streptomycini et Calcii chloridum.

4. Dihydrostreptomycini pantothenas et Dihydrostreptomycini sulfas tantum pro injectionibus intramuscularibus praescribuntur, solutiones ex tempore praeparantur per solutionem Novocaini, aquam purificatam sterilem, solutionem Natrii chloridi isotonicam.

cavitas, ātis *f* — порожнина
introduco, re 3 — вводити
tantum — тільки

PRAEPARATA CONTINENTIA ARSENICUM

In medicina praeparata continentia Arsenicum talia adhibentur:

1. Acidum arsenicosum anhydricum (dosis maxima pro dosi — 0,005, pro die — 0,015) cum Ferri lactate in pilulis;

2. Liquor Kalii arsenitis seu Liquor arsenicalis Fowleri (dosis maxima pro dosi — X guttae, dosis maxima pro die — XXX guttae);

3. Natrii arsenas crystallisatus in forma solutionis aquosae 1% pro injectionibus subcutaneis. Solutio «Duplex» sub cutem introducitur, solutionem Strychnini nitratis aquosam 0,1% et solutionem Natrii arsenatis 1% continet.

Praeparatum «Osarsolum» 27% Arsenici continet, in forma tabulettarum, pulverum et suppositoriorum vaginalium praescribitur. Tabulettae Blaudi obductae Acidum arsenicosum anhydricum continent.

ACIDUM ASCORBINICUM SEU VITAMINUM C

(Syn. Ascorbit, Ascorbin, Cebione, Cevex, Redoxon, Vitascorbol etc.)

Verbum «ascorbinicus» a praefixo Graeco «a» et verbo Latino «scorbutus» derivatum est. Acidum ascorbinicum est acidum organicum, quantitates variae in plantis omnibus, sed quantitas maxima Acidi ascorbinici in fructibus Ribis nigri et Rosae recentibus, in Brassica, citris, aurantiis, multum in baccis, fructibus, oleribus crudis sunt. Crystalli Acidi ascorbinici acidae, sine odore sunt, facile in aqua, peius in spiritu solvuntur. Acidum ascorbinicum via synthetica perficitur. Solutiones Acidi ascorbinici pro injectionibus cum Natrii hydrocarbonate et stabilisatoribus praeparantur, ad +100 °C per 15 minutas sterilisantur. Acidum ascorbinicum in forma pulverum,tabulettarum obductarum, solutionum 5%, 10% pro injectionibus, polyvitaminorum multorum est. Saepissime Acidum ascorbinicum cum Glucoso, Rutino (tabulettae compositae «Ascorutinum»), Acido folico praescribitur. Dosis Acidi ascorbinici pro die ad homines adultos 0,5, pro infantibus 0,3 est. Acidum ascorbinicum loco frigido et obscuro servatur.

verbum, i *n* — слово
scorbutus, i *m* — цинга
derivatus, a, um — похідний

quantitas, ātis *f* — кількість
varius, a, um — різний, різноманітний
Brassica, ae *f* — капуста
aurantium, ii *n* — апельсин, помаранч
olera (olus, ris *n*) — овочі
crudus, a, um — неочищений, необроблений
acidus , a, um — кислий
facile — легко
perficio, re 3 — виготовляти
stabilisator, ōris *m* — стабілізатор
sed — але

ACIDUM SALICYLICUM

Verbum «salicylicum» e verbo «salix» (верба) et radice Graeca «yl» (речовина) derivatur (saepe «yl» in nominibus radicalorum est: methylium, acetylium, phenylium). Acidum salicylicum pulvis crystallisatus albus sine odore est, male in aqua frigida, facile in aqua calida et spiritu solvitur, ad usum internum non praescribitur. In forma aspersionum, pastae, unguentorum, solutionum spirituosarum, mixturae cum Zinci oxydo et Talco, emplastri ad clavos adhibetur. Pulvis Acidi salicylici subtilissimus ut remedium antisepticum, desinficiens praescribitur. Salia Acidi salicylici multa in medicina adhibentur.

Natrii salicylas actionem analgeticam habet, in forma pulverum contra febrim, neuralgiam praescribitur. Tabuletta «Ascophenum» Acidi acetylsalicylici 0,25, Coffeini 0,05, Phenacetini 0,4 continet. Linimentum «Camphocinum» Acidum salicylicum, oleum Ricini, oleum Terebinthinae rectificatum, Methylii salicylatem, Camphoram, tincturam Capsici continet, pro frictionibus praescribitur.

derivo, āre 1 — створювати, походити
frigidus, a, um — холодний
calidus, a, um — гарячий, теплий
clavus, i *m* — мозоль
actio, ōnis *f* — дія

CORTEX FRANGULAE

Planta medicinalis Frangula alnus Mill. aliter Rhamnus frangula L. nominatur. Est arbor aut frutex cum foliis glabris, nitentibus, floribus parvis, fructibus primum viridibus, tum rubris. Frangula alnus cum arboribus Alnus glutinosa, Sorbus aucuparia, Prunus padus et plantis ceteris crescit.

Cortex Frangulae recens in medicina non adhibetur. Cortex Frangulae glycosida varia, substantias tannicas, saponina etc. continet. Cortex Frangulae exsiccatus ut remedium laxans in forma decocti aut extracti fluidi et sicci adhibetur. Decoctum corticis Frangulae per se, extractum Frangulae siccum in tabulettis obductis praescribitur, in praeparato «Rhamnilum» est. Species laxantes, stomachicae, antihaemorrhoidales corticem Frangulae continent. Species antihaemorrhoidales ex partibus aequalibus foliorum Sennae, herbae Millefolii, corticis Frangulae, fructuum Coriandri, radicis Glycyrrhizae constant. Raro ex cortice Frangulae sirupum praeparatur qui ut remedium laxans adhibetur.

aliter — інакше
arbor, ōris *f* — дерево
frutex, cis *m* — кущ
nitens, ntis — блискучий
primum — спочатку
tum — після, потім
cresco, re 3 — рости
tannicus, a, um — дубильний

CAPSELLA BURSA-PASTORIS

Capsella bursa-pastoris planta herbacea spontanea annua est. Herba Bursae pastoris quantitatem magnam vitamini K_1, Cholinum, Acetylcholinum, Thyraminum, saponina, acidum citricum, ascorbinicum, tartaricum continet, in seminibus Bursae pastoris oleum pingue et oleum Sinapis est. Infusum herbae Bursae pastoris, extractum Bursae pastoris fluidum remedia haemostatica sunt. Saepe extractum Bursae pastoris fluidum cum extracto Polygoni hydropiperis praescribitur. Herba Bursae pastoris cum herba Equiseti in species haemostaticas ingrediuntur.

spontaneus, a, um — самовільний, некультивований
quantitas, ātis *f* — кількість
ingredior, gredi — входити

AMYGDALUS

Verbum «Amygdalus, i f» est nomen arboris, sed «Amygdala, ae f» est nomen fructus. Arbor Amygdalus communis (Rosaceae) varietates habet: Amygdalus dulcis et Amygdalus amara. Fructus Amygdali amarae toxici sunt, glycosidum amygdalinum (glycosidum Acidi hydrocyanici) continent. In seminibus Amygdali dulcis oleum pingue, quod exprimitur methodo frigida, saccharosa, glucosa,vitamina B_1, B_6, B_5, PP, C, microelementa (Calcium, Ferrum, Cuprum, Barium) continentur. Oleum Amygdalarum ex seminibus Amygdali dulcis et amarae est liquor subflavus limpidus sine odore, cum sapore suavi, ad praeparationem linimentorum, solutionum oleosarum adhibetur.

In oleo Amygdalarum Camphora optime solvitur, solutio Camphorae oleosa 20% pro injectionibus subcutaneis et intramuscularibus praescribitur.

Aqua Amygdalarum amararum, praeparata ex seminibus Amygdali amarae, est liquor limpidus sine colore, odorem Amygdali habet, ut remedium sedativum contra asthma bronchiale, gastralgiam adhibetur.

arbor, ōris *f* — дерево
varietas, ātis *f* — різновид
frigidus, a, um — холодний
suavis, e — приємний
bronchialis, e — бронхіальний

FOLIA SALVIAE

Salvia officinalis L. est nomen botanicum, «Salvia» est nomen pharmaceuticum. Nomen Salvia a verbo «salvēre» formatum est. In medicina folia Salviae exsiccata adhibentur.

Folia Salvia adulta sunt cinereo–viridia, sed folia juvenalia sunt argenteo-alba. Folia Salviae recentia effectum bonum bactericidum habent. Folia colliguntur et exsiccantur in aëre aut in igne. Odor foliorum forte aromaticus est, sapor subamarus, adstringens. Partes omnes plantae oleum aethereum (ad 2,5%) et substantias tannicas, acidum ursolicum continent. Infusum ex foliis Salviae exsiccatis ut remedium adstringens, molliens et disinficiens pro gargarismatis oris et gutturis, pro cataplasmatis praescribitur. Folia Salviae in species

pectorales includuntur. Praeparatum «Salvinum» extractione Acetono ex foliis Salviae praeparatur. Solutio Salvini spirituosa 0,1–0,25% ex tempore praeparatur, in stomatologia adhibetur.

colligo, re 3 — збирати
verbum, i *n* — слово, дієслово
formatus, a, um — сформований
sed — або
juvenalis, e — молодий
ignis, is *m* — вогонь
molliens, ntis — пом'якшувальний
guttur, ris *n* — горло
includo, re 3 — включати, охоплювати, мати в своєму складі

ATROPA BELLADONNA

Planta «Atropa belladonna» (Solanaceae) est vegetabile medicinale perenne herbaceum, nomen materiae pharmaceuticae est «Belladonna». In medicina herba, folia et radices plantae adhibentur. Partes omnes Atropae belladonnae toxicae sunt. Folia Belladonnae Julio colliguntur, in aqua frigida lavantur et siccantur. Radices magnae in partes conciduntur.

Folia Belladonnae ut remedium antiasthmaticum, analgeticum, excitans adhibentur. Omnes partes plantae alcaloida hyoscyaminum, atropinum, scopolaminum, glycosidum methylaesculinum etc. continent.

Quantitas maxima alcaloidorum in radicibus (1,5%), in foliis — ad 1%, in caulibus — ad 0,65%, in floribus — ad 0,6%, in fructibus — ad 0,7% est. Alcaloidum atropinum ex foliis et seminibus plantae elicitur, in forma solutionis Atropini sulfatis 0,1% pro injectionibus praescribitur. Formae medicamentorum tales ex Belladonna sunt:

1. Tinctura Belladonnae.
2. Extractum Belladonnae spissum et siccum ad usum internum.

perennis, e — багаторічний
lavo, āre 1 — мити
excitans, ntis — збуджувальний
elicio, re 3 — добувати, отримувати

SUCCI PLANTARUM MEDICINA

In medicina succi tales adhibentur: succus Erysimi, succus Plantaginis, succus Aloës, succus Kalanchoës.

Succus Erysimi e herba Erysimi canescentis recenti conficitur, ad praeparationem praeparati «Cardiovalenum» succus Erysimi, Adonisidum concentratum, tinctura e rhizomatis cum radicibus Valerianae recentibus, extractum Crataegi fluidum, Camphora, Natrii bromidum, Aethanolum, Chlorbutanoli hydras adhibentur.

Succus Plantaginis est mixtura succi e foliis Plantaginis majoris recentibus et succi e herba Plantaginis psyllii, conservatus Aethanolo (spiritu aethylico) et Natrii methabisulfite.

Succus Aloës e foliis Aloës arborescentis recentibus et conservatis conficitur, in linimento Aloës est. Sirupus Aloës cum Ferro sumitur.

Succus Kalanchoës e foliis et cormis Kalanchoës pinnatae recentibus paratur, in unguento Kalanchoës est. Interdum succus Kalanchoës cum solutione Novocaini 2% adhibetur.

conficio, re 3 — виробляти
psyllius, a, um — блошиний

MATERIAE RUDES PLANTARUM MEDICINALIUM ET ANIMALIUM

Materiae rudes plantarum medicinalium plantae omnes seu partes plantarum esse possunt. Saepissime plantae et partes plantarum exsiccatae, rarius recentes ad praeparationem medicamentorum, phytopraeparatorum adhibentur (cortices, flores, caules, folia, fructus, herbae, semina, stigmata, strobili, cormi, baccae, gemmae, alabastra, radices, rhizomata, bulbi, tubera, bulbotubera plantarum cultivatarum et spontanearum).

Medici vetuste materiae animales pro curatione aegrotorum adhibebant. Tempore praesenti materiae animalium tales adhibentur: toxina serpentium, producta activitatis vitalis apium, chole, sanguis, placenta, hirudines, cornua, spermacetum, oleum jecoris Aselli, mel, cera etc.

materiae rudes — сировина (лікарська)
esse possunt — можуть бути
bulbotuber, ris *n* — клубнецибуліна
cultivatus, a, um — культивований

spontaneus, a, um — некультивований, самовільний
serpens, ntis *f* — змія
activitas, ātis *f* — діяльність
vitalis, e — життєвий
spermacetum, i *n* — спермацет
caulis, is *m* — стебло
vetuste — здавна

PRODUCTA ACTIVITATIS VITALIS APIUM (APIS MELLIFICA)

Propolis seu gluten apis massa compacta seu adhaesiva, colore fusco-viridi est, odorem specificum, gustum urentem amarum habet, insolubilis in aqua est. Praeparata officinalia Propolis sunt: Proposolum et Propoceum. Proposolum est aërosolum continens propolim, glycerinum, aethanolum (spiritus aethylicus), in stomatologia adhibetur. Propoceum in forma linimenti pro curatione vulnerum praescribitur. Apilacum (apis, lac) est productum activitatis vitalis apium, in forma suppositoriorum (pro infantibus), tabulettarum sub linguam et unguenti 3% (pro adultis) praescribitur. Apitoxinum est toxinum Apis mellificae, massa spissa incolorata cum odore aromatico mellis, gustu urenti, ut remedium effectivum pro curatione rheumatismi, polyarthritidis, asthmatis bronchialis etc. adhibetur. Apitoxinum per morsum apis interdum praescribitur, 5 morsus apis per diem.

Apitoxinum in forma tabulettarum, unguentorum, linimentorum, solutionum aquosarum et oleosarum adhibetur. Solutio Apitoxini aquosa 1:20000 ex tempore praeparatur ex tabuletta «Apifor» et aqua purificata (20 ml). Unguenta «Apisarthronum» et «Virapin» pro frictione praescribuntur.

activitas, ātis *f* — діяльність
compactus, a, um — щільний
vitalis, e — життєвий
mellificus, a, um — медоносний
gluten, nis *n* — клей
gustus, us *m* — смак
urens, ntis — пекучий
vulnus, ris *n* — рана
morsus, us *m* — укус
interdum — іноді

FORMAE REMEDIORUM PRO INJECTIONIBUS

Formae remediorum pro injectionibus solutiones aquosae et oleosae, emulsa et suspensiones sunt.

Injectiones intravenosae, intramusculares, subcutaneae, intracutaneae, intraarteriales, cerebrospinales, atque injectiones in musculum cordis, in tumores, in cavitates sunt. Tabulettae et pulveres steriles in solutionibus sterilibus ex tempore solvuntur. Dissolutores steriles sunt: aqua pro injectionibus, aqua demineralisata, olea pinguia (oleum Persicorum, oleum Amygdalarum), Aethanolum seu spiritus aethylicus, glycerinum, spiritus benzylicus, propilenglycolum, polyaethylenglycolum, Benzylii benzoas.

cerebrospinalis, e — спинномозковий
atque — до того ж, і притому
tumor, ōris *m* — пухлина
cavitas, ātis *f* — порожнина
dissolutor, ōris *m* — розчинник

INFUSA ET DECOCTA

Infusa et decocta sunt extracta aquosa ex materiis vegetabilibus. Infusa saepissime ex foliis, floribus, herbis, rarius ex partibus aliis plantarum parantur. Decocta saepissime ex cortice, radicibus, rhizomatis, rarius ex foliis praeparantur.

Infusa et decocta materias medicatas, saccharum, mucilagines, amarities, tanninum etc. continent, in officinis parantur et loco frigido per dies duos servantur. Sunt formae medicamentorum ad usum internum, raro ad usum externum praescribuntur. Ad praeparationem infusorum et decoctorum e Secali cornuto, herba Adonidis vernalis et Convallariae majalis, radice Polygalae, rhizomate cum radicibus Valerianae partem unam materiae vegetabilis et partes 30 aquae recipimus.

alius, a, ud — інший, інша, інше
amarities, ēi *f* — гіркота

Латинські крилаті вислови

1. *Ab ovo usque ad mala.* — Від яйця до яблук (від початку до кінця). У римлян обід починався яйцями і закінчувався фруктами.
2. *Abusus non tollit usum.* — Зловживання не відмінює вживання.
3. *Ad Calendas (Kalendas) Graecas.* — До грецьких Календ (ніколи). У римлян Календами називалось перше число кожного місяця. У греків поняття «Календи» не було.
4. *Ad rem.* — До справи.
5. *Alma mater.* — Мати-годувальниця. Метафорично: шанобліва назва навчального закладу.
6. *Alter ego.* — Другий я (однодумець).
7. *Amicus cognoscitur amore, more, ore, re.* — Приятель пізнається завдяки любові, звичаям (характеру), мові, вчинкам.
8. *Amicus Plato, sed magis amica veritas.* — Друг Платон, але правда дорожча.
9. *Ars longa, vita brevis est.* — Мистецтво вічне, життя коротке.
10. *Aquila non captat muscas.* — Орел не ловить мух.
11. *Audiatur et altera pars.* — Хай буде вислухана і друга (протилежна) сторона. Один з основних принципів судочинства.
12. *Aut bene, aut nihil.* — Або добре, або нічого.
13. *Barba crescit, caput nescit.* — Борода росте, а голова не тямить.
14. *Bene dignoscitur, bene curatur.* — Правильно розпізнається, добре лікується.
15. *Bis dat, qui cito dat.* — Двічі дає той, хто дає швидко.
16. *Bonum magnum est.* — Велике благо.
17. *Caelum, non animum, non mores mutat, qui trans mare currit.* — Хто мандрує за море, змінює лише небо, а не душу, не звичаї.
18. *Circulus vitiosus.* — Порочне коло.
19. *Citius, altius, fortius!* — Швидше, вище, сильніше!
20. *Cogito, ergo sum.* — Мислю — значить існую (Декарт).
21. *Contra factum.* — Проти факту.
22. *Contra factum non datur argumentum.* — Проти факту немає доказу.
23. *Contra spem spero.* — Без надії сподіваюсь.

24. *Cum Deo! (C.D!)* — З Богом!
25. *Cum grano salis.* — З дрібкою солі, дотепно (з іронією, глузливо).
26. *Curriculum vitae.* — Опис життя (біографія, життєпис).
27. *De gustibus et coloribus non est disputandum.* — Про смаки і кольори не треба сперечатись.
28. *De lingua stulta incommoda multa.* — Від дурного язика багато неприємностей.
29. *Dictum factum.* — Сказано — зроблено.
30. *Dies diem docet.* — День учить день (з кожним днем ми стаємо розумнішими).
31. *Domus propria domus optima.* — Власний дім — найкращий дім.
32. *Divide et impera!* — Поділяй і владарюй!
33. *Dum spiro, spero.* — Поки дихаю, сподіваюсь.
34. *Dura lex, sed lex.* — Суворий закон, але закон.
35. *Errare humanum est.* — Помилятись властиво будь-якій людині.
36. *Erudito aspera optima est.* — Суворе навчання — найкраще.
37. *Et fumus patriae dulcis.* — І дим батьківщини солодкий.
38. *Est modus in rebus.* — Є міра в речах.
39. *Ex duobus malis minus est semper eligendum.* — Із двох бід слід вибрати меншу.
40. *Exemplum docet.* — Приклад учить.
41. *Exitus letalis.* — Смертельний кінець.
42. *Ex libris.* — Малюнок, девіз; із книг. Назва знаку (екслібрис), на якому є ім'я власника книги.
43. *Ex more.* — За звичаєм, згідно зі звичаєм.
44. *Ex (de) nihilo nihil (fit).*— Із нічого ніщо не виникає.
45. *Festina lente!* — Поспішай повільно!
46. *Fide, sed cui, vide!* — Довіряй, але дивись кому!
47. *Fiat iustitia, pereat mundus!* — Хай загине світ, але здійсниться правосуддя!
48. *Fiat lux!* — Нехай буде світло!
49. *Finis coronat opus.* — Кінець вінчає діло.

50. *Fortes fortuna adjuvat (Terentius).* — Сміливим доля допомагає (Теренцій).
51. *Gaudeamus igitur.* — Веселімося! (Назва студентської пісні). Початок середньовічної студентської пісні, яка стала міжнародним студентським гімном.
52. *Gutta cavat lapidem.* — Крапля камінь точить.
53. *Habitus aegroti.* — Вигляд хворого.
54. *Hominem quaero!* — Шукаю людину!
55. *Homo novus.* — Нова людина.
56. *Homo sapiens.* — Людина розумна; людина як розумна істота.
57. *Honores mutant mores, sed raro in meliores.* — Почесті змінюють вдачу , але рідко на кращу.
58. *Ignorantia non est argumentum.* — Незнання — не доказ.
59. *In facto.* — Фактично, на ділі.
60. *Inter collegas.* — Між колегами.
61. *In nuce.* — У горісі (тобто в зародку).
62. *In optima forma.* — У найкращій формі.
63. *In silvam ligna ne feras.* — Не носи дрова до лісу.
64. *In toto.* — У цілому.
65. *Intra et extra muros.* — Усередині та ззовні стін.
66. *Invia est in medicina via sine lingua Latina.* — У медицині неможливий шлях без латинської мови.
67. *Labores pariunt honores.* — Праця породжує почесті.
68. *Mala herba cito crescit.* — Погана трава швидко росте.
69. *Male parta, male dilabuntur (Naevius).* — Ганебно придбане — ганебно й пропадає.
70. *Manu scriptum.* — Написане рукою (манускрипт).
71. *Maximus in minimis.* — Великий у малому.
72. *Medica mente, non medicamentis!* — Лікуй розумом, а не ліками!
73. *Medice, cura te ipsum!* — Лікарю, лікуй себе самого! (Застосовується до тих людей, що дають іншим добрі поради, а самі на практиці їх не дотримуються.)
74. *Mens sana in corpore sano.* — У здоровому тілі — здоровий дух.
75. *Modus vivendi.* — Спосіб життя. Мирне співіснування.
76. *Multi multa sciunt, nemo omnia.* — Багато хто знає багато що, все — ніхто.

77. *Munera hostium non munera.* — Подарунки ворогів — не подарунки.
78. *Natura sanat, medicus curat morbos.* — Природа оздоровлює, а лікар лікує хвороби.
79. *Nota bene!* — Добре зауваж! Запам'ятай!
80. *Ne sutor supra crepidam (indicet).* — Хай швець не вище черевика (міркує).
81. *Nihil habeo, nihil timeo.* — Нічого не маю, нічого не боюсь.
82. *Noli nocere!* — Не нашкодь!
83. *Non scholae, sed vitae discimus.* — Не для школи, а для життя вчимося.
84. *Nulla dies sine linea.* — Жодного дня без рядка. (Пліній Старший повідомляє, що відомий давньогрецький художник Апеллес кожного дня тренувався у своєму мистецтві, роблячи хоч один штрих).
85. *Officium medici est, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde sanet.* — Обов'язок лікаря полягає в тому, щоб лікувати безпечно, швидко, приємно.
86. *Omne initium difficile est.* — Кожний початок важкий.
87. *Omne nimium nocet.* — Будь-яка надмірність шкодить.
88. *Omnia mea mecum porto.* — Усе своє ношу з собою. (Слова одного з легендарних давньогрецьких «семи мудреців» Біанта (VI ст. до н. е.)).
89. *Optimum medicamentum quies est.* — Найкращі ліки — спокій.
90. *O, sancta simplicitas!* — О, свята простота! (За легендою, Ян Гус, якого спалювали на вогнищі, сказав ці слова, коли якась стара, керуючись благочестивими намірами, підкинула у вогонь в'язанку хмизу.).
91. *O tempora, o mores!* — О часи, о звичаї!
92. *Otium post negotium.* — Відпочинок після роботи.
93. *Panem et circenses!* — Хліба та видовищ!
94. *Paucis verbis.* — Небагатослівно.
95. *Per aspera ad astra (Seneca).* — Через терни до зірок (Сенека).
96. *Perfice te.* — Удосконалюй себе.
97. *Periculum in mora (Livius).* — Небезпека у зволіканні (справа не терпить зволікання).

98. *Plenus venter non studet libenter.* — Ситому череву до навчання байдуже.
99. *Post factum.* — Після зробленого; постфактум.
100. *Post hoc, non est propter hoc.* — «Після цього» не значить «внаслідок цього».
101. *Primum non nocere, sed noli nocere, seu cave ne laedas.* — Передусім — не шкодь (хворому), або остерігайся, щоб не зашкодити.
102. *Primus inter pares.* — Перший серед рівних.
103. *Pro et contra.* — За і проти.
104. *Pro forma.* — Для форми, формально.
105. *Qualis rex, talis grex.* — Який цар, така й череда. (Який піп, така у нього і молитва.)
106. *Quod licet Jovi, non licet bovi.* — Що дозволено Юпітеру, те не дозволено бикові.
107. *Quaerite et invenietis.* — Шукайте й знайдете.
108. *Quilibet in sua domo rex.* — Кожний у своєму домі цар.
109. *Qui scribit, bis legit.* — Хто пише, двічі читає.
110. *Quod capita, tot sententiae.* — Скільки голів, стільки думок.
111. *Quod homines, tot sententiae.* — Скільки людей, стільки й думок.
112. *Repetitio est mater studiorum.* — Повторення — мати навчання.
113. *Ridendo castigat mores.* — Сміхом виправляє звичаї.
114. *Sapienti sat.* — Розумному вистачить (сказаного). Розуміючому досить.
115. *Sapientissimus in septem.* — Наймудріший із семи (мудреців).
116. *Scientia potentia est.* — Знання — сила.
117. *Semel scriptum, decies lectum.* — Раз написано, десять разів прочитано.
118. *Similia similibus curantur.* — Подібне подібним лікується.
119. *Simplex sigillum veri.* — Простота — ознака істини (прикмета правди).
120. *Sine causa.* — Без причини.
121. *Sine ira et studio.* — Без гніву й упередженості.
122. *Si sapis, sis apis.* — Якщо ти мудрий, будь бджілкою.
123. *Si vis pacem, para bellum.* — Якщо хочеш миру, готуйся до війни.

124. Suum cuique placet. — Кожному подобається своє.
125. Tabula rasa. — Чиста дошка.
126. Terra incognita. — Невідома земля (невідома галузь знань).
127. Tertium non datur. — Третього не дано (або одне, або друге).
128. Tres faciunt collegium. — Троє становлять товариство.
129. Ultima ratio. — Останній доказ.
130. Una dies gradus est vitae. — Один день — сходинка життя.
131. Una hirundo non facit ver. — Одна ластівка не робить весни.
132. Unus pro omnibus et omnes pro uno. — Один за всіх, і всі за одного.
133. Urbi et orbi. — Місту й миру, всьому світу.
134. Usus magister est optimus. — Досвід — найкращий учитель.
135. Vademecum (*Vade cum me* — Іди зі мною). — Довідник, путівник.
136. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. — Суєта суєт і все суєта.
137. Verba docent, exempli trahunt. — Слова вчать, а приклади приваблюють.
138. Veni, vidi, vici. — Прийшов, побачив, переміг. (Так Юлій Цезар сповістив другові про свою перемогу в битві біля Зели).
139. Verum amicum pecunia non parabis. — Справжнього друга за гроші не придбаєш.
140. Vim repellere licet. — На силу відповідають силою.
141. Viva vox docet. — Живе слово вчить.
142. Vivat, crescat, floreat! — Хай живе, хай росте, хай процвітає!
143. Vivorum oportet meminisse. — Слід пам'ятати про живих.
144. Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango. — Кличу живих, плачу за мертвими, приборкую блискавки.
145. Vivere est cogitare (Cicero). — Жити — це мислити (Цицерон).
146. Volens — nolens. — Хочеш — не хочеш.

Gaudeamus – Веселімось!

(Старовинна студентська пісня)

Переклад *А.О. Содомори*

Gaudeamus igitur,
Juvenes dum sumus!
Post jucundam juventutem,
Post molestam senectutem
Nos habebit humus.

Ubi sunt, qui ante nos
In mundo fuere?
Transeas ad superos,
Transeas ad inferos,
Hos si vis videre.

Vita nostra brevis est,
Brevi finietur.
Venit mors velociter,
Rapit nos atrociter,
Nemini parcetur.

Vivat Academia,
Vivant professores!
Vivat membrum quodlibet,
Vivant membra quaelibet,
Semper sint in flore!

Vivant omnes virgines,
Graciles, formosae!
Vivant et mulieres,
Tenerae, amabiles,
Bonae, laboriosae!

Vivat et Respublica
Et qui illam regit!

Гей повеселімося,
Поки молоді!
Мине молодість квітуча,
Старість нас впов'є, мов туча,
І земля покриє.

Де ті, що жили колись
На розлогім світі?
Треба чи під землю йти,
Чи на небо злинути,
Щоби їх зустріти.

Те життя — лиш мить одна,
Вмить воно й пролине.
Смерть кістлява — тут як тут,
Чинить свій над нами суд:
Всіх — до домовини.

Хай живе науки храм,
Хай живуть учені!
Кожен з них нехай живе,
Процвітає гроно все
У добрі, натхненні!

Хай живуть дівчата всі —
Стрункі та ласкаві!
Хай усі жінки живуть,
Що любов, тепло несуть,
Ніжні, в праці жваві!

Хай живе наш край увесь
І хто править краєм!

Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas,
Quae nos hic protegit!

Pereat tristitia,
Pereant dolores,
Pereat diabolus,
Quivis antiburschius
Atque irrisores!

Хай живуть мужі ясні,
Що з їх ласки, приязні
Знань тут набуваєм!

Геть, журба напаснице,
Геть од нас, лукавий!
Геть усяк, хто квапиться
З нас понасміхатися,
Заздрий нашій славі!

Алфавітний список ботанічних назв рослин

Ботанічна назва	Назва рослинної сировини		Українська назва	Російська назва
	Назва органу рослини	Фармацевтична назва рослини		
1	2	3	4	5
A				
Achillea millefolium	herba	Millefolii	Деревій звичайний (білоголовник)	Тысячелистник обыкновенный
Acorus calamus	rhizomata	Calami	Аїр тростиновий, або болотяний (лепеха звичайна, татарське зілля, ірниця, гавір, сашина, шуварник)	Аир болотный
Adonis vernalis	herba	Adonidis vernalis	Горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний, стародубка, чорногірка, заячий мак)	Горицвет весенний (адонис)
Allium sativum	bulbi	Allii sativi	Часник городній	Чеснок посевной
Alnus glutinosa	fructus	Alni	Вільха клейка (вільха чорна)	Ольха клейкая
Aloë arborescens	folia	Aloës	Алое деревовидне (столітник)	Алоэ древовидное
Althaea officinalis	radices, herba	Althaeae	Алтея лікарська (проскурняк, слизник, папурник, гордовля)	Алтей лекарственный
Amygdalus communis	semina	Amygdali	Мигдаль звичайний	Миндаль обыкновенный
Amygdalus amara	semina	Amygdali amarae	Мигдаль гіркий	Миндаль горький
Amygdalus dulcis	semina	Amygdali dulcis	Мигдаль солодкий	Миндаль сладкий
Anethum graveolens	fructus	Anethi graveolentis	Кріп запашний (копрій)	Укроп душистый

1	2	3	4	5
Anisum vulgare	fructus	Anisi vulgaris	Аніс звичайний (ганус)	Анис обыкновенный
Arachis hypogaea	fructus	Arachidis	Арахіс підземний (земляний горіх)	Арахис подземный
Aralia mandshurica	radices	Araliae mandshuricae	Аралія маньчжурська	Аралия маньчжурская
Arctostaphylos uva-ursi	folia, cormi	Uvae ursi	Мучниця звичайна (ведмеже вушко)	Толокнянка обыкновенная (медвежье ушко)
Arnica montana	flores	Arnicae	Арніка гірська (скусівник гірський, трава бараня, чарник, баранка, ангельське зілля)	Арника горная
Aronia melanocarpa	fructus recentes	Aroniae melanocarpae	Аронія чорноплода (горобина чорноплода)	Арония черноплодная (рябина черноплодная)
Artemisia absinthium	herba, folia	Absinthii	Полин гіркий	Полынь горькая
Artemisia cina	flores	Cinae	Полин цитварний (цитварне насіння, цитварні квітки)	Полынь цитварная
Atropa belladonna	folia, radices, herba	Belladonnae	Беладона звичайна (красавка, сонник, отруйниця)	Красавка (белладонна обыкновенная)
B				
Berberis vulgaris	folia, radices, cortex radicum	Berberidis	Барбарис звичайний, (квасниця, кисле дерево, кислич звичайний, кислянка)	Барбарис обыкновенный
Bergenia crassifolia	rhizomata	Bergeniae	Бадан товстолистий	Бадан толстолистный
Betula verrucosa	gemmae, folia, succus	Betulae	Береза бородавчаста	Береза бородавчатая

1	2	3	4	5
Bidens tripartita	herba	Bidentis	Череда трироздільна (причепа, собачі реп'яхи, чорнобривець болотяний)	Череда трёхраздельная
Brassica nigra (Sinapis nigra)	semina	Sinapis	Гірчиця чорна	Горчица чёрная
C				
Calendula officinalis	flores	Calendulae	Нагідки лікарські (крокіс, календула)	Календула лекарственная, ноготки лекарственные
Capsella bursa-pastoris	herba	Bursae pastoris	Грицики звичайні (калитник, мисочки, мішечки)	Пастушья сумка
Capsicum annuum	fructus	Capsici	Перець однорічний стручковий (перчиця)	Перец стручковый однолетний
Carum carvi	fructus	Carvi	Кмин звичайний	Тмин обыкновенный
Cassia acutifolia (Senna alexandrina)	folia, fructus	Sennae (Cassiae)	Касія гостролиста (сена африканська)	Кассия остролистная (сенна александрийская)
Centaurea cyanus	flores	Centaureae cyani	Волошка синя	Василёк синий
Centaurium erythraea	herba	Centaurii	Золототисячник малий (золототисячник зонтичний)	Золототысячник малый (золототысячник зонтичный)
Chelidonium majus	herba	Chelidonii	Чистотіл великий (сіре зілля, ластовинне зілля)	Чистотел большой

1	2	3	4	5
Cinchona succirubra	cortex	Chinae, Cinchonae	Хінне дерево (цинхона червоносокова)	Хинное дерево (цинхона красносоковая)
Cinnamomum camphora	cormi	Camphorae	Коричник камфорний (камфорний лавр, камфорне дерево)	Коричник камфорный (камфорное дерево)
Citrus limon	fructus	Citri	Цитрус лимон (цитрина)	Лимон (цитрон)
Claviceps purpurea	cornua	Secalis cornuti	Маткові ріжки (житні ріжки, матка, споринння)	Спорынья
Convallaria majalis	herba, folia, flores	Convalliariae	Конвалія звичайна (маївка, кукуричка)	Ландыш майский
Coriandrum sativum	fructus	Coriandri	Коріандр посівний (кінза, троян)	Кориандр посевной
Crataegus sanguinea	fructus, flores	Crataegi	Глід криваво-червоний (боярка)	Боярышник кроваво-красный
Cucurbita pepo	semina	Cucurbitae	Гарбуз звичайний (гарбуз столовий)	Тыква обыкновенная
D				
Datura stramonium	folia	Stramonii	Дурман звичайний (бодяк, біс-дерево)	Дурман обыкновенный
Delphinium elatum	herba	Delphinii elati	Дельфіній високий	Живокость высокая
Digitalis lanata	folia	Digitalis lanatae	Дигіталіс шерстистий (наперстянка шерстиста, наперсник)	Наперстянка шерстистая (дигиталис шерстистый)

1	2	3	4	5
Digitalis purpurea	folia	Digitalis	Дигіталіс пурпуровий (наперстянка пурпурова)	Наперстянка пурпурная (дигиталис пурпурный)
Dryopteris filix-mas	rhizomata	Filicis maris	Дріоптерис чоловічий, (папороть чоловіча, щитник чоловічий)	Папоротник мужской (щитовник мужской)
E				
Echinopanax elatum	rhizomata cum radicibus	Echinopanacis	Заманиха висока (оплопанакс високий, ехінопанакс)	Заманиха высокая (оплопанакс высокий)
Ephedra equisetina	herba	Ephedrae	Ефедра хвощова, або ефедра гірська	Эфедра хвощевая (эфедра горная, хвойник хвощевой)
Erysimum canescens (seu Erysimum diffusum)	herba recens	Erysimi canescentis	Жовтушник сіруватий (ж. розлогий, ж. сивіючий)	Желтушник серый (ж. седеющий, ж. раскидистый)
Eucalyptus cinerea	folia, cormi	Eucalypti	Евкаліпт попелястий	Эвкалипт пепельный
F				
Foeniculum vulgare	fructus	Foeniculi	Фенхель звичайний	Фенхель обыкновенный
Fragaria vesca	folia, baccae	Fragariae	Суниці лісові	Земляника лесная
Frangula alnus	cortex	Frangulae	Крушина ламка, або вільховидна	Крушина ольховидная
G				
Gentiana lutea	radices	Gentianae	Тирлич жовтий	Горечавка жёлтая

1	2	3	4	5
Glycyrrhiza glabra	radices	Glycyrrhizae	Солодка гола (солодковий корінь, солодець голий, вербець, лакриця)	Солодка голая (лакричник)
Gnaphalium uliginosum	herba	Gnaphalii uliginosi	Сухоцвіт багновий (драговинний, болотяний)	Сушеница топяная (болотная)
Gossypium hirsutum	folia, semina, cortex radicum	Gossypii	Бавовник шорсткий (бавовна, бамба)	Хлопчатник шерстистый (обыкновенный)
H				
Helianthus annuus	semina	Helianthi	Соняшник однорічний (звичайний)	Подсолнечник однолетний
Helichrysum arenarium	flores	Helichrysi arenarii	Цмин пісковий	Бессмертник (цмин) песчаный
Hippophaë rhamnoides	fructus	Hippophaës	Обліпиха крушиновидна, або жостероподібна	Облепиха крушиновая
Humulus lupulus	strobili	Lupuli	Хміль звичайний	Хмель обыкновенный
Hyoscyamus niger	folia, herba	Hyoscyami	Блекота чорна (зубовник, німиця, люльник, собачий мак)	Белена чёрная
Hypericum perforatum	herba	Hyperici	Звіробій звичайний (божа крівця, стокрівця, заяча крівця, кривавник)	Зверобой продырявленный (обыкновенный)
I				
Inonotus obliquus	—	Inonotus obliquus, Fungus betulinus	Чага (березовий гриб)	Чага (чёрный березовый гриб)

1	2	3	4	5
Inula helenium	rhizomata cum radicibus	Inulae	Оман високий (дивосил)	Девясил высокий
J				
Juniperus communis	fructus (baccae)	Juniperi	Ялівець звичайний (яловець звичайний)	Можжевельник обыкновенный
K				
Kalanchoë pinnata	cormi recentes	Kalanchoës	Каланхое перисте	Каланхоэ перистое
L				
Lagochilus inebrians	flores, folia	Lagochili	Зайцегуб п'янкий	Зайцегуб опьяняющий (лагохилус опьяняющий)
Laminaria saccharina	thalli	Laminariae	Ламінарія цукриста (морська капуста)	Ламинария сахаристая (морская капуста)
Ledum palustre	herba, cormi	Ledi palustris	Багно звичайне	Багульник болотный
Leonurus cardiaca	herba	Leonuri	Собача кропива звичайна (пустирник звичайний)	Пустырник сердечный
Leuzea carthamoides	rhizomata cum radicibus	Leuzeae	Левзея сафлоровидна, (великоголовник сафлороподібний, мараловий корінь, маралова трава, оленячий корінь, оленяча трава)	Левзея сафлоровидная
Linum usitatissimum	semina	Lini	Льон посівний (льон звичайний, льон-довгунець)	Лён обыкновенный

1	2	3	4	5
M				
Matricaria chamomilla	flores	Chamomillae	Ромашка лікарська (рум'янка, романець)	Ромашка аптечная (лекарственная)
Menthae piperita	folia	Menthae piperitae	М'ята перцева, або холодна	Мята перечная
Menyanthes trifoliata	folia	Menyanthidis	Бобівник трилистий, (водяний трифоль, трилисник, жаб'ячі огірочки, трифолія)	Вахта трёхлистная (водяной трилистник)
N				
Nerium oleander	folia	Oleandri	Олеандр звичайний	Олеандр обыкновенный
Nuphar luteum	rhizomata	Nupharis lutei	Глечики жовті (латаття жовте, жовта водяна лілія)	Кубышка жёлтая (жёлтая водяная лилия)
O				
Olea europaea	fructus	Oleae europaeae	Маслина європейська	Маслина европейская
Ononis arvensis	radices	Ononidis	Вовчуг польовий	Стальник полевой
Origanum vulgare	herba	Origani vulgaris	Материнка звичайна (душанка, душинка)	Душица обыкновенная
Orthosiphon stamineus	folia	Orthosiphonis	Ортосифон тичинковий (нирковий чай, котячі вуса, яванський чай)	Ортосифон тычиночный (почечный чай)
Oryza sativa	fructus	Oryzae	Рис посівний	Рис посевной
Oxycoccus quadripetalus	baccae (fructus)	Oxycocci	Журавлина чотирипелюсткова (звичайна)	Клюква четырёхлепестковая

1	2	3	4	5
P				
Padus racemosa	fructus	Padi	Черемха звичайна	Черемуха обыкновенная
Panax ginseng	radices	Ginseng	Женьшень (корінь життя, людина-корінь)	Женьшень
Papaver somniferum	capita	Papaveris	Мак снотворний	Мак снотворный
Persica vulgaris	fructus	Persicae	Персик звичайний	Персик обыкновенный
Picea abies	gemmae, strobili	Piceae	Ялина європейська (смерека)	Ель обыкновенная
Pinus silvestris	turiones, folia	Pini	Сосна лісова	Сосна лесная (обыкновенная)
Plantago major	folia, herba	Plantaginis	Подорожник великий (трикутник)	Подорожник большой
Polemonium coeruleum	rhizomata cum radicibus	Polemonii	Синюха блакитна	Синюха голубая
Polygonum bistorta	rhizomata	Bistortae	Гірчак зміїний (змійовик, ракові шийки)	Горец змеиный (змеевик)
Polygonum hydropiper	herba	Polygoni hydropiperis	Гірчак перцевий (водяний перець, собачий перець)	Горец перечный (водяной перец)
Polygonum aviculare	herba	Polygoni avicularis	Спориш звичайний (куряча трава, гусятник, моріжок)	Горец птичий (спорыш)
Potentilla erecta (Potentilla tormentilla)	rhizomata	Tormentillae	Перстач прямостоячий (калган)	Лапчатка прямостоячая

1	2	3	4	5
Primula veris	folia, rhizomata cum radicibus	Primulae	Первоцвіт весняний (первоцвіт лікарський, примула, весняник лікарський, аптечна скороспілка, ключики, первоцвіт лікарський, первенець, роспілка, баранчики, веснівка, лісове зілля)	Первоцвет весенний (первоцвет лекарственный)
Q				
Quercus robur	cortex	Quercus	Дуб звичайний	Дуб обыкновенный (черешчатый)
R				
Rhodiola rosea	rhizomata cum radicibus	Rhodiolae roseae	Родіола рожева (золотий корінь)	Родиола розовая (золотой корень)
Rauwolfia serpentina	radices	Rauwolfiae serpentinae	Раувольфія зміїна	Раувольфия змеиная
Rhamnus cathartica	fructus	Rhamni catharticae	Жостір проносний (крушина проносна, чорноягідник)	Жостер слабительный (крушина слабительная)
Rheum palmatum (=tanguticum)	radices	Rhei	Ревінь пальчастий (ревінь тангутський, китайський рапонтик)	Ревень тангутский (дланевидный)
Rhus coriaria	folia	Rhois coriariae	Сумах дубильний	Сумах дубильный
Ribes nigrum	folia, fructus, gemmae recentes	Ribis nigri	Смородина чорна	Смородина чёрная

1	2	3	4	5
Ricinus communis	Semina	Ricini	Рицина звичайна	Клещевина обыкновенная
Rosa majalis (syn. Rosa cinnamomea)	Fructus	Rosae	Шипшина травнева (шипшина корична)	Шиповник майский (шиповник коричный, роза коричная)
Rubia tinctorum	rhizomata et radices	Rubiae tinctorum	Марена красильна	Марена красильная
Rubus idaeus	fructus	Rubi idaei	Малина	Малина
S				
Salvia officinalis	folia	Salviae	Шавлія лікарська	Шалфей лекарственный
Sambucus nigra	flores	Sambuci	Бузина чорна	Бузина чёрная
Sanguisobra officinalis	rhizomata et radices	Sanguisorbae	Родовик лікарський (стягни-кров, сухозлотиця)	Кровохлёбка лекарственная
Saponaria officinalis	rhizomata	Saponariae	Мильнянка лікарська (мильний корінь, собаче мило, мильна трава)	Мыльнянка лекарственная
Schizandra chinensis	semina, fructus	Schizandrae	Лимонник китайський	Лимонник китайский
Scilla maritima	bulbi	Scillae	Морська цибуля	Морской лук
Scutellaria baicalensis	radices	Scutellariae baicalensis	Шоломниця байкальська	Шлемник байкальский
Senecio platyphylloides	herba, rhizomata cum radicibus	Senecionis platyphylloidis	Жовтозілля широколисте (живильна трава, хрещата трава)	Крестовник плосколистный (широколистный)

1	2	3	4	5
Solanum tuberosum	tubera	Solani	Картопля	Картофель
Sophora japonica	fructus, alabastra	Sophorae japonicae	Софора японська (японська акація)	Софора японская
Sorbus aucuparia	fructus	Sorbi	Горобина звичайна	Рябина обыкновенная
Stephania glabra	tubera cum radicibus	Stephaniae glabrae	Стефанія гола	Стефания голая (гладкая)
Strophanthus Kombe	semina	Strophanthi	Строфант Комбе	Строфант Комбе
Strychnos nux-vomica	semina	Strychni, Nucis vomicae	Блювотний горіх (чилібуха)	Чилибуха (рвотный орех)
T				
Tanacetum vulgare	flores	Tanaceti	Пижмо звичайне (дика горобинка, райцвіт, польова горобинка, коровай, приворот)	Пижма обыкновенная
Taraxacum officinale	folia, radices	Taraxaci	Кульбаба лікарська (літучки, пустодуй, солдатики, плішивець)	Одуванчик лекарственный
Theobroma cacao	semina	Cacao	Шоколадне дерево	Шоколадное дерево
Thermopsis lanceolata	herba, semina	Thermopsidis	Термопсис ланцетовидний (мишатник)	Термопсис ланцетовидный (мышатник)
Thymus serpyllum	herba	Serpylli	Чебрець боровий, або плазкий	Тимьян ползучий (чабрец)
Thymus vulgaris	herba	Thymi vulgaris	Чебрець звичайний	Тимьян обыкновенный

1	2	3	4	5
Tilia cordata	flores	Tiliae	Липа серцелиста	Липа сердцевидная
Tussilago farfara	folia	Farfarae	Підбіл звичайний (мати-й-мачуха звичайна)	Мать-и-мачеха обыкновенная
U				
Urtica dioica	folia	Urticae	Кропива дводомна	Крапива двудомная
V				
Vaccinium myrtillus	folia, fructus	Myrtilli	Чорниця звичайна (боровиця)	Черника обыкновенная
Vaccinium vitis-idaea	folia, cormi	Vitis idaeae	Брусниця (бруслина, кам'янка)	Брусника
Valeriana officinalis	rhizomata cum radicibus	Valerianae	Валеріана лікарська	Валериана лекарственная
Viburnum opulus	fructus, cortex	Viburni	Калина звичайна	Калина обыкновенная
Vinca minor	herba	Vincae minoris	Барвінок малий (могильник, хрещатий барвінок)	Барвинок малый
Viola arvensis	herba	Violae	Фіалка польова	Фиалка полевая
Viola tricolor	herba	Violae	Фіалка триколірна (братки триколірні)	Фиалка трёхцветная (иван-да-марья)
Z				
Zea mays	stigmata, stili cum stigmatis	Maydis	Кукурудза звичайна (маїс)	Кукуруза обыкновенная (маис)

ЛАТИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК

A

āā (ana)	по, порівну
Ābsinthium, ii *n*	полин гіркий
Ablat vus (Abl.)	орудний *(відмінок)*
absorbtus, a, um	абсорбційний, абсорбований
abūsus, us *m*	зловживання
Academia, ae *f*	академія
Accusat vus (Acc.)	знахідний *(відмінок)*
acer, acris, acre	гострий
acētas, ātis *m*	ацетат
acētum, i *n*	оцет
acetylium, i *n*	ацетил
acetylsalicylicus, a, um	ацетилсаліциловий
Achillēa millefolium	деревій звичайний *(бот.)*
acholia, ae *f*	ахолія, ненадходження жовчі до кишечника
acidum, i *n*	кислота
ac. aceticum	оцтова (ацетатна) кислота
ac. acetylsalicylicum	ацетилсаліцилова (ацетилсаліцилатна) кислота
ac. adipinicum	адипінова (адипінатна) кислота
ac. arsenicicum	миш'якова (арсенатна) кислота
ac. arsenicosum	арсенітна (миш'яковиста) кислота
ac. ascorbinicum (ascorbicum)	аскорбінова (аскорбінатна) кислота
ac. barbituricum	барбітурова (барбітуратна) кислота
ac. benzoicum	бензойна (бензоатна) кислота
ac. boricum	борна (боратна) кислота
ac. butyricum	масляна (бутиратна) кислота
ac. capronicum	капронова (капронатна) кислота
ac. carbolicum	карболова (карбонатна) кислота
ac. carbonicum	вугільна (карбонатна) кислота
ac. chloricum	хлоратна (хлорнувата) кислота
ac. chlorosum	хлоритна (хлориста) кислота
ac. chromicum	хромова (хроматна) кислота

ac. citricum	лимонна (цитратна) кислота
ac. folicum	фолієва (фоліатна) кислота
ac. formicicum	мурашина (форміатна) кислота
ac. glutaminicum (glutamicum)	глутамінова (глутамінатна) кислота
ac. hydrochloricum	хлоридна (хлороводнева, соляна) кислота
ac. hydrocyanicum	ціанідна (ціановоднева, синильна) кислота
ac. hydrofluoricum (hydrophthoricum)	фторидна (фтороводнева) кислота
ac. hydroiodicum	йодидна (йодоводнева) кислота
ac. hydrosulfuricum	сульфідна (сірководнева) кислота
ac. hypochlorosum	хлорнуватиста (гіпохлоритна) кислота
ac. lacticum	молочна (лактатна) кислота
ac. maleicum	малеїнова (малеатна) кислота
ac. nicotinicum	нікотинова (нікотинатна) кислота
ac. nitricum	нітратна (азотна) кислота
ac. nitrosum	нітритна (азотиста) кислота
ac. nucleinicum	нуклеїнова (нуклеатна) кислота
ac. oleicum	олеїнова (олеатна) кислота
ac. oxalicum	щавлева (оксалатна) кислота
ac. pantothenicum	пантотенова (пантотенатна) кислота
ac. perchloricum	перхлоратна (хлорна) кислота
ac. phosphoricum	фосфатна (фосфорна) кислота
ac. phthalicum	фталатна (фталева) кислота
ac. propionicum	пропіонова (пропіонатна) кислота
ac. salicylicum	саліцилова (саліцилатна) кислота
ac. silicicum	силікатна (крем'яна) кислота
ac. stearicum	стеаринова (стеаратна) кислота
ac. succinicum	бурштинова (янтарна сукцинатна) кислота
ac. sulfuricum	сульфатна (сірчана) кислота
ac. sulfurosum	сульфітна (сірчиста) кислота
ac. tartaricum	винна або виннокам'яна (тартратна) кислота
ac. undecylenicum	ундециленова (ундециленатна) кислота

acidus, a, um	кислий
Acorus calamus	лепеха звичайна, аїр болотяний, або тростиновий (*бот.*)
actio, ōnis *f*	дія
activitas, ātis *f*	активність
activātus, a, um	активований
adde aseptice	додай асептично
adeps, ad pis *m*	жир, сало
addo, re 3	додавати
adenosintriphosphoricus, a, um	аденозинтрифосфорний
adhaes vus, a, um	липкий, клейкий
adhibeo, ēre 2	вживати, застосовувати, користуватися
adhibitio, ōnis *f*	вживання, використання, застосування
adipinicus, a, um	адипіновий
adjuvans, ntis	допоміжний
adjuvo, āre 1	допомагати, сприяти
Adōnis, dis *m*, *f*	горицвіт, жовтоцвіт, заячий мак, стародубка
Adonisidum, i *n*	адонізид
Adrenalinum, i *n*	адреналін
adsorptus, a, um	адсорбований
adstringens, ntis	в'яжучий
adūltus, a, um	дорослий, великий
adynamia, ae *f*	адинамія, безсилля, втрата сили
aeger, gra, grum	хворий
aegre	важко, тяжко
aegrōtus, a, um	хворий
aequālis, e	рівний, однаковий
aër, aëris *m*	повітря
aërosōlum, i *n*	аерозоль
aesthēsis, is *f*	чутливість, відчуття
aetas, ātis *f*	вік
Aethazolum, i *n*	етазол
aether, ris *m*	ефір
aethereus, a, um	ефірний
aethylicus, a, um	етиловий
Aethylium, ii *n*	етил

Aethylmorphinum, i *n*	етилморфін
Aethinyloestradiolum, i *n*	етинілестрадіол
aetiologia, ae *f*	етіологія, учення про причини захворювань
ago, re 3	займатися, діяти
Agiolax, i *n*	агіолакс
alabastrum, i *n*	бутон, пуп'янок
albumen, nis *n*	білок
albus, a, um	білий
alcaloidum, i *n*	алкалоїд
aliter	інакше
alius, alia, aliud	інший
allergia, ae *f*	алергія
Allergolum, i *n*	алергол
Allium sativum	часник городній *(бот.)*
Alnus, i *f*	вільха
Aloë, ës *f (грецьк.)*	алое
Althaea, ae *f*	алтея
Alumen, nis *n*	галун
Aluminium, ii *n*	алюміній
amarities, ēi *f*	гіркота
amārus, a, um	гіркий
am cus, i *m*	друг
amidochloridum, i *n*	амідохлорид
Amidopyrinum, i *n*	амідопірин
Ammi *(не відм.)*	аммі (рослина лікарська)
ammoniātus, a, um	аміачний
amorphus, a, um	аморфний
ampulla, ae *f*	ампула
amygdala, ae *f*	мигдаль (плід)
Amygdalus, i *f*	мигдаль (дерево)
amylāceus, a, um	крохмальний
amylāsum, i *n*	амілаза
amylium, ii *n*	аміл
amylum, i *n*	крохмаль
ana (āā)	по, порівну
anaemia, ae *f*	анемія, недокрів'я, малокрів'я

anaesthesia, ae *f*	анестезія, знеболювання
anaestheticus, a, um	анестетик; той, що знімає чутливість
analepticus, a, um	аналептичний
analgesia, ae *f*	анальгезія, позбавлення або відсутність відчуття болю
analgeticus, a um	болезаспокійливий, знеболювальний
Analginum, i *n*	анальгін
Anastress, i *n*	анастрес
anatoxinum, i *n*	анатоксин
androgenus, a, um	андрогенний (стосується чоловічих статевих гормонів)
Androtinum, i *n*	андротин
Anēthum, i *n*	кріп
ang na, ae *f*	ангіна
angiographia, ae *f*	ангіографія, дослідження стану судин
angiologia, ae *f*	ангіологія, наука про судини
anhydricus, a, um	безводний
animal, ālis *n*	тварина
animālis, e	живий; тваринний
anisātus, a um	ганусовий, анісовий
Anisum, i *n*	ганус, аніс
annuus, a, um	однорічний
anorexia, ae *f*	анорексія, погіршення апетиту
ante	1) перед, раніш, скоріше; 2) *(прийм. з Acc.)* перед, до
anthelminthicus, a um	протиглисний, протиглистовий
anthropologia, ae *f*	антропологія, наука про людину
antiasthmaticus, a um	протиастматичний
antibacteriālis, e	протибактеріальний, антибактеріальний
antibioticus, a um	антибіотичний
anticoagulans, ntis	антикоагулятивний
anticoncipiens, ntis	протизаплідний
antidiphthericus, a, um	протидифтерійний
antidotum, i *n*	протиотрута
antiemeticus, a, um	протиблювотний
antigangraenōsus, a, um	протигангренозний
antigēnum, i *n*	антиген

antihaemorrhoidālis, e	протигеморойний, антигемороїдальний
Antimonium, ii *n*	сурма, стибій
antipestōsus, a, um	протичумний
antiphlogisticus, a, um	протизапальний
antipyreticus, a, um	жарознижуючий, жарознижувальний
Antipyrinum, i *n*	антипірин
antirabicus, a, um	антирабічний (проти сказу)
antisepticus, a, um	антисептичний, знезаражуючий, знезаражувальний
antitetanicus, a, um	протиправцевий
antitox num, i *n*	антитоксин, протиотрута
antituberculōsicus, a, um	протитуберкульозний
anuria, ae *f*	анурія, затримка сечі
apis, is *f*	бджола
Apisarthronum, i *n*	апізартрон
apitoxinum, i *n*	апітоксин, токсин бджоли
apnoë, es *f*	апное, тимчасова зупинка дихання
applicatio, ōnis *f*	аплікація
Apressinum, i *n*	апресин
aqua, ae *f*	вода
aquōsus, a, um	водний
arabicus, a, um	арабський, аравійський
Arachis, dis *f*	арахіс
Aralia, ae *f*	аралія
arbor, ōris *f*	дерево
arborescens, ntis	деревовидний
Arctostaphylos uva-usi	мучниця звичайна, ведмеже вушко *(бот.)*
arenarius, a, um	пісковий
Argentum, i *n*	срібло, арґентум
argilla, ae *f*	глина
argumentum, i *n*	доказ, арґумент
Armeniaca, ae *f*	абрикос
Arnica, ae *f*	арніка, баранка, трава барана
aromaticus, a, um	ароматичний, ароматний
Aronia, ae *f*	аронія, горобина чорноплода *(бот.)*
arrhythmia, ae *f*	аритмія
ars, artis *f*	мистецтво, наука

arsenas, ātis *m*	арсенат
arsenicālis, e	миш'яковий
arsenicicus, a, um	миш'яковий
arsenicōsus, a, um	миш'яковистий
Arsenicum, i *n*	миш'як, арсен
Artemisia absinthium	полин гіркий *(бот.)*
Artemisia cina	полин цитварний *(бот.)*
arteria, ae *f*	артерія
arthralgia, ae *f*	артралгія, біль у суглобах
arvensis, e	польовий
ascorbinicus, a, um	аскорбіновий
Asellus, i *m*	тріска (риба)
aseptice	асептично
asepticus, a, um	асептичний
asiaticus, a, um	азіатський
Asparaginasum, i *n*	аспарагіназа
Asparcam, i *n*	аспаркам
aspersio, ōnis *f*; conspersio, ōnis *f*	присипка
asphyxia, ae *f*	асфіксія, відсутність пульсу та дихання
Aspirinum, i *n*	аспірин
asthma, tis *n*	астма, задишка, ядуха
Asthmatolum, i *n*	астматол
Athrombon, i *n*	атромбон
atonia, ae *f*	атонія, послаблення тонусу
atque	*(спол.)* і притому, до того ж, та, а також
Atraxin, i *n*	атраксин
Atropa belladonna	беладона лікарська, красавка *(бот.)*
atrophia, ae *f*	атрофія, зменшення об'єму тканини або органу внаслідок порушення їх живлення
Atropinum, i *n*	атропін
auctor, ōris *m*	автор
audio, re 4	слухати, чути
aurantium, ii *n*	апельсин

auriculāris, e	вушний
auristillae, ārum *f*	вушні краплі
Aurum, i *n*	золото
aut	або
Avermex, i *n*	авермекс
Averson, i *n*	аверсон
avis, is *f*	птах
Axerophtholum, i *n*	аксерофтол
axungia, ae *f*	жир
azoturia, ae *f*	азотурія, наявність азоту в сечі

B

bacca, ae *f*	ягода
bacillus, i *m*	бацила; паличка, олівець (медичний)
bacteriaemia, ae *f*	бактеріємія, наявність бактерій у крові
bacteric dus, a, um	бактерицидний, убиваючий бактерії
baicalensis, e	байкальський
balneum, i *n*	ванна
balsamicus, a, um	бальзамічний
balsāmum, i *n*	бальзам
barba, ae *f*	борода
Barbitalum-natrium ii, *n*	барбітал-натрій
barbituricus, a, um	барбітуровий
Barium, ii *n*	барій
basis, is *f*	основа, базис
Belladonna, ae *f*	беладона, красавка
bene	добре
benzoas, tis *m*	бензоат
benzoicus, a, um	бензойний
Benzonalum, i *n*	бензонал
Benzothiaminum, i *n*	бензотіамін
benzylicus, a, um	бензиловий
Benzylpenicillinum, i *n*	бензилпеніцилін
Berberis, dis *f*	барбарис
Bergenia, ae *f*	бадан
Bethiolum, i *n*	бетіол
Betula, ae *f*	береза

betul nus, a, um	березовий
Bicillinum, i *n*	біцилін
bicolor, ōris	двоколірний
Bidens, ntis *f*	череда
bifolius, a, um	дволистковий
Bilignostum, i *n*	білігност
bilirubinum, i *n*	білірубін, піґмент, забарвлююча речовина жовчі
Bilitrastum, i *n*	білітраст
biologicus, a, um	біологічний
bis	*(присл., числ.)* два рази, двічі
Bismuthum, i *n*	вісмут, бісмут
Bistorta, ae *f*	змійовик, ракові шийки, гірчак зміїний
bivalens, ntis	бівалентний
bolus, i *f*	болюс (велика пілюля); глина
bonus, a, um	добрий, хороший
Borax, ācis *f*	бура
boricus, a, um	борний
Boromentholum, i *n*	бороментол
Borum, i *n*	бор
botanica, ae *f*	ботаніка, наука про рослини
Brassica nigra	гірчиця чорна *(бот.)*
brevis, e	короткий
briketum, i *n*	брикет
bromātus, a, um	бромистий
Bromcamphora, ae *f*	бромкамфора
bromidum, i *n*	бромід
bromisovalerianicus, a, um	бромізовалеріановий
Bromisovalum (seu Bromuralum), i *n*	бромізовал (або бромурал)
Bromum, i *n*	бром
bronchiālis, e	бронхіальний
bronch tis, it dis *f*	бронхіт, запалення слизової оболонки бронхів
broncholyticus, a, um	бронхолітичний

bronchoscopia, ae *f*	бронхоскопія, огляд внутрішньої поверхні бронхів за допомогою бронхоскопа
buccalettae, ārum *f*	букалети; таблетки, що вживаються за щоку
bucca, ae *f*	щока
buginarium, ii *n*	паличка медична для введення в ніс
bulbotuber, ris *n*	бульбоцибулина
bulbus, i *m*	цибулина, бульба
bursa, ae *f*	сумка
Bursa (ae) pastoris	грицики
butyrum, i *n*	масло (тверде)
butyricus, a, um	масляний, бутировий

C

Cacao *(не відм.)*	какао
cacheta, ae *f*	кахета, облатка
cachexia, ae *f*	кахексія, загальне виснаження
Calamus, i *m*	лепеха, аїр
calcaria, ae *f*	вапно
Calciferolum, i *n*	кальциферол
Calcium, ii *n*	кальцій
calefacio, re 3	підігрівати
Calendula, ae *f*	календула, нагідки
calide	га́ряче, гарячим способом
calidus, a, um	гарячий
Calomēlas, ānos *n*	каломель (монохлорид ртуті)
calor, ōris *m*	тепло, жар
Camphora, ae *f*	камфора
camphorātus, a, um	камфорний
cancer, cri *m*	рак
cand dus, a, um	(сліпучо) білий
canescens, ntis	сірий, сивий, сіруватий
caproicus, a, um	капроновий
Capsella bursa-pastoris	грицики звичайні *(бот.)*
Capsicinum, i *n*	капсицин

Capsicum, i *n*	перець стручковий
capsula, ae *f*	капсула, оболонка
capto, āre 1	ловити
caput, tis *n*	голова, голівка
caramel, is *n*	карамель
carbo, ōnis *m*	вугілля
Carbomalum, i *n*	карбомал
carbonicus, a, um	вугільний
carcinoma, tis *n*	рак, ракова пухлина, карцинома
cardiācus, a, um	серцевий
cardiogramma, tis *n*	кардіограма
cardiospasmus, i *m*	кардіоспазм, судома серцева
carotīnum, i *n*	каротин
Carum carvi	кмин звичайний *(бот.)*
Carvi *(не відм.)*	кмин
Cassia, ae *f* (Senna, ae *f*)	касія, сена
casus, us *m*	випадок; відмінок *(грам.)*
cataplasma, tis *n*	припарка, гарячий компрес
caulis, is *m*	стебло
causa, ae *f*	причина
causticus, a, um	їдкий
caute	обережно
cavitas, ātis *f*	западина, заглибина, порожнина
celeberrimus, a, um	дуже славнозвісний
Centaurea, ae *f*	волошка
Centaurium, ii *n*	золототисячник
centum *(не відм.)*	сто
cephalgia, ae *f*	головний біль
cera, ae *f*	віск
Cerasus, i *f*	вишня (дерево)
cerasum, i *n*	вишня (плід)
cerātus, a, um	навоскований, навощений
cerebrospinālis, e	спинномозковий
ceterus, a, um	інший, решта
et cetera (etc.)	та інші, і так далі
Chamomilla, ae *f*	ромашка
charta, ae *f*	папір

chartaceus, a, um	паперовий
Chelidonium, ii *n*	чистотіл
Chenopodium, ii *n*	лобода
China, ae *f*	хіна
chinēnsis, e	китайський
Chininum, i *n*	хінін
Chlorali hydras (Chloralum hydratum; Chloralum hydricum)	хлоралгідрат
Chlorbutanolum, i *n*	хлорбутанол
chloricus, a, um	хлорнуватий
chloridum, i *n*	хлорид
Chloroformium, ii *n*	хлороформ
chlorōsus, a, um	хлористий
Chlortetracyclinum, i *n*	хлортетрациклін
Chlorum, i *n*	хлор
cholagōgus, a,	жовчогінний
Cholagonum, i *n*	холагон
chole, es *f (грецьк.)*	жовч
Cholecalciferolum, i *n*	холекальциферол
Cholenzymum, i *n*	холензим
chroma, tis *n*	колір
chromicus, a, um	хромовий
Chromum, i *n*	хром
Cina, ae *f*	полин цитварний
Cinchona succirubra	цинхона красносокова, хінне дерево *(бот.)*
cinereus, a, um	сірий, попелястий
Cinnamomum camphora	коричник камфорний (*бот.*)
circulus, i *m*	коло
citissime	дуже швидко *(Superl. від cito)*
citius	швидше *(Comp. від cito)*
cito	швидко
citras, ātis *m*	цитрат
Citramonum, i *n*	цитрамон
citricus, a, um	лимонний
Citrus limon	лимон, цитрина *(бот.)*

citus, a, um	швидкий, скорий
civitas, ātis *f*	держава
clausus, a, um	закритий
Claviceps purpurea	маткові ріжки *(бот.)*, житні ріжки, спорИння
clavus, i *m*	гвіздок; мозоль
Cloforex, i *n*	клофорекс
clysma, tis *n*	клізма, промивання
coagulatio ōnis *f*	коагуляція, зсідання
Cocarboxylasum, i *n*	кокарбоксилаза (Cocarboxylasa, ae *f*)
Codeinum, i *n*	кодеїн
coeruleus, a, um	голубий, блакитний, синій
Coffeinum, i *n*	кофеїн
cogito, āre 1	мислити, думати
colo, āre 1	проціджувати
Collagenasum, i *n*	колагеназа
colligo, re 3	збирати, стягати
collunorium, ii *n*	промивання носове
collutorium, ii *n*	промивання для рота
collyrium, ii *n*	примочка очна
color, ōris *m*	колір, забарвлення
colporrhaphia, ae *f*	зшивання піхви, накладення шва на піхву
colpotomia, ae *f*	оперативний розтин піхви
combustio, ōnis *f*	опік
commūnis, e	звичайний; спільний
compactus, a, um	компактний, щільний
comparat us, a, um	порівняльний
complex, cis	складний
compositio, ōnis *f*	склад
compositus, a, um	складний
compressus, i *m*	таблетка (у Міжнародній Фармакопеї)
concentrātum, i *n*	концентрат
concentrātus, a, um	концентрований
concido, re 3	різати, розрізати
conc sus, a, um	нарізаний, подрібнений
Condelphinum, i *n*	кондельфін

conficio, re 3	робити, виробляти
conjunct va, ae *f*	кон'юнктива
conjunctivus (modus)	умовний *(спосіб)*, кон'юнктив
conservātus, a, um	консервований
conservo, āre 1	зберігати
conspersio, ōnis *f* (aspersio, ōnis *f*)	присипка
conspergo, re 3	обсипати
consto, āre 1	складатись
constituens, ntis	формоутворювальний, формоутворюючий
(con)tero, re 3	терти, розтирати
contineo, re 2	містити (у собі), вміщувати
contra	*(прийм. з Acc.)* проти
contundo, re 3	товкти
contūsus, a, um	розтовчений
convalesco, re 3	одужувати, видужувати
Convallaria, ae *f*	конвалія
coquo, re 3	варити
cor, cordis *n*	серце
Corazolum, i *n*	коразол
Coriandrum, i *n*	коріандр, каляндра, кинза, троян
cormus, i *m*	пагін
cornu, us *n*	ріг, ріжок
cornūtus, a, um	рогатий
corpus, ris *n*	тіло
corrigens, ntis	виправляючий /виправний/ засіб (для поліпшення смаку, кольору або запаху ліків)
cortex, cis *m*	кора
Corvalolum, i *n*	корвалол
Crataegus, i *f*	глід
cremor, ōris *m*	крем
crudus, a, um	необроблений
crystallisātus, a, um	кристалічний
crystallus, i *f*	кристал
Cucurbita, ae *f*	гарбуз
cui	якому *(Dat. від qui, quae, quod — який)*
cultivātus, a, um	оброблений, культивований
cum	*(прийм. з Abl.)* з, разом з

Cuprum, i *n*	мідь, купрум
curatio, ōnis *f*	лікування
cutis, is *f*	шкіра
cyanus, a, um	темно-блакитний
Cyanocobalaminum, i *n*	ціанокобаламін
Cystenalum, i *n*	цистенал
cystoscopia, ae *f*	цистоскопія, огляд порожнини сечового міхура за допомогою цистоскопа
cytologia, ae *f*	цитологія, наука про клітини
cytostaticus, a, um	цитостатичний

D

Dativus (Dat.)	давальний *(відмінок)*
datum, i *n*	дата
Datura stramonium	дурман звичайний *(бот.)*
de	*(прийм з Abl.)* про, за, від
Decamevitum, i *n*	декамевіт
decem	десять
declinatio, ōnis *f*	відміна, відмінювання
decoctum, i *n*	відвар
decorticātus, a, um	очищений від кори, шкірки
decylenicus, a, um	дециленовий
defendens, ntis	захисний; той, що захищає
degeneratio, ōnis *f*	дегенерація, переродження
deinde	*(присл.)* після того, потім
Delphinium, ii *n*	дельфіній, живокіст
demineralisātus, a, um	демінералізований
depuro, āre 1	очищати
depurātus, a, um	очищений (для твердих речовин)
derivātus, a, um	зроблений, вироблений
derivo, āre 1	виробляти, походити
derma, tis *n*	шкіра
Dermasinum, i *n*	дермазин
dermaticus, a, um	шкіряний
dermat tis, it dis *f*	дерматит, запалення шкіри
describo, re 3	описувати

designatio, ōnis *f*	позначення
desinfectio, ōnis *f*	дезінфекція, знезаражування
desintoxicatio, ōnis *f*	дезінтоксикація
destillo, āre 1	дистилювати, переганяти
destillātus, a, um	дистильований, перегнаний
destructio, ōnis *f*	знищення
deus, i *m*	бог
diabolus, i *m*	чорт, біс, диявол
Diaethylstilboestrolum, i *n*	діетилстильбестрол
diagnōsis, is *f*	діагноз, розпізнавання хвороби
diametrum, i *n*	діаметр
diaphoreticus, a, um	потогінний
Diazepamum, i *n*	діазепам
Dibiomycinum, i *n*	дибіоміцин
Dicainum, i *n*	дикаїн
Dichlothiazidum, i *n*	дихлотіазид
dies, ēi *m* (f)	день
difficile	важко, нелегко
diffūsus, a, um	розлогий
Digitoxinum, i *n*	дигітоксин
dignosco, re 3	розпізнавати
Dihydrostreptomycinum, i *n*	дигідрострептоміцин
diluo, re 3	розводити
dilūtus, a, um	розведений
Dimedrolum, i *n*	димедрол
Dinoprostum, i *n*	динопрост
dioxydum, i *n*	діоксид
Diprophyllinum, i *n*	дипрофілін
dispersus, a, um	диспергований
disputandus, a, um	той, про кого слід сперечатися
dissolutor, ōris *m*	розчинник
diu	довго
diurēsis, is *f*	сечовиділення, діурез
diureticus, a, um	сечогінний
Diuretinum, i *n*	діуретин
diutissime	дуже довго
dividens, ntis	розділяючий, що розділяє

divido, re 3	ділити, розподіляти
div sus, a, um	поділений, розділений
do, dāre 1	давати, видавати, відпускати
doceo, re 2	учити, навчати
domus, us *f*	дім, будинок
Dorminalum, i *n*	дормінал
dosis, is *f*	доза, певна кількість
Doxycyclinum, i *n*	доксициклін
dragée (*множ.* dragées) *(не відм.)*	драже
Dryopteris filix-mas	щитник чоловічий, папороть чоловіча *(бот.)*
ducenti, ae, a	двісті
dulcis, e	солодкий; приємний
dum	*(спол.)* поки
duo, duae, duo	два
duodevicesimus, a, um	вісімнадцятий
duodevig nti	вісімнадцять
duplex, cis	подвійний
durus, a, um	твердий; суворий
dysfunctio, ōnis *f*	дисфункція, порушення функції
dyskinesia, ae *f*	дискінезія, розлад довільних рухів
dystonia, ae *f*	дистонія, порушення тонусу м'язів, судин
dystrophia, ae *f*	дистрофія, розлад живлення тканин та органів
dysuria, ae *f*	дизурія, утруднення сечовиділення

E

e	див. ex
Echinopanax, cis *n*	заманиха, оплопанакс, ехінопанакс
Ectericidum, i *n*	ектерицид
ectomia, ae *f*	вирізання, видалення
effectus, us *m*	результат, наслідок; сильне враження
effervescens, ntis	шипучий
ego	я
elasticus, a, um	еластичний
electrolȳtus, a, um	електролітний

Eleutherococcus, i *m*	елеутерокок
elicio, re 3	витягати
el xir, ris *n*	еліксир
Emetisan, i *n*	еметизан
emolliens, ntis	пом'якшувальний
emplastrum, i *n*	пластир
emūlsum, i *n*	емульсія
encephalographia, ae *f*	енцефалографія, рентгенологічне дослідження головного мозку
endoscopia, ae *f*	ендоскопія, метод обстеження порожнин тіла за допомогою оптичних приладів
endotox num, i *n*	ендотоксин
enema, tis *n*	клізма, промивання
enteralgia, ae *f*	ентеральгія, кишковий біль
enterālis, e	ентеральний
enteron, i *n*	кишка
enterosolubilis, e	кишковорозчинний
Ephedra, ae *f*	ефедра, хвойник
Ephedrinum, i *n*	ефедрин
epidēmia, ae *f*	епідемія, швидке і значне поширення інфекційної хвороби у певній місцевості
epidermis, is *f*	епідерміс, надшкір'я
epigaeus, a, um	надземний
Equisetinum, i *n*	еквізетин
Equisētum, i *n*	хвощ
erectus, a, um	прямий
Ergocalciferolum, i *n*	ергокальциферол
Ergometrinum, i *n*	ергометрин
Ergotaminum, i *n*	ерготамін
erro, āre 1	помилятися
eruditio, ōnis *f*	ерудиція
Erysiminum, i *n*	еризимін
Erysimum, i *n*	жовтушник
erythrocȳtus, i *m*	еритроцит
Erythromycinum, i *n*	еритроміцин
esse	бути

Estriol, i *n*	естріол
et	і, та
etc. (et cetera)	та інші
Eucalyptus, i *f*	евкаліпт
Eunoctin, i *n*	еуноктин
euphoria, ae *f*	еуфорія, ейфорія, підвищенорадісний настрій
Euphyllinum, i *n*	еуфілін
Europaeus, a, um	європейський
Eusynthomycinum, i *n*	еусинтоміцин
ex	*(прийм. з Abl.)* з, із
exacte	старанно, точно
exactissime	найстаранніше; дуже точно
exactus, a, um	точний, старанний
excitans, ntis	збуджувальний
exemplar, āris *n*	зразок, приклад
exemplum, i *n*	приклад
exitus, us *m*	кінець; вихід
exitus letalis	смертельний кінець
exliberatio, ōnis *f*	вивільнення
expectorans, ntis	відхаркувальний
experientia, ae *f*	досвід, спроба, намагання
exprimo, re 3	вичавлювати, видавлювати
exsicco, āre 1	висушувати
exsiccātus, a, um	висушений
extemporālis, e (ex tempore)	екстемпоральний (у разі потреби)
extendo, re 3	намазувати, розтягати
extensus, a, um	намазаний
externus, a, um	зовнішній
extra	*(прийм. з Acc.)* поза
extractio, ōnis *f*	екстракція
extractum, i *n*	витяжка, екстракт
extraho, re 3	витягати, екстрагувати

F

fabrico, āre 1	виробляти, робити
facies, ēi *f*	поверхня; лице, обличчя
facies Hippocratica	гіппократове лице; обличчя людини, яка вмирає

facile	легко
facilis, e	легкий
facio, re 3	робити
factitius, a, um	штучний
factus, a, um	зроблений
Farfara, ae *f*	мати-й-мачуха
far na, ae *f*	борошно
febris, is *f*	гарячка, лихоманка, пропасниця
femin nus, a, um	жіночий
Ferrum, i *n*	залізо, ферум
festino, āre 1	поспішати
fibr num, i *n*	фібрин
fido, re 3	вірити, довіряти
filtrātus, a, um	профільтрований, проціджений
filtro, āre 1	фільтрувати, проціджувати
finio, re 4	кінчати, обмежувати
finis, is *f*	кінець, межа, границя
fio, fi ri	робитися, утворюватися
flavus, a, um	жовтий, золотистий
Flogicortum, i *n*	флогікорт
floreo, ēre 2	цвісти, квітнути
flos, ōris *m*	квітка
fluidus, a, um	рідкий
flucus, a, um	литий
Foeniculum, i *n*	кріп, фенхель
folium, ii *n*	листок
forma, ae *f*	форма, вигляд, вид
formentum, i *n*	примо́чка
formo, āre 1	утворювати
Formylium, ii *n*	форміл
forte	сильно
fortis, e	сильний (за дією)
fortūna, ae *f*	доля, щастя
Fragaria, ae *f*	суниця
Frangula, ae *f*	крушина
friabilis, e	розтертий, тритураційний
frictio, ōnis *f*	втирання, розтирання, фрикційний масаж

frigidus, a, um	холодний
fructus, us *m*	плід
frutex, cis *m*	чагарник, кущ
fumans, ntis	димлячий, який димить
fungicidus, a, um	протигрибковий, фунгіцидний
fungus, i *m*	грибковий наріст, гриб
Furacilinum, i *n*	фурацилін
fuscus, a, um	темний, чорнуватий

G

Gammaglobulinum, i *n*	гамаглобулін
gangraena, ae *f*	гангрена, змертвіння
gangraenōsus, a, um	гангренозний
gargarisma, tis *n*	полоскання
gaster, tris *f (грецьк.)*	шлунок
gastricus, a, um; stomachicus, a, um	шлунковий
Gastrodiagnost, i *n*	гастродіагност
gastroscopia, ae *f*	гастроскопія, огляд шлунка за допомогою спеціальних інструментів
gaudeo, ēre 2	радіти
gelat na, ae *f*	желатин
gelatinōsus, a, um	желатиновий
gelum, i *n*	гель
gemma, ae *f*	брунька
genēsis, is *f*	походження, початок, виникнення, генезис
Genet vus (Gen.)	родовий *(відмінок)*
Gentiāna, ae *f*	тирлич
genus, ris *n*	рід, вид
Ginseng *(не відм.)*	женьшень
glaber, bra, brum	голий
glandula, ae *f*	залоза
globulus, i *m*	кулька
glossētis, is *f*	глосета, таблетка під'язикова
glucosa, ae *f*, (Glucosum, i *n*)	глюкоза

glutaminicus, a, um	глутаміновий
gluten, nis *n*	клей
Glycerinum, i *n*	гліцерин
glycerophosphas, ātis *m*	гліцерофосфат
glycerinātus, a, um	гліцериновий
glycos dum, i *n*	глікозид
Glycyrrhiza, ae *f*	солодка, солодковий корінь, солодець, лакриця
Gnaphalium, ii *n*	сухоцвіт
gonococcus, i *m*	гонокок
Gossypium, ii *n*	бавовник; вата
gracilis, e	стрункий, тонкий, ніжний
gradus, us *m*	крок,сходи,ступінь
Graecus, a, um	грецький
Gramicidinum, i *n*	граміцидин
gramma, tis *n*	грам
granulum, i *n*	крупинка, маленька пігулка, гранула
graphia, ae *f*	запис, опис
gratis	безкоштовно
graveolens, ntis	запашний
grippōsus, a, um	грипозний
grossus, a, um	великий, крупний
gummi, *n* (*не відм.*)	камедь
gustus,us *m*	смак
gutta, ae *f*	крапля
guttur, ris *n*	горло
gynaecologia, ae *f*	гінекологія; розділ медицини, який вивчає фізіологію та патологію жіночих статевих органів

H

habeo, ēre 2	мати
habitus, us *m*	зовнішній вигляд, зовнішність
Haematogēnum, i *n*	гематоген
haematologia, ae *f*	гематологія, наука про кров
haematoma, tis *n*	гематома, скупчення крові, кров'яна пухлина

haematuria, ae *f*	наявність крові в сечі
Haemodesum, i *n*	гемодез
haemoglobinum, i *n*	гемоглобін
haemogramma, ae *f*	гемограма
haemolysis, is *f*	гемоліз, процес розпаду червоних кров'яних тілець
haemorrhagia, ae *f*	кровотеча
haemostaticus, a, um	кровоспинний
haustus, us *m*	ковток
Helianthus, i *m*	соняшник
Helichrysum, i *n*	цмин
Heliomycinum, i *n*	геліоміцин
Helmiantin, i *n*	гельміантин
hemiplegia, ae *f*	напівпараліч
herba, ae *f*	трава
herbaceus, a, um	трав'яний
heroicus, a, um	сильнодіючий
Hexamethylen-tetraminum, i *n*	гексаметилентетрамін
hic, haec, hoc	цей, ця, це
Hippocrates, is *m*	Гіппократ (V ст. до н. е.), славетний давньогрецький лікар, один із засновників античної медицини
Hippophaë, ës *f (грецьк.)*	обліпиха
hirudo, nis *f*	п'явка
hirundo, nis *f*	ластівка
homo, nis *m*	людина
honor, ōris *m*	шана, почесті
hora, ae *f*	година
hormōnum, i *n*	гормон
hostis, is *m*	чужинець, іноземець, ворог
humānus, a, um	людський
Humulus lupulus, i *m*	хміль звичайний *(бот.)*
humus, i *f*	земля, ґрунт
Hydrargyrum, i *n*	ртуть, меркурій
hydras, ātis *m*	гідрат
hydricus, a, um	водний
hydrobrom dum, i *n*	гідробромід

hydrocarbōnas, ātis *m*	гідрокарбонат
hydrochloricus, a, um	хлороводневий
hydrochloridum, i *n*	гідрохлорид
Hydrocortisonum, i *n*	гідрокортизон
hydrocyanicus, a, um	ціановодневий
hydrophilicus, a, um	гідрофільний
hydrophobicus, a, um	гідрофобний
hydrofluoricus, a, um (hydrophthoricus, a, um)	фтороводневий
Hydrogenium, ii *n*	водень, гідроґен
hydroiodicus, a, um	йодоводневий
hydrophobia, ae, *f*	гідрофобія, водобоязнь
hydrosulfuricus, a, um	сірководневий
hydrotartras, ātis *m*	гідротартрат
hydroxydum, i *n*	гідроксид
Hyoscyaminum, i *n*	гіосціамін
Hyoscyamus, i *m*	блекота, німиця
hyperaesthesia, ae *f*	підвищена чутливість, гіперестезія
hypergeusia, ae *f*	гіпергевзія, підвищене відчуття смаку
hypergia, ae *f*	гіпергія, понижена реактивність організму
hyperglykaemia, ae *f*	гіперглікемія, збільшений вміст цукру в крові
Hypericum, i *n*	звіробій, кривавник, стокрівця
hypertonia, ae *f*	гіпертонія, надмірний тиск (крові)
hypertrophia, ae *f*	гіпертрофія, надмірний розвиток (тканини, органу)
hypnoticus, a, um	снотворний, снодійний
hypoaesthesia, ae *f*	гіпоестезія, понижена чутливість
hypogeusia, ae *f*	гіпогевзія, понижене відчуття смаку
hypoglykaemia, ae *f* в крові	гіпоглікемія, зменшений вміст цукру
hypoglykaemicus, a, um	гіпоглікемічний
hypotensivus, a, um	гіпотензивний
hypotonia, ae *f*	гіпотонія, понижений тиск (крові)
hypotrophia, ae *f*	гіпотрофія, недостатній розвиток (тканини, органу)
hypoxia, ae *f*	гіпоксія, знижений вміст кисню в крові

I

Ichthyolum, i *n*	іхтіол
idiosyncrasia, ae *f*	ідіосинкразія, хвороблива реакція організму на подразники, які здебільшого в інших не викликають подібних явищ
igitur	гей
ignis, is *m*	вогонь
ignorantia, ae *f*	незнання
impero, āre 1	наказувати, панувати
implantabuletta seu implantāta, ae *f*	таблетка підшкірна
implantatio, ōnis *f*	імплантація, вживлення під шкіру хірургічним шляхом
implantātum, i *n*	імплантат
in	*(прийм. з Acc. і Abl.)* в(у), на
inactivātus, a, um	позбавлений активності, інактивований, неактивований
incommōdum, i *n*	незручність, шкода
includo, re 3	включати
incognitus, a, um	незнаний, незвіданий
incubatio, ōnis *f*	прихований період хвороби, час до появи ознак хвороби
indicat vus (modus)	дійсний (спосіб)
indiv sus, a, um	неподілений, недозований
induco, re 3	вводити
infans, ntis *m*, *f*	дитина, немовля
infarctus, us *m*	інфаркт, змертвіння ділянки тканини внаслідок закупорки живильної судини
infinit vus, a, um	неозначений (неозначена форма)
infundo, re 3	наливати
infusio, ōnis *f*	інфузія; настоювання
infusiōnis, e	інфузійний
infūsum, i *n*	настій
ingredior, ingredi	входити
inhalatio, ōnis *f*	вдихання, інгаляція
inhalātor, ōris *m*	інгалятор, прилад для вдихання

injectabilis, e	ін'єкційний
injectabuletta, ae *f*	ін'єктабулета; таблетка, з якої готують розчин для ін'єкцій
injectio, ōnis *f*	ін'єкція, упорскування, вливання
inscriptio, ōnis *f*	напис, заголовок
inobductus, a, um	непокритий оболонкою
insolub lis, e	нерозчинний
Insulinum, i *n*	інсулін
insufflatio, ōnis *f*	вдування
inter	*(прийм. з Acc.)* між, серед
interdum	іноді
internus, a, um	внутрішній
intestīnum, i *n*	кишка
intracutaneus, a, um	внутрішньошкірний
intramusculāris, e	внутрішньом'язовий
intravenōsus, a, um	внутрішньовенний
introduco, re 3	вводити
Inula, ae *f*	оман, дивосил
invia, ōrum *n*	бездоріжжя
iodidum, i *n*	йодид
Iodognostum, i *n*	йодогност
Iodthyrosinum, i *n*	йодтирозин
Iodum, i *n*	йод
ira, ae *f*	гнів
irrigatio, ōnis *f*	зрошення, іригація, промивка
irritans, ntis	подразнюючий, подразнювальний
ischaemia, ae *f*	ішемія, місцеве недокрів'я
isotonicus, a, um	ізотонічний
iter, itin ris *n*	шлях, мандрівка

J

japonicus, a, um	японський
jecur, ris *n*	печінка (морських тварин та риби)
jucundus, a, um	приємний
Juglans regia	грецький горіх *(бот.)*
Juniperus, i *f*	ялівець
Juppiter, Jovis *m*	Юпітер

juvenālis, e	юнацький
juventus, ūtis *f*	юність, молодість

K

Kalanchoë, ës *f (грецьк.)*	каланхое
Kalendae, ārum *f*	календи, перший день місяця
(Calendae)	в римлян
Kalium, ii *n*	калій
kinesis, is *f*	рух

L

labor, ōris *m*	праця, робота
laboro, āre 1	працювати
lac, lactis *n*	молоко
lactas, ātis *m*	лактат
lacticus, a, um	молочний
Laevomycetinum, i *n*	левоміцетин
lagēna, ae *f*	пляшка, крапельниця
Lagoch lus, i *m*	зайцегуб
lamella, ae *f*	ламель, плівка, пластинка
Laminaria, ae *f*	ламінарія, морська капуста
lanātus, a, um	шерстистий
lanceolātus, a, um	ланцетовидний, ланцетоподібний
Lanolinum, i *n*	ланолін
Lat nus, a, um	латинський
latitudo, nis *f*	ширина
Lavandula, ae *f*	лаванда
lavo, āre 1	мити
laxans, ntis	послаблюючий, проносний
laxat vus, a, um	проносний, послаблювальний
Ledum, i *n*	багно
lego, re 3	читати
lente	повільно
Leonūrus, i *m*	собача кропива, пустирник
letālis, e	летальний, смертельний
levis, e	легкий

leucocytōsis, is *f*	лейкоцитоз, тимчасове збільшення кількості лейкоцитів у крові
leukaemia, ae *f*	лейкемія (лейкоз), білокрів'я
Leuzea, ae *f*	левзея
lex, legis *f*	закон
libenter	охоче, із задоволенням, із приємністю
liber, bri *m*	книга
liberatio, ōnis *f*	вивільнення, звільнення
licet, licuit (licitum est), ēre 2	дозволяється
lignum, i *n*	дерево, деревина
limonātum, i *n*	лимонад
limpidus, a, um	прозорий
linctus, us *m*	лінктус, солодка мікстура з ліками
linea, ae *f*	лінія, рядок, риска
lingua, ae *f*	мова, язик
lingualetta, ae *f* (seu tabuletta sub linguam)	під'язикова таблетка, лінґветка
linimentum, i *n*	лінімент, рідка мазь
linio, re 4	намазувати
linteum, i *n*	полотно
Linum, i *n*	льон
Lipasum, i *n* (Lipasa, ae *f*)	ліпаза
Lipostabilum, i *n*	ліпостабіл
liquefactus, a, um	рідкий
liquidus, a, um	рідкий
Liquiritia, ae *f*	солодковий корінь, лакриця, солодець
liquor, ōris *m*	рідина, розчин
liquor Ammonii anisātus	нашатирно-ганусові краплі
liquor Ammonii caustici	нашатирний спирт
Lithium, ii *n*	літій
litūra, ae *f*	змазування
locālis, e	локальний, місцевий
locus, i *m*	місце
longe	надзвичайно
longitudo, nis, *f*	довжина
lotio, ōnis *f*	лосьйон

luteus, a, um	жовтий
lux, lucis *f*	світло
Lycorinum, i *n*	лікорин
Lydasum, i *n* (Lydasa, ae *f*)	лідаза
lympha, ae *f*	лімфа
lysis, is *f*	розпад, розклад, руйнування

M

macero, āre 1	вимочувати, настоювати
Maecenas, ātis *m*	Меценат
magis	більше
magister, tri *m*	учитель, керівник, наставник
magma, tis *n*	магма
Magnesia, ae *f*;	
Magnesium, ii *n*	маґнезія, маґній
magnus, a, um	великий
majālis, e	травневий
major, majus	*(порівн. ст. від magnus)* більший
male	погано
maleicus, a, um	малеїновий
malus, a, um	поганий, небезпечний
Malva, ae *f*	мальва
Manganum, i *n*	марганець, манґан
margar ta, ae *f*	перлина
mas, maris *m*	чоловік, самець
mascul nus, a, um	чоловічий
massa, ae *f*	маса
mater, tris *f*	мати
materia, ae *f*	матерія, речовина
Matricaria chamomilla	ромашка лікарська *(бот.)*
maxime	дуже, найбільше
maximus, a, um	найбільший
Mays, dis *f*	кукурудза
mecum (cum me)	зі мною
medicamentum, i *n*	ліки, медикамент
medicina, ae *f*	медицина

medicinālis, e	медичний
medicus, i *m*	лікар
mel, mellis *n*	мед
melanocarpus, a, um	чорноплодий
mellificus, a, um	медоносний
membrāna, ae *f*; membranula, ae *f*	плівка, перетинка, пластинка
memoria, ae *f*	пам'ять
Menovasinum, i *n*	меновазин
Mentha, ae *f*	м'ята
Mentholum, i *n*	ментол
Menyanthes, dis *f*	бобівник, трилисник, трифоль
Mercurium, ii *n*	ртуть, меркурій
metabolismus, i *m*	метаболізм, обмін речовин
metallum, i *n*	метал
Methazidum, i *n*	метазид
Methylenum, i *n*	метилен
Methylium, ii *n*	метил
Methyloestradiolum, i *n*	метилестрадіол
Methyltestosteronum, i *n*	метилтестостерон
Methyluracilum, i *n*	метилурацил
meus, a, um	мій, моя, моє
microbiologia, ae *f*	мікробіологія, наука про мікроорганізми
microcapsula, ae *f*	мікрокапсула
microsphaera, ae *f*	мікросфера
milito, āre 1	воювати
mille	тисяча
Millefolium, ii *n*	деревій
minerālis, e	мінеральний
minimus, a, um	*(найв. ст. від parvus)* найменший
minor, minus	*(порівн. ст. від parvus)* менший
minūtim	дрібно
misceo, ēre 2	мішати, змішувати
mitis, e	слабкий (за дією)
mixtio, ōnis *f*	змішування
mixtūra, ae *f*	мікстура, суміш

millilitrum, i *n*	мілілітр
MO	міжнародна одиниця
modificātus, a, um	модифікований
modice	середньо
modus, i *m*	міра, спосіб
mollis, e	м'який
monobromātus, a, um	однобромний, монобромний
mononucle dum, i *n*	мононуклеїд
montānus, a, um	гірський
morbilli, ōrum *m*	кір
morbus, i *m*	хвороба
mors, rtis *f*	смерть
morsus, us *m*	укус
mos, moris *m*	звичай, характер
mucilago, nis *f*	слиз
multus, a, um	численний
multum	багато
mundus, i *m*	світ, всесвіт
munus, ris *n*	подарунок
murus, i *m*	стіна, мур
musca, ae *f*	муха
musculus, i *m*	м'яз
muscus, i *m*	мох, піна
muto, āre 1	рухати, міняти, змінювати
myalgia, ae *f*	біль у м'язах, міалгія
Mycosolonum, i *n*	мікозолон
Myelobromolum, i *n*	мієлобромол
Myrtillus, i *m*	чорниця

N

nanocapsula, ae *f*	нанокапсула
nanosphaera, ae *f*	наносфера
nanus, i *m*	карлик
Naphthalanum, i *n*	нафталан
Naphthammonum, i *n*	нафтамон
Naphthyzinum, i *n*	нафтизин

narcōsis, is *f*	наркоз
narcoticus, a, um	наркотичний
naristillae, ārum *f*	краплі для очей, очні краплі
nasālis, e	носовий, назальний
nasoguttae, ārum *f*	краплі для носа
nasus, i *m*	ніс
Natrium, ii *n*	натрій
natūra, ae *f*	натура, природа
naturālis, e	природний
ne	щоб не, не
nebula, ae *f*	зрошення, омивання
necrōsis, is *f*	некроз, відмирання (змертвіння) тканин, органів
negotium, ii *n*	робота, діло, справа, заняття
Neomycinum, i *n*	неоміцин
nephritis, dis *f*	нефрит
Neriolinum, i *n*	неріолін
Nerium oleander	олеандр звичайний *(бот.)*
nervōsus, a, um	нервовий
neuralgia, ae *f*	невралгія, біль по ходу нерва
neuritis, it dis *f*	запалення нерва
neurōma, tis *n*	пухлина з нервової тканини
neuter, tra, trum	ні один з двох; ні один, ні другий; середній
Nicotinamidum, i *n*	нікотинамід
nicotinicus, a, um	нікотиновий
niger, gra, grum	чорний
nihil	ніщо
nitens, ntis	блискучий
nitras, ātis *m*	нітрат
nitris, tis *m*	нітрит
Nitrogenium, ii *n*	азот, нітроґен
Nitroglycerinum, i *n*	нітрогліцерин
Nitrong-mite	нітронг слабкий (за дією)
nitrōsus, a, um	азотистий

nobilis, e	відомий; благородний; знаменитий, чудовий
noceo, ēre 2	шкодити
nolo, nolui, nolle	не бажати
nomen, nis *n*	ім'я, назва
nomino, āre 1	називати
Nominativus (Nom.)	називний *(відмінок)*
non	не, ні
nonnullus, a, um	деякий
nonus, a, um	дев'ятий
Norsulfazolum, i *n*	норсульфазол
nos	ми
nosologia, ae *f*	нозологія, наука про форми хвороб
Nospanum, i *n* (No-spa, ae *f*)	ношпа
noster, tra, trum	наш, наша, наше
notātus, a, um	позначений
noto, āre 1	позначати, зауважувати, зазначати
novem	дев'ять
Novocainum, i *n*	новокаїн
Novocindolum, i *n*	новоциндол
Novovlon , i *n*	нововлон
novus, a, um	новий
nox, noctis *f*	ніч
nucleinicus, a, um	нуклеїновий
nullus, a, um	ніякий, жодний
numerus, i *m*	число
nunc	тепер
Nuphar luteum	латаття жовте, глечики жовті *(бот.)*
nutriens, ntis	живильний
nux, nucis *f*	горіх
Nymphaea, ae *f*	німфея, латаття біле, лілія водяна біла
Nystatinum, i *n*	ністатин

O

obduco, re 3	покривати оболонкою
obductus, a, um	покритий оболонкою

oblata, ae *f*	облатка
obliquus, a, um	косий
obscūrus, a, um	темний, неясний
obtineo, ēre 2	володіти, мати, одержувати
octāvus, a, um	восьмий
octo	вісім
Octoestrōlum, i *n*	октестрол
oculentum, i *n*	очна мазь
oculoguttae, ārum *f*	очні краплі
oculus, i *m*	око
ocularius, a, um	очний
odontalgia, ae *f*	зубний біль
odor, ōris *m*	запах
oedema, tis *n*	набряк
Oestradiōlum, i *n*	естрадіол
oestrogēnus, i *m*	естроген
officīna, ae *f*	аптека
officinālis, e	офіцинальний, аптечний. лікарський
Oleander, dri *m*	олеандр
Oleandrinum, i *n*	олеандрин
oleicus, a, um	олеїновий
oleosaccharum, i *n*	маслоцукор, суміш цукру з ефірною олією
oleōsus, a, um	олійний, масляний
oleum, i *n*	олія, масло
oleum jecoris	риб'ячий жир
ol va, ae *f*	маслина, оливка
olla, ae *f*	банка
omnis, e	весь, всякий
Ononis, dis *m*	вовчуг
operculātus, a, um	закритий кришечкою
Ophthalimidum, i *n*	офталімід
ophthalmicus, a, um	очний
ophthalmologia, ae *f*	офтальмологія, наука про очні хвороби
Opium, ii *n*	опій
optime	найкраще
optimus, a, um	(*найв. ст. від bonus, a, um*) найкращий

opus, ris *n*	справа, робота, твір
orālis, e	оральний, що стосується рота
organismus, i *m*	організм
oribletta, ae *f*	оріблета: таблетка, яку приймають через рот (tabuletta per os, tabuletta peroralis — пероральна таблетка)
Origānum, i *n*	материнка
orotas, ātis *m*	оротат
Orthosiphon, ōnis *m*	нирковий чай, ортосифон, котячі вуса
Orȳza, ae *f*	рис
os, oris *n*	рот
Osarsolum, i *n*	осарсол
osteochondrōsis, is *f*	остеохондроз
otitis, dis *f*	отит, запалення вуха
otium, ii *n*	дозвілля
otoscopia, ae	отоскопія, огляд вуха за допомогою спеціальних інструментів
ovum, i *n*	яйце
Oxacillinum, i *n*	оксацилін
oxalicus, a, um	щавлевий
oxydulātus, a, um	закисний
oxydum, i *n*	оксид, окис
Oxygenium, ii *n*	кисень, оксиґен
oxymel, is *n*	оцетомед, оксимель
Oxytetracyclinum, i *n*	окситетрациклін
Oxytocinum, i *n*	окситоцин

P

Padus, i *f*	черемха
paluster, tris, tre	болотяний
Pananginum, i *n*	панангін
Panax ginseng	женьшень, корінь життя, людина-корінь *(бот.)*
pancreaticus, a, um	підшлунковий
Pancreatinum, i *n*	панкреатин
pandemia, ae *f*	пандемія; епідемія, яка охоплює більшу частину країни

panis, is *m*	хліб
pantothenas, ātis *m*	пантотенат
pantothenicus, a, um	пантотеновий
Papaver, ris *n*	мак
Papaveraceae	макові
Papaverinum, i *n*	папаверин
par, paris	рівний, однаковий
para-aminosalicylas,ātis *m*	пара-аміносаліцилат
paraffinātus, a, um	парафіновий
Parathyreoidinum, i *n*	паратиреоїдин
parenteralis, e	парентеральний
pario, re 3	народжувати
pars, partis *f*	частина
parvus, a, um	малий
pasta, ae *f*	паста
pastilla, ae *f*	пастилка
pathogenēsis, is *f*	патогенез, походження та розвиток хвороби
pathologia, ae *f*	патологія, наука про захворювання
pathophobia, ae *f*	патофобія, страх захворіти, знедужати
patria, ae *f*	батьківщина
pax, pacis *f*	мир
paucus, a, um	малий
Pavaesthesinum, i *n*	павестезин
praecipitātus, a, um	осаджений
pectorālis, e	грудний
peletta, ae *f*	капсула, що вживляється під шкіру; пелета
Penicillinum, i *n*	пеніцилін
Pentalginum, i *n*	пенталгін
Pentālum, i *n*	пентал
Pentovitum, i *n*	пентовіт
Pepsinum, i *n*	пепсин
per	*(прийм. з Acc.)* через; протягом; за допомогою
perchloridum, i *n*	перхлорид
percolo, āre 1	проціджувати

pergaminātus, a, um	пергамовий, пергаментний
perlotio, ōnis *f*	спринцювання
perennis, e	багаторічний
perficio, re 3	удосконалювати
perforans, ntis	той, що проколює (пробиває)
perforātus, a, um	пробитий, проколотий
periculum, i *n*	небезпека
perla, ae *f*	перлина, перла *(форма ліків)*
permangānas, tis *m*	перманґанат
perorālis, e (per os)	пероральний
peroxydum, i *n*	пероксид, перекис
Persica, ae *f*	персик (дерево)
persicum, i *n*	персик (плід)
persōna, ae *f*	особа
personālis, e	персональний, особистий
pertussis, is *f*	коклюш
pessimus, a, um	*(найв. ст. від malus, a, um)* найгірший
petraeus, a, um	кам'янистий, скелястий, скельний
pharmaceuta, ae *f*, *m*	фармацевт
pharmaceuticus, a, um	фармацевтичний, аптекарський
pharmacopoea, ae *f*	фармакопея
Phenacetinum, i *n*	фенацетин
Phenaminum, i *n*	фенамін
Phenobarbitalum, i *n*	фенобарбітал
Phenolum, i *n*	фенол
Phenylenum, i *n*	фенілен
Phenylium, ii *n*	феніл
phlebogramma, tis *n*	флебограма, запис венозного пульсу
phosphas, ātis *m*	фосфат
Phosphoestrolum, i *n*	фосфестрол
phosphoricus, a, um	фосфорний
Phosphorus, i *m*	фосфор
Phthorafurum, i *n*	фторафур
phthoridum, i *n*	фторид, флуорид
Phyllochinonum, i *n*	філохінон
Phytinum, i *n*	фітин
Phytoferrolactolum, i *n*	фітоферолактол
Phytolysinum, i *n*	фітолізин

Picea, ae *f*	ялина
Pilocarpinum, i *n*	пілокарпін
pilula, ae *f*	пілюля
pinguis, e	жирний
Pinus, i *f*	сосна
Piper, ris *n*	перець (чорний)
Pituitrinum, i *n*	пітуітрин
pix, picis *f*	смола
pix liquida	дьоготь
placenta, ae *f*	плацента
planta, ae *f*	рослина
Plantaglucidum, i *n*	плантаглюцид
Plantago, nis *f*	подорожник
plasmosubstituens, ntis	плазмозамінюючий, плазмозамінний
Platyphyllinum, i *n*	платифілін
plenus, a, um	повний
Plumbum, i *n*	плюмбум, свинець, оливо
podalgia, ae *f*	біль у нозі, подалгія
Polybiolinum, i *n*	полібіолін
Polygala, ae *f*	китятки, істод
Polygonum bistorta	змійовик, ракові шийки *(бот.)*
Polygonum hydropiper	гірчак перцевий *(бот.)*
polyvitam num, i *n*	полівітамін
ponderōsus, a, um	важкий
pondus, ris *n*	вага
porc nus, a, um	свинячий, свиний
porto, āre 1	носити, переносити
positīvus, a, um	позитивний
possum, posse	могти, мати право, уміти
post	*(прийм. з. Acc.)* після, по
Potentilla tormentilla	перстач прямостоячий *(бот.)*
potio, ōnis *f*	пиття, напій
praecipitātus, a, um	осаджений
praefixum, i *n*	префікс
praeparans, ntis	готуючий
praeparo, āre 1	готувати, приготовляти
praeparātum, i *n*	препарат

praescribo, re 3	прописувати
praescriptio, ōnis *f*	рецепт, пропис
praesens, ntis	теперішній
Prednisolonum, i *n*	преднізолон
pressura, ae *f*; pressus, us *m*	тиск
Primula, ae *f*	первоцвіт весняний, примула
primo	по-перше
primus, a, um	перший
pro	*(прийм. з Abl.)* за, для
Procto-glyvenol, i *n*	проктоглівенол
proctoscopia, ae *f*	проктоскопія, огляд прямої кишки за допомогою спеціальних інструментів
professor, ōris *m*	професор, учитель
profilacticus, a, um	профілактичний
Progesterōnum, i *n*	прогестерон
pro me	для мене (для автора рецепта)
prophylāxis, is *f*	профілактика, попередження
propiōnas, ātis *m*	пропіонат
propionicus, a, um	пропіоновий
propōlis, is *f*	прополіс
Proposolum, i *n*	пропосол
proprius, a, um	власний
protego, re 3	прикривати, захищати
Protensylum, i *n*	протензил
provisor, ōris *m*, *f*	провізор
publicus, a, um	суспільний, громадський
puella, ae *f*	дівчинка
puer, eri *m*	хлопчик, дитина
Pulmonaria, ae *f*	пульмонарія, медунка, смоктунчики
pulverātus, a, um	порошковий, порошкований
pulvis, ris *m*	порошок
purgat vus, a, um	проносний, очищуючий
purificātus, a, um	очищений
purpureus, a, um	пурпуровий
purus, a, um	чистий
pyaemia, ae *f*	піємія, гноєкрів'я
Pyridostigminum, i *n*	піридостигмін

Q

quadrangulus, a, um	чотирикутний
quae libet	якої достатньо
quaero, re 3	шукати
qualis, e	який
qual tas, ātis *f*	якість
quam	ніж, як
quant tas, ātis *f*	кількість
quantum satis (q. s.)	скільки треба, скільки потрібно
quattuor	чотири
Quercus, us *f*	дуб
qui, quae, quod	який, яка, яке
quindecim	п'ятнадцять
quinque	п'ять
quinquelobātus, a, um	п'ятилопатевий
quintus, a, um	п'ятий
quis? quid?	хто? що?

R

rabies, ēi *f*	сказ
racemicus, a, um	рацемічний
radix, cis *f*	корінь
rariss me	*(найв. ст. від raro)* надзвичайно рідко
raro	рідко
rarus, a, um	рідкий
rasus, a, um	стертий, чистий
ratio, ōnis *f*	розум, спосіб, метод
Raunatinum, i *n*	раунатин
Rauwolfia serpentina	раувольфія зміїна *(бот.)*
recens, ntis	свіжий
recenter	свіжо, недавно
recipio, re 3	брати
rectalis, e (per rectum)	ректальний (через пряму кишку)
rectifico, āre 1	ректифікувати, очищати(перегонкою)
rectificātus, a, um	очищений (перегонкою)
rectum, i *n*	пряма кишка

recurrens, ntis	поворотний
reductus, a, um	відновлений
refrigero, āre 1	охолоджувати
refrigeratio, ōnis *f*	охолодження
remedium, ii *n*	лікарський засіб
repelens, ntis	відлякуючий
repeto, re 3	повторювати
repetitio, ōnis *f*	повторення
res, rēi *f*	справа, річ
res rudes (materiae rudes)	сировина (рослинна)
resistentia, ae *f*	протидія, опір
Resorcinum, i *n*	резорцин
resoribletta, ae *f*	резориблета, таблетка сублінґвальна
Retabolilum, i *n*	ретаболіл
retard	ретард *(від англ. to retard — сповільняти)*
Retinolum, i *n*	ретинол
retro	назад, раніш, позаду
Revitum, i *n*	ревіт
rex, regis *m*	король, цар
Rhamnus cathartica	жостір проносний *(бот.)*
Rheum, i *n*	ревінь
rhizoma, tis *n*	кореневище
Rhodiōla, ae *f*	родіола, золотий корінь
Rhus, Rhois *f*	сумах
Ribes, is *n*	смородина
Ribes nigrum	смородина чорна *(бот.)*
Riboflavinum, i *n*	рибофлавін
Ribonucleasum, i *n* (Ribonucleasa, ae *f*)	рибонуклеаза
Ricinus, i *f*	рицина
ricinus, i *m*	рицина (плід)
rideo, ēre 2	сміятися
Ristomycinum, i *n*	ристоміцин
roentgenum, i *n*	рентген
Romānus, a, um	римський
Ronidasum, i *n* (Ronidasa, ae *f*)	ронідаза

Rosa, ae *f*	троянда, шипшина
rotulla, ae *f*	пастилка
ruber, bra, brum	червоний
Rubia tinctorum	марена красильна *(бот.)*
Rudbeckia, ae *f*	рудбекія
rudis, e	сирий, необроблений
Ruta, ae *f*	рута

S

saccharum, i *n*	цукор
sacculus, i *m*	мішечок, пакетик
saepe	часто
saepius	*(вищ. ст. від saepe)* частіше
saepissime	*(найвищ. ст. від saepe)* дуже часто
salicylas, ātis *m*	саліцилат
salicylicus, a, um	саліциловий
Salix, cis *f*	верба
salmonella, ae *f*	сальмонела
salveo, ēre 2	бути здоровим, добре почувати себе
Salvia, ae *f*	шавлія
salus, ūtis *f*	зцілення, спасіння, благо
Salvinum, i *n*	сальвін
Sambucus, i *f*	бузина
sanatio, ōnis *f*	виліковування, вигоювання, санація
sanctus, a, um	святий
sanguineus, a, um	червоний, як кров; кривавий
sanguis, nis *m*	кров
Sanguisorba, ae *f*	родовик, стягникров
sanitas, ātis *f*	здоров'я
sano, āre 1	виліковувати, оздоровляти
sapiens, ntis *m*	мудрець
sapientissimus, a, um	*(найв. ст. від sapiens, ntis)* дуже мудрий, наймудріший
sapo, ōnis *m*	мило
Saponaria, ae *f*	мильнянка, собаче мило, мильна трава
saponātus, a, um	мильний
sapon num, i *n*	сапонін

sapor, ōris *m*	смак
Sarcolysinum, i *n*	сарколізин
sarcoma, tis *n*	саркома, злоякісна пухлина
satis	досить, доволі
sat vus, a, um	посівний
saturatio, ōnis *f*	сатурація; рідина, насичена газом
scabies, ēi *f*	короста
scatula, ae *f*	коробочка
Schizandra, ae *f*	лимонник
schola, ae *f*	школа
scientia, ae *f*	знання, наука
Scilla, ae *f*	цибуля (морська)
scio, re 4	знати
sclerōsis, is *f*	склероз, затвердіння тканин або органів
Scopolaminum, i *n*	скополамін
Scopolia, ae *f*	скополія
scorbūtus, i *m*	цинга
scribo, re 3	писати
Scutellaria, ae *f*	шоломниця
Secale, is *n*	жито
Secale cornutum	маткові ріжки, споринння
sed	а, але, однак
sedat vus, a, um	заспокійливий
Seduxenum, i *n*	седуксен
semel	один раз
semen, nis *n*	насінина, сім'я
semilente	напівповільно (за дією)
seminālis, e	насінневий
semper	завжди, постійно
Senecio, ōnis *f*	жовтозілля
senectus, ūtis *f*	старість
Senega, ae *f*	сенега
Senna, ae *f*	сена, олександрійський лист, касія
sepsis, is *f*	сепсис, зараження крові, загальна інфекція
septem	сім

septimus, a, um	сьомий
Serpyllum, i *n*	чебрець (боровий)
serum, i *n*	сироватка
servo, āre 1	зберігати
seu	або, чи
sex	шість
sextus, a, um	шостий
siccus, a, um	сухий
signo, āre 1	означати, позначати
signatūra, ae *f*	позначення, сигнатура
Silicium, ii *n*	кремній, силіцій
silvester, tris, tre	лісовий
similis, e	подібний
similiter	подібно
simplex, cis	простий
simpliciter	просто
Sināpis, is *f*	гірчиця
sine	*(прийм з Abl.)* без
singulāris	однина
singuli, ae, a	по-одному
sirupus, i *m*	сироп
Sodium, ii *n*	натрій
solidus, a, um	твердий
solubilis, e	розчинний
solubletta, ae *f* (seu solvella)	солюблета (або сольвела), таблетка для приготування розчинів
solutio, ōnis *f*	розчин
solutus, a, um	розчинений
somnifer, a, um	снотворний
Sophora, ae *f*	софора
Sorbus, i *f*	горобина
spargens, ntis	шипучий
spasmolyticus, a, um	спазмолітичний, знімаючий спазми
spasmus, i *m*	спазм, судома
species, ēi *f*	збір; вид *(бот.)*
spermacētum, i *n*	спермацет
spirituōsus, a, um	спиртовий

spiritus, us *m*	спирт; дихання, повітря
spiro, āre 1	дихати, жити
spissus, a, um	густий
spongia, ae *f*	губка
spontaneus, a, um	непосівний; дикий, свавільний
spray *(англ.)*	пульверизатор
spritz *(нім.)*	шприц
spuma, ae *f*	піна
spumōsus, a, um	пінистий
stabilisātor, ōris *m*	стабілізатор
statim	негайно
status, us *m*	стан
stenōsis, is *f*	стеноз, звуження
ster lis, e	стерильний, вільний від бактерій
steriliso, āre 1	стерилізувати
Stibium, ii *n*	сурма, стибій
stigma, tis *n*	приймочка
stilus, i *m* (stylus, i *m*)	паличка, олівець (форма ліків), стовпчик *(бот.)*
stimulans, ntis	стимулюючий, спонукаючий, стимулювальний
stipes, tis *m*	стебло, пагін
stomachicus, a, um	шлунковий
stomatologia, ae *f*	стоматологія
Stramonium, ii *n*	дурман, бодяк, біс дерево
Streptocidum i *n*	стрептоцид
Streptosulmycinum, i *n*	стрептосульміцин
strobilus, i *m*	шишка
Strophanthinum, i *n*	строфантин
Strophanthidinum, i *m*	строфантидин
Strophanthus, i *m*	строфант
Strychninum, i *n*	стрихнін
Strychnos, i *f*	чилібуха, блювотний горіх
Strysolinum, i *n*	стризолін
studeo, ēre 2	старанно вчитися, студіювати
suavis, e	приємний
subacētas, ātis *m*	субацетат, осно́вний ацетат

subcarbōnas, ātis *m*	субкарбонат, осно́вний карбонат
subcutaneus, a, um	підшкірний, субкутанний
subflāvus, a, um	жовтуватий
sublinguālis, e	під'язиковий, під'язичний
subnitras, ātis *m*	осно́вний нітрат, субнітрат
subscriptio, ōnis *f*	підпис, надпис унизу
substantia, ae *f*	речовина
subt lis, e	дрібний, тонкий; ніжний
succus, i *m*	сік
suctio, ōnis *f*	ссання, розсмоктування
suillus, a, um	свинячий
Sulfadimethoxinum, i *n*	сулфадиметоксин
Sulfadimezinum, i *n*	сульфадимезин
Sulfaethidolum, i *n*	сульфетидол
sulfas, ātis *m*	сульфат
sulfis, tis *m*	сульфіт
sulfurōsus, a, um	сірчистий
Sulfur, ris *n*	сірка, сульфур
sulfuricus, a, um	сірчаний
sum, fui, esse	бути, існувати
sumo, re 3	приймати (у середину)
superlat vus, a, um	найвищий, чудовий
suppositorium, ii *n*	свічка (лікарська), супозиторій
supra	(*прийм. з Acc.*) над, поверх
supracutaneus, a, um	надшкірний, супракутанний
suspensio, ōnis *f*	суспензія
Sustac-forte	сустак сильний (за дією)
Sustac-mite	сустак слабкий (за дією)
symptōma, tis *n*	симптом, ознака
Syncumarum, i *n*	синкумар
Synoestrōlum, i *n*	синестрол
synonymum, i *n*	синонім
syntheticus, a, um	синтетичний
systēma, tis *n*	система

T

tabula, ae *f*	дошка
tabuletta, ae *f*	таблетка
talcum, i *n*	тальк
talis, e	такий
tampōnum, i *n*	тампон
Tanacētum, i *n*	пижмо, дика горобинка, приворот
tannicus, a, um	дубильний
Taraxacum, i *n*	кульбаба, пустодуй, плішивець, літучки
tartaricus, a, um	винний, виннокам'яний
tartras, ātis *m*	тартрат
tela, ae *f*	тканина
telluricus, a, um	телуровий
telluris, tis *m*	телурит
tempus, ris *n*	час
tero, re 3	терти, розтирати
terebinthina, ae *f*	живиця, терпентин
terra, ae *f*	земля
Testobromlecithinum, i *n*	тестобромлецитин
Testoenatum, i *n*	тестенат
Testosteronum, i *n*	тестостерон
Testovironum, i *n*	тестовірон
tetanicus, a, um	правцевий
tetrabōras, ātis *m*	тетраборат
Tetracyclinum, i *n*	тетрациклін
Thallium, ii *n*	талій
thallus, i *m*	слань, талом
Thea, ae *f*	чай
Theobroma cacao	шоколадне дерево *(бот.)*
Theobrominum, i *n*	теобромін
Theophyllinum, i *n*	теофілін
therapia, ae *f*	терапія, лікування
Thermopsis, dis *f*	термопсис, мишатник
Thiaminum, i *n*	тіамін
Thiopentalum, i *n*	тіопентал
Thymus serpyllum	чебрець боровий *(бот.)*

Tilia, ae *f*	липа
tinctūra, ae *f*	настойка, настоянка
Tiphenum, i *n*	тифен
Tocopherolum, i *n*	токоферол
tonus, i *m*	напруга, тиск
Tormentilla, ae *f*	перстач , калган
toxicus, a, um	токсичний
tox num, i *n*	токсин
tranquilo, āre 1	заспокоювати
trans	*(прийм. з Acc.)* через, крізь
Trichloraethylenum, i *n*	трихлоретилен
tricolor, ōris	трикольоровий, триколірний
trifoliātus, a, um	трилистий
Trifolium fibrinum (s. Menyanthes trifoliata)	водяний трилисник (або вахта трилисна)
Triticum, i *n*	пшениця
trochiscus, i *m*	пастилка
trophia, ae *f*	живлення
Trypsinum, i *n*	трипсин
TTS (therapeuticum transdermale systema)	терапевтична трансдермальна система
tuba, ae *f*	трубочка, туба
tuber, ris m	бульба
tubulus, i *m*	трубочка, тубуля
tularemicus, a, um	туляремічний
tum	тоді, у той час
tumor, ōris *m*	пухлина
turio, ōnis *m*	пагін
Tussilāgo farfara	підбіл, мати-й-мачуха *(бот.)*
tussis, is *f*	кашель

U

ubi	де, коли
uliginōsus, a, um	болотяний
ultimus, a, um	останній
ultralente	дуже повільно (за дією)
undecylenicus, a, um	ундециленовий

Undevitum, i *n*	ундевіт
unguentum, i *n*	мазь
uraemia, ae *f*	уремія, сечокрів'я
uralensis, e	уральський
urbs, urbis *f*	місто, столиця
urea, ae *f*	сечовина
urens, ntis	пекучий
ur na, ae *f*	сеча
Urt ca, ae *f*	кропива
usus, us *m*	вживання, застосування
Uva, ae *f*	виноград, гроно (винограду)

V

vaccinatio, ōnis *f*	вакцинація
Vaccinium myrtillus	чорниця звичайна *(бот.)*
vacc num, i *n*	вакцина
vaginālis, e	вагінальний, піхвовий
valeo, ēre 2	бути здоровим
Valerianaceae	валеріанові
Valeriāna, ae *f*	валеріана
Validolum, i *n*	валідол
validus, a, um	здоровий, міцний, сильний
Valocordinum, i *n*	валокордин
varius, a, um	різний, різноманітний
Vaselinum, i *n*	вазелін
vegetabile, is *n*	рослина
vegetabilis, e	рослинний
velociter	швидко, скоро
venenātus, a, um	отруйний
Veratrum, i *n*	чемериця
ver, veris *n*	весна
vetuste	по-старому; з давніх давен
via, ae *f*	дорога
Viburnum, i *n*	калина
video, ēre 2	бачити
viginti	двадцять
vinum, i *n*	вино

Vinylinum, i *n*	вінілін
Viola, ae *f*	фіалка
vipera, ae *f*	змія, гадюка
Viprosalum, i *n*	віпросал
vir, viri *m*	чоловік, мужчина
Virapinum, i *n*	вірапін
virgo, nis *f*	дівчина
viridis, e	зелений
virus, i *n*	вірус
vis	(*персона 2 praes. ind. від velle — бажати*) бажаєш
vita, ae *f*	життя
vitam num, i *n*	вітамін
vitaminicus, a, um	вітамінний
vitaminisatus, a, um	вітамінізований
vitrum, i *n*	склянка, скло
Vocat vus (Voc.)	кличний (відмінок)
volens, ntis	бажаючий
volo, velle	бажати
vomicus, a, um	блювотний
vulgāris, e	звичайний

X

Xeroformium, ii *n*	ксероформ

Z

Zea mays	кукурудза звичайна *(бот.)*
Zincorticotropinum, i *n*	цинкортикотропін
Zinc-insulinum, i *n*	цинк-інсулін
Zincum, i *n*	цинк

УКРАЇНСЬКО – ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК

А

а, або	aut, seu, vel
автор	auctor, ōris *m*
адоніс	Adōnis, dis *f (m)*
адреналін	Adrenalinum, i *n*
аїр, лепеха	Calamus, i *m*
азот, нітроґен	Nitrogenium, ii *n*
аксерофтол	Axerophtholum, i *n*
активність	activitas, ātis *f*
активований	activātus, a, um
але, а, однак	sed
алкалоїд	alcaloidum, i *n*
алюміній	Aluminium, ii *n*
алое, столітник	Aloë, ës *f*
аміназин	Aminazinum, i *n*
амоній	Ammonium, ii *n*
аморфний	amorphus, a, um
ампула	ampulla, ae *f*
аналептичний	analepticus, a, um
анальгін	Analginum, i *n*
ангіна	angina, ae *f*
анемія, недокрів'я	anaemia, ae *f*
анестезин	Anaesthesinum, i *n*
анестезол	Anaesthesolum, i *n*
аніс	An sum, i *n*
антибактеріальний	antibacteriālis, e
антипірин	Antipyrinum, i *n*
антирабічний	antirabicus, a, um
антисептичний	antisepticus, a, um
анурія, затримка сечі	anuria, ae *f*
аптека	offic na, ae *f*
аралія	Aralia, ae, *f*
арахіс	Arachis, dis *f*
арґентум, срібло	Argentum, i *n*

арніка, ангельське зілля	Arnica, ae *f*
ароматичний	aromaticus, a, um
арсен, миш'як	Arsenicum, i *n*
арсенат	arsēnas, ātis *m*
асептично	aseptice
аскорбіновий	ascorbinicus, a, um
аспірин	Aspirinum, i *n*
атонія, послаблення тонусу	atonia, ae *f*
атропін	Atropinum, i *n*
аурум, золото	Aurum, i *n*
ацетат	acētas, ātis *m*
ацетеїн	Aceteinum, i *n*
ацетилсаліциловий	acetylsalicylicus, a, um
ацетилцистеїн	Acetylcysteinum, i *n*

Б

бавовник	Gossypium, ii *n*
багато	multum
багно	Ledum, i *n*
бадан	Bergenia, ae *f*
бактерицидний	bacteric dus, a, um
баночка	olla, ae *f*
барбарис	Berberis, dis *f*
барбітал-натрій	Barbitalum-natrium
барбітурат	barbituras, ātis *m*
барвінок	Vinca, ae *f*
барій	Barium, ii *n*
без	sine *(прийм. з Abl.)*
безводний	anhydricus, a, um
беладона	Belladonna, ae *f*
бензилпеніцилін-натрій	Benzylpenicillinum-natrium
бензоат	benzoas, ātis *m*
бензойний	benzoicus, a, um
бензонафтол	Benzonaphtholum, i *n*
береза	Betula, ae *f*
бійохінол	Biiochinolum, i *n*

білий	albus, a, um
білокрів'я, лейкемія	leukaemia, ae *f*
біль	dolor, ōris *m*
блакитний	coeruleus, a, um
блекота, німиця	Hyoscyamus, i *m*
бобівник, трилисник, трифоль	Menyanthes, dis *f*
бобові	Fabaceae (Leguminosae)
болезаспокійливий	analgeticus, a, um
болотяний	paluster, tris, tre
болюс	bolus, i *f*
борний	boricus, a, um
бородавчастий	verrucōsus, a, um
борошно	far na, ae *f*
брикет	brikētum, i *n*
бромід	bromidum, i *n*
бромкамфора	Bromcamphora, ae *f*
бронхолізин	Broncholysinum, i *n*
брунька	gemma, ae *f*
брусниця	Vitis idaea
бузина	Sambūcus, i *f*
бульба	tuber, ris *n*
бутадіон	Butadionum, i *n*
бутон, пуп'янок	alabastrum, i *n*

В

вагінально	per vag nam
вагінальний	vaginālis, e
важкий	ponderōsus, a, um
вазелін	Vaselinum, i *n*
вакцина	vacc num, i *n*
валеріана	Valeriāna, ae *f*
валеріановий	valerianicus, a, um
валеріанові	Valerianaceae
валідол	Validolum, i *n*
ванна	balneum, i *n*
введення	injectio, ōnis *f*; introductio, ōnis *f*

вдування	insufflatio, ōnis *f*
великий	magnus, a, um
весняний	vernālis, e
вживання, застосування	usus, us *m*
вживати	adhibeo, ēre 2
вивільнення, звільнення	exliberatio, ōnis *f*; liberatio ōnis *f*
виготовлений	praeparātus, a, um
виготовляти	praeparo, āre 1
видавати	do, āre 1
визначення	definitio, ōnis *f*
винний, виннокам'яний	tartaricus, a, um
виправляючий	corrigens, ntis
виробляти, випускати	produco, re 3; fabrico, āre 1
високий	altus, a, um
висушений	exsiccātus, a, um
вишня	Cerasus, i *f* (дерево)
вишня	cerasum, i *n* (плід)
вищий	superlat vus, a, um
від, про, за	de *(прийм. з Abl.)*
відвар	decoctum, i *n*
відхаркувальний	expectorans, ntis
вільха	Alnus, i *f*
вінілін	Vinylinum, i *n*
вісмут, бісмут	Bismuthum, i *n*
вітамін	vitam num, i *n*
вітамінний	vitaminicus, a, um
вітамінізований	vitaminisātus, a, um
вміщувати	contineo, ēre 2
внутрішньовенний	intravenōsus, a, um
внутрішньовенно	intra venam
внутрішньом'язовий	intramusculāris, e
внутрішньом'язово	intra musculos
внутрішньошкірний	intracutaneus, a, um
внутрішній	internus, a, um
вовчуг	Onōnis, dis *f*
вода	aqua, ae *f*

водень, гідроґен	Hydrogenium, ii *n*
водний	aquōsus, a, um; hydricus, a, um
волошка	Centaurea cyanus *(бот.)*
вощений	cerātus, a, um
втирання, розтирання	frictio, ōnis *f*
вугілля	carbo, ōnis *m*
вуглець, карбон	Carboneum, i *n*
вухо	auris, is *f*
вушний	auriculāris, e
вушні краплі	auristillae, ārum *f*
входити	ingredior, ingredi
в'яжучий	adstringens, ntis

Г

галат	gallas, ātis *m*
галун	alumen, nis *n*
гальманин	Galmaninum, i *n*
ганус, аніс	An sum, i *n*
ганусовий	anisātus, a, um
гарбузові	Cucurbitaceae
гарячий	calidus, a, um
гексаметилентетрамін	Hexamethylentetraminum, i *n*
геліоміцин	Heliomycinum, i *n*
гель	gelum, i *n*
гематоген	Haematogenum, i *n*
гідробромід	hydrobromidum, i *n*
гідрокарбонат	hydrocarbonas, ātis *m*
гідрокортизон	Hydrocortisonum, i *n*
гідроксид	hydroxydum, i *n*
гідрострептоміцин	Hydrostreptomycinum, i *n*
гідротартрат	hydrotartras, ātis *m*
гідрохлорид	hydrochloridum, i *n*
гідрофільний	hydrophilicus, a, um
гідрофобний	hydrophobicus, a, um
гіпертонія	hypertonia, ae *f*
гіпотензивний	hypotens vus, a, um

гіркий	amārus, a, um
гіркота	amarities, ēi *f*
гірський	montānus, a, um
гірчиця	Sināpis, is *f* (Brassica, ae *f*)
гірчичник	charta Sināpis; charta sinapismāta
гірчичник-пакет активований	sinapismus-sacc nus activātus
глечики, латаття	Nuphar, āris *n*
глина	bolus, i *f*; argilla, ae *f*
глід	Crataegus, i *f*
глікозид	glycos dum, i *n*
гліцерин	Glycerinum, i *n*
гліцерофосфат	glycerophosphas, ātis *m*
глюкоза	Glucōsa, ae *f* (Glucōsum, i *n*)
глюконат	glucōnas, ātis *m*
глютаміновий	glutaminicus, a, um
гній	pus, puris *n*
година	hora, ae *f*
голівка	caput, tis *n*
горицвіт	Adonis, dis *m* (*f*)
горло	guttur, ūris *n*
горобина	Sorbus, i *f*
гострий	acer, acris, acre
гостролистий	acutifolius, a, um
готування	praeparatio, ōnis *f*
готувати	praeparo, āre 1
граміцидин	Gramicidinum, i *n*
гранула	granulum, i *n*
грицики, калитник	Bursa pastōris
гризеофульвін	Griseofulvinum, i *n*
грудний	pectorālis, e
губка	spongia, ae *f*
густий	spissus, a, um

Д

дезоксипіридоксин	Desoxypyridoxinum, i *n*
дезоксирибонуклеаза	Desoxyribonucleasa, ae *f*
демінералізований	demineralisātus, a, um

день	dies, ēi *m (f)*
деревій	Millefolium, ii *n*
дерево	arbor, ōris *f*
деревовидний	arborescens, ntis
деякий	nonnullus, a, um
дийдотирозин	Diiodthyrosinum, i *n*
дикаїн	Dicainum, i *n*
дипропіонат	dipropiōnas, ātis *m*
диспергований	dispersus, a, um
дитина	infans, ntis *m*, *f*
діаметр	diametrum, i *m*; dimetros, i *f*; diameter, tri *m*
діоксибензойний	dioxybenzoicus, a, um
діоксид	dioxydum, i *n*
діуретин	Diuretinum, i *n*
дія	actio, ōnis *f*
для	pro *(прийм. з Abl.)*, ad *(прийм. з Acc.)*
до	ad *(прийм. з Acc.)*
добре	bene
додавати	addo, re 3
доза	dosis, is *f*; potentia, ae *f (гомеопат.)*
допоміжний	adjuvans, ntis
достатньо, досить	satis
драже	dragée, множ. dragées *(не відм.)*
дрібний	subtilis, e
дрібно	minūtim
дуб	Quercus, us *f*
дубильний	tannicus, a, um
дуже	maxime
дурман, бодяк	Stramonium, ii *n*
дьоготь	pix liquida

Е

евкаліпт	Eucalyptus, i *f*
екстемпоральний	extemporālis, e (ex tempore)
екстракт	extractum, i *n*

елеутерокок	Eleutherococcus, i *m*
еліксир	el xir, ris *n*
емульсія	emulsum, i *n*
ергокальциферол	Ergocalciferolum, i *n*
еритроміцин	Erythromycinum, i *n*
естрадіол	Oestradiolum, i *n*
естрогенний	oestrogēnus, a, um
естрон	Oestronum, i *n*
етазол	Aethazolum, i *n*
етакридин	Aethacridinum, i *n*
етиловий	aethylicus, a, um
етилхлорид	Aethylii chloridum, Aethylis chloridum
етинілестрадіол	Aethinyloestradiolum, i *n*
еуфілін	Euphyllinum, i *n*
ефедра	Eph dra, ae *f*
ефедрин	Ephedrinum, i *n*
ефект	effectus, us *m*
ефір	aether, ris *m*
ефірний	aethereus, a, um

Ж

жарознижуючий, жарознижувальний	antipyreticus, a, um
желатин	gelat na, ae *f*
желатиновий	gelatinōsus, a, um
женьшень	Ginseng *(не відм.)*
живий	vivus, a, um
живокіст	Delphinium, ii *n*
жир	axungia, ae *f*; adeps, ad pis *m*
жирний	pinguis, e; adipōsus, a, um
жовтий	flavus, a, um; luteus, a, um
жовтозілля, будяк жовтоцвітий	Senecio, ōnis *f*
жовтушник	Erysimum, i *n*
жовч	chole, es *f (грецьк.)*
жовчогінний	cholagōgus, a, um

жостір, чорноягідник	Rhamnus, i *f*
журавлина	Oxycoccus, i *m*

З

за, про, від	de *(прийм. з Abl.)*
загальний	commūnis, e
зайцегуб	Lagoch lus, i *m*
закисний	oxydulātus, a, um
залізо,ферум	Ferrum, i *n*
заманиха	Echinopānax, cis *n*
западина, заглибина, порожнина	cavitas, ātis *f*
запашний	graveōlens, ntis
засіб лікарський	remedium, ii *n*; medicamentum, i *n*
заспокійливий	sedat vus, a, um
захворювання	morbus, i *m*
захисний	defendens, ntis
збирати	colligo, re 3
збір	species, ēi *f*
звіробій, кривавник	Hypericum, i *n*
зверху	supra *(прийм. з Acc.)*
звичайний	vulgāris, e; commūnis, e
зелений	viridis, e
змазування	litūra, ae *f*
зміїний	serpent nus, a, um
змійовик	Bistorta, ae *f*
змішування	mixtio, ōnis *f*
змішувати	misceo, ēre 2
знеболюючий, знеболювальний	anaestheticus, a, um
знищення	destructio, ōnis *f*
зовнішній	externus, a, um
золототисячник	Centaurium, ii *n*
зрошення, іригація, промивка	irrigatio, ōnis *f*

І

із	ex *(прийм. з Abl.)*
ізотонічний	isotonicus, a, um

інакше	aliter
інгаляція, вдихання	inhalatio, ōnis *f*
ін'єкційний	injectabilis, e
ін'єкція, впорскування, вливання	injectio, ōnis *f*
інсулін	Insulinum, i *n*
іхтіол	Ichthyolum, i *n*

Й

йод	Iodum, i *n*

К

какао	Cacao *(не відм.)*
каланхоэ	Kalanchoë, ës *f (грецьк.)*
календула, нагідки	Calendula, ae *f*
калина	Viburnum, i *n*
калій	Kalium, ii *n*
каломель (монохлорид ртуті)	Calomēlas, ānos *n*
кальцій	Calcium, ii *n*
камедь	gummi *(не відм.)*
камфора	Camphora, ae *f*
камфорний	camphorātus, a, um
канаміцин	Kanamycinum, i *n*
капроат	caproas, ātis *m*
капсула	capsula, ae *f*
капустяні	Brassicaceae (Cruciferae)
карболовий	carbolicus, a, um
карбонат	carbōnas, ātis *m*
картопля	Solānum, i *n*; Solanum tuberosum *(бот.)*
касія (сена)	Cassia, ae *f* (Senna, ae *f*)
квітка	flos, ōris *m*
кислота	acidum, i *n*
кислота адипінова (адипінатна)	ac. adipinicum
кислота арсенітна (миш'яковиста)	ac. arsenicosum
кислота аскорбінова (аскорбінатна)	ac. ascorbinicum (ascorbicum)

кислота ацетилсаліцилова (ацетилсаліцилатна)	ac. acetylsalicylicum
кислота барбітурова (барбітуратна)	ac. barbituricum
кислота бензойна (бензоатна)	ac. benzoicum
кислота борна (боратна)	ac. boricum
кислота бурштинова (янтарна, сукцинатна)	ac. succinicum
кислота винна або виннокам'яна (тартратна)	ac. tartaricum
кислота вуглева (карбонатна)	ac. carbonicum
кислота глутамінова (глутамінатна)	ac. glutaminicum (glutamicum)
кислота йодидна (йодоводнева)	ac. hydroiodicum
кислота капронова (капролатна)	ac. capronicum
кислота карболова (карболатна)	ac. carbolicum
кислота лимонна (цитратна)	ac. citricum
кислота малеїнова (малеатна)	ac. maleicum
кислота масляна (бутиратна)	ac. butyricum
кислота миш'якова (арсенатна)	ac. arsenicicum
кислота молочна (лактатна)	ac. lacticum
кислота мурашина (форміатна)	ac. formicicum
кислота нікотинова (нікотинатна)	ac. nicotinicum
кислота нітратна (азотна)	ac. nitricum
кислота нітритна (азотиста)	ac. nitrosum
кислота нуклеїнова (нуклеатна)	ac. nucleinicum
кислота олеїнова (олеатна)	ac. oleicum
кислота оцтова (ацетатна)	ac. aceticum
кислота пантотенова (пантотенатна)	ac. pantothenicum
кислота перхлоратна (хлорна)	ac. perchloricum
кислота пропіонова (пропіонатна)	ac. propionicum
кислота саліцилова (саліцилатна)	ac. salicylicum
кислота силікатна (крем'яна)	ac. silicicum
кислота стеаринова (стеаратна)	ac. stearicum
кислота сульфатна (сірчана)	ac. sulfuricum
кислота сульфідна (сірководнева)	ac. hydrosulfuricum

кислота сульфітна (сірчиста)	ac. sulfurosum
кислота ундециленова (ундециленатна)	ac. undecylenicum
кислота фолієва (фоліатна)	ac. folicum
кислота фосфатна (фосфорна)	ac. phosphoricum
кислота фталатна (фталева)	ac. phthalicum
кислота фторидна (фтороводнева)	ac. hydrofluoricum (hydrophthoricum)
кислота хлоратна, хлорнувата	ac. chloricum
кислота хлоридна (хлороводнева, соляна)	ac. hydrochloricum
кислота хлоритна (хлориста)	ac. chlorosum
кислота хлорнуватиста (гіпохлоритна)	ac. hypochlorosum
кислота хромова (хроматна)	ac. chromicum
кислота ціанідна (ціановоднева, синильна)	ac. hydrocyanicum
кислота щавлева (оксалатна)	ac. oxalicum
китятки	Polygala, ae *f*
кишковорозчинний	enterosolubilis, e
кількість	quantitas, ātis *f*
клейкий, липкий	adhaes vus, a, um
клізма	clysma, ātis *n*; enema, ātis *n*
кмин	Carvi *(не відм.)*; Carum (i) carvi *(бот.)*
кодеїн	Codeinum, i *n*
комплекс	complexus, us *m*
конвалія	Convallaria, ae *f*
консервований	conservātus, a, um
контрацептин	Contraceptinum, i *n*
концентрований	concentrātus, a, um
кора	cortex, cis *m*
кордіамін	Cordiaminum, i *n*
кореневище	rhizoma, tis *n*
коріандр	Coriandrum, i *n*
корінь	radix, cis *f*

короста	scabies, ēi *f*
кортикоміцетин	Corticomycetinum, i *n*
кофеїн	Coffeinum, i *n*
крапля	gutta, ae *f*
краплі для очей, очні краплі	naristillae, ārum *f*; oculoguttae, ārum *f*
красавка, беладона	Belladonna, ae *f*
крем	cremor, ōris *m*
криваво-червоний	sanguineus, a, um
кристал	crystallus, i *f*
кристалічний, кристалізований	crystallisātus, a, um
кріп (звичайний)	Foeniculum, i *n*
кріп (пахучий)	Anēthum, i *n*
кров	sanguis, nis *m*
кровоспинний	haemostaticus, a, um
кровотеча	haemorrhagia, ae *f*
кропива	Urt ca, ae *f*
крохмаль	amylum, i *n*
крохмальний	amylaceus, a, um
крупний, великий	grossus, a, um
крушина	Frangula, ae *f*
ксероформ	Xeroformium, ii *n*
кукурудза	Mays, dis *f*
кульбаба	Tarax cum, i *n*
кулька	globulus, i *m*

Л

лавр	Laurus, i *f*
лактат	lactas, ātis *m*
ламінарія, морська капуста	Laminaria, ae *f*
ланолін	Lanolinum, i *n*
ланцетний	lanceolātus, a, um
латаття жовте, глечики	Numphar, āris *n*
левзея, великоголовник	Leuzea, ae *f*
левоміцетин	Laevomycetinum, i *n*
легкий	levis, e
лекозим	Lecozym, i *n*

лепеха, аїр	Calamus, i *m*
леткий	volatilis, e
лимон	Citrus limon *(бот.)*; citrus, i *m* (плід)
лимонник	Schizandra, ae *f*
липа	Tilia, ae *f*
липкий, клейкий	adhaes vus, a, um
липові	Tiliaceae
листок	folium, ii *n*
лідаза	Lydasum, i *n* (Lydasa, ae *f*)
лікар	medicus, i *m*
лікарський	officinālis, e; medicinālis, e
ліки	medicamentum, i *n*
лінетол	Linaetholum, i *n*
лінімент	linimentum, i *n*
ліпоєвий	lipoicus, a, um
лісовий	silvester, tris, tre
ложка	cochlear, āris *n*
лютенурин	Lutenurinum, i *n*
льон	Linum, i *n*

М

маґнезія	Magnesia, ae *f*; Magnesium, ii *n*
маґній	Magnium, ii *n*; Magnesium, ii *n*
мазь	unguentum, i *n*
мак	Papāver, ris *n*
макові	Papaveraceae
максимальний	maximus, a, um
малий	parvus, a, um
малина	Rubus idaeus, i *m*
маньчжурський	mandshuricus, a, um
марена красильна	Rubia (ae) tinctōrum *(бот.)*
маса	massa, ae *f*
маслина, оливка	Ol va, ae *f*
масляний	oleōsus, a, um; butyricus, a, um

материнка, душанка	Origānum, i *n*
мати-й-мачуха	Farfara, ae *f*
мед	mel, mellis *n*
медицина	medicīna, ae *f*
медичний	medicinālis, e
медротестрон	Medrotestronum, i *n*
мезим	Mezymum, i *n*
ментол	Menthōlum, i *n*
мерказоліл	Mercasolilum, i *n*
метандростенолон	Methandrostenolonum, i *n*
метацин	Methacinum, i *n*
метилен	Methylenum, i *n*
метилестрадіол	Methyloestradiolum, i *n*
метилсаліцилат	Methylii salicylas; Methylis salicylas
метіонінсульфон	Methioninsulfonum, i *n*
мигдаль (дерево)	Amygdalus, i *f*
мигдаль (плід)	amygdala, ae *f*
мило	sapo, ōnis *m*
мильний	saponātus, a, um
миш'як, арсен	Arsenicum, i *n*
миш'яковий	arsenicicus, a, um
миш'яковистий	arsenicōsus, a, um
міказол	Mycasolum, i *n*
мікозолон	Mycosolonum, i *n*
мікордипін	Micordipinum, i *n*
мікосептин	Micoseptinum, i *n*
мікродраже	microdragée *(не відм.)*
мікройод	Microiodum, i *n*
мікрофолін	Microfollinum, i *n*
мікстура	mixtūra, ae *f*
мінімальний	minimus, a, um
мова, язик	lingua, ae *f*
модифікований	modificātus, a, um
молочний	lacticus, a, um
моносульфат	monosūlfas, ātis *m*

морський	maritimus, a, um
морфін	Morphinum, i *n*
мурашиний	formicicus, a, um
мучниця, медвеже вушко	Uva (ae) ursi
мох, піна	muscus, i *m*
м'який (за консистенцією)	mollis, e ; mitis, e
м'ята	Mentha, ae *f*

Н

на	in (*прийм. з Acc., Abl.*)
навколо	circum (*прийм. з Acc.*)
навоскований	cerātus, a, um
нагідки, календула	Calendula, ae *f*
надшкірний, супракутанний	supracutaneus, a, um
називати	nomino, āre 1
найдрібніший	subtilissimus, a, um
найкращий	optimus, a, um
найчастіше	saepissime
найчистіший	purissimus, a, um *(найв. ст. від purus, a, um)*
наперстянка, дигіталіс	Digitālis, is *f*
нарізаний, подрібнений	conc sus, a, um
наркоз	narcōsis, is *f*
наркотичний	narcoticus, a, um
насіннєвий	seminālis, e
насінина	semen, nis *n*
настій	infūsum, i *n*
настоянка	tinctūra, ae *f*
нативний, натуральний	naturālis, e; nat vus, a, um
натрій	Natrium, ii *n*
нафталан	Naphthalanum, i *n*
нашатирний спирт	Liquor Ammonii caustici
негайно	statim
неоміцин	Neomycinum, i *n*
нерозділений	indiv sus, a, um

нерозчинний	insolubilis, e
нікотиновий	nicotinicus, a, um
ніс	nasus, i *m*
ністатин	Nystatinum, i *n*
нітрат	nitras, ātis *m*
нітрит	nitris, tis *m*
нітрогліцерин	Nitroglycerinum, i *n*
новокаїн	Novocainum, i *n*
норадреналін	Noradrenalinum, i *n*
норсульфазол	Norsulfazolum, i *n*
носовий	nasālis, e

О

обережно	caute
обидва	duo, duae, duo
облатка, кахета	oblāta, ae *f*; cachēta, ae *f*
обличчя	facies, ēi *f*
обліпиха	Hippophaë, ës *f (грецьк.)*
однорічний	annuus, a, um
означення	definitio, ōnis *f*
око	oculus, i *m*
оксацилін	Oxacillinum, i *n*
оксибутират	oxybutyras, ātis *m*
оксид	oxydum, i *n*
оксипрогестерон	Oxyprogesteronum, i *n*
октестрол	Octoestrolum, i *n*
олеандр	Oleander, dri *m*
олівець	bacillus, i *m*
олійний	oleōsus, a, um
олія	oleum, i *n*
опій	Opium, ii *n*
оральний, що стосується рота	orālis, e
осаджений	praecipitātus, a, um
осарсол	Osarsolum, i *n*
осорбон	Osorbonum, i *n*
отрута	venēnum, i *n*

офіцинальний	officinālis, e
охолоджувати	refrigero, āre 1
оцтовий	aceticus, a, um
очищений	depurātus, a, um; purificātus, a, um; rectificātus, a, um (очищений перегонкою); decorticātus, a, um (очищений від кори, шкірки)
очний	ophthalmicus, a, um; ocularius, a, um

П

пагін	cormus, i *m*; turio, ōnis *m*
палений	ustus, a, um
паличка	bacillus, i *m*; stȳlus, i *m* (stī lus, i *m*)
паличка (медична для введення в ніс)	buginarium, ii *n*
пангексавіт	Panhexavitum, i *n*
пантотенат	pantothēnas, ātis *m*
папаверин	Papaverinum, i *n*
паперовий	chartaceus, a, um
папір	charta, ae *f*
папороть	Filix, cis *f*
пара-аміносаліцилат	para-aminosalicylas, ātis *m*
параліч	paralysis, is *f*
парафін	paraff num, i *n*
парацетамол	Paracetamolum, i *n*
пасльонові	Solanaceae
паста	pasta, ae *f*
пепсин	Pepsinum, i *n*
первоцвіт	Primula, ae *f*
перекис, пероксид	peroxydum, i *n*
перекладати	transfero, ferre
перець	Capsicum, i *n*
перманґанат	permangānas, ātis *m*

пероксид	peroxydum, i *n*
пероральний	perorālis, e (per os)
персик	Persica, ae *f* (*дерево*); persicum, i *n* (*плід*)
перстач, гусячі лапки	Tormentilla, ae *f*
песарій	pessarium, ii *n*
пижмо	Tanacētum, i *n*
під	sub *(прийм. з Acc., Abl.)*
під'язиковий	sublinguālis, e
підбіл, мати-й-мачуха	Farfara, ae *f*
підшкірний	subcutaneus, a, um
пілюля	pilula, ae *f*
піпетка (ректальна)	rectiōlum, i *n*
піридоксин	Pyridoxynum, i *n*
піридостигмін	Pyridostigminum, i *n*
пісковий	arenarius, a, um
піхва	vag na, ae *f*
піхвовий	vaginālis, e
пластир	emplastrum, i *n*
платифілін	Platyphyllinum, i *n*
плацента	placenta, ae *f*
плід	fructus, us *m*
пляшка, крапельниця	lagēna, ae *f*
по	*див.* порівну
пов'язка	fascia, ae *f*
поділяти	divido, re 3
подорожник	Plantāgo, nis *f*
подрібнений	conc sus, a, um
позначати	signo, āre 1
покритий оболонкою	obductus, a, um
полин гіркий	Absinthium, i *n*
полоскання	gargarisma, tis *n*
польовий	arvensis, e
порівну	ana (āā)
порошковий	pulverātus, a, um
порошок	pulvis, ris *m*

порушення (функції)	dysfunctio, ōnis *f*
посипати	conspergo, re 3
посівний	sat vus, a, um
послаблювальний	laxans, ntis; purgans, ntis; laxativus, a, um; purgativus, a, um
походження	genēsis, is *f*
преднізолон	Prednisolonum, i *n*
препарат	praeparātum, i *n*
при	ad *(прийм. з Acc.)*
приготовлений	praeparatus, a, um
приймочка	stigma, tis *n*
примочка очна	collyrium, ii *n*
припарка, гарячий компрес	cataplasma, tis *n*
приписувати	praescribo, re 3
присипка	aspersio, ōnis *f*; conspersio, ōnis *f*
про, за, від	de (*прийм. з Abl.*)
промивання, клізма	clysma, tis *n*; enema, tis *n*
промивання носове	collunorium, ii *n*
промивання для рота	collutorium, ii *n*
проносний	*див.* послаблювальний
пропіонат	propionas, ātis *m*
прополіс	propōlis, is *f*
простий	simplex, cis
просто	simpliciter
протамін	Protaminum, i *n*
проти	contra *(прийм. з Acc.)*
протиблювотний	antiemeticus, a, um
протигангренозний	antigangraenōsus, a, um
протиглисний, протиглистовий	anthelminthicus, a, um
протигрибковий	fungicidus, a, um
протидифтерійний	antidiphthericus, a, um
протизапальний	antiphlogisticus, a, um
протиотрута	antidotum, i *n*
протичумний	antipestōsus, a, um
протягом, через	per (*прийм с Acc.*)
профілактичний	profilacticus, a, um

проціджувати	(per) colo, āre 1
прямостоячий	elātus, a, um
пуп'янок, бутон	alabastrum, i *n*
пурпуровий	purpureus, a, um
пустирник	Leonūrus, i *m*
пшениця	Triticum, i *n*
п'янкий	inebrians, ntis

Р

раувольфія	Rauwolfia, ae *f*
рацемічний	racemicus, a, um
ревінь	Rheum, i *n*
резорцин	Resorcinum, i *n*
ректальна піпетка	rectiōlum, i *n*
ректальний, прямокишковий	rectālis, e (per rectum)
ректально	per rectum
реопірин	Rheopyrinum, i *n*
ретинол	Retinolum, i *n*
рецепт, пропис	praescriptio, ōnis *f*; receptum, i *n*
речовина, матерія	materia, ae *f*; substantia, ae *f*
рибонуклеаза	Ribonucleasum, i *n* (Ribonucleasa, ae *f*)
рибофлавін	Riboflavinum, i *n*
риб'ячий жир	oleum jecoris
рис	Orȳza, ae *f*
рицина	Ricinus, i *m*
рівний	aequālis, e
рідина	liquor, ōris *m*
рідкий	fluidus, a, um
рідко	raro
ріжки маткові, спорИння	Secale (is) cornutum (i); Claviceps purpurea *(бот.)*
різаний	conc sus, a, um
різновид, різновидність	varietas, ātis *f*
родіола	Rhodiōla, ae *f*
родовик, стягникров	Sanguisorba, ae *f*

рожевий	roseus, a, um
розведений	dilūtus, a, um
розділений, поділений	div sus, a, um
розтертий	(con) tr tus, a, um;
розтирання	frictio, ōnis *f*
розчин	solutio, ōnis *f*
розчинений	solūtus, a, um
розчинний	solubilis, e
ромашка	Chamomilla, ae *f*
ронідаза	Ronidasum, i *n* (Ronidasa, ae *f*)
рослина	planta, ae *f*; vegetabile, is *n*
рослинний	vegetabilis, e
рости	cresco, re 3
ртуть, меркурій	Hydrargyrum, i *n*
рука	manus, us *f*

С

саліцилат	salicȳlas, ātis *m*
саліциловий	salicylicus, a, um
сало	adeps, ad pis *m*; axungia, ae *f*
свинець, плюмбум	Plumbum, i *n*
свинячий	porcinus, a, um; suillus, a, um
свіжий	recens, ntis
свічка лікарська, супозиторій	suppositorium, ii *n*
сена, касія	Senna, ae *f*; Cassia, ae *f*
сеча	ur na, ae *f*
сечовина	urea, ae *f*
сечогінний	diureticus, a, um
сироватка	serum, i *n*
сила	vis,vis *f*
сильний (за дією)	fortis, e
сильнодіючий	heroicus, a, um
синестрол	Synoestrolum, i *n*
синильний	hydrocyanicus, a, um
синій, голубий, блакитний	coeruleus, a, um
синтоміцин	Synthomycinum, i *n*

синюха	Polemonium, ii *n*
сировина (рослинна)	res rudes; materiae rudes
сироп	sirupus, i *m*
сік	succus, i *m*
сіль	sal, salis *m*, *n*
сірий, попелястий	cinereus, a, um
сірка, сульфур	Sulfur, ris *n*
сказ	rabies, ēi *f*
скипидар	oleum Terebinthinae
склад	compositio, ōnis *f*
складний	compositus, a, um; complex, icis
склоподібний	vitreus, a, um
склянка	vitrum, i *n*
скополамін	Scopolaminum, i *n*
скорочення	contractum, i *n*
скрізь	passim
слань, талом	thallus, i *m*
слиз	mucilago, nis *f*
смертельний	letālis, e
смородина	Ribes, is *n*
снотворний, снодійний	hypnoticus, a, um; somnifer, a, um *(бот.)*
собача кропива, пустирник	Leonūrus, i *m*
собачий	can nus, a, um
солодкий	dulcis, e
соляний, хлороводневий	hydrochloricus, a, um
соняшник	Helianthus, i *m*
сосна	Pinus, i *f*
соснові	Pinaceae
софора	Sophora, ae *f*
спирт	spiritus, us *m*
спиртовий	spirituōsus, a, um
спориш	Polygonum (i) aviculare (is) *(бот.)*
срібло, арґентум	Argentum, i *n*
стеарат	steāras, ātis *m*
стерилізувати	steriliso, āre 1

стерильний, вільний від бактерій	ster lis, e
стовпчик	st lus, i *m* (stȳlus, i *m*)
стрепроцид	Streptocidum, i *n*
строфант	Strophanthus, i *m*
строфантин	Strophanthinum, i *n*
сублінґвально	sub linguam
сублінґвальний	sublinguālis, e (sub linguam)
сульфадиметоксин	Sulfadimethoxinum, i *n*
сульфапіридазин-натрий	Sulfapyridazinum-natrium, i *n*
сульфат	sulfas, ātis *m*
сульфацил	Sulfacylum, i *n*
сульфід	sulfidum, i *n*
сульфодекортем	Sulfodecortemum, i *n*
сумах	Rhus, Rhois *f*
суміш	mixtūra, ae *f*
суниці	Fragaria, ae *f*
супозиторій, свічка	suppositorium, ii *n*
суспензія	suspensio, ōnis *f*
сухий	siccus, a, um
сухоцвіт	Gnaphalium, ii *n*

Т

таблетка	tabuletta, ae *f*; compressus, i *m* *(у МФ)*
такий	talis, e
тальк	talcum, i *n*
тангутський	tanguticus, a, um
тартрат	tartras, ātis *m*
твердий	durus, a, um; solidus, a, um
телурит	telluris, tis *m*
темісал	Themisalum, i *n*
темний	fuscus, a, um; obscūrus, a, um
теобромін	Theobrominum, i *n*
теофілін	Theophyllinum, i *n*
теплий	tepidus, a, um
термопсис, мишатник	Thermōpsis, dis *f*

терпентин, живиця	terebinth na, ae *f*
тертий	tritus, a, um
тетраборат	tetrabōras, ātis *m*
тиреоїдин	Thyreoidinum, i *n*
тирлич	Gentiāna, ae *f*
тирличеві	Gentianaceae
тіамін	Thiaminum, i *n*
тіло	corpus, ris *n*
тіофосфамід	Thiophosphamidum, i *n*
тканина	tela, ae *f*
токоферол	Tocopherolum, i *n*
трава	herba, ae *f*
травневий	majālis, e
триколірний	tricolor, ōris
трилисник	Trifolium, ii *n*
трилистий	trifoliātus, a, um
трихлороцтовий	trichloraceticus, a, um
тріска	Asellus, i *m*
троянда, шипшина	Rosa, ae *f*
туба, тюбик	tuba, ae *f*

У

уважно	attente
ундевит	Undevitum, i *n*
утворювати	formo, āre 1
утворюватися	fio, fi ri

Ф

фалімінт	Falimintum, i *n*
фармакопея	pharmacopoea, ae *f*
фармацевт	pharmaceuta, ae *f*, *m*
фенацетин	Phenacetinum, i *n*
фенібут	Phenibutum, i *n*
фенілсаліцилат	Phenylii salicylas; Phenylis salicylas
фенобарбітал	Phenobarbitalum, i *n*

фенол	Phenolum, i *n*
фермент	fermentum, i *n*
ферокаль	Ferrocalum, i *n*
ферроцерон	Ferroceronum, i *n*
фестал	Festalum, i *n*
фіалка	Viola, ae *f*
фіалкові	Violaceae
фітин	Phytinum, i *n*
флоренал	Florenalum, i *n*
флуїмуцетин	Fluimucetinum, i *n*
форма	forma, ae *f*
формоутворюючий	constituens, ntis
формувати	formo, āre 1
фосфат	phosphas, ātis *m*
фурацилін	Furacilinum, i *n*

Х

хвойник, ефедра	Ephedra, ae *f*
хворий	aeger, gra, grum; aegrōtus, a, um
хвощ	Equisētum, i *n*
хвоя, листок	folium, ii *n*
хіна	China, ae *f*
хінін	Chininum, i *n*
хлоралгідрат	Chlorāli hydras; Chloralum hydratum; Chloratum hydricum
хлорид	chloridum, i *n*
хлороводневй	hydrochloricus, a, um
хлорофіліпт	Chlorophylliptum, i *n*
хлороформ	Chloroformium, ii *n*
хлортріанізен	Chlortrianisenum, i *n*
хміль	Humulus (i) lupulus (i) *(бот.)*
холодний	frigidus, a, um
хороший	bonus, a, um

Ц

цибулина	bulbus, i *m*
цибуля (морська)	Scilla, ae *f*

цинк	Zincum, i *n*
цинк-інсулін	Zinc-insulinum, i *n*
полин цитварний	Cina, ae *f*
цитохром	Citochromum, i *n*
цитрал	Citralum, i *n*
цитрат	citras, ātis *m*
ціанід	cyanidum, i *n*
цмин	Helichrȳsum, *n*
цукор	saccharum, i *n*
цукристий	saccharīnus, a, um

Ч

чага, березовий гриб	Inonōtus obliquus,; fungus betulinus *(бот.)*
чай	Thea, ae *f*
часник	Allium sativum *(бот.)*
часто	saepe
чебрець (боровий)	Selpyllum, i *n*
чебрець (звичайний)	Thymus, i *m*
чемериця	Veratrum, i *n*
червоний	ruber, bra, brum
череда	Bidens, ntis *f*
через	per (*прийм. з Acc.*)
черемха	Padus, i *f*
чи, або	seu, vel, aut
чилібуха, блювотний горіх	Strychnos, i *f*; Nux (icis) vomica (ae)
чим	quam
число	numerus, i *m*
чистий	purus, a, um
чистотіл	Chelidonium, ii *n*
чоловічий	masculīnus, a, um
чорний	niger, gra, grum
чорниця	Myrtillus, i *m*
чорноплодий	melanocarpus, a, um
чотирипелюстковий	quadripetālus, a, um
чутливість, відчуття	aesthēsis, is *f*

Ш

шавлія	Salvia, ae *f*
швидко	cito
шерстистий	lanātus, a, um
шипшина, роза	Rosa, ae *f*
шипучий	effervescens, ntis; spargens, ntis
широколистий	platyphylloides, is
шишка	strobilus, i *m*
шкіра	cutis, is *f*; derma, tis *n*
шлунковий	gastricus, a, um; stomachicus, a, um
шоломниця	Scutellaria, ae *f*

Щ

щитник, папороть чоловіча	Filix (icis) mas (maris)
щоб	ut

Я

яблуко	malum, i *n*; pomum, i *n*
ягода	bacca, ae *f*
язик, мова	lingua, ae *f*
як	ut
який	qui, quae, quod
ялина	Picea, ae *f*
ялина звичайна (європейська)	Picea abies *(бот.)*
яловець, ялівець	Juniperus, i *f*
японський	japonicus, a, um

Навчальне видання

СВІТЛИЧНА Євгенія Іванівна
ТОЛОК Ірина Олександрівна

Латинська мова

Підручник для студентів
вищих навчальних закладів

Редактор *І.В. Байда*
Коректор *Н.Ю. Шестьора*
Комп'ютерна верстка *Н.В. Александрової, О.В. Целуйка*
Оформлення обкладинки *О.О. Кришталь*

Підписано до друку 29.07.2004. Формат 60×90 1/16. Папір офсет.
Гарнітура «Петербург». Друк офсет. Ум. друк. арк. 25,25.
Обл.-вид. арк. 23,75. Тираж 1000 прим. Зам. 413.

Видавництво Національного фармацевтичного університету.
Україна, 61002, м. Харків, вул. Пушкінська, 53.
Свідоцтво серії ДК № 33 від 04.04.2000.

ТОВ «Золоті сторінки».
Україна, 61145, м. Харків, вул. Космічна, 26.
Тел./факс: (057) 701-0-701.
Свідоцтво серії ДК № 276 від 12.12.2000.